B 7-20

B 7-20

[illegible]
ɔ ṗ
a. b. p̄

I

(Cf. B 93)

B. 120.

Liber fratrum sancte Crucis Conventus Mariepacis prope Ryngenbergh

I Expositio missae

II. De sacramento altaris.

III. Liber internae consolationis

IV. Testamentum XII. patriarcharum per Hubertum, dictum grossum caput, è graeco in lat. translatum.

V. De spiritu quodam in villa Meyerick juxta oppid. Duysborch / adolescenti Henrico Bossmann (alias Baschmat) appar: ao 1437.

VI Joannis de Essendia determinatio quorundam dubitabilium circa acta seu dicta per spiritum in Meyerick.

B. 120

Orate pro Johanne Amelonck

Incipit Exposicio misse prologus

Clarissimi ad sacri Canonis exposicionem et misticam signorum
representacionem intelligendam eorum videlicet que in sacratis
simo misse officio per universum mundum cotidie fiunt omnes
christifideles obligatos fore non dubito quippe cum ad salutem animarum
necnon maiorem valeant ad spiritualem consolacionem Et signanter curatorum
necnon religiosorum verumeciam scholaribus de facto in sacris constitutis
et divina iuxta sui ordinis exigenciam tractantibus eciam in futuro trac
tare volentibus Nimis enim expedit ut quilibet talis intelligat ea
que ad officium suum spectualem demonstrantur ne hijs et cuilibet eorum contin
gat sicut symee que consiles actus prout ab hominibus fieri videt
exercet et operatur quid vero significet ut minime apprendit Ceterum ego propter
ob mei ingenij exercitacionem et precipue utilitatem ad misse officium et
verborum sacri Canonis exposicionem necnon signorum motuum ac gestorum
eiusdem misticam declaracionem prout deus dederit me gratia Et primo
de vestibus sacerdotalibus quibus sacerdos tempore celebracionis missarum induit

Vestes sacrate quibus sacerdos induitur secundum generalem usum sunt hee
Superhumerale quod caput velat et humeros tegit Alba
linea que totum corpus tegit et vestit Cingulus qui albam stringit et
captat Manipulus qui sinistrum brachium mancipiat Stola que col
lum cingit et in modum crucis pectus ornat et sub cingulo concrepa in
duas dividitur lineas Casula que sua latitudine corporis membra
ambit universa sed in duobus brachijs collecta anterius et posterius
sue latitudinis mensuram non abbreviat

Secundum allegoriam hee vestes presentant dementis in carne filij
dei humilitatis habitum et suscepte forme servilis condicionis et
modum figurat quia semetipsum exinanivit formam servi accipiens
et habitu inventus ut homo suos cultores docuit humiliari usquequaque
ut et unificatum mereantur Et presertim illos qui ritu et habitu sue gre
gis voluit esse doctores et duces Superhumerale susceptum in capite
significat subiectionem christi qua patri voluntati obtemperans ipse christus qui
est caput ecclesie humanitate assumpsit et divinitate sub carnis tegmine
abscondit ut rebellem hominem ad patriam revocaret et offensum
patrem placaret Alba linea qua induitur sacerdos passibilis carnis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

xpi mudicia z sanctissimm cordis ac imaculati corpis puritate ou
dit qz pctm no fecit nec inuetg e dolus i ore eig Et ipe speciosg for
pre filys hoim Cingulg alba astringens sigt meitu iusticie
quo voluit xpus electis suis suffragai z salutis nre insidiato
re dyabolu ligatu tenei Talit em cinctu ysaias videbat
tu dicet Et eit iusti^a cingulu lubor eig z fides cinctoru
renu eig ysa 1 Xpus em iustus z a pctoribz segregatg int
pctores tn apparuit z eor mores sua guez facoe correx^t
z iusti^e sue meitu quo no indigebat indigetibz coita^t ut sit
ipe iustus z iustificas eos qui ex fide sut ihu xpo ut ois qui
credit i xpm no pereat sz habeat vita etna Manipulg si
nistra mau susteptg sigt imutabile xpi gstatia i teptacoi
bus z i madata pris pseuerate volutate Na neqz huams
neqz dyabolicis cessit insidyis nec frangebat^r iniuriis z pugna
xpi pro iusticia designat xpus em p iusti^a certas^int mudu
supauit z ptatem dyaboli deiecit Stola que collu stringit
z pectg sm forma crucis adornat sigt illa maxiaz obediecia
xpi qua morte sustepit z subegit morte valde suspecta videlz
crucis pena latronibz z malefactoribz debita Vn ad ephes ij^o xps
fcus e obediens usqz ad morte morte aut crucis Sicut em stola
collo subicit^r sic xpus baiulans sibi cruce in humeos qi stola in
collo z stola i pectore cacellata p modu crucis ipig mortis gtep
tibilis xpu geng z ignominia designat qua xpus xposito sibi gau
dio z gloia victoriose resurrec^cois sustinuit ou gfusione gtepta
Casula larga z ampla sigt latitudine caitatis in xpo qua no solu
aicos verudecia imicos tegit Na qz dulci caitate aicos suos p
sequeret^r expressit cu dicet Maiore caitate nemo hz ut aiaz sua
quis ponat p aicis suis Et zutu dilexerat imicos in hoc patuit
qz pro suis crucifixoribz z illusoribz ta dulcit^r orauit dicens
Pat ignosce illis qz nesciut quid faciut
Studiu alios hec indumeta quoruda armor xpi rpm

tant insignia Superhumerale representat cooptorium quo Judei fa-
ciem xpi velaverunt dicentes prophetiza nobis xpe quis est qui te per-
cussit Mat. xxvi. Alba vero representat vestem albam qua herodes xpm
induit et sibi illusit luc. xxiii. Cuius vestis creditur fuisse statura xpi
precessisse et eum ingressu impedivisse et sic eum sepius per impetum in
deorsum corruisse quod nunc figuratur alba longa statura sacerdotis
precedens an(te)hec ligatur Cingulus sive zona representat flagella
qua pilatus xpm cedit Joh. xix. Apprehendit pilatus ihm et fla-
gellavit Stola vero representat illam ligaturam qua xpus ligatus fuit
qua a judeis comprehendebatur ut dicitur Joh. xviii. Comprehenderunt ihm et li-
gaverunt eum Manipulus per manipulum primiciarum retribucionem desig-
natur juxta illud psalte venientes autem venient cum exultacione porta-
tes manipulos suos Et sinistrum brachium cui manipulus apponitur
vitam presentem figurat ut quidquid laboris et cure sacerdos pro populi gre-
ge in caritate in hac vita peregit pro hiis in futura patria secundum gratiam
mercedem recipiat retribucionem quam operariorum sequuntur illos Ca-
sula vero representat purpuream vestimentum quo milites induerunt
ihm Johis xix.

Allegorice autem vestes sacerdotales generaliter loquendo signant virtu-
tes quibus sacerdotes debent ordinari juxta illud propheticum Sacer-
dotes tui induantur iusticiam Et spiritualia arma quibus armari debent contra
spirituales nequicias pugnaturi De quibus armaturis dicit apostolus ad e-
phesios ultimo Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus in-
sidias dyaboli Stare igitur succincti lumbis etc. Provideat igitur dili-
genter episcopus et attendat studiose sacerdos ut signum sine signato
non ferat nec vestem sine virtute portet ne forte sit similis ex-
terius sepulchris dealbatis intus vero omni spurcicia plenis Quicumque
enim sacerdos indumentis ornatur et honestis moribus non induitur
quanto venerabilior apparet hominibus tanto redditur indignior apud
deum Nondum eciam preter ultra pretactas sacerdotum vestes sunt episcopo
nove spiritualia ornamenta que nove sunt que episcopum faciunt pont-

vltra simplices sacerdotes scilicet ordinare alios / virgines benedicere / basilicas dedicare / clericos deponere / synodos celebrare · crisma conficere / vestes et vasa consecrare et confirmare Nouem illa ornamenta
que episcopus vltra communes sacerdotes habet · sunt caligae / sandalia / succinctorium / mitra / dalmatica / tunica / cyrothecae / anulus · et baculus
Per caligas significatur rectitudo gressuum Per sandalia que pedes tegunt significatur contemptus terrenorum Per succinctorium quo stola ligatur · significatur amor castitatis Per tunicam perseuerantia quia Ioseph tunicam talarem legitur habuisse · i · tunicam descendentem usque ad talos per quod significatur extremitas vite Per dalmaticam significatur largitas in operibus misericordie Per cyrothecas significatur · cautela in opere scilicet qui facit opus in publico quod intentione retinet in occulto Per mitram scientia vtriusque testamenti designatur · ideo duo cornua habet Per baculum cura pastoralis quo debet corrigere vagos quod significat curuitas baculi Et pungere lentos ac tepidos quod significat stimulus in pede baculi Versus Corrige sustenta stimula vaga morbida lenta Per anulum sacramentum fidei designatur quod in mundicia et castitate se debent conseruare Secundum est corporalis difformacio per quod designatur quod clerici non ab extra habitu exquisito debent se ornare sed honestate vite Tercium est capitis denudacio quod nullum medium inter deum et clerum demonstrat esse debere

De horis Canonicis persoluendis

Sciendum quod omnes sacerdotes tenentur dicere horas canonicas et non solum ipsi sed et omnes beneficiati quia secundum doctores a laycis sunt dati clericis redditus ut ipsi in officio vices laycorum suppleant Et ideo omnes beneficiati tenentur ad horas Et non solum ex statuto ecclesie sed eciam ex obligacione iusticie Et quia ordines sacri nulli debent conferri nisi beneficiato vel ei qui ad sui promocionem loco ecclesiasticorum redditum voluit ordinari / extra de prebendis Episcopus et capitulo · cum secundum Ideo quilibet habens ordinem sacrum tenetur ad horas canonicas eciam si beneficium non habet quia ex quo

accipit ordines z spūalē ptātem tenet^r etiā in spūali deo ministrāē
z hoc facit horas dicēdo nisi legitim̄ habuit īpedim̄tū. puta ꝓpter
defectū visus uel infirm̄^{tē} l vel q̄ libro caret vel paupertatis tue vel
ꝯpenset p ps uel p ordinem dimittat Si vero nullū īpedimentū habu
erit peccat mortalit^r horas canonicas nō dicēdo Vn ca° doletes
de celebracōe missarū d^r. Districte precipimꝰ in v̄tute s̄te obediē
ut diuinū officiū nocturnū pariter z diurnū quātū eis deus dederit stu
diose celebret pariter z deuote / precepm̄ aut obligat ad mortale
Et tenet^r quis singulis horis diei dicē singulas horas usqꝫ ad ves
peram inclusiue De celebracōe missarū ca° presbr̄ Ex ca ēim ro
nabili frequenter licet anticipare uel potiꝰ supplē q̄ an tēpꝰ orād
ē puidētia In tpe orād ē obediā. post tēpꝰ orād ē negligētia
Sunt eni septē hore deputate p horis canonicis z nō plures Primo
ꝓpter scripturā dicetem Sepcies in die laudē dixi t^i Scdo ꝓpter
ꝓgenitorēz septiformis grē spūs sci p quā educti sumꝰ de s
uitute dyaboli Tercio ꝓpter septiformitates i septē varietates
s. infancia pueiciā adolescēciā iuuētute senectute seniū
z decrepitū Per matutinas z laudes r̄pñtat^r infancia p primā
pueicia p terciā adolescēcia p sextā iuuētꝰ p nonā senec
tus p vesperā seniū p Completoriū finis vite nr̄e In hijs om
bus deū laudare debemꝰ Et aut ī tpe infancie hō possit lau
dare deū beatꝰ Nycolaus dedit nobis exm̄ qui quartis z sextis
ferijs semel sugebat vbera mris De alijs aut satis notū ē
Vn ps Benedicā dnm̄ ī oī tpe ps xxxiij° Matutinas dicimꝰ
ꝓpter id psal^{te} Cv Media nocte surgebā ad ꝯfitendū tibi
Etiā instituit matutinas dici de nocte ad domandū carnis
illecebras psallendo z orādo Cōtra ecc^{ti} xxxi° d^r. q̄ vigi^a
honestatis tabefacit carnes laudes aut dicimꝰ ad tēptaco
nes dyaboli r̄pellendas Vn ps^a xxxij° d^r. Expugistum et
laudate qui habitatis in puluē Alie aut hore ad orandū

sut deputate ꝓpt quedã p̃uilegia quib3 decorat̃ · P̃ma eni
hora a iudeis x̄pus p̃ylato e traditꝰ Et a morte r̄surgens
hora p̃ma marie magd̃ne apparuit Insup hora p̃ma bisꝗ e
in littore maris septe discipulis piscãtib3 dicẽs pueri nũqd pul
mentariũ h̄etis Ioh xxi Tercia hora crucifixus e lingua iu
deorum z flagellatꝰ Et eadẽ hora sp̃m s̃cm misit aplĩs i lin
guis igneis actuũ 2° hora sexta ligno crucis e affixus Et
in die ascẽsionis eadẽ hora cũ discipulis discubuit hora Nona
exclamãs emisit sp̃m Et lanceatꝰ de eiꝰ latere duo sacram̃ta
salutis nr̃e s aqua bapt̃mi z sanguine r̃demp̃cõis nobis eduxit
In vespa de cruce e depositꝰ Eadẽ hora cũ discipulis suis cenat
in die cene z sacrm̃ corporis z sanguinis illis tradidit z tradẽdo
instituit Eadẽ eciã hora ipo die r̃surreccõis discipulis i emaus
apparuit z in fractiõe panis fuit cognitꝰ luce xxiiii° In
Completorio vero sepultus fuit Propter hec igit̃ p̃uilegia
hee hore sp̃alit̃ sut deputate // De sacerdotũ dignitate z ex
Sacerdotalis status sublimitas z ex Cellencia
cellencia ex singulari z p̃excellenti p̃tate ondit̃
Conficiunt nãqz corpꝰ z sanguine dm̃ nr̃i ih̃u x̄pi In q° maxi̇a
z singularis p̃tas notat̃ Cum ẽi sacerdos sit hõ z creatura
miro mõ creatorẽ suũ quodãmõ creat qñ offiçiũ misse p̃agit
z celebrat / teste bt̃o bernardo in p̃a sacerdotis sic dicẽte Qui cre
auit me creare se m̃ dedit / qui creat̃ me sine me creat̃ me
mediante me Talis itaqz e p̃tas sacerdotalis q̃ nulla p̃tas i celo
z in t̃ra p̃ꝰ deũ sit ei cõparabilis / cũ p v̄ba ab eis p̃lata coo
pante sp̃u s̃co panis ĩ corpꝰ x̄pi transsbat̃ · Et vno atqz e
odẽ momẽto deꝰ qui p̃sidet ĩ celo manib3 eorum ↄtinet̃ in sa
crificio De quo idẽ bern pulchre loquit̃ in hec verba Credis
q̃ p̃ꝰ deũ nõ ẽ aliqua p̃tas sicut p̃tas vr̃a o sacerdotes vob
a deo cõcessa O venerãda sacerdotũ dignitas int̃ quorum manꝰ

velud in utero virginis marie filius dei incarnatur quod per vos pater
filius et spiritus sanctus mirabiliter operatur. Super hoc tam insigni vero sollem
legio stupet celum miratur terra horret infernus contremiscit dyabolus
veretur homo veneratur angelica celsitudo quia uno atque eodem mo
mento deus ipse qui presidet in celo videtur manibus vestris in sacrificio.
O venerabilium sanctitudo manuum. O felix exercicium. O verum mundi
gaudium ubi summa sublimis conjunguntur cum ipsius tractat Christum sacer
dos dei filium cuius delicie sunt esse cum filiis hominum. hec Bernardus

Qualiter sacerdos ad missam se debeat preparare

Sacerdos celebraturus missam primo se examinet an sit
in tantum corporaliter vigorosus ut stat inchoatam continuare
et tandem perficere posse. Quare sacerdotes habentes tremulas manus
vel morbum caducum vel aliquam aliam infirmitatem ad celebrandum
non sunt admittendi. vii questione ii in libris. Quare si infirmitas vel
morbus ille eis continue advenit Sed si semel in anno potest admitti.
Secundo corporaliter se mundent ut videat ne corporaliter sint immundi
quia secundum sanctum Thomam mundicia consciencie mentis ad deum elevatio
et mundicia corporalis ad digne communicantem requiruntur. Quare ob
reverenciam sacramenti consulitur sacerdoti pollucione nocturna polluto
ne celebret de qua pollucione postea lucidius dicetur. Vult enim si
quis haberet manus lutosas non deberet cum eisdem corpus Christi trac
tare. Tercio ieiunium naturale custodiat. Pro quo sciendum quod duplex est
ieiunium scilicet ecclesie et naturale. Ieiunium naturale est quod vel sumitur ab extra in
os quod voluntarie permittitur intrare stomachum. Dico notanter
ab extra quia si salivam deglutiret non esset fractum ieiunium naturale.
Et dico quod voluntarie permittitur intrare corpus quia si sacerdos
abluendo os aliquam guttulam aque preter intencionem et volun
tatem in ventre mitteret ieiunium naturale non frangeret. Ieiunium vero
ecclesie bene permittit medicinam de mane sumere ante prandium
in necessitate propter contrarea ita quod ieiunium eque bene non solvitur per

tale mediacionem quo ad meritum temporis quo ad cenam bene soluatur Et ta
le ieiunium non sufficit ad missam celebrandum Sed dices quod sacerdos non
ieiunus si celebret an conficiat Dicendum quod sic temporis graviter peccat hoc
habetur in glosa de consecratione distinctione 2a liquido De hac materia habetur vij
questione prima capitulo nichil vbi dicitur quod nullus post cibum potumque quemlibet
minimum sumptum missam facere presumat Quarto requiritur quod nimium
orationum consuetudinem et ad quas tenetur persoluat bene sicut mortaliter pec
caret si ante diem celebraret preterquam in nocte natalis domini · sic si ce
lebret antequam matutinas dixerit et alias orationes ad preparationem neccessa
rias secundum consuetudinem ecclesie mortaliter peccaret Quinto requiritur
quod ad minus a media nocte usque ad diem a cibo et potu se abstineat
si velit celebrare in die ut sic prius cibus sit digestus et quod digestio
maior operatur in sompno ideo oportet si possit ut naturale sompnum per sex
uel septem horas compleat in nocte vel saltem ad sex horas absti
neat se a cibo et potu si lucente die velit celebrare Sexto re
quiritur quod per profundam contricionem et cordis compunctionem se aptet et preparet
de quo venerabilis hugo sic dicit Triplex est sacrificium genus vnum dimicti
corporis aliud contriti cordis 3m mortificate carnis Secundum ergo predecessor sac
rificium humilitatis in mente et afflictionis in carne ut habeatur deuocio in dimicti
corporis consecratione Septimo requiritur ut per confessionis lauacrum se expur
get non solum a mortalibus sed eciam a venialibus peccatis Non non solum
indigne sumunt qui sciunt in mortalibus sed eciam qui de venialibus
nolunt penitere id est qui ex quadam negligencia et iniuria de venialibus
non curat satisfacere et eis remedia exhibere Vnde beatus Augustinus Cum
vnius quis mordetur peccato veniali peccandi tamen voluntate de cetero
non habeat satisfaciat lacrimis et orationibus de diuina misericordia et pietate
confidens intrepidus accedat et securus Octauo requiritur quod studiose
recogitet et pertractet virtutem et dignitatem huius sacramenti scilicet recogitet et
pertractet quid sit quod suscipere et quod tractare intendit vel quanta
bona consequitur is qui digne accedit et quanta mala is qui indigne
accedit De quibus supra dictum est Attendant igitur sacerdotes quanta

puritate tremore et reverentia ad illud sacrum attendat ad quod christus acces
surus quando pati voluit sudore sanguineum sudavit in quo fuit mira
bilius ipse sacerdos et sacrificium. ¶ De indigne conficientibus et sumentibus

Indigne conficientes et sumentes corpus christi mortaliter ¶ tripliciter peccant
deum gravissime offendunt. Primo namque cum iuda traditore filium dei
et hominis tradunt demonibus teste beato Gregorio super 1 luce xxii. Ve
ruptum manus tradentis me mecum est in mensa. sic dicentis judas
christum tradidit persecutoribus sic conficiens et sumens corpus christi indig
ne tradit illud optimum in se et demonibus deum ponit eum in loco qui
est in potestate demonum. ¶ Secundo tales magis peccant quam qui crucifixe
runt eum ambulantem in terra unde beatus Augustinus Magis mihi delin
quunt qui iam regnantem in celis contempnunt scilicet indigne tractantes et
sumentes corpus eius quam qui crucifixerunt eum ambulantem in terra
Nam qui crucifixores sed qui tanti sacramenti indigne confectores et presump
tuosi perceptores quia isti eum semel crucifixerunt illi vero quasi in celis
et cotidie crucifigunt eum ¶ Unde dominus dicit O peccator noli me am
plius affligere peccatis tuis plus enim me ledit vulnus peccati tui quam
vulnus lateris mei. hec Augustinus. Unde sanctus Bernardus sic dicit heu quod
dicendum quia sunt quidam sacerdotes qui lotis tantum manibus illorum vero
operibus cruenta conscientia accedunt ad divinum sacrificium comedunt sor
tiore et reverentia carnes agni qui presidet in celo sicut car
nes agni qui venditur in foro non sicut sacerdotes stantes in al
tari sed sicut carnifices in macello ¶ Tertio tales indigne confi
cientes et sumentes rei et culpabiles erunt ac si christum occiderent iuxta
illud apostoli Qui manducat panem hunc et bibet calicem domini indig
ne reus erit corporis et sanguinis christi. Unde Ambrosius Qui indig
ne christum sumit idem est ac si interficiat et talis iterum christum crucifi
git iuxta illud ad Hebreos vi Rursus crucifigentes filium dei
Si quis fidem habens sciret se semel christum crucifixisse ipse vel
let nudis pedibus per totum mundum ambulando ad totum tempus

vite sue primam agere. Quinto quia videntur tales facere qui militantes crucifixerunt
peccatum huic simile. Sexto quia peccatum hoc est maiorum et super grave peccatum est hiis qui
indigne conficiunt et qui indigne sumunt sacrosanctum corpus et sanguinem do-
mini ihesu christi. Legitur namque in libro Ambrosii quod hiis qui indigne
conficiunt nisi bonitas christi cuius iudicio pendet omnia gladium suspen-
deret eternalis et temporalem mortem removet ut pereant ab angelis ad
hoc positis perimeretur. Nec mirum quia si gens iudeorum propter mortem
christi debuit destrui et interfici sicut factum in xlii anno per tytum et
vespasianum. Et peccatum indigne conficientium simile est peccato eorum qui christum
crucifixerunt. Ideo iustissime possent tales interfici nisi bonitas dei
eos ad penitentiam persuadet || An propter nocturnalem pollucionem quis sit prohibendus

Ad hoc quod quis digne accedat ad euka- ¶ mittenda
ristie sacramentum tria requiruntur. Primo mundicia conscientie que non tol-
litur nisi per peccatum. Secundo ne sit ibi indevocio seu mentis hebetudo.
Tercio ne sit ibi corporis inmundicia. Heu non quidam gerunt sic in
aliqua pollucione ~~naturali~~ nocturnali. Quidam duo de hiis quidam bina-
tum. Et sciendum quod de hoc magis et minus impeditur. Et ideo distinguendum
est de pollucione. Unde pollucio nocturnalis est inquinacio qua quis
in sompnis corrumpitur per seminis emissionem. Et contingit quandoque ex
nature superfluitate seu ex habundancia materie seminalis et repletione
in vasis seminalibus non valentibus eam retinere. Quandoque ex infirmitate
et debilitate virtutis retentive propter debilitatem nervorum sicut in semini-
fluis vel eciam quando homines ieiunant. Et in istis non est peccatum sed pocius
quedam pena. Et in talibus casibus homo relinquitur proprio arbitrio. Quandoque
contingit ex crapula. Et hec prohibet a percepcione corporis christi nisi
necessitas vel solempnitas alicuius festivitatis cogat ad oppositum.
Quandoque ex ymaginacione et cogitacione turpium precedente et hoc
tantum est peccatum quantum meruit cogitacio precedens. Quandoque est cogi-
tacio huiusmodi turpium sine peccato sicut cum cogitacio tantum manet

ut cum quis de talibus esset disputaturus oportet quod de hiis loquens cogitaret. Aliquando eciam est cum veniali peccato scilicet quando cogitacio ad effectum in sola delectacione contingens fuit sine consensu deliberato. Tercio nunquam enim est mortale scilicet quando consensus interuenit. Et si dubitatur de consensu an concurrebat ad causam pollucionis vel non. Et si similiter dubitatur an ex peccato mortali vel veniali pollucio accidit abstinere debet. Tercia teste beato Augustino bonarum mencium est ibi culpam agnoscere id est timere ubi culpa non est. Et hoc distinccione v capitulo ad cuius. Si expresse inuenit consensum non precessisse et alia precesserunt scilicet ymaginacio et delectacio in qua ymaginacione finita erat sine consensu deliberacio tunc potest communicare si necessitas urget et festi solempnitas immineat. Quarto autem accidit ex illusione dyaboli tamen deo permittente tunc si illusionis causa in nobis precessit scilicet cogitacio et ymaginacio idem est iudicium sicut de cogitacione precedente. Si vero non sit opposita causa et hoc frequenter accidit in diebus in quibus homo debet communicare tunc signum est quod dyabolus conatur homini auferre fructum eukaristie. Unde in tali casu consultum fuit cuidam monacho ut legitur in collacionibus patrum quod communicaret et sic dyabolus videns se non posse consequi intentum ab illusione cessavit. Debet quod non potest de facili sciri causa ex qua contingit pollucio ideo commendabile est et tucius quod tali die abstineat propter reverenciam sacramenti. Et dicunt quidam quod debet abstinere per xxiiii horas quod in tali spacio naturaliter recordiata per mentis hebetacio et corporalis immundicia eciam ipso recordiatur nisi necessitas vel solempnitas immineat que contrarium exigit. Dico quarto quod in omnibus hiis predictis pollucionibus quibus est immundicia corporalis debet mentis hebetudo non est minor in illis pollucionibus que accidunt cum ymaginacione quam in illis que sine ymaginacione accidunt aliquando michi videtur posse. Nulla autem dictarum pollucionum est peccatum in se quam in sompnis cum ro-

sit ligata nemo pt peccare tn pt ee signum pcti uel effectus Et
ideo semp recurrendu e ad causam pollucois Et ex hoc videb3
qm sit abstinendu a gione et qm no Vn de hoc hnt metra
39 Crimine lz noctis pollucio qm fuisti Ebrius a pmo meditatus
turpe fuisti Crimine abest tua si na supflua tollat Aut si de
bilior vacuo se ventre resolvit De hac matia plene hetr
di vi ca Testam Et e cano btu gregorii Et p ysidore
p° sinarz Et het ibid ca° Nos e pccm

hic incipit sancte misse expo

Missa a divis divisimode exponit a sublimibus
sublimit a subtilibz subtilit et a simplicibz simr
Vn qm ad pnte exponere sic expom pt Offim
misse sigt filii dei incarnacoez Volent aut e missa pferri
aliqua voce sonora sicut cantus oroes epla ewam et silia
Et ista ut frequeg sigt quada leticiaz Quedam pferuntur
submissa voce sicut Secrete ~~Com~~ Cano silenciu et alia Et
ista ut frequeg sigt quada tristiciaz pmo Introitus fit sono
ra voce quod desideriu atiquorz pcm fr qui cu magno gau
dio desideraverunt filii dei incarnacoez Bernardus Ardore deside
rii pcm suspiracud carne pc pntia frequenter cogitacds gpu
gor et gfudor e memz ipso et vix gtineo lacmas ita ut pu
deat me tpis et corpis miserabiliu tpm horu Cui namq mem
unde ingerit gaudiu huius gre exhibicio qm antiquis intulit
sola pmissio Aug Dicebat antiqui pm venturz ee et omes
qui cupiebat pm dicebat O si hic me ducat illa felix na
titas O si que credo ego scripturis videa oculis meis Ysa hom
Utina disrupperes celos et descenderes Moyses Dne mitte que

vnssurg(us) es David Inclina celos tuos (et) descende tange montes et
fumigabunt Symeon Putas durabo putas videbo q(uo)d veniet
Et introitus iste duplicat(ur) q(ui)a duo erant loca in quibus patres adventu(m)
xpi expectabant s(cilicet) in limbo (et) in mundo Post hoc se(quitur) voce
sonora kyrieleison novies vicib(us) p(er) quod sig(nifica)t(ur) desideriu(m) no
ve(m) ordi(nu)m angelo(rum) qui desiderabant incarna(ti)o(n)em d(omi)ni ut p(er) ho(c)
eo(rum) ruina restauraret(ur) Nam de quolib(et) novem ordi(nu)m credit(ur) a
liquos cecidisse Post hoc sequit(ur) voce sonora Gl(ori)a in excelsis
deo q(uo)d angeli legunt(ur) p(ri)mo cantasse in nativitate d(omi)ni Unde p(er) i(stu)d
canticu(m) designat(ur) nativitas d(omi)ni ihesu xpi Canticu(m) i(stu)d p(ri)mo soli
ep(iscop)i cantabant Sed Simachus papa advertens q(uo)d sacerdos est angelus
d(omi)ni instituit q(uo)d quilib(et) sacerdos i(stu)d canticu(m) cantare p(otes)t Sed angeli
no(n) cantabant nisi solu(m) Gl(ori)a in excelsis deo (et) in terra pax ho(m)i(n)ibus
bone volu(n)t(atis) Et q(uo)d sequit(ur) addid(it) s(an)c(tu)s hylarius Postea ver
tit sacerdos facie(m) sua(m) ad p(o)p(u)l(u)m dice(n)s sonora voce D(omi)n(u)s vo
biscu(m) p(er) quod sig(nifica)t(ur) q(uo)d xp(istu)s in nativitate sua ondit facie(m) sua(m)
iocunda(m) qua(m) patres diu desideraverant ut p(ro)tactu(m) e(st) Postea
sequit(ur) oraci(o) p(er) quod sig(nifica)t(ur) q(uo)d in epiphania a magis fuit ado
ratus Deinde se(quitur) Ep(isto)la p(er) qua(m) sig(nifica)t(ur) p(re)dicacio s(an)c(t)i Iohannis bap(tis)te
que patet ex ep(isto)lis (et) ewa(n)g(e)l(i)is Ipse annunciat adventu(m) xpi in
mundo (et) eciam in limbo s(an)c(t)is in mundo (et) angelis in celo Et
propter hoc triplex gaudiu(m) sequit(ur) triplex cantus s(cilicet) Gra
duale quod sig(nifica)t gaudiu(m) primu(m) in limbo Alleluya gau
diu(m) angelo(rum) Sequencia gaudiu(m) s(an)c(t)o(rum) in celo (et) in mundo
Postea legit(ur) Ewa(n)g(eliu)m quod sig(nifica)t p(re)dicac(i)o(n)em xp(ist)i Et p(ro)pt(er) reue
rencia(m) illo(rum) s(an)c(t)o(rum) verbo(rum) xpi stam(us) (et) capita denudam(us)
Et legit(ur) Ewa(n)g(eliu)m versus aquilone(m) p(er) q(uo)d dyabol(us) designat(ur)
p(otes)t Et ideo tu(n)c (contra) dyabolu(m) signo cruc(is) nos munim(us)

Hinc sequitur Credo quod significat predicationem apostolorum qui fidem christianam per mundum predicauerunt nam dominus misit eos binos ad predicandum Postea vertit iterum sacerdos faciem suam ad populum per quod significatur quod christus in die palmarum vertebat faciem suam ut veniret in iherusalem sustinere mortem pro nobis Tunc sequitur canticum laudis scilicet Offertorium per quod significatur quod cum laude et canticis floribus et palmis eum receperunt Solent enim homines offerre quilibet secundum posse suum per quod significatur quod cum ihesus intrasset vidit diuites offerre multa vidit etiam et paupculam quandam offerre duo minuta et dixit dominus quod ipsa plus omnibus obtulisset Postea fit quoddam silencium per quod significatur quod postquam ihesus intrauit iherusalem in die palmarum et cum sic esset honoratus inierunt iudei secretum consilium quomodo eum morti traderent et iudas secrete consiliatus est Et infra illud silencium vertit se sacerdos ad populum quasi tristis submissa voce dicens Orate etc. Et significat tristiciam quam christus habuit appropinquante eius passione quia tristis fuit anima sua usque ad mortem Postea incipit solempniter cantare prefacionem et longius et solempnius cantat quam in tota missa umquam fecit per quod significatur ille longus et dulcissimus sermo quem in cena fecerat quamuis ante illud tempus sepe predicauerat tamen numquam ita longum et dulcem sermonem fecit quem conscripsit beatus iohannes ewangelista Et solet legi in cena domini infra mandatum Postea cantat Chorus solempniter Sanctus quod significat leticiam apostolorum quam habebant ex auditu illius sermonis et corporis christi quod receperunt Vel significat leticiam angelorum Ecclesia enim sperans saluari et vna cum sanctis angelis eternaliter deum laudare statum conformat se sanctis angelis de quibus et quorum commemoracio fit in prefacione Et notandum quod sixtus papa hunc ympnum ad missam decantari instituit Et merito cantica angelorum in missa

decantamus quod per himnum pacificum terrena celestibus sociand non dubitamus
Subiungit Dominus deus sabaoth .i. exercituum videlicet angelorum et hominum
quorum terribilis et ut castrorum acies ordinata Tot enim exercitus deus
habet in terra quot sunt ordines statuum in ecclesia Tot habet in celis quot sunt
ordines angelorum Subiungitur Pleni sunt celi et terra gloria tua Ad
literam quod gloria divina celum et terra replentur Iuxta illud Ieremie Celum et terram
ego impleo gloria Subiungitur Benedictus qui venit in nomine domini
Et tunc presbiter solet signum crucis facere ad designandum quod Christus
qui venit cruce triumphavit et per virtutem sancte crucis nos triumpha
re fecit et per suam crucifixionem nos salvavit Sequitur Osanna
in excelsis Osanna est dictio hebraica Et secundum Ysidorum vi° ethicorum
Osy enim salvifica interpretatur Anna enim interiectio est motu ani
mi signans sub deprecatione affectum Integre autem dicitur Osyanna quod nos
corrupta et media vocali et elisa littera dicimus Osanna Et interpretatur
Osanna .i. salvifica populum tuum et totum mundum In excelsis .i. in
altissimis Inclinat se sacerdos postea ante altare et
orat submissa voce per quod significatur oratio Christi in monte oliveti
quando sudavit aquam et sanguinem et dixit Pater si fieri potest transeat
a me calix iste verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu vis
pater Tunc erigit se sacerdos et tunc fit silencium per totum chorum
Et significat fugam apostolorum qui relicto eo omnes fugierunt nec au
debant loqui Cum quod ipse sacerdos loquitur in ipso silencio hoc
fit submissa voce et aliquando omnino tacet per quod significatur quod Christus
antequam fuit in cruce elevatus septem vicibus fuit iudicio presentatus
Primo Anne ibi colaphizatus 2° Cayphe ibi conspuitus 3° Py
lato ibi fuit false accusatus 4° Herodi et ibi fuit in alba

veste illusus 4º pylato reductus et ibi flagellatus coronatus et illusus
5º in loco iudicii pylato iterum presentatus et ibi morti adiudicatus Pos
tea elevatur corpus christi quod significat christi passionem et crucifixionem
Deinde elevatur calix cum sanguine et significat sanguinis christi effusionem
Deinde a reposicione calicis usque ad Nobis fiunt septem cruces
per quas significantur septem verba christi in cruce prolata Primo dixit
Pater dimitte illis Secundo Amen dico vobis 3º Mulier ecce filius
tuus Deinde ecce mater tua 4º Sicio 5º Consummatum est 6º Hely
7º In manus tuas commendo spiritum meum Deinde dicit aliquantulum
alta voce Nobis quoque peccatoribus quod significat quod christus alta voce clamavit
dum exspiravit Postea fit silencium Et significat tempus quo christus
in monumento quievit Tunc levat sacerdos corpus christi de cor
porali quod significat resurrectionem christi Et facit cum eo quinque cruces per
quod significatur quod christus ipse quinque vicibus in die resurrectionis apparuit
Postea sequitur alta voce Per omnia Et significat gaudium beate ma
rie virginis et discipulorum de resurrectione christi Post hec cantat sacer
dos Per omnia secula seculorum Et significat quod christus resurgens potencia
sua discipulis suis nunciavit Ex autem hostia frangitur in tres par
tes significat quod passio christi profuit triplici populo scilicet patribus in lymbo
sanctis in mundo et angelis in celo Unde sequitur cantus leti[cie]
qui replicatur Agnus dei propter triplex gaudium predictum triplicis
populi Postea sumit sacerdos sacramentum in persona tocius ecclesie In
primitiva ecclesia omnes fideles singulis diebus communicabat postea
dominicis diebus tantum Et post statuit ecclesia quod solus sacerdos su
mat in persona omnium Et pax datur populo Post hec datur Communio
quod significat graciarum actiones de tanto beneficio Tunc vertit se
sacerdos ad populum quod significat ultimam apparicionem qua omnibus facie
sua videndam discipulis et coram ipsis ascendit in celum

Postea vertit se et dicit orationes per quod significatur quod christus ascendit
in celum et orat pro nobis patrem suum Ultimo vertit sacerdos fa
ciem suam ad populum et dat benedictionem per quod significatur ultimus adventus
christi quando vertet faciem suam electis cum benedictione cum dicit Veni
te benedicti patris mei percipite regnum etc.

Hic Incipit Exposicio sacri Canonis

Te igitur clementissime pater etc. Hic est notandum
quod sacerdos dicens hanc orationem profunde et humiliter
debet se inclinare Ista namque humilis et profunda incli
nacio humilitatem christi significat qui christus humiliando se et commen
dando se ipsum voluntarie et humiliter ad paciendum obtulit
Item notandum quod in ista oratione ad hec verba hec dona hec mu
nera hec sacra sancta illibata fiunt tres cruces ad desig
nandum triplicem christi tradicionem Traditus enim est a tribus scilicet a patre
a Juda et a Judeis Deus tradidit illum ut dono Judas pro munere
Judei ut sacrificium illibatum quod utique non Judei libaverunt sed gentes
quibus ablatum est eis regnum et datum est genti facienti fructum eius
Est enim sensus istius orationis secundum Innocencium Offerimus tibi cleme
tissime pater hec dona commemorantes illam tradicionem quam deus fe
cit ut dono Judas pro munere Judei ut sacrificium illibatum sin
guli tamen ad mortem mortem autem crucis quia licet diversa fuerunt
operancia unum tamen operatum.

In primis que tibi offerimus etc. Exponitur sic In primis id est principaliter

que supple dona munera et sacrificia tibi supple deo pro offeri
mus i. sacrificamus pro ecclesia tua i. pro congregatione omnium fidelium tuorum
sancta i. firmata et sanctificata quam s. ecclesiam pacificare supple et
pace ab hereticis et scismaticis habeat custodire supple a viciis
et demoniis adunare supple que dispersa sunt inter perfidos et pa
ganos et regere dignare supple in prosperis et adversis toto or
be terrarum supple diffusam fideique sacramentis unitam una i.
pariter cum famulo tuo papa nostro N. et antistite nostro i. episcopo nostro
Romane diocesis Rege nostro supple romanorum vel imperatore
Et omnibus orthodoxis i. christianis qui sub utraque spe fide
christiana venerantur atque colunt atque catholice i. universal
et apostolice fidei i. per apostolos fundate et doctrinas eorum cultori
bus i. veneratoribus n

Memento domine famulorum famularumque tuarum et omnium
circumstantium etc. hic fit memoria vivorum que non
nimis longa fieri debet et hoc propter cordis distraccionem et mentis
evagacionem sed breviter debet se sacerdos expedire ne s. cogitacio
nes perdant devocionem Nota quod dubium est quo ordine debet fieri
commemoracio Ubi sciendum quod ab aliquibus talis ordo servatur qua
lis sumitur seu servatur in declinacione nominis non secundum grecos
sed secundum ordinem scilicet casuum ita ut sacerdos spectando rectam cari
tatem Primo a se ipso tamquam recto i. nominativo orat / 2° pro geni
tivo i. pro genitoribus tam corporalibus quam spiritualibus s. prioribus et pa
trinis / 3° pro dativo i. pro benefactoribus et elemosinam sibi porrige
tibus / 4° pro accusativo quod accusativus est casus inimicorum ut dicit
priscianus / Varro pro inimicis et persecutoribus suis iuxta forma
bum perfecto et ipso cuius personam gerit tamquam pro accusativo orat
Iuxta illud Mathei v.to Diligite inimicos vestros orate pro

psequentibus vos / immo eciam quantum ad ea que sunt a deo. Sunt namque
et gratie sunt diligendi licet non quantum ad culpam et defectum quia
sunt ex se ipsis / Tercio pro vocatione i. infidelibus vocandis ad fidem
ut deus infideles ab errore revocet ad suum cultum et agnitionem
ihesu christi / Vel pro vocatis i. pro hiis pro quibus advocare et videre
tenetur si sit prelatus / Quinto pro ablatione i. pro mortuis ablatis de hac
vita et de hac luce Et hoc non debet fieri in ista commendacione
sed in principio scilicet post corporis elevationem Et laudabile et multum decens
est quod fuerit ordinem personarum secundum merita et dignitates / Post
quod sui ipsius et suorum parentum memoriam habuit Et non est necesse ut omnium
propria nomina ponat sed solum intentionem et affectum gerat ad has
personas pro quibus vult orare hic est notandum quod ex illo dicto Et
omnium circumstantium etc apparet quod laudabile salubre et sanum est
interesse missarum solempniis eo quod sacrificium eukaristie pro circumstantibus
specialiter offeratur qui si fuerint dispositi aliquos effectus
sacros consequuntur et hoc si usque ad finem misse perseveraverint
Unde statutum est in Canone quod omnes fideles qui conveniunt
in solempnitatibus ad ecclesiam veniant et scripturas apostolorum
et ewangelium audiant Qui vero non perseveraverint in oratione usque
dum missa peragatur velud inquietudines commoventes communione
privari Ex istis incidit dubium utrum liceat recedere
a missa ante finem Respondetur Iste qui obmittit audire totam
missam aut dimittit ex mala consuetudine aut ex tepiditate
vel ex torpore vel necessitate Si primo mortaliter peccat et
secundum decretum debet a communione ~~privari~~ suspendi maxime si tempestive
tuto obmittit Et ex hoc formatur talis ratio Nullus debet
communione privari nisi propter gravem culpam / sed isti qui ex mala

consuetudine non stant ad misse finem sine probandi racione igitur gra
uiter et mortaliter peccant Si ex tepiditate uel torpore seu
accidia recedit peccat ad minus venialiter Et secundum quod torpor uel
accidia per se uel tepiditas ex causa introducit Iuxta hoc ma
ius uel minus peccatum perpetratur ut si quis istum torporem ex lon
ga vigilia acquisiuisset uel ex nimia repletione maius esset pec
catum quam ex labore et occupacione honesta Si vero recedit ex
necessitate tunc non peccat quia necessitas non habet legem maxime si e
racionabilis alias propter non est necessitas et sic a missa ante finem potest re
cedere Ut si habet expedire negocia ardua uel legitima que alias
que velent exequi non possent Item obmittere missam uno tempore
peccatum certe persone quod alio tempore esset sine peccato Ut si quis pro
chianus in die dominico uel solempni non audiret missam in sua
prochia cum hoc tamen posset facere peccat mortaliter et si esset
dies feriata in qua necesse esset ei laborare non peccaret si missam
non audiret uel non totaliter audiret Unde dicit Decretum Missa
die dominico ab omnibus secularibus specialiter audire precipimus et quicumque
secus fecerit ab episcopo confundatur glosa id est corripiatur Et scriptum
est in Aurelianensi consilio quod cum ad celebrandum missam conuenit
dei populus non ante decedat quam misse solempnitas compleatur

Missa libenter est audienda multiplici de causa Prima causa
quia circumstantes et missam deuote audientes una cum sacer
dote sacrificium misse deo patri omnipotenti offerunt Unde et sacerdos
orat in Canone in persona ecclesie et circumstancium sic dicens In
primis que tibi offerimus Et iterum Et omnium circumstancium qui tibi
offerunt hoc sacrificium laudis Secunda causa quia sacrificium eukaristie
pro circumstantibus et missam specialiter audientibus offertur Unde Innocencius
3o super illum locum Canonis ubi fit memoria viuorum sic dicit hic

euident apparet quod sanum et salubre sit missarum interesse solempniis cum
sacrificium misse spiritualiter pro circumstantibus offeratur. Tercia causa quare
missa libenter est audienda quia in missa pro ipsis circumstantibus et missam au-
dientibus specialiter dirigitur oracio a sacerdote ad deum et eorum fit specialis com-
memoracio cum sacerdos dicit Memento domine famulorum famularumque
tuarum et omnium circumastancium quorum tibi fides cognita est et nota deuocio
Quarta causa quia missam audiens deuote non existens scienter in
peccato mortali corpus christi spiritualiter manducat Unde dicit Augustinus Ut quid
paras dentem et uentrem crede et manducasti dicitur ... Ut quid etc. Quinta causa
est quia decedens in isto die pro communicato reputatur quo missam audiuit quia cor-
pus christi quod sacerdos in altari sumpsit sacramentaliter ipse creditur sum-
psisse spiritualiter Sexta causa quia qui deuote missam audiuit accipit in-
fluxum diuine gracie ex presencia utriusque tam corporis quam sanguinis christi et
quandoque maiorem influxum quam sacerdos qui realiter et in ueritate cor-
pus christi manducat Septima causa quia ex hoc quod quis deuote missam
audiuit peccata uenialia sibi remittuntur Unde generalis confessio. fre-
quens pectoris tonsio, misse audicio, oracio dominica deuota pro-
lacio, elemosina, aque benedicte deuota aspersio hec sex remouent
a nobis peccata uenialia Octaua causa quia nullum sacrificium ita pro-
dest ad augmentum gracie ad diminucionem pene et ad relaxacionem
culpe sicut sacrificium misse quod sacerdos in persona ecclesie et circum-
stancium sacrificat Nona causa quia pie creditur quod quidquid homo ad neces-
sitatem suam comederit uel biberit quod hoc plus sibi ad sanitatem pro-
ficit et salutem in illa die qua missam audiuit quam si missam non audi-
ret Decima causa quia deuota et frequens misse audicio ualet ad
mitigacionem pene parentum amicorum et eorum pro quibus tenetur orare
si sint in purgatorio Item notandum quod audientibus missam duo prin-
cipue sunt necessaria Primum est fides sic quod audiens missam fideliter credat quod
que ... post consecracionem in ara sub speciebus panis et uini uerum cor-
pus et uerus sanguis christi continetur Et fides sit ad hoc necessaria patet

Ex^m

qr ista que ibi fiunt omnio huana roez transtendunt Vn legit^r de
quoda qui hoc factum no credidit z hoc occulte i corde suo te
nuit ptigit qd duo fratres religiosi ad hospitiu suu paruerunt
Mane facto cu hij religiosi ad ecclia; adirent ad legenda
missa sicut z legerunt puer qui filius hospitis erat cu ipsis ad
ecclia; iuerit qui d missa vidit sacerdote hora eleuacois pue
ru eleuari z postea diuide z cruentu d pione pmede puer val
de timens domu iuerit z se abscondit Postea superuenienti
bus istis religiosis puer qrit^r z mime inuenit^r Tande dilige
ti facta inquisicoe puey inuenit z sui latibuli cam ab eo in
quirunt Et rndit puer Timeo illos viros qui puey d altari
pmederunt ne forte ecia me pmedat Quo audito pr puer
errore que de facto habuerat pfessus fuit z tande firmit^r cre
didit refens deo graz actiones qr cognouit hoc miraclm fcm
fore pp^r sua incredulitate

Ex^m

Sile huic legit^r in legenda
beati gregorij de quada mulie que mala fide habuit de sa
cramento corpis xpi quare de fidei pfirmacoe ad peticoes beati
gregorij panis in altari sub forme cruide carnis apparuit
Vn de eo canit ecclia Vere felice populu vere fidei doctore quo
petente panis xpi forma accepit digiti ad firmanda plebis
fide versus d cruenta carne Secundo quod dz ee i audientib^s
missa e deuocio qr hoies deuote astantes spualr pciant^r

Ex^m

Vn cu quoda die quida sacerdos missa celebraret ^ quedam de
uota matrona astaret ipse sacerdos i pione tm duas ptes
hostie inuenit z tertia amisit pp qua inquisicoe facta z non
inuenta alias duas ptes sumpsit Et ps missa an altare se
pstrauit z amarissie fleuit Tuc illa matrona ad eu ac
cessit querens ab eo cur fleret z sic pturbatus eet Qui respo
dit qd ei dicere no posset Illa vero dixit Dne mi ne pristes

pristes

in na terciā pte hostie quā amisistis angelo dn̄i m̄ attulit et
me tū eo gitauit Item legit in Cronicis Epōrē monasterien Exēm
ꝙ temꝑibꝫ Alfridi qui tercius post sctm ludgeru eccliaꝫ illam
rexit quidā Wilhelmus brattissimus palacii Imꝑatoris Cancel
larius lapsus est in Iudaismū ꝛ ꝯplurimi ad eius suggestione
in Iudaismū eciā sūt lapsi Et illis temꝑibꝫ magna fuit
altercacio int̄ xp̄ianos ꝛ Iudeos de eukaristia ꝛ de sca t̄nitate
Sed ipse dn̄s Alfridus vir multe deuocōis ꝛ sctitatis filie ꝑre
fati Wilhelmi que fuit xpi amore p̄ma eukaristia dedit ut
in fide catholica ꝑmaneret Quapropter ipse Wilhelmus dn̄o Al
frido scripsit ꝙ ipsa ꝑticula panis quā filie sue dedisset tā
tū pasceret aiam sicut pascere posset corpus ꝛ tā verū esset
quod de t̄nitate p̄dicaret sicut filia sua ex illa ꝑticula
panis posset absq; cibo ꝛ potu ꝑ triēniū sustentari Quare res
ipsa puella ꝑ triēniū absq; aliquo cibo vixit ꝛ potu Quapropter
plurimi xp̄iani qui in Iudaismū fuerūt lapsi ꝛ eciā multi Iu
dei ad fidē sūt ꝯuersi Sꝫ Wilhelmus ꝑ triēniū ī ꝑfidia
ꝑmansit S; tūc ad fidē catholicā ē reuersus ꝛ t̄nitatē sctam
ee credidit Et quā p̄ma tūc filiā suā ꝑ manū arripuit
ipsa ī momento quasi in sompno deo aiam reddidit

Quam oblacionē tu deus in omnibus qs bndictam
ascriptā ratam racionabilē acceptabilēq; facere dig
neris ut nobis corpus ꝛ sanguis fiat dilectissimi filii tui
dn̄i n̄ri ihū xp̄i Istud exponitur sic Quā oblacoem s. n̄rē
seruitutis tu deus supplr clementissime in omnibꝫ sp̄ existens
quesumus bndictā i. ꝯsecratā ascriptā i. approbatā ratā i. ꝯ
firmatā rōnabilē i. diuine roi ꝛ volūtati ꝯformatā acceptabi

lemque in acceptabile sacrificium facere digneris ut nobis supple ad nos
tram salutem corpus et sanguis fiat supple panis et vinum dilectis
simi filii tui domini nostri ihesu christi. Nota quod sacerdos facit hic
tres cruces cum dicit benedictam ascriptam ratam. Et postea duas
cum subiungit Corpus et sanguis. Et dicit Innocencius quod ad de
signandum quantitatem precii quo christus venditus est sacerdos facit
hic tres cruces super oblatam et calicem cum dicit benedictam. Pro
cuius latiori declaracione est sciendum quod in canone agitur memoria
eorum que acta sunt in ebdomada palmarum et specialiter modus ven
dicionis et empcionis christi. Ubi nota feria quarta ante cenam in mane
iudas unus de xii a dyabolo supplantatus sacrilegium perpetrat
dominum filium dei solis xxx argenteis vendidit phariseis in re
compensacionem dampni quod meruit per effusionem unguenti. Qua
re inquit non venditur hoc unguentum trecentis denariis et
datum est pauperibus hoc autem dixit non quia de egenis pertinebat
ad eum sed quia fur erat et loculos habens ea que mittebantur
portabat Io. xii. Quilibet argenteus valebat decem denarios
usuales et ita precium unguenti quod valebat denarios trecentos
triginta argenteis computatur. Ad designandum ergo huius precii
quantitatem quo christus venditus est sacerdos facit hic tres cruces
super oblatam et calicem nam et triginta pariter et trecenta multiplica
cionem suscipiunt a ternario. Postea vero ad designandum ven
dicionem et empcionem duas cruces imponit singillatim unam
super oblatam et aliam super calicem cum dicit Ut fiat nobis corpus etc.
Qui pridie quam pateretur accepit panem in sanctas ac vene
rabiles manus suas. In hiis verbis denotatur quod hoc sa
cramentum non in mundis manibus non viciatur sed contrectatur reverenter.

et venerabiliter debet contractari Post hec dicenda sunt aliqua de gestu
sacerdotis ante elevacionem corporis christi Primo sacerdos inclinat se et
reverenter adorat hostiam in signum quod filius dei inclinavit celos et des
cendit Vel in signum quod christus exivisset in monte oliveti et oras
set in terra se prostravit et inclinavit representans quod christus humi
liavit se pro nobis factus obediens usque ad mortem Secundo elevat
corpus christi supra se Et hoc fit pluribus de causis Prima causa est ut
ipse filius dei iam presens in sacro existens ab omnibus circumstantibus
tamquam deus et dominus noster adoretur et revereatur Secunda causa est ut omnes
homines rogent sibi illud salubre misterium sacramentum proficere ad salutem Ter
cia causa est ut ipse sacerdos reducat populo ad memoriam christi elevacio
nem in cruce qua pendebat contemptibiliter videntibus omnibus inimicis
suis quasi diceret sacerdos Videte deum et hominem qui pro nobis pependit
in ligno ut illi exhibeatur reverencia qui pro nobis saturatus est contu
meliis et obprobriis cuius figura precessit in serpente eneo Jo. 3°. Si
cut moyses etc. Quarta causa ut ostendatur magna dei potencia qui
de puro pane potest facere corpus filii sui scilicet christi paucorum verborum
prolacione Elevat quarto sacerdos corpus quasi diceret O peccator hanc quam
vides hostiam prius fuit purus panis sed modo est corpus salvatoris et qui
hanc facere potuit mutacionem potest et te mutare de culpa in gra
ciam de gracia in gloriam Sexta causa est quod hoc sacrificium superaltatum
est omnibus sacrificiis et oblacionibus ut scribitur in Racionali divinorum Sep
tima causa est Ideo sacerdos elevat corpus christi vel christum in sacro mon
strans eum omnibus ad designandam illam eius obprobriosam osten
sionem qua pylatus eum ostendit iudeis dicens Ecce homo Et post pau
ca Ecce rex vester Jo. xix. Sacerdos igitur elevat christum in sacro et
ostendit eum populo ut illam obprobriosam ostensionem ad memoriam revo
cent et sic ei graciarum actiones referat Unde sicut perfidi crucifixores

xpo flectentes genua sua ponebant ad eum z dicebant Aue
rex iudeoꝝ Sic econtra nos veraciter z cum reuerencia z humili
tate cordis debemus flecte genua nra dicendo istam deuotam o
racione que hora eleuacois dici consueuit Aue verum corpus
xpi natum de maria virgine zc vel aliam oroem qua ho sensit
se sue deuocoi z suo desiderio satisfacere Et sicut ipsi iudei ca
nina voce latrabant ad ostensione xpi a pylato Crucifige
crucifige eum sic nos econtra cum deuotoe orones nras dice de
bemus z ad deum ista hora eleuacois tota intencione clamare
Ite sacerdos corpus xpi morose retrahat z sup altare collo
cet ad designandum qd xpus de cruce depositus in tra fuit col
locatus z in syndone munda inuolutus / Notandum sedo qd hora
eleuacois campana pulsatur cuius multe sut cause pma ut veri
tas corrndeat figure qz in veteri testamto leuite tubis clan
gebant tpe sacrificij Et qz istud sacrificium int oia sacrifi
cia e sumum z supmum ideo campana que e tuba regis eter
ni psonat tpe eleuacois istius sacrificij Secunda cam ut eius
sonitu pplus pmonitus foret z adorandum dnm deum pparatus
Tercia cam ut pplus audito sonitu campane se ad oroem z de
uocione se pparet z contra dyabolum impedire intente auctr
Sicut enim exercitus bellantium auditis tubis forciores et
audaciores ad resistendum hostibus redduntur sic nos debemus fieri
fortes in resistendo z viriliter agendo sustinere dnm Quar
ta causa e ad conuocandum hoies ad diuinum officium z ad laude
dei / Notandum eciam qd hora eleuacois candela accensa te
netur pmo ad signum leticie demostrandum Sedo ad desig
nandum hoc qd filius dei existens sub sacro lux sit vera illu
minans oem hoiem venientem in hunc mundum Jo 1o Tercio

hoc fit in signum huius quod corda fidelium custodiam attendi dent de
uocis et inflammari feruencius

Hec quocienscumque feceritis in mei memoriam facietis Et exponitur
sic hec i hanc hostiam quocienscumque sic obtuleritis feceritis
i consecraueritis et manducaueritis in mei memoriam facietis i mortis
et passionis christi memoriam habetis hec verba habentur originaliter luce
xxii Et secundum racionale hec clausula totum corpus christi quod sanguinem
consecratur respicit Et ideo post depositum debet proferri hanc enim vltimam
memoriam nobis dominus dereliquit quemadmodum si quis peregre proficiscens
aliquod pignus ei quem diligit dereliquit ut quociens illud inspex
erit ipsius amicicias debet memorari quod pignus ille si perfecte dilexerit absque
fletu et magno desiderio nequit aspicere Ideoque saluator hoc sa
cramentum instituit quando venerat hora eius ut transiret ex hoc mundo
ad patrem ut visibilem sui memoriam commendaret Quod memoriale
si perfecte christum diligis sine fletu uel magno desiderio seu suspirio of
ferre non debes nec potes Nullum enim sacrificium ita efficax est ad
delendum peccata tam viuorum quam mortuorum sicut oblacio eukaristie in
missa cum principaliter ibi adest qui peccata dimittit Idcirco bonum est
et salubre ut quilibet in ordine sacerdotali constitutus studeat se ad
hoc sacrum percipiendum per vite sanctitatem et deuocionem ita adoptare
ut valeat illud in remissionem peccatorum suorum accipere quia longe melius et
tucius est ut bonum quod quisque sperat post mortem per alios fieri tam
in missis legendis quam in aliis piis operibus agat ipse pro se dum vi
uit Vnde beatus Gregorius in libro dyalogorum sic dicit Pen
sandum est quod tucior via sit ut bonum quod quisque post mortem
suam sperat agi per se dum viuit agat Beacius quippe est resolu
cione corporis liberum exire ab hac vita quam post vincula libertatem

quere. Debemus itaque prius scilicet tota mente conterere cotidiana deo sacrificia offerre cotidianas eius carnis et sanguinis hostias immolare. Oportet necesse est cum hec agimus ut nosmetipsos in cordis contritione mactemus quia qui passionis dominice misteria celebramus debemus ymitari quod agimus. Item in alio loco sic dicit. Si quis sacerdos peccandi proposito non licet cotidie celebrare debet ne deprivet sanctam trinitatem maxima laude et gloria quia maior gloria deo in terris exhiberi non potest quam in misse officio quo sacrificium laudis scilicet ipse dei filius deo patri offertur. Et ne privet angelos leticia vivos gratia defunctos venia. Inter omnia enim opera meritoria primatum tenet

Unde et memores nos domine servi tui etc. Missa

Et dividitur ista pars in tres particulas. In prima concluditur tamquam per hec consecranda memoranda. In secunda oblacio istorum consecratorum id est figurarum rememoratur. Et petitur quod illa oblacio divino vultu benignius inspiciatur et acceptetur. In 3a petitur huius sacramenti effectus que est divine gratie infusio. Secunda ibi. Supra que propicio etc. Tercia ibi. Supplices te rogamus. Summa est hec. Ex quo oblacio huius sacrificii debet fieri in filii tui memoriam et eius mortis et passionis Nos sacerdotes servi tui et tota eciam tua sancta commemorantes tam eius sanctam passionem quam ab inferis resurreccionem et gloriosam ascensionem offerimus de tuis donis gratuitis tibi hostiam puram id est purificantem hostiam sanctam id est sanctificantem hostiam immaculatam id est immunem ab omni macula peccati panem sanctum vite eterne per datorem et calicem salutis perpetue per quo consequamur gloriam hec tria commemoranda ponit nobis eccia scilicet tam beatam passionem necnon ab inferis resurreccionem et in celos gloriosam ascensionem. Et horum primum scilicet passio vulnerat caritatem Secundum id est resurreccio corroborat fidem Tercium scilicet ascensio letificat

spem Quid enim in nobis magis caritatem accendit quam quod proprio filio suo
non pepercit deus sed pro omnibus nobis tradidit illum Christus enim factus
est pro nobis obediens usque ad mortem Quid magis in nobis fidem con
firmat quam quod christus resurrexit a mortuis quoniam quidem per hominem mors
et per hominem resurrectio mortuorum Sicut enim in adam omnes moriuntur
ita et in christo omnes homines vivificabuntur Quid enim in nobis magis
amplificat spem quam quod christus ascendens in altum captivam duxit
captivitatem dedit dona hominibus ut ubi ipse est illic sit et minister eius
hec Innocencius Hic est notandum secundum Wilhelmum quod sacerdos habet tria
de quibus supra dictum est commemorans Et primo dominice passionis manus
in modum crucis ad utrumque cornu altaris extendit habitu corporis
manum christi extensionem representans nichilominus per hec insinuans
quod christus pro iudeis et gentibus passus est qui in utrisque cornibus alta
ris designati sunt Et quod christus prolixius orans factus est in agonia
ideo agoniam illam habitu oculorum et faciei demonstrat dicens Nec
non et ab inferis resurrectionis illas manus ut prius ad se reducens eas
parum erigit Et in signum illius quod christus invictus leo resurrexit
a mortuis iterum dicens Sed et in celos gloriose ascensionis eas e
rigit equaliter usque ad humeros in signum quod christus elevatus ma
nibus ferebatur in celum Est etiam notandum quod ad prolacionem istorum
verborum hostiam puram hostiam sanctam fiunt hic quinque cruces Et dicit
Innocencius quod etiam agens memoriam dominice passionis statum acerbio
rem penam illius passionis commemorat recolens quinque crucibus quinque
vulnera christo christo in sua passione inficta que sunt quasi vivis petre
foramina in quibus residet illa immaculata columba fructuose nidi
ficans Est enim inter secreta crucis signacula quinque vulnerum dilec

filii dei videlicet duorum clavorum in manibus duorum in pedibus et unius
in latere contemplacionem mediam Tres cruces quas facit super obla
tam et calicem quando in tribus verbis utrumque pariter intelligitur Nusquam
enim in crucis signaculo panis separatur a calice nisi cum distincte
et separatim nominatim in Canone Et quo ibi distincte nominatur hostia
corporis christi cum dicitur panem sanctum quando divisim cruce oblata signatur
et similiter calix quod subditur Et calicem igitur etiam divisim signatur Ve
rum etiam est quod erecta pars crucis super panem solummodo transfusa usque
ad calicem debet protendi quando erecta pars crucis corpus suscepit trans
versa vero brachia extendit Sed hic oritur questio secundum Inno
cencium non pretermittenda similiter quam super eukaristiam plenissime conse
cratam adhuc vivificans signum exprimitur Et videt auctor huius libri
in hec verba dicam salva fide sine preiudicio quod sencio In ca
none siquidem aliud verba aliud signa protendunt Verba autem
specialiter pertinent ad eukaristiam consecrandam signa vero specialiter
spectant ad historiam passionis dominice recolendam Nam verbis utimur
ad consecrandum panem et vinum in corpus et sanguinem christi signis vero
utimur ad recolendum ea que per ebdomadam proximam ante festum pas
che sunt acta et gesta circa christum Dicatur itaque quod signa non
referuntur ad consecracionem sed ad historiam recolendam dominice passio
nis Nam secundum ad ordinem eukaristie consecrande totum illud Qui pri
die quam pateretur in fine canonis subici debuisset quando in eo consecra
cio consumatur Sed quando impedisset ordinem historie recolende quod
quod gestum fuit in medio recoleretur in fine providit canonis or
dinator ut ordinem servaret historie quoniam cum verba consecracionis in
medio collocavit et que sequuntur intelligantur precedere maxime ea
que videntur respicere consecracionem secundum illam figuram que sepe fit ut

que narracionem succedunt intellectum precedunt vel pocius ut tamen hec
quod historie finis ordo servetur

Supra que propicio ac sereno vultu respicere digneris etc.
Summa est ista O deus pater clementissime petimus digneris
respicere propicius placida facie super hec dona et data scilicet corpus et sanguinem
nostri christi filii tui habendo ea grata et accepta sicut grata et ac
cepta habere dignatus es munera iusti abel et sacrificium sancti abra
he patriarche et melchisedech summi tui sacerdotis Nos igitur assi
tentes ad offerendum sic rite dividimus nos prius in sacrificium offerimus
Ac deinde sicut munus Abel sicut sacrificium Abrahe sicut hostiam
melchisedech vota nostra acceptabit Hic queritur quare isti tres pa
tres veteris testamenti nominantur pre ceteris Videtur quod ideo quia sacrificia eorum
accepciora erant et eorum sacrificia specialius ceteris hoc sacrificium
novum prefiguraverunt et figuram passionis christi et eius sanctissime
cene valde proprie representabant Primum enim per munus abel offerentis
de primogenitis gregis nisi christus exprimitur primogenitus in multis
fratribus qui obtulit seipsum agnum immaculatum deo patri Unde in apocalypsi
Iste est agnus qui occisus est ab origine mundi Et sicut abel invidiose
interfectus est a fratre suo sic christus ihesus maliciose et ex invidia a
fratribus suis occisus est et necatus Secundum per sacrificium abrahe unicum
et dilectum filium suum offerentis nisi passio domini figuratur et immolacio
filii a patre pro nobis De quo apostolus proprio filio suo non pepercit deus
Sicut ergo abraham obedivit deo immolando filium suum sic christus
factus est obediens patri suo usque ad mortem et in manus patris tra
didit spiritum Oblacio vero melchisedech tamen proprie sacrificium novum
demonstravit quod inde probatum est Tu es sacerdos in eternum secundum

ordinem melchisedech Cui per omnia filius dei assimilatus est et manet sa
cerdos in perpetuum Sicut enim Melchisedech panem et vinum obtulit ut
legitur in genesi xiiij sic christus sub specie panis et vini pro nobis of
fertur deo patri ipsum nobis pacificans Cristus abel racione innocencie
dicitur Abrahe racione obediencie Melchisedech racione clemencie et sublimitatis eximie
Melchisedech interpretatur rex iusticie qui fuit rex salem id est pa
cis et figurabat christum De quo psalmista Orietur in diebus eius iusticia
et habundancia pacis Hic est notandum eciam quod sacerdos illas et alias
oraciones sequentes orat extensis manibus et brachiis super mensam altaris
Sacerdos manus extendit quia christus super aram crucis manus exten
dit iuxta illud prophete Expandi manus meas ad populum non credentem
Et orat sacerdos iunctis manibus aliis duobus digitis scilicet indice
pollice in utraque manu iunctis nec de cetero eas disiungit ex
cepto quando fit signum vel hostiam tangit usque ad ablucionem calicis
Quare sacerdos hoc facit Racionale ponit multas causas Prima est
hoc fit propter reverenciam corporis et sanguinis christi seu sacramenti ne digiti
aliquid aliud tangant nisi hostiam ante locionem Secunda quia sicut in tali
iunctione digitorum digitus maior iungitur minori et primus secundo sic per
pollicem deus pater et per indicem deus filius intelliguntur qui filius vo
luntati dei patris iunctus obedivit deo patri usque ad mortem Tercia
causa est quia digiti qui corpus christi tetigerunt iunguntur ad ostendendum
quod fideles illud fide et devocione tangentes debent esse iuncti fide et cari
tate Et sicut digiti isti quando cum eis signum crucis debet fieri vel hostia
tangi separantur Sic fidelium operaciones in hac cum expedit separ
rantur qui quando per contemplacionem ad spiritualia elevantur et quandoque pro
mundanis ~~cogitacionibus~~ necessitatibus temporalia amministrant Certa causa est

quod coniunctio digitorum indicat quod mens et corpus sacerdotis corpori et sanguini
christi inseparabiliter debent esse coniuncta. Secunda causa est digiti stringuntur
ut si aliqua particula hostie digitis adheserit ut eo tucius observetur.
Supplices te rogamus omnipotens deus iube hec etc. Hic est notandum
quod sacerdos dicens hanc oracionem humiliter se inclinat ad altare
ut corpore ostendat foris quod per humilitatem gerit intus. Et secundum Innocen-
cium illa inclinacio representat humiliacionem christi in sua oracione imminente
sua passione in monte oliueti quia secundum ewangelistas dominus prandio dicto ex
iit in monte oliueti trans iordanem ubi erat ortus in quem introivit
ipse et discipuli eius. Et dixit discipulis suis Sedete hic donec vadam illuc
et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit contristari et
mestus esse. Et progressus pusillum positis genibus procidens in faciem
suam orans et dicens Pater mi si possibile est transeat a me calix iste
verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu vis. Et venit ad discipulos
suos et invenit eos dormientes. Iterum secundo et tercio abiit et oravit eundem
sermonem. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor
eius tamquam gutte sanguinis decurrentis in terram. Tunc venit ad discipu-
los suos et dicit eis Surgite eamus ecce enim appropinquat qui me
tradet. Adhuc eo loquente ecce Judas unus de xii venit cum turba
multa. qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens Quemcumque os-
culatus fuero ipse est tenete eum. Et accedens ad ihesum osculatus est
eum. Per hoc ergo quod orat sacerdos inclinatus representatur illa incli-
nacio christi qua procidit in faciem positis genibus orans et dicens.
Pater si possibile est etc. Sic quod sacerdos sub istis verbis Ut
quotquot ex hac altaris participacione osculatur altare et representat os-
culum Jude traditoris. Nota eciam secundum consuetudinem aliquorum cum

sacerdos orat illam orationem Supplices te rogamus omnipotens deus. Restat inclina
tus cancellatis ante pectus manibus ad designandum quod orationis humilitas
que per inclinationem designatur tunc exaudiri digna est et non aliter si
ex fide pectoris et mentis per dilectionem operante procedit que operatio per ma
nus intelligitur. Et quia opera alia quidem sunt vite contemplative aliqua active
que eodem modo cancellata se habent sicut sinistra ad dextram. Opera enim o
pera vite active supposita et inferiora sunt ad opera vite contemplative. Et
opera vite contemplative supposita sunt et altiora. Nam illa opera scilicet
vite active consumant et perficiunt. Ideo in representationem manuum cancella
tione sinistra supponitur dextre. Rursus orat sacerdos cancellatis
manibus ante pectus quasi in ipso facto dicat Obsecramus te suppli
ces per crucem et passionem tuam quam sustinuisti in cruce expansis
manibus. Cancellatio enim manuum significat Christi crucifixionem hec
Racionale. Et postea secundum Innocentium sacerdos facit tres cruces unam
distincte super oblatam. alteram super calicem. 3am semper signando in
facie. forsan propter sudorem corporis crucem imponens super corpus
et propter guttas sanguinis imponens crucem super sanguinem. Et quia pa
dit in facie sua signo crucis se signat in facie. Vel per alias duas
cruces quas facit super corpus et sanguinem designantur vincula et
flagella. vincula quibus ligatum fuit corpus. flagella quibus al
lisus est sanguis. Nam de vinculis legitur Ministri comprehenderunt
Ihesum et ligaverunt eum. De flagellis legitur Apprehendit pylatus
Ihesum et flagellavit eum cuius livore sanati sumus. Per 3am vero
crucem quam sacerdos facit sibi in facie intelligitur illud quod exspue
bant in faciem eius et alaphas in faciem dabant et velabant faciem
eius dicentes prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit hec omnia

Innocencius Sacerdotes crucem in facie formant iudeis quidem scandalum gentibus autem stulticiam virtute aut de hiis qui salui fiunt gentibus et iudeis In signo namque crucis tota fides comprehenditur Et ideo
virtus diuina non immerito mancipatur sicut claruit cuidam monacho
visio que illi qui cum dyabolo debet pugnare cumque signo crucis se signa
ret et muniret tabescens dyabolus dicebat Non pauere signum
si non contineret ita magnum misterium Monachus ait Crucis est
ergo quale misterium quod in tantum formidare comprobaris et
quasi victus tabescis Respondit demon In formacione crucis tota
fides continetur que in corde credentis facta et formata ipsum
sic induit celesti armatura ut oculum mea virtute excruciat
quasi puluerem Nota circa verba textus Iube hec perferri etc.
dicit Innocencius quod tante profunditatis sunt hec verba quod intellectus
humanus ea vix sufficiat penetrare Nam et beatus gregorius tanti sa
cramenti dignus interpres quodam loco de illis tamquam de re ineffa
bili pene ineffabiliter loquens dicit Quis fidelium dubium habere
possit ut ipsa immolacionis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri
et ipso ihesu misterio angelorum choros adesse summa ymis sociari
terrena celestibus coniungi vnum ex inuisibilibus et visibilibus fieri
hec Gregorius Et quod concluditur per xiij dominum meum tue non conclu
ditur Nam quod firmiter creditur quod ab angelis circumstantibus videtur

Memento eciam domine famulorum famularumque tuarum N qui nos precesserunt cum signo fidei Summa est ista Omnipotens deus nos eciam rogamus et petimus te suppliciter
ut misericorditer recorderis famulorum et famularum tuarum fidelium

qui cum signo fidei obierunt in sompno pacis ut ipsis locum refrigerii
lucis et pacis perpetue largiaris. Pro eadem x^m dominum meum Innocencius
dicit: Orat pia mater ecclesia non solum pro vivis verumeciam et pro defunc-
tis ut eos deo per sacre oblacionis intercessionem commendet certissime
credat quod iste sanguis preciosus qui pro multis effusus est in remissionem
peccatorum non solum ad salutem vivencium verumeciam ad ablucionem et
salutem valeat defunctorum. Ideo Concilium Cabilonense statuit
ut in omnibus missarum solempniis loco debito defunctorum memoria
habeatur. Iuxta illud beati Augustini: Non sunt pretermittende supplicaciones
pro spiritibus mortuorum quia aliquibus desunt aut parentes aut cognati qui
supplicaciones pro eis effundant. Una et pia mater id est tota ecclesia omnes
defunctos sub generali commemoracione suscepit tacitis quoque nominibus eis ex-
hibet commemoracionem. Non enim pretermittendus est dies in qua quilibet
catholicus non habeat specialem memoriam defunctorum quia si defunc-
ti in purgatorio sunt ibi sunt tamquam captivi qui in nullo sibi
ipsis possunt suffragari sed solum ipsis subveniri potest per fideles
vivos qui adhuc sunt in statu merendi. Post hanc vitam nec me-
reri nec demereri possumus sed solum recipiemus premium pro meritis
et supplicium pro demeritis. Si vero anime defunctorum sunt in celis o-
racio a nobis pro eis effusa in sinum meum revertetur. Et si sunt in
purgatorio adhuc subveniunt orati quas opus pietatis exercet.
Dicunt enim doctores quod qui pro amico defuncto unum psalmum vel unum
pater noster legerit plus eum consolatur quam si in hac vita diu viveret mil-
le marcas eidem contulisset. Qui enim pro defuncto orat multum apud
deum meretur iuxta illud: Qui pro alio orat seipsum liberat. Hic
sciendum quod sacerdos in hoc loco quorum maluerit debet agere memoriam

spalem primo d(e)z orare z habere memoriam parentum z amicorum si defuncti sunt Pos
tea pro cognatis fratribus z sororibus postea memoriam illius a quo
beneficium accepit ecclesiasticum si habet Et pro omnibus benefactoribus
pro quibus specialiter orare tenetur si obierunt Post hoc pro omnibus sibi com
missis Et primo virorum z postea mulierum memoracionem habeat Non
tamen nomina eorum recitentur ore tenus sed in corde memoraliter z cor
detenus revolvat prohibitum est enim in Collectis nominatenus z o
retenus memoracio fiat qui pro se vel suis missam comparat ne ex
hoc presumpcio avaricie sacerdotem polluat Etiam z in Canone ta
cendum est ne mencio illorum pro quibus orare vult ruminando vel le
gendo fiat ne forte sacerdotis vox eorum sibi ipse astantium aures
tangat z statum ipsius intencionem frangat Sed eorum memoriam ha
beat de corde expedite non nimis prolixe nec nimis celeriter ne
circumstantes tedium paciantur Sequitur in textu Qui nos pre[ces]
serunt cum signo fidei Per signum fidei intelligitur caracter bap
baptismalis qui anime in baptismo imprimitur per quem fideles ab infide
libus distinguuntur Et non d(e)z per signum fidei fides intelligi quia in fu
turo seculo z in alia vita cessabunt fides z spes que habentur Fidei
in presenti vita succedit visio in futura vita z spei succedit res
sperata Sequitur Et dormiunt in sompno pacis i(d est) creduntur obiis
se in pace consciencie z pectoris mortui sine peccato mortali Nondum
Ipsis ꝯor suffragia animarum defunctorum in purgatorio ut a penis
z peccatis solvantur continentur in hiis versibus Missa preces dona d9
ieiunia ꝯor ista Absolvunt animas quas purgans detinet ignis
ira exponitur Memento etiam Domine pro clementissime famulorum

famularumque tuarum N. qui nos precesserunt cum signo fidei i. cum caractere
baptismali et dormiunt i. obierunt in sompno pacis i. consciencie et pectoris
ipsius super ea meditantis et omnibus fidelibus in Christo quiescentibus locum re
frigerii i. requiei lucis scilicet eterne et pacis i. tranquillitatis ut indul
geas i. misericorditer concedas deprecamur per eundem Christum dominum nostrum

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis etc. Hic secundario oratur pro
vivis Et secundo fit commemoracio sanctorum Et ita Omnipotens deus qui non
es estimator meriti sed largitor venie digneris nos associare sanctis
tuis et aliqua parte beatitudinis cum istis sanctis tuis Johanne Stephano etc.
Et omnibus sanctis tuis digneris nobis peccatoribus de misericordia tua speran
tibus donare per Christum dominum nostrum Per quem hec domine semper bona cre
as sanctificas vivificas benedicis et prestas nobis per ipsum et cum
ipso et in ipso est tibi deo patri omnipotenti in unitate spiritus sancti omnis
honor et gloria per omnia secula seculorum Amen Sequitur Intra quorum nos
consorcium non estimator meriti Ubi notatur clemencia dei quia sacerdos
dicat hanc partem et societatem cum sanctis non petimus quia confisi de nostris
meritis quia tu non estimas merita nostra nec remuneras secundum ista sed
es largitor venie et misericordie Al. largitor venie Tanta est enim
habundancia divine misericordie ut vincat non possit qualicumque malicia
Et ideo gaudent omnes qui confidunt in eo potius quam in proprio merito quia non de
pluribus sed in hiis solis beneplacitum dei etc. Nota ista pars Nobis
quoque peccatoribus profertur cum elevacione vocis et tonsione pectoris Per
quod representatur confessio et contricio latronis in ipso passionis articulo
increpantis alterum et dicentis Nos quidem digna factis recipimus hic
vero nichil mali gessit Et dicebat ad Jhesum Memento mei domine
dum veneris in regnum tuum Vel per exaltacionem vocis et percussionem
pectoris exprimitur illud quod centurio et qui erant cum illo visis hiis

que fiebant timuerunt valde dicentes Vere filius dei erat iste. Et omnis
turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud percucientes pectora
sua revertebantur luc. xxiij Per xpm dominum nostrum Subiungitur Creas
sanctificas vivificas benedicis Creas scilicet ad formam panis et vini
que fuerunt ibi sanctificas convertendo in carnem et sanguinem vivificas
restaurando nobis vitam spiritualem benedicis multiplicando per hec nobis
dona gracie et prestas nobis scilicet ad esum spiritualis cibi et potus Vel
sic Sanctificas i. gratiam et virtute das hiis rebus ut digne percipiens
ab eis sanctificetur vivificas i. vitam confers ut hic ea percipiens
vicys moriens virtutibus vivificetur Benedicis i. istis rebus bene-
dictionem largiris ut qui digne sumit a te in celesti patria benedicetur
iuxta illud Venite benedicti patris mei Ibi in placabile illorum trium
verborum Sanctificas vivificas etc. formantur tres cruces Et dicit
Innocencius quod iste tres cruces que fiunt super calicem coopertum fiunt ad
colendam crucifixionem xpi hora tercia eorum ex flatu linguis iudeorum
ter clamancium Crucifige crucifige eum Et hora sexta manibus
gentilium Et hora nona Completum cum in cruce inclinato capite
tradidit spiritum Trina quoque crucifixio xpo facta et consummata per spacium
trium horarum ut dictum est ideirco fiunt tres cruces Postea sacer-
dos discooperit calicem deponendo corporale cum dicit Et prestas nobis
Sequitur per ipsum tamquam per mediatorem cum ipso tamquam cum equali
In ipso tamquam consubstanciali In patre quippe notatur ~~equalitas~~ auctoritas
In filio equalitas In spiritu sancto conitas Auctoritas in patre propter principium
Equalitas in filio propter medium Conitas in spiritu sancto propter concordiam
Nota circa ista verba textus Omnis honor et gloria quod omnis honor ex

debetur a creaturis patri et spiritui sancto per filium per quem mundum creavit et hominem
lapsum reparavit et cum ipso filio quia honor debetur filio qui debetur patri
et spiritui sancto Et in filio quia pater honorificatur in filio eo quod qui hono
rificat filium honorificat et patrem qui misit illum Et quia per miste
rium redemptoris generis humani totius trinitatis maiestas graciosissima
apparuit ideirco tres cruces cum hostia fiunt super calicem modo
Et postea cum dicitur Est tibi deo patri omnipotenti etc. extra calicem vel
circa calicem fiunt due cruces Innocencius dicit quod iste tres cruces
facte super calicem designant crucifixionem christi manibus gentilium
per intervallum trium horarum factam cum milites crucifixerunt ihesum
christum vel secundum eundem Innocencium subtilius et profundius Tres cruces
iste designant tres cruciatus quos christus in cruce sustinuit
videlicet passionem compassionem et conpassionem Passionem in corpore
compassionem in mente et conpassionem in corde De passione cor
poris ait per prophetam O vos omnes qui transitis per viam etc. Et de
eo fodierunt manus meas et pedes meos etc. De compassione
mentis dixit dominus apostolis Tristis est anima mea usque ad mortem
Cepit enim ihesus pavere et tedere et mestus esse Et conpassione
cordis pro crucifixoribus oravit dicens Pater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt Due vero cruces que a latere fiunt de
signant duo testamenta que de latere domini confluxerunt videlicet
aqua regeneracionis et sanguis redempcionis iuxta testimonium Iohannis di
centis Unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit
sanguis et aqua Et aliqui in fine istorum signorum tangunt ca
licem cum hostia per quod percussio lateris christi cum lancea militis

designat^r Remotio z depositio corporalis de calice sign^t q^d velu^m templi
scissu^m est a su^mo usq^z deorsu^m Postea alte facit oroem dicens
Per o^ia secula seculoru^m Et rndet p^p^lus Amen Et s^m pmo
secu^m designat q^d xpus magna voce clamando emisit sp^m
Et s^m alios ut ostendat^r q^d hic e^ finis Canonis Et q^r illud al
ta voce clamabat p^r i^n manus tuas comendo sp^m meu^m sacer
dos prefacoem z dnica^m oroem pnunciat alta voce

Oremus p^ceptis salutaribz moniti z di^na institucone for
mati audemus dice^r In ista pte agit^r de p^seruatoe dign^a
preparacone Et hz oro dnica p^fatoem vel locoem p^mo d^t Oremus
Sacerdos instigat p^p^lm ad orandu^m dicens Oremus ut sic adiu
uante dno a morte pecco^r resurgamus z in eande^m iteru^m no^n cada
mus q^r xpus resurgens ex mortuis ia^m no^n morit^r zc Subiu^n
git^r p^ceptis ne sacerdos vna cu^m p^p^lo quasi auctoritate sua pre
sumpcoe errare vidt^r z pete^re p^mittit p^ceptis salutaribz moniti
Cu^m eni^m discipuli rogassent dnm dne doce nos orare dns ape
ruit os suu^m z dixit Sic orabitis P^r n^r zc Et plenam salutis meri
ta^m circa oroem dabat put h^r Mathei vj^o Vos igit^r moniti estis
salutaribz p^ceptis z formati di^na institucoe i formati ex di^na
institucoe quid quare z qualit^r orare debeatis ex hoc tunc audemus
i audacter dice^r potuimus P^r n^r zc Et cu^m sacerdos dicit P^ omnia
scla sclo^r leuat calice^m modicu^m de altari Et postea cu^m d^t P^cep
tis salutaribz moniti deponit sil^r hostia^m z calice^m altare et ut
dicunt doctores sign^t cruce^m z depositio hostie z calicis illud sign^t
q^d Joseph ab aromathia z nichodemus veniebat z deposuerunt

corpus ihesu a pylato et leuauerunt de cruce ponentes in sepulchro
Et quod illi aduoluerunt lapidem ad ostium monumenti sacerdos super
os calicis corporale inuoluit

Pater noster Beatus Gregorius propter diuinam orationem super
hostiam in altari decantandam sensuit asserens inconguum
esse ut super eukaristiam diceretur oratio quam scolasticus composueat
et illa omitteretur quam dominus ipse dictauerit et apostoli dicere consue
uerunt Notandum quod ista oratio excellit omnes alias orationes multis de
causis scilicet auctoritate doctoris. breuitate sermonis. sufficiencia pe
ticionum et fecunditate misteriorum Auctoritate auditoris quia fuit ore
saluatoris producta et prolata os enim domini locutum Breuitate ser
monis quia facilius discitur et profertur Sufficiencia peticionum quia in his
septem peticionibus oratur pro bonis adipiscendis et malis amouendis
pro bonis temporalibus spiritualibus et eternis. pro malis presentibus preteritis et
futuris Eterna petuntur in primis tribus Aduenia regnum tuum Spi
ritualia petuntur in medio temporalia in sustentacionem. preterita mala
sunt delenda presentia vitanda futura precauenda Fecunditate mis
teriorum quia immensa et ultra continet sacra Petit enim dominus quod
baluiuus sibi vult nos orare Primo pro excitanda deuocione quia quod prelatus
carbonis hoc facit premittere deuocionem Secundo pro aliorum instruc
cione ut cortina cortinam trahat et qui audit dicat veni Ter
cio pro lingue obsequio ut qui lingua peccauimus lingua satis
faciamus Quarto pro rei petende postulacione et concordacione
obtinenda quia faciliter obtinetur quod instancius postulatur vnde pe
tite et accipietis Quinto pro rei impetrate custodia quia quod sepius
acquiritur diligencius custoditur vnde tene quod habes ne alius

acciptat corona tua Sequitur Qui es in celis In hoc captat orans
beniuolenciam allegando dei sufficienciam quia ipse est in celis ubi est suffi
ciencia et omnium bonorum habundancia Vel qui es in celis In sanctis per
graciam In beatis per gloriam In hoc quod dicitur qui es in celis docemur celestia
sperare et illic spem nostram erigamus ubi precium habemus Sanctificetur
nomen tuum i. nomen tuum sanctum habeatur et ab omnibus glorificetur et hoc
pertinet ad gloriam dei Ideo autem sunt desideranda tria que pertinent
ad te primo autem ut peruenias ad vitam eternam Et hoc petis cum dicis
Adueniat regnum tuum Secundo ut facias voluntatem dei et iuste
viuas Et hoc petis cum dicis fiat voluntas tua Tercio ut habeas
necessaria ad vitam Et hoc petis cum dicis Panem nostrum cotidianum Et de
hiis dicitur Mathei vi° Primum querite regnum dei quo ad primum Et iusticiam
eius quo ad secundum Et hec omnia adicientur vobis quo ad tercium Sancti
ficetur nomen tuum In nostro corde per amorem In ore per reuerenciam In o
pere per efficaciam Sequitur Adueniat regnum tuum i. vita beata
ad nos veniat Et merito dicitur Adueniat regnum tuum quia non pos
sumus ad eam venire et ad gloriam nostris meritis nisi prius ipse deus veniat ad
nos per graciam Et quia bonum glorie datur pro bono gracie ideo subauditur
fiat voluntas tua i. voluntas nostri arbitrii foueatur et confirmetur
per graciam tuam tue voluntati i. da nobis graciam ut tuam volunta
tem faciamus Per graciam enim dei fit voluntas dei in nobis et a nobis
Sicut in celo et in terra i. sicut a beatis fit voluntas tua sic etiam
a nobis hominibus fiat hic in terra i. sicut a beatis fit voluntas
dei ita fiat ab hominibus voluntas dei Hec peticio fiat voluntas
tua est multum efficax quia per hanc peticionem homo subdit se totaliter

voluntati dive Sequitur Panem nostrum cotidianum da nobis hodie
i vite necessaria quo ad victum et amictum nobis cotidie tribuere dig
neris vel sic Panem nostrum i eukaristiam que nobis oblata cotidia
nam i qui cotidie offertur pro nobis da nobis spirituali participacione
hodie i in via presentis vite Et dimitte nobis debita nostra sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris Dimitte i relaxa nobis de
bita nostra i peccata pro quibus anima obligatur ad penam sicut et nos
scilicet peccatores dimittimus scilicet ex corde rancore debitoribus nostris
qui nos offenderunt Sequitur Et ne nos inducas in temptacionem
Et ne i non inducas i inducta permittas nos in temptacionem i ut
in temptacione succumbamus Non enim petimus ut non temptemur quia
temptacio in se non est mala sed magis est ad virtutem quando fortiter resistitur
Sed petimus ne in temptacionem ducamur i ne ab ipsa devincamur Sed
Sed libera nos a malo a malo scilicet culpe quod est peccatum etiam a malo
pene quod est perturbacio Multa enim sunt mala in mundo et in carne
nostra que seviunt nos a quibus petimus nos liberari ne ab eis vin
camur sed adiuvante deo eis ut fortes rebelliores viriliter resista
mus Amen i fiat Amen nec grecum nec latinum sed hebraicum est
Et quandoque accipitur verbaliter pro fiat ut in fine oracionum dicimus Amen
i fiat nobis domine quod a te humiliter petimus Quandoque accipitur adver
bialiter ut Christus ait Amen amen dico vobis i firmiter et fideliter

Libera nos quesumus domine ab omnibus malis preteritis presentibus
et futuris etc Nota ista oracio dicitur Embolismus i superexcres
centia eo quod nichil in ea petitur quod in precedenti oracione dominica
petitum non fuit nec tamen superfluit quia est exposicio et repeticio sep
time peticionis scilicet Sed libera nos a malo Nota triplex est malum
a quo petimus liberari scilicet malum innatum malum additum et malum

afflictum primo contrahimus 2m committimus 3m sustinemus Sequitur Da
propicius pacem etc. Videtur petere quod duplici pace scilicet pro pace pectoris que
in hoc consistit ut simus ab omni peccato sinceri et liberi Et pro pace tem
poris qua simus ab omni perturbacione securi Infirmis enim nocet
perturbacio corporis perfecti sit meriti augmentatio et constancie robo
racio Notandum quod hec oracio Supplices te rogamus etc. sub silen
cio dicitur Et illud silencium signat sabbatum quo corpus domini requieuit
in sepulchro secundum lucam attestante mulieres que parauerant aro
mata sabbato siluerunt secundum mandatum Nota quando chorus videt
Sed libera nos a malo tunc subdiaconus representat diacono inuolu
tam patenam et diaconus eam reuelat et reuelatam representat eam sa
cerdoti osculando ipsius manum dextram Sacerdos postea cum ea
signum sancte crucis sibi in pectore uel alias in facie facit et eam
postmodum etiam osculatur Et post hec iterum deponit corporale quod
post luctum passionis ad gaudium resurrectionis peruenit Idcirco
nunc in gestibus sacerdotis dicte resurrectionis historia recolitur
hii tres Subdiaconus diaconus et sacerdos tamen modo quo ministro re
presentant illas tres sanctas mulieres De quibus dicit sanctus Matheus
[illegible] Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati etc.
Representantes patenam id est cor patens latitudine caritatis in obse
quium sepulture iuxta quod legitur quod emerunt aromata
ut uenientes vngerent ihesum Hanc patenam id est cor amplum
latitudine caritatis sacerdos id est christus acceptat quia deus christus
ardenti desiderio querebatur iuxta illud Scio quod ihesum queritis

crucifixum Ideo tunc signatur in pectore uel in facie Oratoque sa
cerdos osculatur patenam ostendens quod Christus confessum impleuit deside
ria mulierum Et quod de ore calicis diaconus remouet corporale
designat quod angelus domini reuoluit lapidem ab ostio monumenti
Subditur Per eundem dominum nostrum sacerdos hec dicens frangit
hostiam per medium et alteram medietatem subdiuidit Quo facto
alta uoce dicit Per omnia secula seculorum Post hec dicit Pax domini sit
semper uobiscum Et ut indiuisibilia sunt opera trinitatis sacerdos
subtiliter diuidit eam hostiam diuidit Dicit namque ad patrem dominum
usque ad hoc Qui tecum uiuit et una fractione hostie facit
ac si diceret Diuidendo uideor indiuisibile Cum uero dicit In
unitate spiritus sancti scilicet secundam fractionem facit quasi diceret licet filius
dei conceptus est in utero beate uirginis legitur patrem et spiritum sanctum
non deseruit sed semper tota trinitas et diuinitas indiuisa permansit
sit Per omnia secula seculorum Causa qualiter hostia frangitur quod legitur
de Christo quod fregit et dedit discipulis suis Innocentius dicit Sacer
dos frangit hostiam ut in fractione panis dominum cognoscamus
sicut illi duo discipuli cognouerunt quibus dominus in die resurrec
tionis apparuit in Emaus Quare frangitur primo in duas medie
tates Rationale dicit quod hoc fit propter predestinatorum statum scilicet eterne
glorie et temporalis presentis miserie Et quod duplex est miseria dampnato
rum scilicet illorum qui sunt in purgatorio et illorum qui in hoc caduco
mundo uiuunt Ideo una medietas subdiuiditur in duas partes quarum
una sanctificatur pro predestinatis qui sunt in purgatorio Et alia
pro hiis qui adhuc in carne uiuunt in hoc mundo Et sic iste tres

ptes signant tres ptes corporis xpi mistici videlz ecclia triumphante
ecclia militante et purgatorium sustinentes seu portantes Et ps
illa que emergitur signat eos qui emersi sunt tribulacionibz et pas
sionibz pntis vite Vn sunt versus Constat in altari carne de pa
ne creari Pars intincta vino xpi primis sanctificatur Altera pro
sanctis ps tertia p redimendis Item alii versus Corporis in ptes
xpi diuisio fit tres Intincta datur viuis s ps solida supermis Est
danda reis pars 3a vivificandis Densus et iste vna ps signat
gradus actiones pro suis Alteram ordinem que et pro viuis 3a ppria
que est p defunctis Dubitatur quare sacerdos dicit alta voce
Per omnia secla seculorum parum elevans calicem de altari Ad hoc dicendum quod
xpus qui per passionem ad inferos descenderat per resurreccionem eleua
tus est a mortuis Quare subiungit alta voce hec verba Pax
domini sit semper vobiscum Vide de iure pte immergenda figu
rare fideles sub tribulacionibus pntis vite agonizantes Circa
sacerdos sic loquitur Pax domini sit semper vobiscum hic pax pec
toris in pnti per graciam et pax quietis seu eternitatis in futuro
per gloriam Dubitatur quare alta voce pnunciat Innocencius non
sola resurrectionis gaudium per signa sed eciam per verba intimatur
et est exprimendum Sacerdos ergo alta voce pnunciat Pax domini
insinuat quod vna die sabbatorum venit ihesus et stetit in medio
discipulorum et dixit eis Pax vobis Ioh. xx Dubitatur quare
ter facit signum crucis cum hostia super calice Innocencius quia

virtus trinitatis animam crucifixi reduxit ad carnem. me derelinqueret animam
eius in inferno nec carnem eius daret videre corruptionem. Vel ideo
quia tres mulieres querebant crucifixum ad ostium monumenti. Vel significat
triduum per quod Christus fuit in monumento. Vel quia pax quietis in
gloria datur a tota trinitate virtute passionis Christi in cruce. Chorus
respondet Et cum spiritu tuo quasi diceret Tu nobis pacem adoptas et eadem
pax cum spiritu tuo maneat. Quatinus toto spiritu divinis misteriis
assistas et spirituali gaudio plenus fias. Quia Christus cum salutasset
apostolos dedit eis potestatem dimittendi peccata dicens Quorum remi-
seritis peccata etc. Deinde chorus clamat et postulat ab eo remissio-
nem peccatorum dicens Agnus dei qui tollis peccata mundi etc. Hic est
notandum quod secundum antiquam consuetudinem romane ecclesie tribus
modis uniformiter dicitur Miserere nobis propter tria peccatorum genera
que petimus nobis dimitti scilicet cogitationes. locutiones et operis. Cogi-
tationes in corde. locutiones in ore. actiones in opere. Postmodum autem
multis et variis adversitatibus et erroribus ecclesie ingruentibus ad do-
minum incepit seu incepit clamare Dona nobis pacem. Nota quod
in missa defunctorum dicitur bis Dona eis requiem. tercio Dona eis
requiem sempiternam. Ad primum petimus eis liberationem sensitiva
a pena purgante. Quia ad secundum liberationem a conscientia et verme mor-
dente. Quia ad tercium petimus eis liberationem ab effectiva dilatione
et collatione glorie sempiterne. Post hoc osculum pacis sacerdos
ministris porrigit. Sed quid designat illud osculum Innocencius
dicit. Postquam dominus omnes salutavit. apostolos iterum dixit pax vobis
ostendens quod non solum debemus pacem habere in ore sed etiam in pectore
ne simus ex illis qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem in

cordibus eorum Et ideo cum hoc dixisset insufflauit et dixit Acci
pite spiritum sanctum Ad hoc designandum sacerdos dat ministris oscu
lum pacis Et quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis Ideo pacis osculum per uniuersos fideles
diffunditur ab ecclesia Item populus osculum pacis sumunt quia domini
graciam et angelorum concordiam per morte eius se promeruisse gratulantur
Et est sciendum quod in missa pro defunctis in aliquibus ecclesiis non
datur pax quia fideles autem iam non sunt nec amplius erunt in conturbacio
ne huius mundi sed quiescunt in domino Unde eis non est necesse pacis
osculum quod est pacis et concordie signum Et in Racionali dicitur quod in
missa pro defunctis non dicitur illa oracio Domine ihesu christe qui dixisti a
postolis tuis pacem meam do vobis Post hec mittit partem hostie in calicem

Hec sacrosancta commixtio corporis et sanguinis domini nostri ihesu
christi fiat michi et omnibus sumentibus salus mentis et corporis
et ad vitam eternam promerendam preparacio salutaris Et exponitur
sic hec sacrosancta commixtio id est sacrata et sanctificata unio corporis
et sanguinis domini nostri ihesu christi id est sanctorum panis et vini sub quibus
est corpus et sanguis christi sit michi presbitero sacerdoti et omnibus sumentibus
spiritualiter salus mentis et corporis ad vitam eternam promerendam id est
capescendam et possidendam preparacio id est disposicio salutaris et
salutifera Amen Nota quod commixtio ista significat unionem corporis et
anime christi in resurreccione que de nouo in resurreccione facta fuit Unde
non ut predictum est panis ad carnem vinum ad animam referri debet
Illud autem sane debet intelligi quod sacerdos dicit cum eukaristiam
mittit in calicem Hec sacrosancta commixtio etc quod utique referendum

est ad spes panis et vini sub quibus corpus xpi continetur. Corpus
enim xpi non est sine sanguine nec sanguis sine corpore. Et ideo
non fit commixtio corporis et sanguinis quia ideo sibimet non com
misceretur sed vere commixtio specierum mixtio enim est miscibilium u
nio ut dicitur primo de generatione. Sequitur

Domine ihesu xpe fili dei vivi qui ex voluntate patris cooperante
spiritu sancto etc. Oracio ista non est de essentia canonis
sed in ea tria petuntur scilicet a peccatis liberatio preceptorum dei obedientia
et a deo numquam perpetua separatio. Nota primo dicitur ex voluntate dei
patris quia indivisa sunt opera trinitatis. Tota enim individua trini
tas xpm tradidit ad mortem et ad redimendum mundum ut tota
natura humana per xpm redimeretur a morte. Pater filium dedit, filius
seipsum obtulit, spiritus sanctus accepit, singuli tamen dederunt acce
perunt et obtulerunt. Sed ad distinctionem pater dicitur dedisse propter auctori
tatem, filius obtulisse per humilitatem, spiritus sanctus accepisse propter
benignitatem. Nota post hanc orationem Domine ihesu xpe celeriter
memoria dominice passionis habenda est cum corde devoto corde con
trito et contritione non ficta. Post hoc corpus et sanguis est sumendum
in qua sumptione non expedit fieri magna mora, sed sacerdos
breviter et reverenter se expediat cavendo propter cordis distrac
tionem et mentis evagationem ne irruentes cogitationes perdant
devotionem. In cuius figura preceptum fuit in lege quod agnus pascha
lis qui figurabat xpm comederetur festinanter. Post sumptum
eukaristie sacramentum sacerdos abluit digitos et perfundit, ne

aliquid in cauite vel maneat ex contactu dimissum pateret Indignum si
quidem esset ut manus que incorruptibile corpus tractaverint
corruptibile attingant nisi plus studiose laventur Trina ergo ablucio
sacerdotis in principio in medio et in fine misse designat quod sa
crificium salutare offertur ad emendacionem cogitacionis locucionis
et accionis vel ad purgacionem peccati originalis criminalis et venialis
Hec autem ablucio potest hic referri ad ablucionem baptismi cuius formam
christus tradidit post resurreccionem dicens Euntes in mundum universum
docete omnes gentes qui crediderit et baptizatus fuerit Item notandum
quod post sumptum sacramentum non est statim spuendum si quomodolibet absque
nature violencia fieri potest Aliquando post horam competentem spuere potest
in loco competenti ubi sputum nequeat pedibus calcari Et hostia
non sicut alius cibus corporalis est masticanda sed districte et mo
derate ac leniter dentibus anterioribus est terenda et lingua molli
ficanda ne aliqua particula dentibus adhereat quam postea
screando emitti contingat Finita percepcione corporis et sanguinis
christi sequitur antiphona que post communionem canitur que Communio
dicitur quia tempore communionis fidelium vel modicum post communicacionem cantatur
Et illa representat gaudium apostolorum de resurreccione christi secundum illud
quod legitur Gavisi sunt discipuli viso domino et pre gaudio mira
bantur Post hoc vero in fine misse sacerdos se transfert
ad dexteram quia secundum Innocencium ea que leta sunt ad dexteram
partem altaris designantur per sinistram ea que tristia sunt et adversa
Trina ergo sacerdos in principio misse dicitur incarnacionis et nativitatis

gaudium ostendit Ideirco primo ad dextram partem altaris accedit deinde
ad sinistram convertitur ut tristiciam passionis insinuet Et iterum
redit ad dextram ut gaudium dominice resurrectionis et ascensio-
nis annunciet Tunc dicit oraciones que vocantur Complende Et
hee oraciones debent multiplicari equaliter collectis ante epistolam pro-
nunciatas Hec oracio quam sacerdos premittendo salutacionem exe-
quitur elevatis vel extensis manibus signat illam benediccionem secundum
Innocencium quam dominus ascensurus in celum elevatis manibus
legitur dedisse discipulis Nam ut lucas commemorat adduxit
eos in bethaniam et elevatis manibus benedixit eis et ferebatur
in celum luce ultimo Post illas oraciones pandit salutacionem no-
vissimam Qua facta dyaconus vel sacerdos alta voce pronun-
ciat Ite missa est respondens illud quod dictum est apostolis Viri ga-
lilei quid statis aspicientes in celum hic ihesus qui assumptus est
a vobis in celum sic veniet etc Et sedete in civitate quousque
induamini virtute ex alto Chorus autem quasi gratulando respondit
deo gracias imitatur apostolos qui adorantes regressi sunt ihesusalem cum
magno gaudio et erant semper laudantes in templo et benedicentes
deum Per hoc quod sacerdos vel dyaconus dicit Ite missa est
dat licenciam populo eundi ad propria ut sit sensus Ite ad propria missa
est finita vel hostia salutaris deo pro missa est pro vobis Item
sciendum quod missa tripliciter concluditur seu clauditur scilicet per Ite missa
est per Benedicamus domino et per Requiescant in pace In diebus
enim festivis quando cantatur Gloria in excelsis in missa concluditur cum

Ite missa est Sed in diebus profestis et in ferijs quibus non cantatur Gloria
in excelsis in missa concluditur missa cum Benedicamus domino / specialiter tamen
in diebus ieiuniorum et de aduentu domini missa concluditur cum Benedicamus domino
Et illo tempore etiam in dominicis diebus Ad quod notandum quod licet domino sit
semper benedicendum multo magis hoc tempore illud facere debemus Chorus
respondet uniformiter Deo gracias Et quando missa concluditur cum Bene
dicamus domino per hoc populus ad graciarum actiones inuitatur eo quod pro
omnia bona parata deo debemus referre graciarum actiones et ipsum lau
dare secundum dictum apostoli Gracias agite sine intermissione orate Et quando
sacerdos uel dyaconus dicit Ite missa est tunc in pluribus eccle
sijs uertit faciem ad populum Et signaliter quia ad eos quos prius
licenciamus sermonem dirigimus et eos ad quos sermonem dirigimus
faciem prestamus Sed dicendo Benedicamus domino populum non distinc
te alloquitur Sed uertit faciem ad orientem ut uero orienti ex
alto qui illuminat omnem hominem gracias referamus Sed misse defunc
torum clauduntur per Requiescant in pace Eis enim per totum misse
officium optatur requies et pax perpetua in presenti Ut ergo finis corre
spondeat principio per requiescant in pace concluditur Et tunc respondetur
Amen id est fiat Isto facto sacerdos nouissimam benedictionem facit
super populum Et hoc significat spiritus sancti missionem quem dominus de celo
misit in discipulos iuxta quod ipse promisit Accipite inquit uir
tutem spiritus sancti superuenientis in vos Dicitur enim spiritus sanctus
in nomine tocius trinitatis mittitur eo quod opera sancte trinitatis indiuisa
sunt Ita et sacerdos istam benedictionem facit in nomine sancte et

individue trinitatis dicens Celesti benedictione benedicat et custodiat nos
divina maiestas et una deitas pater et filius et spiritus sanctus. Super populum
et virtus et gratia eiusdem sancte trinitatis et consolatio almi spiritus super populum
descendat et semper maneat. Hec enim benedictio per verbum oris et signum
crucis exprimitur quia ista missio spiritus sancti per sonum vehementis aeris
et linguas igneas innotuit. Unde legitur Actuum 1° Factus est repente
de celo sonus etc. Et subiungitur Apparuerunt illis dispertite lin-
gue tamquam ignis etc. In qua benedictione finis habetur misse. Hic finis
misse designat finem mundi in qua electi dei libertate habebunt
et deum semper benedicent et deus ipsos benedicet et populo suo compa-
cietur secundum quod promissorum suorum tenet forma quando separabit bonos a
malis quasi agnos ab hedis. Et dicet bonis Venite benedicti
patris mei percipite regnum etc. Tunc enim iusti ad claritatis gloriam
producentur ut in regno patris eorum fulgebunt sicut sol. Malis autem
dicetur Ite missa est vobis mala et intollerabilis sententia Ite
maledicti in ignem eternum ut dicit Matheus. Deinde sacerdos incli-
nans ad altare dicat Placeat tibi sancta trinitas etc. osculans altare
signat se signo sancte crucis ut illibata fides cor ipsius et
mentem semper possideat et animam muniat usque ad obtentum vite
perhennis in qua fidelis anima sociabitur deo in osculo salutari
in coniunctione inseparabili et caritate perpetua. Ad quam nos perdu-
cat qui sine fine vivit et regnat. Amen

Incipiunt devotissime meditaciones infra divinum misse in sacre misse
officium devocius meditande. Sequitur

O venerande dei sacerdos tu qui ad tantum tamque dignissi-
mum altaris sacrificium accedere presumis ac fructum et effectum
sacre oracionis in te experiri desideras diligenter animo tuo hec
observa quod omni hora ante officium misse recollige fomites ad tuas vir-
tutes ad terpium ut fiat liber ab omni cogitatu terreno. Et quantum
tibi possibile fuit studeas ab omnibus absolutus intrare ad
presidia cordis ihesu. Et cum primo veneris ad altare caue ne circumfe-
ras oculos quis sit ibi presens si sint ibi aliqui cum quibus occupes
cor tuum. Sed sicut castissima puella visu fixo diutius in terram defixo
observa dominum ut omnium pro te offerendorum sit ipse ponderator et
regulator ut pronuncies ~~mere~~ integraliter / sincere et intellectua-
liter / vere et effectualiter. Ora ergo toto contritus dicens Confi-
teor / et roga eum qui ad unicum verbum latronem recepit in cruce
tuam quod abruptam confessionem dignetur admittere. Quia peccaui ni-
mis quasi dicas vere nimis et supra modum nimis heu mihi quod toto
tempore terra me portauit in offensam creatoris mei. Cogitacione
hic ad singula subsequencia adice verum vere quod cor pulsando
Ve mihi quod unquam cogitaui illud quod deum meum de corde meo
expulit. Et sic locucione opere et omissione etc. Cum audis Miserea-
tur tui repete et tu ipse deuotissime quasi dicens O deus misericordiam misere-
re et respice fidem et deuocionem illorum ut si ego digne tibi non
sacrifico ipsi tamen digne participent etc. Postmodum accede de-
uotus ad altare et osculare sciens per altare figurari christum et quasi
os tuum confirmas ad ablucionem ipsius in quibus omnium ablucionum tuorum

firmiter confidas dulcem medelam Et post erectionem inuoca beatam vir
ginem dicens O dulcissima miseratrix peccatorum assiste michi misero sicut
astitisti vnigenito filio tuo pendenti in cruce Honora in me pau
pere preciosum sanguinem quem tunc fudit / amaras lacrimas quas tunc
fleuit / duras penas quas tunc pertulit / caritatem quam tunc peccatori
bus in oculis tuis exhibuit Noli despicere quos ipse sic dilexit
Recordare misericordie quam tunc tibi moriens commendauit Recor
dare officii quod tibi commisit cum te aduocatam peccatorum constituit Assis
te michi misero ut tuo benigno auxilio perficiam quod intendo Et
tunc incipe officium deuocius et attencius Et cum dixeris Dominus vobis
cum Intime affectes omnibus gloriam et salutem quasi dicas O benignis
sime domine dignare adesse omnibus fidelibus tuis non aspiciens meum
meritum sed meum debitum Et si non sum dignus tamen ministrare sum tamen
astrictus ex officio supplicare Et cum audis Et cum spiritu tuo Propter
ea hoc deuotissime ut si ex peccatis tuis meruisti deum a te fugere per
inuocacionem tamen fidelium sacerdotum dignetur tibi adesse Et cum dicis
Per dominum nostrum tunc sis attentus et deuote nominis dulce nomen
domini mei ihesu christi quasi graciam et deuocionem acceptans singula
re Et cum osculatus fueris altare aut ewangelium cogita quasi osculare
ris dulcissimum pectus domini mei ihesu christi ex quo illa benedictissima verba
effluxerunt Cum dixeris Secundum Matheum / roga singulariter
beatum ewangelistam ut impetret tibi graciam a domino Completo ewangelio
sume pacem desiderans pia mente ut facere ewangelium possis esse
verus amator et tocius vite et doctrine christi deuotus imitator

Offertorio dicto inclina devote in medio altaris studens tunc quasi
instet tue hora nativitatis alloqui beatam virginem rogans eam
ut accedat tecum et sua beatissima lingua tecum dicat que tam mire
virtutis verba commendaret. Cum imposueris aquam in vinum dices
ista verba: De latere domini nostri ihesu christi exivit sanguis et aqua
desiderans preciosissimum illum liquorem illius deifici lateris influere in
cor tuum influere in hoc stupendum sacrificium ut digne merearis
conficere et veraciter percipere. Cum veneris ad medium altaris eleva ca
licem suscipiens devote affectans humilimo corde ut ille be
nignissimus pater dignetur aspicere. In spiritu humilitatis. Recede
cito ab humilitate tua que nulla vel indigna sit et offer in
humilitate christi in qua ille dignatus est venire in hunc mundum
et fieri obprobrium hominum. Cum submittis. Et in animo contrito re
volve illam contritionem animi et offer pro peccatis quam unigenitus eius
habuit cum tribus clavis confoderetur in cruce. Et sic fiat sac
rificium meum ut a te suscipiatur hodie id est suscepisti eius felicem
animam cum commendaret eam tibi in morte. Et placeat tibi domine deus
sicut placuit tibi eius preciosa mors. In nomine patris qui nos
sua ~~inestimabili~~ ineffabili pietate creavit et filii qui nos
suo precioso sanguine redemit et spiritus sancti qui nos ad fidem
sacramentorum illustravit. Cum te vertis dicens Orate pro me pec
catore desidera ut omnes electi in celo et in terra pro te dignentur
orare et quod dominus dignetur eis talem graciam infundere et ipsorum oratio
nes pro te paupere misericorditer acceptare. Cum exaltas voce d.

Per omnia secula seculorum erige cor tuum ad illud ineffabile iubi
lum spirituum beatorum sine fine duratorum Cum dicitur Sursum cor
da roga ut cor tuum et omnium presentium corda dignetur ad se trahere
et ab omni carnali contagione separare Cum audis habemus ad dominum
pete ut sibi sit cor tuum inseparabiliter possis adherere Cum dicitur
Gratias agamus domino deo nostro expande cor tuum ad gratias
et dicas gratias super gratias et mille milesies gratias benig
nissime domine graciosissime pater Cum audis Dignum et iustum est
dic in corde Da nobis domine efficaciter implere quod tibi tam
digne debetur et ad quod nos tam iuste obligamur Cum sub
iungitur Vere dignum etc. recordare inrisiunradi quod facis et con
tremiste quod totiens obmisisti de quo tam dire nunc testa
ris contra te ipsum Et adhuc subiungitur duas causas ultra
primas scilicet Equum et salutare Cum dicitur Vere dignum est ex dig
nitate divine conditionis Iustum est ex necessitate tam iuste obligatio
nis Equum est ex equitate naturalis rationis Unde si non es gratus
deo peccas contra naturam quod est gravissimum peccatum Salutare est
ex utilitate ipsius salvatoris Per Christum dominum nostrum tunc cogita quod
pie pater hic proprius dominus noster sit laus et gloria nostra hic sit tibi nostra
graciarum actio suscipe in illo quod in nobis non possumus Cum audis
Per quem maiestatem tuam laudant angeli revolve super illud ideo
quod hec laus beatorum spirituum sit tibi supplementum nostre laudis
Cum quibus et nostras voces roga pium patrem qui solet coniungere
duo inequalia dignetur nos pauperes non spernere sed sicut angelis

aggregare Tunc inclina devote super altare memor illius gloriose
inclinacionis qua dominus noster ihesus christus cuius mortem et passionem
recolere intendis se inclinavit cum spiritum suum in manum patris exalavit
et dic Te igitur etc. Et nota quod hic dicas verba quorum unum est
infinite misericordie aliud infinite caritatis quod clementissime ad illam
misericordiam et caritatem quantum potes te gloriose iungere quasi dicens O
infinita caritas et clementissima misericordia paterni cordis quid est
tam grande de quo tu non velis misereri spero vero quod nichil
In primis que tibi offerimus non est quod solum sacrificium tuum sed totius
ecclesie Verum in hoc sacrificio non solum studeas querere te vel
tuos sed esto sollicitissimus pro tota ecclesia Memento domine famulorum
hic desidera ferventer pro omnibus pro quibus orare teneris vel le
sisti neglexisti vel scandalizasti seu ad peccatum provocasti
vel qui tibi benefecerunt etc. Et omnium circumstantium etc. hic etiam
roga pro illis qui vel angustia vel labore seu alia necessitate
non possunt adesse Communicantes etc. In primis gloriose semper virginis
hic converte cor tuum ad dulcissimam virginem mariam ut faciat
nos pauperes gratare cum ipsa qui quasi nichil habemus apponere
quasi dicas Ipsa dei genitrix si tu vis nobis gratiam tua omnibus
sufficiunt omnibus populo Ut nobis corpus et sanguis hic
recurre humiliter ad patrem precum quasi dicas O dulcissime
ihesu non dedigneris quod ego pauper et inimicus ausus sum tam
magnifica postulare quod si postulare a te celum et terram modicum

esset Cum postulas a te corpus et sanguinem filii tui ut sub tam immun-
dis manibus tractaretur quis non debet contremiscere *Fiat dulcissimi
filii tui* hic aspicias sursum devotissime aspirans ad creatorem
tuum et recolens quod hoc dulcissimum nomen filii sui non es dignus
conferre *Qui pridie quam pateretur* Dic tunc ad pium parentem O
pie pater recordare timoris doloris et angustie quos suum dul-
cissimum cor tunc pertulit *Accepit panem in sanctas ac venerabiles
manus suas* quem heu heu tam turpibus et pollutis manibus
accipio *benedixit* Refer te ad hostiam quam dicas eandem benedic-
tionibus benedictam *fregit et dedit discipulis suis* hic si vis recole
que tunc verissime dicere potuit discipulis O amatissimi fratres o
karissimi filii et dulcissimi amici ecce recessurus sum a vobis
sed ante omnia dabo vobis valedictionem donum quo maius nunquam datum
est munus quo dignius acceptum non est do vobis totum quod
sum totum quod possum nichil habeo quod sit meum volo totus vobis
incorporari totus adunari et vos totus in me transformari
Tunc dicas *Accipite et manducate hoc est corpus meum* In hiis
verbis non puto tutum multum ad meditandum nec per hoc debes de-
morari sed tantum conferre hec verba ut verba eterni verbi dei
cum timore et tremore quod tu pauper et indignus tale misterium
ausus es acceptare et accipere Tunc leva hostiam cum omni devo-
tione et roga benignissimum eternum dei filium ut nunc nos pau-
peres non deserat sed cum vulneribus et toto thesauro passionis
sue se in conspectu patris prebeat sicut pro nobis pependit in

cruce et tunc eleuans sursum sit tota tua intencio quasi ipsum
offeras in conspectu diuine maiestatis / et dicas O alme et benig
nissime pater respice de sanctuario tuo et intuere hanc sacra
tissimam hostiam quam immolo tibi pro peccatis meis et esto placabilis
super multitudine malicie mee Ecce vox sanguinis fratris mei ihesu
xpisti ad te de cruce suscipe eum pro remissione et indulgencia
omnium peccatorum que vmquam commisi singulariter pro peccatis omnium
pro quibus desideramus viuorum et defunctorum salute et requie
Amen Tunc hostia leuata et cum maxima deuocione reposita
accipe calicem non cum minori deuocione et mente erigens ad pa
trem dic Filius meus etc amore eius illius mirabilis caritatis que
in nullo se continuit sed dedit dona super dona multiplicauit gracias
super gracias / et refer te ad dulcissima verba que verisimile tunc ha
buit sicut supra in consecracione hostie qui dicat Accipite et
bibite et inebriamini karissimi habuistis corpus sumite et sanguinem
ut nichil tibi sit quod verum non sit ut cotidie me inebriemini
et tunc verba pronuncias usque hec quocienscumque / tene te simpliciter
sicut supra de consecracione hostie dictum est Et cum leuas ca
licem cum reuerencia adora qui dicas O admirabilis innocens
preciose sanguis miserere nobis peccatoribus amore illius caritate
effusionis qua pro nobis de beatissimis vulneribus effluxisti
Et per hoc semper obserua quocienscumque discooperis calicem quod
semper adores eisdem et pluribus verbis seu affectibus Sequitur

Unde 2 mdores desidera a pro pre ut corda gctorum fidelium
inflamare dignet ad huius ineffabilis sacrifitij 2 tocius vite
sue frequentem meditacionem devotam veneracionem 2 amorosam
fruicionem offerimus hostiam puram quam suscipe clementissime
pro omni mea impietate hostiam sanctam pro omni mea impfectione hostiam
inmaculatam pro gctis malis opere mee culpe panem sanctum vite e
terne per quem restaura gcta que non possum 2 calicem salutis
ppetue in quo reforma gcta que perdidimus Et quod tibi ob
tulit summus sacerdos tuus adiunge 2 tu Et omnes electos sacerdotes
ab origine mundi usque hodie quorum meritis me pauperem ad
iunges 2 eorum collegio sancto me indignum admittere digneris
Supplices te rogamus etc hic devotissime inclina expansis sup
altare manibus velud affigendum cruce ut totus patus sis
ad quodcunque misterium quod velit mittere sup te Iube hec
pferri per manus sancti angeli tui scilicet ihesum xpum filium tui hic alloquens
fidenter xpm ut iam ingrediatur pro nobis ad sancta sanctorum et se
pntet sup altare illud sublime quod nemo alius dignus est con
tingere Et tunc ora pium patrem ut dignetur aspicere quantam ho
die satisfactionem recepit pro omnibus meis offensis Ut quotquot
ex hac altaris participacione hic expande sinum ad caritatem et
nemo non sit particeps 2 devoto osculo sup altare opta ei pa
cificare omnes xpianos Et faciens coram te per omnibus signum sancte
crucis desidera ut per virtutem sancte crucis expellatur virtus 2
malicia malignissimi spiritus a gctis cordibus xpianis Fac

sanctum corpus et sanguinem suscepimus hic devotissime ora ut benignissimus pater dignetur aspicere sua propria tam largiflua bonitate quod ad tantum hominis peccatoris tam excelle misterium super omnia non recusat perficere videlicet corpus et sanguinem unigeniti filii sui Nobis quoque peccatoribus hic tange devote cor et admone te ipsum ut ipse tactus excitior sit verum signum interioris devotionis parte aliquam et societatem etc. Et ne irascaris clementissime pater quod nos tam grandia nos miseri ausi sumus rogare quod tu pius et misericors cui cuncta sunt levia cum cuncta sunt dona Non enim illi haberent potius nisi tu dedisses. Da quoque eximia quia eximius es et cuius naturam nescit nisi magna dare Et tunc nominando istos sanctos invoca eos devote ut dignentur vobis intrare impetrare Et si vis in fine addas non tamen nominando sed meditando aliquem de sanctis in quo habes singularem fiduciam Semper bona creas Interim desidera sic clementissime pater etiam nobis semper contra addis semper vivificas quod istud semper refertur ad omnia subsequentia Tunc cogita sic Et nos semper omnibus temporibus sed fiat Et sic de aliis subsequentibus Et cum quinque crucibus modo ... ra deum primo petendo licentiam quod audeas eum contingere Et tunc cum ... reverentia leva hostiam et mente reflectens ad patrem dic Per ipsum etc. que verba sunt expressiva cuiusdam essentie eius de operationis cuiusdam glorie Unde magis et magis attentius ad

que et contra tuas manus audeas applicare cum subiungis Est tibi deo
patri Roga toto corde ut corpus misticum devotos christianos ipse gra
ciosissimus caput meum dignetur sursum post se trahere Deinde Pater
noster ut principium orationis dulcescat in ore filii / roga ut dulcissimum
nomen patris sit in ore filii Panem nostrum cotidianum hic expectatur
desiderium ad panem qui dat vitam mundo et nobis paratus est dilec
tis filiis suis spiritualibus reficiendo cotidie Cum facis signum cum pa
thena tue recordare ipsius maioris caritatis que per pathenam signatur
Et osculare eam in signum dilectionis qui virtutes cordis crucifixi fluunt
per virtute caritatis Deinde qualiter procedendum est a sacerdote et
qualiter se habere debeat post communionem et post misse expletionem sciendum
quod sacerdos tamquam senex ille Symeon christum in ulnas suas
acceptum velud candelam ultima manu tenens et agonizans
ab omnibus se vanitatibus abstineat / et cum beato paulo cupiat
dissolui ut totus possit esse cum christo quem ipse semper secum servare
non potest Item tamquam maria ad pedes domini ihesu sedeat au
diens ipsius dulcissima susurrii verba in soliloquio laudans
et benedicens deum ac gratias agens cantans et psallens in cor
de suo domino Et nutriet ignem divini amoris quem suscepit ne
extinguatur et ne deficiat sed augmentetur et semper magis amplius cres
cat Item habeat se tamquam helyas qui ambulet in fortitudine
cibi illius usque ad montem dei id est in civitatem sanctam iherusalem
novam ad commensales suos sanctos scilicet angelos de quorum mensa
hic micas gracie suscepit ut illic plene saciet in patria

z non esuriat neque siciat amplius sed hauriat aquas in gaudio
de fontibus salvatoris domini nostri ihesu christi in secula seculorum benedicti
Amen Et sic est finis

4

Cum q[ua]nta reuerencia
xpus e[st] suscipiend9 .1.
Qz magna bonitas & cari-
tas dei in sacramento exhibe-
tur homini .2.
Qz vtile sit sepe co[mmun]icare .3.
Qz multa bona p[re]stant[ur] de-
uotis co[mmun]icantib9 .4.
De dignitate sacramenti &
statu sacerdotali .5.
Interrogacio de exercitio
ante co[mmun]ionem .6.
De discussione p[ro]prie co[n]sc[ienti]e et
emendacionis p[ro]posito .7.
De oblacione xpi in cruce
& p[ro]pria resignacione .8.
Qz nos & o[mn]ia nra deo de-
bem9 offerre & p[ro] o[mn]ib9 orare .9.
Qz sacra co[mmun]io de facili non
est relinquenda .10.
Qz corp9 xpi & sacra sc[ri]ptura
maxime sint a[n]i[m]e fideli
necessaria — .11.
Qz magna diligencia se debeat
co[mmun]icatur9 xpo p[re]parare .12.
Qz toto corde a[n]i[m]a deuota
xpi vnionem i[n] sacramento
affectare debet .13.
De quorunda[m] deuotorum ardenti
desiderio ad corp9 xpi .14.
Qz gr[aci]a deuocionis humilitate
et suiipi[us] abnegacione ac-
quiritur — .15.
Qz necessitates nras xpo
apperire & gram ei postulare
debem9 — .16.
De ardenti amore & vehementi
affectu suscipiendi corp9 xpi .17.
Qz ho no sit curiosus scrutator
s[ed] humilis imitator xpi subdendo
sensum suum sacre fidei .18.

Venite ad me
o[mn]es q[ui] laboratis
et onerati estis
et ego reficiam vos. Panis
quem ego dabo caro mea
est pro mundi vita. Accipite
& comedite hoc est corpus
meum qd pro vobis tradetur
Hoc facite i[n] mea comme-
moracionem. Qui man-
ducat meam carnem et
bibit meum sanguinem
in me manet & ego in
illo. Verba que ego lo-
cutus sum vobis / spiritus
et vita sunt. Cum
q[ua]nta reuerencia xpus est
suscipiend9 capitulum .1.

Hec sunt verba
tua xpe veri-
tas eterna /
q[ua]muis no[n] vno

tpe plata n° vno i loco co
scripta. Quia q̄ tua sut
vera q̄tum michi ꝛ fide
lit' cuncta sut accipienda
Tua sc' ꝛ tu ea ꝓtulisti
et mea quoq3 sut quia p
salute mea edidisti Libet
susceptio ea ex ore tuo ut
arcius inserunt' cordi meo
Excitant me v̄ba tu̅e
pietatis plena dulcedīs
et dilcōis / Sz terent me
delicta ꝓpria ꝛ ad capie
da tanta misteria me
reverbeat īpura cōsciā
Provocat me dulcedo ver
borꝫ tuorꝫ / s; onerat mlti
tudo viciorꝫ meorꝫ Iubes
ut fiducialit' ad te acce
dam / si tecū voluero hr̄e
ptem ꝛ m̄o īmortalitat'
accipia alimoniā / si et
nā cupiā obtinē vitam
et gl'iam // Venite inqt
ad me oēs q̄ laboratis
et onerati estis et ego
reficiam vos O dulce ꝛ
amicabile v̄bū ī aure
pctōrib' / qp tu dn̄e deus me'
egenū ꝛ paupere īvitas
ad cōioneū scīssimi corpis tui

Sz quis ego sum dn̄e ut
ad te ꝑsumam accedere
Ecce celi celoꝝ te non
capiunt / et tu dicis ve
nite ad me oēs / Quid
sibi vult ista piissima
dignacio ꝛ tam amica
bilis īvitacio Quo
ausus ero venire qui
michil boni m̄ cōscius
sum / vn̄ possi̅ ꝓsumere
Quo te introducā in
domū meā qui sepi'
offendi benignissimā
faciem tuā Reuent'
angeli ꝛ archangeli
metuunt sc̄i ꝛ iusti et
tu dicis venite ad me
oēs Nisi tu dn̄e hoc
dicēs / q̄s vere ēē credet
Et nisi tu iubēs quis
accedē attemptaret. Ecce
noe vir iust' ī arche
fabrica centū annis
laborauit ut cū paucis
saluaret' / et ego quō me
poterō vna hora ꝑparare
ut mundi fabricatorem
cū reuerencia sumā Moy
ses famulus tuus mag
nus ꝛ spālis amicus

tinis archam ex lignis
imputribilibus fecit quam
et mundissimo vestiuit
auro ut tabulas legis
in eis reponeret / et ego pu
trida creatura audebo
te conditorem legis ac vite
datorem tam facile suscipere
Salomon sapientissimus
regum israel magnificum templum
septem annis in laudem no
minis tui edificauit / et octo
diebus festum dedicationis
eius celebrauit / mille hos
tias pacificas obtulit / et
archam federis in clangore
buccine et iubilo in locum
sibi preparatum solempniter
collocauit et ego infelix
et pauperrimus hominum quando
te in domum meam introducam
qui vix mediam horam
deuote expendi et vtinam
vel semel digne fere me
diam. O mi deus quantum illi
ad placendum tibi agere
studuerunt / Heu quam pusil
lum est quod ago et quam breue
expleo tempus cum me ad
communicandum dispono. Raro
totus collectus / rarissime
ab omni distractione purgatus
Et certe in tua salutifera
deitatis presencia nulla debet

occurrere indecens cogitacio
nulla etiam occupare creatura
quia non angelum sed angelorum
dominum suscepturus sum hospicio
Est tamen valde magna dis
tancia inter archam federis
cum suis reliquiis et mundissimum
corpus tuum cum suis ineffa
bilibus virtutibus / inter legalia
illa sacrificia futurorum prefigura
tiua et veri corporis tui
hostiam omnium antiquorum sacri
ficiorum completiuam Quare
igitur non magis ad tuam
venerabilem inardesco presenciam
cum non maiori me preparo sollici
tudine ad tua sancta percipienda
quam illi antiqui sancti patriarche
et prophete reges quoque et prin
cipes cum vniuerso populo tantum
deuocionis monstrauerunt affectum
erga cultum diuinum. Saltauit
deuotissimus rex dauid coram
archa dei totis viribus recol
lens beneficia olim indulta
patribus / fecit diuersi generis orga
na / psalmos edidit / et cantum
instituit cum leticia / cecinit et
ipse frequenter in cythara / sancti spiritus
afflatus gracia / docuit populum
israel toto corde deum laudare
et ore consono diebus singulis
benedicere et predicare. Si tanta
agebatur tunc deuocio ac dominice

laudibus extitit recordacio coram archa testamenti quanta magis michi et omni populo christiano habenda est deuocio et reuerencia in percepcione sacri in sumpcione excellentissimi corporis christi. Currunt multi ad diuersa loca peruisitandas reliquias sanctorum mirantur auditis gestis eorum ampla edificia templorum inspiciunt et osculantur sericis et auro inuoluta sacra ossa ipsorum et ecce tu presens es hic apud me in altari deus meus sanctus sanctorum creator hominum et dominus angelorum. Sepe in talibus videndis est curiositas hominum et nouitas inuisorum et modicus reportatur emendacionis fructus maxime ubi est tam leuis sine vera contricione discursus. Hic autem in sacramento altaris totus presens es deus meus homo christus ihesus ubi et copiosus percipitur eterne salutis fructus quocienscumque fueris digne ac deuote susceptus. Ad istud vero non trahit leuitas aliqua nec curiositas aut sensualitas sed firma fides

deuota spes et sincera caritas. O inuisibilis conditor mundi deus quam mirabiliter agis nobiscum quam suauiter et graciose cum electis tuis disponis quibus temetipsum in sacramento sumendum proponis. Hoc namque omnem intellectum superat hoc specialiter deuotorum corda trahit et accendit affectum. Ipsi enim veri fideles tui qui totam vitam suam ad emendacionem disponunt ex hoc dignissimo sacramento magnam deuocionis graciam et virtutis amorem frequenter recipiunt. O admirabilis et abscondita gracia sacramenti quam norunt tantum christi fideles infideles autem et peccatis ~~[illegible]~~ seruientes experiri non possunt. In hoc ergo sacramento confertur spiritualis gracia et reparatur in anima virtus amissa et per peccatum deformata redit pulchritudo. Tanta est aliquando hec gracia ut ex plenitudine collate deuocionis non tantum mens sed et debile corpus vires sibi prestitas senciat ampliores. Dolendum tamen valde est et miserandum super tepiditate et negligencia nostra quod non maiori affectu christum

ad xpm sumendu in quo
tota spes saluandor consis
tit z meritu. Ipse eni est
sstificacio nra z redempcio
ipse consolacio viatoru et
scor etna fruicio. Dolen
du utiqz valde q multi ta
pax h salutare misteriu
aduertut qd celu letificat
et mudu coseruat vniusu
Heu cecitas ł duricia
cordis huiam tam ieffribi
le donu no magis atten
de ł ex quotidiana usu
etia ad inaduitencia deflue
Si eni h sanctissimu sacrm
i vno tm celebraret loco
et ab vno tm cosecraret
sacdote i mudo qnto pu
tas desiderio ad illu locu
et ad tale dei sacdotem
hoies afficerent ut diuina
misteria celebrari viderent
Nuc au multi fci sut sa
cerdotes z i multis locis
offertur xpus ut tanto ma
ior appareat gra z dileccio
dei ad hoiez qnto latius
e sacru coio diffusa p orbem
Gras t bone ihesu pastor
etne q nos paupes z ex
ules dignat es p cioso
corpe z sanguine tuo reficere
et ad hec misteria p cipi
enda etia p prio ore tu

alloquio inuitare dicendo
Venite ad me zc Qr magna
bonitas z caritas dei in
sacro exhibet hoi ca. 4. 2.
Super bonitate tua
et magna mia
tua dne cofisus accedo
eger ad saluatorem esuri
ens ł siciens ad fontem
vite egenus ad rege celi
seruus ad dnm creatura
ad creatore desolatus ad meu
piu cosolatorem Et vnde
h m ut venias ad me
Quis ego su ut p stes m
teipm Quo audet peccor
cora te apparere ł tu quo
dignaris ad peccorem venire
Tu nosti suu tuu ł scis q
nil boni i se habz vn h illi p res
tes Confiteor igr vilitate
mea agnosco tua bonita
te laudo pietate ł gras
ago p pt nimia caritatem
p pt temetipm eni h facis
no p pt mea merita ut bo
nitas tua magis m i notes
cat caritas amplior igeat
et humilitas pfectius come
detur Quia g t h placet
et tu sic fieri iussisti placz
ł m dignacio tua et vtina
iniqtas mea no obsistat.
O dulcissime ł benignissime
ihesu qnta tibi reuerencia ł
grarum accio cu ppetua laude

pro susceptione sacri corporis
tui debetur, cum dignitatem
nullus hominum explicare potest
invenire. Sed quid cogitabo
in hac communione in accessu ad
dominum meum quem debite ve
nerari nequeo, et tamen devote
suscipere desidero. Quid cogi
tabo melius et salubrius
nisi meipsum totaliter humi
liando coram te et tuam infi
nitam bonitatem exaltando
super me laudo te deus meus
et exalto in eternum. Despicio me
et subicio tibi in profunditate
vilitatis mee. Ecce tu sanctus
sanctorum ~~egregius~~ et ego sordes
peccatorum. Ecce tu inclinas te
ad me tu vis esse mecum, tu
invitas me ad convivium tuum.
Tu mihi dare vis celestem cibum
et panem angelorum ad manducandum.
Non alium quam teipsum panem vivum
qui de celo descendisti et das
vitam mundo. Ecce unde dilec
tio procedit qualis dignacio il
luxit quam magne graciarum ac
tiones et laudes tibi pro hiis
debentur. O quam salutare et utile
consilium tuum cum istud instituisti
quam suave et iocundum convivium
cum teipsum in cibum donasti. O
quam amabilis donacio et operacio
tua domine quam potens virtus tua,
quam infallibilis veritas tua.
Dixisti enim et facta sunt omnia

et hoc factum est quod ipse iussisti.
Mirum res et fide digna
ac humanum vincens intellectum
quod tu domine deus meus verus
deus et homo sub modica specie
panis et vini contineris
integer et sine consumpcione
a sumente manducaris.
Tu domine universorum qui nullius
habes indigenciam vo
luisti per sacramentum tuum ha
bitare in nobis. Conserva
cor meum et corpus meum
immaculatum, ut leta et pura
consciencia sepius tua valeam
celebrare misteria, et ad
meam perpetuam accipere salutem
que ad tuum precipue hono
rem et memoriale perhenne
sanxisti et instituisti. Letare
anima mea et gracias age deo
pro tam nobili munere
et solacio singulari in hac
lacrimarum valle tibi relicto.
Nam quociens hoc misterium
recolis et Christi corpus accipis
totiens fructum agis et
particeps omnium meritorum Christi
efficeris. Caritas enim Christi
numquam minuitur et magni
tudo propiciacionis eius numquam
exhauritur. Ideo ~~semper~~ nova
semper mentis renovacione
ad hoc disponere te debes et
magnum salutis misterium
attenta consideracione pen
sare. Ita magnum novum

et iocundum tibi videri debet
cum celebras aut missam au
dis / ac si eadem die Christus
primum in uterum virginis des
cendens homo factus esset / aut
in cruce pendens pro salute
hominum pateretur et moreretur.

Quod utile sit sepe communicare .3.

Ecce ego venio ad te
domine / ut bene michi
sit ex munere tuo / et letificer
in convivio sancto tuo quod parasti
in dulcedine tua pauperi deus.
Ecce in te est totum quod desiderare
re possum et debeo / tu salus
mea et redemptio / spes / for
titudo / decus et gloria / Leti
fica ergo hodie animam servi tui /
quoniam ad te domine animam meam
levavi. Desidero te nunc devo
te ac reverenter suscipere / cupio
te in domum meam inducere /
quatenus cum Zacheo merear a
te benedici / ac inter filios Abra
he computari. Anima mea corpus
tuum concupiscit / cor meum
tecum uniri desiderat. Trade
te michi et sufficit / nam
preter te nulla consolatio
valet. Sine te esse nequeo /
et sine visitatione tua vi
vere non valeo / Ideo oportet
me frequenter ad te accedere /
et in te remedium salutis
mee recipere / ne forte de
ficiam in via / si fuero celesti
fraudatus alimonia. Sic

enim tu misericordissime Ihesu
predicans populis et varios curans
languores aliquando dixisti / No
lo eos ieiunos dimittere
in domum ne deficiant in via
Age igitur hoc mecum modo qui te
pro fidelium consolatione in sacro
reliquisti. Tu es enim suavis
refectio anime / et qui te digne man
ducaverit particeps et heres erit
eterne glorie / Necessarium quidem mihi
est qui tam sepe labor et pecco /
tam cito torpesco et deficio /
ut per frequentes orationes et con
fessiones ad sacram corporis
tui perceptionem me renovem mun
dem / et accendam / ne forte diutius
abstinendo a sancto proposito defluam.
Proni enim sunt sensus hominis ad
malum / ab adolescencia sua /
et nisi succurrat divina medi
cina / labitur homo mox ad peiora
Retrahit ergo sancta communio
a malo et confortat in bono
Si enim modo tam sepe negli
gens sum et tepidus quando communico
et celebro / quid fieret si me
delam non reciperem et tam gran
de iuvamen non quererem
Et licet omni die non sim aptus
nec ad celebrandum bene dispo
situs / dabo tamen operam congruis
temporibus divina percipere misteria /
ac tante gratie participem me prebere.
Nam hec una principalis fide
lis anime consolatio quamdiu pe
regrinatur a te in mortali corpore.

ut sepius memor dei sui di
lectum suum deuotum suscipiat
mente. O mira circa nos ~~tue~~
~~pietatis~~ tue pietatis dignacio
quod tu domine deus creator et viuifi
cator omnium spirituum ad pauper
culam dignaris venire animam
et cum tota diuinitate tua ac
humanitate eius impinguare
esurientem. O felix mens et
beata anima que te dominum deum suum
meretur deuote suscipere et in tua
susceptione spirituali gaudio
repleri. O quam magnum suscipit
dominum, quam dilectum inducit hos
pitem, quam iocundum recipit so
cium, quam fidelem acceptat
amicum, quam speciosum ac no
bilem amplectitur sponsum suum
pre omnibus dilectis et super omnia de
siderabilia amandum. Sileant
a facie tua dulcissime dilecte
meus celum et terra et omnis or
natus eorum quoniam quicquid laudis
habent ac decoris, ex digna
tione tue est largitatis, nec
ad decorem tui peruenient
nominis cuius sapiencie non est numerus.

Quam multa bona prestantur
deuote communicantibus capitulum e.

Domine deus meus preueni
seruum tuum in benedictionibus
dulcedinis tue ut ad tuum
magnificum sacramentum digne
ac deuote merear accedere.
Excita cor meum in te, et
a graui corpore exue me. Visi
ta me in salutari tuo, ad gus
tandam in spiritu suauitatem tuam
que in hoc sacramento tamquam in fonte
plenarie latet. Illumina oculos
quoque meos ad intuendum tantum
misterium et ad credendum
illud indubitata fide me
corrobora. Est enim operacio
tua non ~~humana~~ humana po
tencia, tua sacra institucio
non hominis adinuentio. Non
enim ad hec capienda et in
telligenda aliquis ydoneus
per se reperitur, que angelicam
etiam subtilitatem transcendunt.
Quid ergo ego peccator in
dignus terra et cinis, de tam
alto sacro secreto potero
inuestigare et capere? Domine in
simplicitate cordis mei, in bona
firma fide, in tua visione
ad te cum spe et reuerentia ac
cedo et vere credo quod tu
presens es hic in sacro deus et
homo. Vis ergo ut te suscipiam
et meipsum tibi in caritate
vniam. Vnde tuam precor cle
menciam et specialem ad hoc imploro
michi donari graciam ut totus
in te liquefiam et amore
perfluam, atque de nulla aliena
consolatione amplius me intro
mittam. Est enim hoc al
tissimum et dignissimum sacramentum
salus anime et corporis medicina

omnis spiritualis languoris
in quo vicia mea curantur
Passiones frenantur
temptaciones vincuntur aut
minuuntur Gracia maior in
funditur/ virtus incepta augetur
fides firmatur/ spes roboratur
Caritas ignescit ac dila
tatur/ Multa namque bona
largitus es/ et adhuc sepius
largiris in sacramento dilectis
tuis devote communicantibus
Domine deus meus susceptor anime
mee/ reparator infirmitatis
humane et totius dator
consolacionis interne Nam
multam ipsis consolacionem
adversus variam tribulacionem
infundis/ et de ymo deiec
cionis sue ad spem tue pro
tectionis erigis atque nova
quadam gracia eos intus recreas
et illustras/ ut qui anxii
primum et sine affectione se
ante communionem senserant
postea refecti cibo potuque
celesti in melius se muta
tos inveniant Quod ideo
cum electis tuis dispensanter
agis ut veraciter agnoscant
et patenter experiantur quod nichil
ex seipsis habeant/ et quod boni
tatis et gracie ex te consequantur/
quia ex semetipsis frigidi

duri et indevoti/ ex te autem
ferventes alacres et devoti esse
merentur Quis enim ad fontem
suavitatis humiliter accedens
non modicum suavitatis inde
reportat Aut quis iuxta co
piosum ignem stans non par(u)um
caloris inde percipit Et tu
fons es semper plenus et super
habundans/ ignis iugiter ardens
et nunquam deficiens. Unde si
michi non licet haurire de pleni
tudine fontis/ nec usque in
sacietatem potare/ apponam
tamen os meum ad foramen celestis
fistule/ ut saltem ~~inde~~ mo
dicam inde guttulam capiam
ad refocillandum sitim meam
et non penitus exarescam
Et si necdum totus celestis
et tam ignitus ut cherubin
et seraphin esse possum/
conabor tamen devocioni in
sistere/ et cor meum preparare
ut vel modicam divini in
cendii flammam ex humili sump
cione vivifici sacri conquiram
Quidquid autem michi deest/
Ihesu bone/ salvator sanctissime
tu pro me supple benigne
ac graciose/ qui omnes ad te
dignatus es vocare/ dicens
Venite ad me omnes qui laboratis
Ego quidem laboro in sudore
vultus mei/ dolore cordis tor
queor/ peccatis oneror/ temp
tacionibus inquietor multis

malis/ passionibus implicor
et premor/ et non est qui
adiuuet/ non est qui liberet
et saluum faciet/ nisi tu domine
deus saluator meus/ cui dimitto
me et omnia mea ut me custo
dias et perducas in vitam eternam
Suscipe me in laudem et gloriam
nominis tui/ qui corpus tuum et sanguinem
ne in cibum et potum michi parasti
Presta domine deus salutaris
meus/ ut cum frequentatione
misterii tui crescat mee
deuocionis affectus De dig
nitate sacri et statu sa
cerdotali capitulum xliii
Si haberes angelicam
puritatem et sancti iohannis baptiste
sanctitatem non esses dignus hoc
sacramentum accipere nec tractare
Non enim hoc meritis debetur hominum
quod homo consecret et tractet
xpi sacramentum et sumat in cibum
panem angelorum Grande mis
terium et magna dignitas
sacerdotum quibus datum est/ quod
angelis non est concessum.
Soli namque sacerdotes rite in
ecclesia ordinati potestatem habent
celebrandi/ et corpus xpi con
secrandi Sacerdos quidem
minister est dei/ vtens verbo
dei per iussionem et institutionem
dei Deus autem ibi principa
lis est auctor et inuisibilis

operator cui subiacet omne quod voluerit
et paret omne quod iusserit Nihil
ergo credere debes deo omnipotenti
in hoc excellentissimo sacramento quam
proprio sensui/ aut alicui signo
visibili. Ideoque cum timore
et reuerencia ad hoc opus est acce
dendum Attende tibi et vide
cuius misterium tibi traditum
est per imposicionem manuum episcopi
Ecce sacerdos factus es/ et ad
celebrandum consecratus/ vide
nunc ut fideliter et deuote in suo
tempore deo sacrificium offeras
et teipsum irreprehensibilem
exhibeas Non alleuiasti
onus tuum/ sed artiori iam alligatus
es vinculo disciplinę/ et ad
maiorem teneris perfectionem
sanctitatis Sacerdos omnibus virtu
tibus debet esse ornatus/ et aliis
bone vite exemplum prebere
Cuius conuersacio non cum popularibus
et communibus hominum viis/ sed cum angelis
in celo/ aut cum perfectis viris in
terra Sacerdos sacris vestibus
indutus xpi vices gerit/ ut
deum pro se et pro omni populo suppliciter
et humiliter roget Habet ante
se et retro dominice crucis signum
ad memorandam iugiter xpi
passionem Ante se crucem
in casula portat/ ut xpi vesti
gia diligenter inspiciat/ et
sequi feruenter studeat Post
se cruce signatus est ut ad
uersa quelibet ab aliis

illata demeret p deo tol
leret. Ante se crucem gerit
ut ppria peccata lugeat
Post se / ut aliorum etiam
commissa per compassionem de
fleat / et se medium inter
deum et peccatorem constitutum
esse sciat nec ab oracione et
sancta oblacione torpescat / do
nec graciam et misericordiam
impetrare mereatur. Cum
sacerdos celebrat deum
honorat / angelos letifi
cat ecclesiam edificat / vi
uos adiuuat / defunctis
requiem prestat / et sese omnium
bonorum participem efficit.

Interrogacio de exer
cicio ante communionem. 6.

Quum dignitatem tuam
domine et meam vilitatem
penso / valde contremesco
et in meipso confundor. Si
enim non accedo vitam fugio
et si indigne me ingessero
offensam incurro. Quid
ergo faciam deus meus auxi
liator meus et consiliator in
necessitatibus. Tu doce me
viam rectam propone breue
aliquod exercicium parere commodum
congruum / vtile est enim scire
qualiter scilicet deuote ac re
uerenter tibi preparare debeo
cor meum ad recipiendum
salubriter tuum sacramentum
seu eciam ad celebrandum
tam magnum et diuinum sa
crificium

De discussione
proprie consciencie et emenda
cionibus proposito. 7.

Super omnia cum summa
humilitate cordis et simplici
reuerencia / cum plena fide et
pia intencione honoris
dei ad sacrum celebrandum
tractandum et sumendum o
portet dei accedere sacerdotem.
Diligenter examina conscienciam
tuam / et pro posse tuo / vera con
tricione / et humili confessione
eam munda et clarifica ita
ut nil graue habeas quod sciens
quod te remordeat / et liberum
accessum impediat / habeas
displicenciam omnium peccatorum
tuorum in generali / et pro cotidia
nis excessibus magis in speciali
doleas et gemas. Et si tempus
patitur deo in secreto cordis cunc
tas confitere passionum tuarum
miserias. Ingemisse et dole
quod adhuc ita carnalis
sis et mundanus / tam in
mortificatus a passionibus
tam plenus concupiscenciarum mo
tibus / tam incustoditus in
sensibus exterioribus / tam sepe
multis vanis fantasiis im
plicatus / tam multum inclinatus
ad exteriora / tam negligens
ad interiora / tam leuis ad
risum et dissolucionem

tam durus ad fletum et con-
punctionem, tam promptus ad
laxiora et carnis comoda,
tam segnis ad [illegible] ri-
gorem et feruorem, tam curiosus ad
noua audienda et pulchra
intuenda, tam remissus ad hu-
milia et abiecta amplectenda,
tam cupidus ad multa habenda, tam
parcus ad dandum, et tam te-
nax ad retinendum, tam inconsidera-
tus in loquendo, tam inquietus
in tacendo, tam incompositus in
moribus, tam importunus in actibus,
tam effusus super cibum, tam
surdus ad dei verbum, tam velox
ad quietem, tam tardus ad
laborem, tam vigilans ad fa-
bulas, tam sompnolentus ad
vigilias sacras, tam festinus ad
finem, tam vagus ad attendendum,
tam negligens in horis persoluen-
dis, tam tepidus in celebrando,
tam aridus in communicando, tam cito
distractus, tam raro plene recol-
lectus, tam subito commotus
ad iram, tam facilis ad alterius
displicentiam, tam pronus adiudican-
dum, tam rigidus ad arguendum,
tam letus ad prospera, tam debilis
in aduersis, tam sepe multa bona
proponens et modicum ad effectum
perducens. His et aliisque de-
fectibus tuis cum dolore et
magna displicentia proprie
infirmitatis confessis ac deplo-
ratis, firmum statue propositum
semper emendandi vitam tuam
et in melius proficiendi. Deinde
cum plena resignacione et inte-
gra voluntate, offer te ipsum
in honorem nominis mei, in ara
cordis tui in holocaustum
perpetuum, corpus tuum scilicet
et animam, michi fideliter
committendo, quatenus et sic digne
merearis ad offerendum deo
sacrificium accedere et sacramentum
corporis mei salubriter sus-
cipere. Non enim est oblacio
dignior et satisfactio ma-
ior pro peccatis diluendis, quam
seipsum pure et integre cum
oblacione corporis xpi in
missa et in communione deo offer-
re. Si fecerit homo quod in se
est, et vere penituerit, quo-
cienscumque pro venia et gracia
ad me accesserit, Viuo ego
dicit dominus, qui nolo mortem
peccatoris, sed magis ut conuertatur
et viuat, quoniam peccatorum suorum
non recordabor amplius, sed
cuncta sibi indulta erunt.

De oblacione xpi in cruce et propria resignacione. 8.

Sicut meipsum ego
expansis manibus
in cruce et nudo corpore
pro peccatis tuis, deo patri

sponte obtuli, ita ut michi in me remaneret quin totum in sacrificium divine placacionis transiret, ita debes et tu me voluntarie in oblacionem puram et sanctam cotidie in missa cum omnibus viribus et affectionibus tuis quanto intimius vales offerre. Quid magis a te requiro quam ut te studeas michi ex integro resignare. Quidquid preter te ipsum das michi nichil curo, quia non quero donum tuum sed te. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis preter me, ita nec michi placere poterit quidquid dederis te non oblato. Offer te michi et da te totum pro deo, et erit accepta oblacio. Ecce ego me totum obtuli patri pro te, dedi eciam totum corpus meum et sanguinem in cibum ut totus tuus essem et tu meus permaneres. Si autem in te ipso steteris, nec sponte ad voluntatem meam te obtuleris, non est plena oblacio, nec integra erit inter nos unio. Igitur omnia opera tua precedere debet spontanea tui ipsius in manus dei oblacio, si libertatem consequi vis et graciam. Ideo enim tam pauci illuminati et liberi intus efficiuntur, quia se ipsos ex toto abnegare nesciunt. Est firma sentencia mea: Nisi quis renunciaverit omnibus, non potest esse meus discipulus. Tu ergo si optas meus esse discipulus, offer te ipsum michi cum omnibus affectibus tuis.

Quod nos et omnia nostra deo debemus offerre et pro omnibus orare. c. 9.

Domine omnia tua sunt que in celo sunt et que in terra. Desidero me ipsum tibi in spontaneam oblacionem offerre et tuus perpetuo permanere. Domine in simplicitate cordis mei offero me ipsum tibi hodie in servum sempiternum et in obsequium, et in sacrificium laudis perpetue. Suscipe me cum hac sancta oblacione tui preciosi corporis, quam tibi hodie in presencia angelorum invisibiliter assistencium offero, ut sit pro me et pro cuncto populo tuo in salutem. Domine offero tibi omnia peccata et delicta mea que commisi coram te et sanctis angelis tuis, a die quo primum peccare potui usque ad diem hanc, super placabili altari tuo, ut tu omnia pariter incendas et comburas igne caritatis tue, et deleas universas maculas peccatorum meorum, et consciam meam ab omni

delicto emundes / et restituas
michi graciam tuam quam peccan
do amisi / omnia mihi plene indul
gendo et in osculum pacis me
misericorditer suscipiendo Quia nunc
possum agere pro peccatis meis nisi
humiliter ea confitendo et lamen
tando et tuam propiciacionem in
cessanter deprecando Deprecor
te exaudi me propicius ubi
asto coram te deus meus Omnia
peccata mea in maxime displicent
nolo ea amplius umquam perpetrare
sed pro eis doleo et dolebo quamdiu
diu vixero paratus penitenciam agere
et posse satisfacere Dimitte
michi deus dimitte mihi peccata
mea propter nomen sanctum tuum / sal
va animam meam / quam precioso
sanguine tuo redemisti Ecce
committo me misericordie tue / re
signo me manibus tuis / age
mecum secundum bonitatem tuam
et non secundum maliciam meam
et iniquitatem Offero eciam tibi
omnia bona mea quamvis valde
pauca et imperfecta / ut tu ea emen
des et sanctifices et ea grata
habeas et accepta facias / et
semper ad meliora trahas / nec
non ad laudabilem et beatum finem
me pigrum et inutilem homuncio
nem perducas Offero quoque tibi
omnia pia desideria devotorum /

necessitates parentum / amicorum
fratrum / sororum / omniumque carorum
meorum / et eorum qui michi vel
aliis propter amorem tuum bene fe
cerunt / et qui oraciones et missas
pro se suisque omnibus dici a me desi
deraverunt et pecierunt / sive
in carne adhuc vivant sive in
seculo defuncti sint / ut omnes sibi
auxilium gracie tue / opem consolacionis
protectionem a periculis / liberacio
nem a penis advenire senciant
et ut ab omnibus malis erepti
gracias et magnificas leti persol
vant Offero eciam tibi preces
et hostias placacionis / pro
illis specialiter qui me in aliquo
leserunt contristaverunt aut
vituperaverunt vel aliquod
dampnum aut gravamen intule
runt / pro hiis quoque omnibus quos
aliquando contristavi conturbavi
gravavi et scandalizavi / verbis
factis / scienter vel ignoranter
ut nobis omnibus pariter indulgeas
peccata nostra et mutuas offen
siones. Aufer domine a cordibus
nostris omnem suspicionem / indigna
cionem / iram / disceptionem / et
quicquid potest caritatem ledere et frater
nam dilectionem minuere.
Miserere miserere domine / animam
tuam poscentibus / da graciam indigen
tibus / et fac nos tales existere
ut simus digni gracia tua perfrui
et ad vitam proficiamus eternam

Quod sacra communio de facili non est relinquenda capitulum .10.

Frequenter recurrendum
est ad fontem gracie et divine
misericordie ad fontem bonitatis et
totius puritatis quatinus a pas-
sionibus tuis et viciis curari
valeas et contra universas temp-
taciones et fallacias dyaboli
forcior atque vigilancior effi-
ci merearis. Inimicus sciens
fructum et remedium maximum in
communione positum omni modo et occa-
sione nititur fideles et devotos
retrahere quantum prevalet impedire.
Cum enim quidam se sacre communi-
oni aptare student et disponunt
peiores sathane inmissiones
patiuntur. Ipse nequam spiritus ut
in Job scribitur venit inter fi-
lios dei ut solita illos nequicia
sua perturbet ac timidos ni-
mium reddat et perplexos quatenus
affectum eorum minuat vel fidem
impugnando auferat si forte
aut omnino communionem relinquant aut
cum tepore accedant. Non est quicquam
curandum de versuciis et fantasiis
illius quantumlibet turpibus
et horridis sed cuncta fantasma-
ta in caput illius sunt retorquen-
da. Contempnendus est miser
et deridendus nec propter insultus
eius et commociones quas sus-
citat sacra omittenda communio.
Sepe eciam impedit nimia
sollicitudo pro devocione habenda
et anxietas quedam de confessione
facienda. Age secundum consilium sapi-
entum et depone anxietatem et
scrupulum quia graciam dei impedit
et devocionem mentis destruit.
Propter aliquam parvam turbacionem vel gravi-
tatem sacram ne dimittas communionem
sed vade citius confiteri et omnes offen-
siones aliis libenter indulge. Si
vero tu aliquem offendisti ve-
niam humiliter precare et deus libenter
indulgebit tibi. Quid prodest
tibi diu tardare confessionem
aut sacram differre communionem. Ex-
purga te cum primis expue ve-
lociter venenum. Festina accipe
remedium senties melius quam si diu
distuleris. Si hodie propter istud
dimittis cras forsitan aliud
maius eveniet et sic diu pos-
ses a communione impediri et magis
ineptus fieri. Quanto citius va-
les a presenti gravitate et inercia
te excucias quia nichil importat
diu anxiari diu cum turbacione
transire et ob cotidiana obsta-
cula se a divinis sequestrare ymmo
plurimum nocet diu communionem protela-
re et gravem torporem consuevit
inducere. Prochdolor quidam
tepidi et dissoluti moras confi-
tendi libenter accipiunt et communionem
sacram ideo differre cupiunt
ne ad maiorem sui custodiam
se dare teneantur. Heu quam
modicam caritatem et debilem de-
vocionem habent qui sacram communionem
tam faciliter postponunt. Quam
felix ille et deo acceptus habetur
qui sic vivit et in tali puritate
conscienciam suam custodit ut

etiam omni die communicare paratus et
bonum affectum esset si ei liceret et
sine nocumento agere posset. Cuius
intuitu abstinet humilitatis
gratia a legitima impediente
causa laudandus est de reverencia.
Si autem torpor obrepserit se
ipsum excitare debet et facere quod
in se est et dominus aderit deside-
rio suo pro bona voluntate quam
specialiter respicit. Cum vero legiti-
me impeditus est habebit semper
bonam voluntatem et piam intentio-
nem communicandi et sic non carebit
fructu sacri. Potest enim quilibet
devotus omni die et omni hora ad
spiritualem christi communionem salubriter
et sine prohibitione accedere
et tamen certis diebus et statuto
tempore corpus sui redemptoris cum
affectuosa reverencia sacramentaliter
suscipere et magis laude
dei et honore quam suam
consolationem querere. Nam
totiens mistice communicat et invi-
sibiliter reficitur quotiens in-
carnationis christi misterium pas-
sionemque devote recolit et in
amore eius accenditur. Qui aliter
se non preparat nisi instante fes-
to vel consuetudine compellente
sepius imparatus erit. Beatus qui
se domino in holocaustum offert
quotiens celebrat aut communicat.
Non sis in celebrando nimis
prolixus aut festinus sed serva

nocumento

ꝯ

ṗnde

bonum communem modum cum
quibus vivis. Non debes
aliis generare molestiam
et tedium sed communem servare
viam secundum maiorum insti-
tutionem et potius aliorum
servire utilitati quam proprie
devotioni vel affectui

Quod corpus christi et sacra scriptura maxime sunt anime fideli necessaria. xi.

O Dulcissime domine
ihesu christe quanta est
dulcedo devote anime tecum
epulantis in convivio tuo
~~ubi~~ ubi ei non alius cibus
ad manducandum proponitur
nisi tu unicus dilectus eius
super omnia desideria cordis
eius desiderabilis. Et mihi
quidem dulce foret in presencia
tua ex nimio affectu lacrimas
fundere et cum pia magdalena
pedes tuos lacrimis rigare.
Sed ubi est hec devotio ubi
lacrimarum sanctarum copiosa effu-
sio. Certe in conspectu tuo et
sanctorum angelorum tuorum totum
cor meum ardere deberet
et ex gaudio flere. Habeo
enim te in sacro vere presentem
quamvis aliena specie occul-
tatum. Nam in propria et divina
claritate te conspicere oculi
mei ferre non possent sed

neque totus mundus in fulgore
glorie maiestatis tue sub-
sisteret In hoc ergo imbecillitati
mee consulis quod te sub sacro
abscondis Habeo vere et
adoro quem angeli adorant
in celo sed ego adhuc interim
in fide illi autem in specie et
sine velamine Me oportet
contentum esse in lumine vere
fidei et in ea ambulare do-
nec aspiret dies eterne
claritatis et umbre figurarum
inclinentur Cum autem venerit
quod perfectum est cessabit usus
sacramentorum quia beati in gloria
celesti non egent medica-
mine sacramentali gaudent
enim sine fine in presencia dei
facie ad faciem gloriam eius
speculantes et de claritate
in claritatem abyssalis deita-
tis transformati gustant verbum
dei caro factum sicut fuit
ab inicio et manet in eternum
Memor horum mirabilium gra-
ue mihi fit tedium etiam quolibet
spirituale solacium quia quam-
diu dominum meum aperte in gloria
sua non video pro nichilo
duco omne quod in mundo conspicio
et audio Testis es tu mi
deus quod nulla me potest res
consolari nulla me creatura
quietare nisi tu deus meus
quem desidero eternaliter

contemplari Sed non est hoc pos-
sibile durante me in hac mor-
talitate ideo oportet ut me
ponam ad magnam paciam et
meipsum omni desiderio tibi sub-
mittam Nam et sancti tui domine
qui tecum iam in regno celorum
exultant in fide et paciencia
magna dum viverent ad-
uentum glorie tue expectabant
Quod illi crediderunt ego credo
quod illi speraverunt ego spero
quo illi pervenerunt per graciam
tuam me venturum confido Am-
bulabo interim in fide
exemplis confortatus sanctorum
Habeo etiam libros sanctos pro
solacio et vite speculo atque
super hec omnia sanctissimum corpus
tuum pro singulari remedio et
refugio Duo namque mihi necessaria
sentio in hac vita sine quibus
importabilis foret ista misera-
bilis vita In carcere corporis
huius detentus Duobus me
egere fateor cibo scilicet et
luce Dedisti mihi itaque in-
firmo sacrum corpus tuum ad
refectionem mentis et corporis
Et posuisti lucernam pedibus
meis verbum tuum Sine hiis
duobus bene vivere non possem
Nam verbum dei lux anime mee
Et sacramentum tuum panis vite
Hec possunt etiam dici mense
due hinc et inde in gazophilacio
sancte ecclesie posite una mensa

maxie

est sacri altaris huius panem
sanctum, idest corpus Christi preciosum.
Altare est divine legis, continens
doctrinam sanctam erudientes
fidem nostram et firmiter usque
ad interiora velaminis, ubi
sunt sancta sanctorum producens. Gracias
tibi ihesu Christe lux lucis eterne
pro doctrine sacre mensa quam
nobis per servos tuos prophetas
et apostolos aliosque doctores in-
spirasti. Gracias tibi creator et
redemptor omnium qui ad declaran-
dum toti mundo caritatem tuam
cenam parasti magnam, in qua
non agnum typicum, sed tuum
sanctissimum corpus et sanguinem
proposuisti manducandum letifi-
ficans omnes fideles quasi vino
sacro, et calice inebrians
salutari, in quo sunt omnes delicie
paradysi, et epulantur nobiscum
angeli sancti sed suavitate feli-
ciori. O quam magnum et honora-
bile sacerdotum est officium
quibus datum est, dominum maiestatis
verbis sacris consecrare labiis
benedicere, manibus tenere, ore pro-
sumere, et ceteris ministrare. O quam
munde debent esse ille manus,
quam purum os, quam sanctum corpus
quam inmaculatum cor erit sacerdotis
ad quem totiens ingreditur
auctor puritatis. Ex ore sa-
cerdotis nichil, sanctum, nisi iustum

Nisi

nichil nisi honestum et utile
procedere debet verbum, qui tam
sepe accipit Christi sacramentum.
Oculi eius simplices et pudici
qui Christi corpus solent intueri.
Manus pure et in celum eleva-
te, que creatorem celi et terre
solent contrectare. Sacerdotibus
specialiter in lege dicitur. Sancti
estote, quoniam ego sanctus sum
dominus deus vester. Adiuvet
nos gracia tua omnipotens deus
ut qui officium sacerdotale
suscepimus digne ac devote
tibi in omni puritate et consciencia
bona famulari valeamus.
Et si non possimus in tanta
innocencia vite conversari ut
debemus. Concede nobis tamen
digne flere mala que gessimus
et in spiritu humilitatis ac bone
voluntatis proposito tibi fer-
vencius de cetero deservire.

Quam magna diligencia se debet
homo preparare ad Christum. Capitulum 12

Ego sum puritatis
amator et dator
omnis sanctitatis. Ego cor
purum quero et ibi est locus
requiecionis mee. Para
in cenaculum grande stratum
et faciam apud te pascha cum
discipulis meis. Si vis ut
veniam ad te et apud te
maneam, expurga vetus
fermentum et munda cordis tui
habitaculum. Exclude totum

sctm et om̄ viciorꝫ tumultu
sed̄ tuq̄ꝫ solitariꝰ i tecto
et cogita excessꝰ tuos in
amaritudine aīe tue Qui
naqꝫ amans suo dilcō ama
tori optimū ꝛ pulcherimū
pparat locū / qꝛ i h̄ cogn̄scit
affectus suscipientis dilcm
Scito eni te nō posse satis
face huic pparacioni ex
merito tue actionis etiam
si p integrū annū te ppa
raēs ꝛ nichil aliud i mente
h̄res Sꝫ ex sola pietate et
gra mea pmitteris ad
mensam meā accede ac si
mendicꝰ ad prandiū vocaret̄
diuitis / ꝛ ille nichil aliud
h̄eat ad retribuendū be
neficiis eius n̄ se humiliado
et ei regraciando Fac qd̄ i te
est et diligent̄ facito / nō
ex consuetudine nō ex ne
cessitate s̄ cū timor̄ ꝛ reue
rencia et affcū accipe corpꝰ
dilcī dn̄i dei tui dignātis
ad te venire Ego sum q̄
vocaui ego iussi fieri / ego
supplebo qd̄ tibi deest / veni
et suscipe me Cū grām de
uocionis tribuo / grās age
dn̄o deo tuo / nō qꝛ dignꝰ
es / s̄ qꝛ tibi misertꝰ sum
Si non h̄es ꝛ te magis ari
du sentis / insiste orōni / in

gemisse et pulsa n̄ desistas do
nec merearꝰ micā ꝛ guttā grē
salutaris accipe Tu mei indiges
nō ego tui indigeo Nec tu me
sc̄ificare venis / s̄ ego te sc̄ificare
et meliorare venio Tu venis ut
ex me sc̄ificeris ꝛ m̄ vniaris / ut
nouā grām recipias et de nouo
ad emendacionē accendaris.
Noli negligere hanc grām / sed
ppara cū oī diligenc̄ia cor tuū et
introduc ad te dilcm̄ tuū Oportꝫ
aūt ut nō solū te ppares ad de
uocionē an̄ sūpcionem / s̄ ut etiā
te sollicite cōseruer̄s i ea post
sacri percepcionē / Nec minor
custodia pꝰ exigit̄ qꝫ deuota
pparacō prius Nā bō p̄smodū
custodia optiā iterū ē pparacō
ad maiorē grām cōsequēdā.
Ex eo quippe valde i dispo
sitꝰ quis reddat̄ si statim fuerit
nimis effusꝰ ad exteriora solacia
Caue a multiloquio / mane in
secreto et fruere deo tuo / Ipm
enī h̄bes qꝫ totꝰ mūdus tibi
auferre nō p̄t Ego sum cui te
totū dare debes / ita ut iā ul̄t
nō i te / s̄ i me absqꝫ oī sollici
tudine viuas Qꝫ toto corde
aīa deuota xp̄i vnionē i
sacrō affectare debet 13

Quis michi det dn̄e ut
inueniā te solū ꝛ aperiā
tibi totū cor meū / et fruar te
sicut desiderat aīa ꝛ iā me
nemo despiciat n̄ ulla creatura
me moueat uel respiciat

sed tu solus michi loquaris et
ego tibi sicut solet dilectus ad
dilectum loqui et amicus cum amico
conviuari. Hoc oro hoc desidero
ut tibi totus uniar et cor meum
ab omnibus creatis rebus abstraham
magisque per sacram communionem ac fre-
quentem celebracionem celestia
et eterna sapere discam. Ach domine
deus quando ero tecum totus unitus
et absorptus meique totaliter
oblitus. Tu in me et ego inte
et sic nos pariter in unum manere
concede. Vere tu es dilectus meus
electus ex milibus in quo complacuit
anime mee habitare omnibus diebus vite
mee. Vere tu pacificus meus
in quo pax summa et requies vera
extra quem labor et dolor et
infinita miseria. Vere tu es
deus absconditus et consilium
tuum non est cum impiis sed cum
humilibus et simplicibus sermo
tuus. O quam suavis es domine
spiritus tuus qui ut dulcedinem
tuam in filios demonstrares
pane suavissimo de celo des-
cendente illos reficere dignaris.
Vere non est alia nacio tam gran-
dis que habeat deos appropinquantes
sibi sicut tu deus noster ades nobis
universis fidelibus tuis quibus
cotidianum solacium et cor eri-
gendum in celum te tribuis ad
edendum et fruendum. Que
est alia gens tam inclita

sicut plebs christiana
aut que creatura sub celo
tam dilecta ut anima devota
ad quam ingreditur deus ut
pascat eam carne sua
gloriosa. O ineffabilis gracia
o admirabilis dignacio. o
amor immensus homini sin-
gulariter impensus. Sed quid
retribuam domino pro gracia ista
pro caritate tam eximia.
Non est aliud quod gracius
donare queam quam ut cor meum
deo meo totaliter tribuam et
intime coniungam. Tunc ex-
ultabunt omnia interiora
mea cum perfecte fuerit unita
deo anima mea. Tunc dicet
michi. Si tu vis esse mecum
ego volo esse tecum. Et ego
respondebo illi. Dignare domine
manere mecum ego volo
libenter esse tecum. hoc est
totum desiderium meum ut
cor meum tibi sit unitum.

De quorundam devotorum ardenti desiderio ad corpus christi. xiv

O quam magna
multitudo dulce-
dinis tue domine quam abscon-
disti timentibus te. Cum
recordor devotorum aliquorum
ad sacramentum tuum domine cum
maxima devotione et affectu
accedentium tunc sepius
in meipso confundor et

erubesco quod ad altare tuum et sacre communionis mensam tam tepide et frigide accedo, quod ita aridus et sine affectione cordis maneo, quod non sum totaliter accensus coram te deo meo, nec ita vehementer attractus et affectus sicut multi devoti fuerunt, qui pre nimio desiderio communionis et sensibili cordis amore a fletu se non potuerunt ~~cont~~ continere, sed ore cordis et corporis pariter ad te deum fontem vivum medullitus inhiabant, suam esuriem non valentes aliter temperare nec saciare nisi corpus tuum cum omni iocunditate et spirituali aviditate accepissent. O vere ardens fides eorum probabile existens argumentum sacre presencie tue. Isti enim veraciter cognoscunt dominum suum in fractione panis, quorum cor tam valide ardet in eis de ihesu ambulante cum eis. Longe est a me sepe talis affectus et devotio, tam vehemens amor et ardor. Esto mihi propicius ihesu bone dulcis et benigne, et concede pauperi mendico tuo vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui in sacra communione sentire, ut fides mea magis convalescat, spes in bonitate tua proficiat et caritas semel perfecte accensa et celeste manna experta numquam deficiat. Potens est autem misericordia tua etiam graciam mihi desideratam prestare et in spiritu ardoris, cum dies beneplaciti tui venerit, me clementissime visitare. Etenim licet tanto desiderio tam specialium devotorum tuorum non ardeo, tamen de gracia tua illius magni inflammati desiderii desiderium habeo, orans et desiderans omnium talium fervidorum amatorum tuorum participem me fieri ac eorum sancto consorcio annumerari.

Quod gracia devocionis humilitate et sui ipsius abnegacione acquiritur .14

Oportet devocionis graciam instanter querere, desideranter petere, pacienter et fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conservare, studiose cum ea operari ac deo terminum et modum superne visitacionis donec veniat committere. Humiliare precipue te debes cum parum aut nihil devocionis interius sentis, sed non nimium deici nec inordinate contristari. Dat sepe deus in uno brevi momento quod longo negavit tempore. Dat quandoque in fine quod in principio oracionis distulit dare

Si semper gratia cito daretur et pro voto adesset non esset infirmo homini bene portabile Propterea in bona spe et humili paciencia expectanda est devocionis gratia. Tibi tamen et peccatis tuis imputa cum non datur vel eciam occulte tollitur Modicum quandoque est quod gratiam impedit et abscondit, si tamen modicum et non pocius grande dici debeat quod tantum bonum prohibeat Et si hoc ipsum modicum vel grande amoveris et perfecte viceris, erit quod petisti Statim namque ut te deo ex toto corde tradideris nec hoc vel illud pro tuo libitu seu velle quesieris, sed integre te in ipso posueris, unitum te invenies et pacatum, quia nil ita bene sapiet et placebit sicut beneplacitum divine voluntatis Quisquis ergo intencionem suam simplici corde ad deum levaverit, seque ab omni inordinato amore seu displicencia cuiuslibet rei create evacuaverit aptissimus gratie percipiende ac dignus devocionis munere erit. Dat enim dominus ibi benediccionem suam ubi vasa vacua invenerit Et quanto perfectius infimis quis renunciat et magis sibi ipsi per contemptum sui moritur tanto gratia celerius venit copiosius intrat et altius liberum cor elevat Tunc videbit et affluet et mirabitur et dilatabitur cor eius in ipso, quia manus domini cum eo, et ipse se posuit totaliter in manus eius usque in seculum Et sic benedicetur homo qui querit deum in toto corde suo nec in vanum accipit animam suam hic in accipiendo sacramentum eucharistie magnam promeretur divine unionis gratiam, quia non respicit ad propriam devocionem et consolacionem sed super omnem devocionem et consolacionem ad dei gloriam et honorem.

Quod necessitates nostras christo aperire et gratiam eius postulare debemus .16.

O Dulcissime atque amantissime domine quem nunc devote desidero suscipere tu scis infirmitatem meam et necessitatem quam pacior in quantis malis et viciis iaceo, quam sepe sum gravatus temptatus turbatus vel inquinatus pro remedio ad te venio pro consolacione et sublevamine te deprecor Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea et qui solus potes me perfecte consolari et adiuvare Tu scis quibus bonis indigeo pre omnibus et quam pauper sum

in virtutibus. Ecce sto ante
te pauper et nudus graciam
postulans et misericordiam implo-
rans. Respice esurientem
mendicum tuum, accende fri-
giditatem meam igne amo-
ris tui. Illumina cecitatem
meam claritate presencie tue.
Verte mihi omnia terrena in amari-
tudinem, omnia gravia et contraria
in pacienciam, omnia infima
et creata in contemptum et ob-
livionem. Erige cor meum
ad te in celum, et ne dimit-
tas me vagari super terram.
Tu solus michi iam ex
hoc dulcescas usque in seculum,
quia tu solus cibus et potus meus,
amor meus et gaudium meum,
dulcedo mea et totum bonum
meum. Utinam me totaliter
ex tua presencia accendas,
comburas et in te transmutes,
ut unus tecum efficiar
spiritus per graciam interne uni-
onis et liquefactionem ar-
dentis amoris. Ne pacia-
ris me ieiunum et aridum
a te recedere, sed operare me-
cum misericorditer sicut
sepius operatus es cum sanctis
tuis mirabiliter. Quid mirum
si totus ex te ignescerem
et in me ipso deficerem, cum
tu sis ignis semper ardens
et numquam deficiens,

amor corda purificans
et intellectum illuminans.

De ardenti amore et fervente
et vehementi affectu
suscipiendi corpus Christi. ix.

Cum summa devo-
cione et ardenti a-
more cum toto cordis
affectu et fervore desidero te
domine suscipere, quemadmodum
multi sancti et devote persone in
communicando te desideraverunt,
qui tibi in sanctitate vite pla-
cuerunt et in ardentissima
devocione fuerunt. O deus meus,
amor eternus, totum bonum meum,
felicitas interminabilis,
cupio te suscipere cum vehe-
mentissimo desiderio et
dignissima reverencia qua
aliquis sanctorum umquam habuit
et sentire potuit. Et licet
indignus sim omnia illa sen-
timenta devocionis habere,
tamen offero tibi totum cordis
mei affectum, ac si omnia illa gra-
tissima inflammata desideria
haberem. Sed et quecumque pia mens
concipere et desiderare potest, hec
omnia tibi cum summa veneracione
ac intimo favore prebeo et offero.
Nichil opto michi reservare,
sed me et omnia mea tibi sponte
et libentissime immolare.
Domine deus meus, creator meus
et redemptor meus, cum tali

affectu reuerentia laude et honore
cum tali gratitudine digni-
tate et amore cum tali fide
spe et caritate et affectu hodie
suscipe sicut te suscepit et
desiderauit sanctissima mater
tua gloriosa virgo maria cum
angelo euangelizanti sibi
incarnacionis misterium humiliter
ac deuote respondit Ecce
ancilla domini fiat michi secundum
verbum tuum Et sicut beatus
precursor tuus excellentissimus
sanctorum iohannes baptista in presencia
tua letabundus exultauit in
gaudio spiritus sancti dum adhuc
maternis clauderetur visceribus
et postmodum cernens inter
homines ihesum ambulantem
valde se humilians deuoto
cum affectu dicebat Amicus
autem sponsi qui stat et audit
eum gaudio gaudet propter
vocem sponsi Sic ego mag-
nis et sacris desiderijs opto
inflammari et tibi ex toto
corde meipsum presentare Vnde
et omnium deuotorum cordium iubi-
laciones ardentes affecciones
et affectus mentales excessus
ac supernales illuminaciones
et celitus visiones tibi offe-
ro et exhibeo cum omnibus virtutibus
et laudibus ab omni creatura in celo
et in terra celebratis et cele-

brandis per me et omnibus
meis in oracione commendatis
quatinus ab omnibus digne lauderis
et in perpetuum glorificeris
Accipe vota mea domine deus
meus et desideria infinite
laudacionis que tibi secundum
multitudinem ineffabilis mag-
nitudinis tue iure debentur
Hec tibi reddo et reddere
desidero per singulos dies et
momenta temporum atque ad red-
dendum mecum tibi gracias et
laudes omnes celestes spiritus
et cunctos fideles tuos precibus
et affectibus inuito et exoro lau-
dent te vniuersi populi tribus
et lingue et sanctum et mellifluum
nomen tuum cum summa iubi-
lacione et ardenti deuocione
magnificent Et quicumque re-
uerenter ac deuote altissimum
sacramentum tuum celebrant et
plena fide recipiunt graciam
et misericordiam apud te inue-
niant et pro me peccatore
suppliciter exorent Cumque op-
tata deuocione ac fruibili
vnione potiti fuerint
et bene consolati ac mirifi-
ce refecti de sacra mensa
celesti abscesserint mei
pauperis recordari dignentur

Quod homo non sit curiosus
scrutator sacramenti sed humilis imi-
tator xpi subdendo sensum
suum sancte fidei — 18m

Cavendum est tibi a curiosa et inutili perscrutacione huius profundissimi sacramenti, si non vis in dubitacionis profundum submergi. Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Plus valet deus operari quam homo intelligere potest. Tolerabilis pia et humilis inquisicio veritatis, parata semper doceri, et per sanas patrum sentencias studens ambulare. Beata simplicitas que difficiles questionum relinquit vias, ac plana ac firma pergit semita mandatorum dei. Multi devocionem perdiderunt dum altiora scrutari voluerunt. Fides a te exigitur et sincera vita, non altitudo intellectus neque profunditas misteriorum dei. Si non intelligis nec capis que infra te sunt, quomodo comprehendes que supra te sunt. Subde te deo et humilia sensum tuum fidei, et dabitur tibi sciencie lumen prout tibi fuerit utile et necessarium. Quidam graviter temptantur de fide et sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum sed potius inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitacionibus tuis, nec ad immissas a dyabolo dubitaciones responde, sed crede verbis dei, crede sanctis eius et prophetis, et fugiet a te nequam inimicus. Sepe prodest quod talia sustinet dei servus. Nam infideles et peccatores non temptat quos secure iam possidet, fideles autem devotos variis modis temptat et vexat. Perge ergo cum simplici et indubitata fide et cum supplici reverencia ad sacramentum accede, et quicquid intelligere non vales deo omnipotenti secure committe. Non fallit te deus, fallitur qui sibi nimium credit. Graditur deus cum simplicibus, revelat se humilibus, dat intellectum parvulis, aperit sensum pueris mentibus, et abscondit graciam curiosis et superbis. Racio humana debilis est et falli potest, fides autem vera falli non potest. Omnis racio et naturalis investigacio fidem sequi debet, non precedere nec infringere. Nam fides et amor ibi maxime precellunt, et occultis modis in hoc sanctissimo et supereminenti sacramento operantur. Deus eternus et immensus infiniteque potencie facit magna et inscrutabilia in celo et in terra, nec est investigacio mirabilium operum eius. Si talia essent opera dei ut facile ab humana racione caperentur, non essent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

Explicit Deo gracias

gdit

vel puris

Ex libro similitudinum beati Anselmi episcopi quod bonus homo de omnibus sibi bonum facit

Bonus homo de omnibus hominibus bonis et malis utilitatem acquirit. Cum quidem tamen aliquid boni de homine bono vel malo audit, gaudet et deo gratias agit inde, quod deum fecit, mercede a domino bone voluntatis accipit ac si cooperator fuisset operis. Malum si autem audierit, dolet, quod sibi in mercede reputabitur quasi eiusdem mali destructor vel diminutor fuisset. Sed forte dicit aliquis: ex prosperitate inimici mei nequaquam congratulor neque de dampno eius contristor. Non si in ore confiteor me condempno, corde enim mentior. / Racio. Quomodo inimici diligi possunt. Ad hoc considerandum est quantum is qui in bono proficere desiderat, ipse sibi vim inferre debet ut proficere valeat. Licet carnalis appetitus meus dampnum inimici mei appetat, non tamen hoc ore proferri debeo, sed potius dampnum eius plangere et contra appetitum carnis mee illius prosperitati favere, illius dampnum solis verbis si corde similiter nequeo demonstrare me displicere. Nam si racionem consideramus, rectius agimus quando deo obedimus quam faciemus cum carnali voluntati consentimus. Preceptum enim domini est ut inimicos diligamus. Cum igitur eos affectuose diligere nequeo, quia carnalitatem meam ad amorem eorum adhuc flectere non valeo, tamen velle debeo eos me posse amare, et ubi quod mee potestati subiacet bonum et non malum de illis promulgare donec valeam hoc agere. Cumque hoc ago non mentior quando dico me illos diligere, quia velle adiacet michi, perficere autem non habeo. Condelector tamen divino precepto secundum racionem spiritus mei, ut eos diligam quamvis corruptibilitas carnis mee repugnet. Iam enim non operor ego illud, sed quod regnat in me peccatum. Aliud est enim sentire, aliud consentire. Malus vero homo e contrario sibi de bonis et malis peccatum accumulat, cum bonis omnibus invideat, malis vero favorem exhibeat. Huius finis meritus mors et tribulacio, iusti autem finis eterna vita et exultacio.

Gregorius

Sunt quidam qui de ore male iudicant homines. Si quis studet vel vacat humilitati, dicunt

ypocrita est Si q̄s recreacio
nem habet / dicit gulosꝰ e
Si paciam ħt / timidꝰ est
Si iusticiā ħt / īsipiēs est
et tyrannꝰ Si simplici
tatem / fatuus est Si pru
denciā / maliciosus est
Si maturitatē / melan
colicꝰ ē Si iocunditatem /
dissolutꝰ est Si r̄ligionē
singularis est Si silenciū
et pacem tenet / v̄sutꝰ
ꝛ dissimulator est Si so
cietate secularis est Si
alios corrigit ꝑsump
tuosꝰ est Si insistit vi
gilijs ꝛ orōnibꝰ / ī discretꝰ
est Si cōem dormi
tacionē cupiat / sompno
lentꝰ est Si p̄dicacionī
et alioꝝ saluti īsistit /
dicit appetitor vane
laudis est Si parcit /
dicit negligens ⁊ re
missus est Si graciam
bonī habet / dicit ad
ulator est Si adulari
renuit / supbus est / et
si q̄sꝗ͛ bonī faciat / totū
mali vertit in venenū
hec i^e^

Non est n̄ turpis
amor in hꝰ seculo
nec secura vita / quia
oīs vite tam spūalis q̄
secularis / cōtinuatū est
cupiditate et supbia Vnde
de lege dōn est Recessit
lex a sacerdotibꝰ / Justicia
a principibꝰ Consiliū a
seniorībꝰ / fides a ppl̄o / amor
a parentibꝰ / Reuerēcia a
subditis Caritas a p̄latis
Religio a mōchis Deuocio
a monialibꝰ / Honestas
a iuuenibꝰ Disciplina
a clericis Doctrina a mḡris
Studiū a scolaribꝰ Timor
a seruitoribꝰ Equitas a
iudicibꝰ Fidelitas a militibꝰ
Concordia a ciuibꝰ Comu
nitas a rusticis Bonitas
ab artificibꝰ Veritas a
mercatoribꝰ largitas a
diuitibꝰ Castitas a v̄ginibꝰ
luctꝰ ⁊ meror a viduis.
Pudicicia a coniugatis.
Et quid sup̄ est nisi q̄
veniat antixp̄c Jam enī
ihesus xp̄istus quasi
nullꝰ habet^a^ et a potenti
bus hui᷒ seculi quasi per
egrinus ignoratur

et sic finis

[illegible]

De [illegible] confessione [illegible]
De [illegible]
De bono [illegible]
De [illegible]
[illegible]
De [illegible]
De [illegible]
De [illegible]
De [illegible]
De [illegible]
De [illegible]
De [illegible]
[illegible]
De [illegible]

R[illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Incipiunt tituli partis libri scz ītne ↄsolacoīs

De interna conuersacione 1
De humili submissione 2
De bono pacifico hoīe 3
De pura mēte 2 simplici
intencione —— 4
De ppria ↄsideracoē 4
De leticia bone ↄsciē 6.
De amoē ihesu sup oīa · 7 ·
De familiari ihesu amicicia 8 ·
De caren̄ oīs solacij · 9 ·
De gratitudīe p grāa dei · 10 ·
De paucitate amatorum
crucis ihesu —— 11 ·
De regia via scē cruc̄ 12

Regnum dei intra vos est dicit dn̄s. Conuerte te ex toto corde tuo ad dnm̄ et relinque hunc miserum mundū/ et inueniet aīa tua requiem. Disce exteriora contempnere/ et ad interiora te dare/ et videbis regnū dei in te venire. Est enī regnū dei pax 2 gaudiū ī spū scō/ qd nō datur impijs. Veniet ad te xpus ostēdet tibi consolatione suā/ si dignā ab intus illi parabis mansionē. Oīs gloria eius 2 decor ab intra est/ 2 ibi cōplacet sibi. Frequēs illi visitacio cū hoīe interno/ dulcis sermocinatio. grata cōsolatio/ multa pax

familiaritas stupenda nimis. Eya ergo fidelis aīa/ para huic sponso cor tuū/ quaten̄ ad te venire 2 ī te habitare digneī. Sic enī dicit. Si qs diligit me sermone meū seruabit et pr meꝰ diliget eū 2 ad eū veniemꝰ 2 mansione apud eū faciemꝰ. Da ergo xpo locū/ 2 ceteris oībus nega introitū. Cū xpm habueris diues es 2 sufficit tibi. Ipe erit puisor tuus 2 fidelis pcurator ī oībus/ Vt nō sit opus ī hoīb sperare/ Hoīes enī cito mutant̄ 2 deficiunt velociter/ xpus aūt manet ineternum/ 2 astat usqz ī fine firmiter. Nō ē magna fiducia ponēda ī hoīe fragili 2 mortali/ etiā si utilis sit 2 dilectus/ neqz tristicia multa ex hoc capienda/ si interdū aduersetur 2 contradicat. Qui hodie tecū sūt, cras contrariari possūt 2 econuerso/ sepe ut aura vertunt̄. Pone totam fiduciā tuā ī deo/ et sit ipe timor tuus 2 amor tuus. Ipe pro te respondebit/ et faciet bn̄ sicut meliꝰ fuerit. Nō habes hic manentē ciuitatē/ 2 ubicūqz fueris extraneꝰ es 2 peregrinus nec requiē aliqn̄ habebis nisi xpo intime fueris vnitus. Quid hic circūspicis cū iste nō sit locus requie tuis. In celestibus debz esse habitacio tua/ et sicut in transitu cuncta terrena sūt aspicienda. Transeunt oīa

et tu cum eis pariter vide ut non
inhereas ne capiaris et
pereas. Apud altissimum
sit cogitacio tua et deprecacio
tua ad Christum sine intermissi-
one dirigatur. Si nescis specu-
lari alta et celestia, requiesce
in passione Christi et in sacris
vulneribus eius libenter habita.
Si enim ad vulnera et preciosa
stigmata Christi devote con-
fugis, magnam in tribulacione
confortacionem sencies, nec mul-
tum curabis hominum despectiones
faciliterque verba detrahencium
perferes. Christus fuit eciam
in mundo despectus et in maxima
necessitate a notis et amicis
inter obprobria derelictus.
Christus pati voluit et despici
et tu audes de aliquo conqueri.
Christus habuit adversarios et
oblocutores, et tu vis omnes
habere amicos et benefactores.
Unde coronabitur paciencia tua,
si nichil adversitatis occurrit
tibi, si nichil contrarium vis
pati, quomodo eris amicus Christi.
Sustine te cum Christo et pro Christo, si vis reg-
nare cum Christo. Si semel intrasses
perfecte in interiora Jhesu et
modicum de ardenti eius amore
sapuisses, tunc de proprio com-
modo nichil curares, sed magis
de obprobrio gauderes

illato, quia amor Jhesu facit
hominem seipsum contempnere.
Amator Jhesu et veritatis
et verus internus et liber ab af-
fectionibus inordinatis potest
se ad deum libere convertere et
elevare se supra seipsum in spiritu
ut fruitive quiescere. Cui sa-
piunt omnia prout sunt, non ut
dicuntur aut estimantur, hic vere
sapiens est et doctus magis
a deo quam ab hominibus. Qui ab
extra scit ambulare et modi-
cum ab extra res ponderare, non
requirit loca nec expectat tempora
ad habenda devota exercitia.
Homo internus cito se recolli-
git, quia nunquam se ad exteriora
effundit. Non illi obest la-
bor exterior aut occupacio ad
tempus necessaria, sed sicut res
eveniunt se illis accomodat.
Qui intus bene dispositus est
et ordinatus non curat mira-
biles et perversos hominum gestus.
Tantum homo impeditur et distra-
hitur quantum sibi res attrahit.
Si recte tibi esset et bene purga-
tus esses, omnia tibi in bonum cederent
et profectum. Ideo tibi multa dis-
plicent et sepe conturbant, quia
adhuc non es perfecte tibi ipsi
mortuus nec segregatus ab omnibus
terrenis. Nil sic maculat
et implicat cor hominis sicut
impurus amor in creaturis. Si

frequenter consolatum exterius poteris speculari celestia et frequenter interius iubilare.

De humili submissione. 2.

Non magnipendas quis pro te vel contra te sit, sed hoc age et cura ut deus tecum sit. Habeas conscientiam bonam et deus bene te defensabit. Quem enim deus adiuvare voluerit, nullius perversitas nocere poterit. Si tu scis tacere et pati, videbis procul dubio auxilium domini. Ipse novit tempus et modum liberandi te, et ideo te debes illi resignare. Dei est adiuvare et ab omni confusione liberare. Sepe valde prodest ad maiorem humilitatem servandam quod defectus nostros alii sciunt et redarguunt. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc faciliter alios placat et leviter satisfacit sibi irascentibus. Humilem deus protegit et liberat, humilem diligit et consolatur, humili homini se inclinat, humili largitur graciam magnam et post suam depressionem levat ad gloriam. Humili secreta sua revelat, et ad se dulciter trahit et invitat. Humilis accepta contumelia et confusione satis bene est in pace, quia stat in deo et non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse nisi te omnibus inferiorem esse sencias.

De bono pacifico homine. 3.

Pone te primo in pace et tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus plus prodest quam bene doctus. Homo passionatus etiam bonum in malum trahit et faciliter malum credit. Bonus homo pacificus omnia ad bonum convertit. Qui bene in pace est de nullo suspicatur. Qui autem male contentus est et commotus, variis suspicionibus agitatur; nec ipse quiescit nec alios quiescere permittit. Dicit sepe quod dicere non deberet, et omittit quod sibi magis facere expediret. Considerat quid alii facere tenentur, et negligit quid ipse facere tenetur. Habe ergo primo zelum super teipsum, et tunc iuste zelare poteris etiam proximum tuum. Tu bene scis facta tua excusare et colorare, et aliorum excusaciones non vis recipere. Iustius esset ut te accusares et fratrem tuum excusares. Si portari vis, porta et alium. Vide quam longe es adhuc a vera caritate et humilitate, que nulli novit irasci vel indignari nisi tantum sibi. Non est magnum cum bonis et mansuetis conversari; hoc enim omnibus naturaliter placet, et unusquisque

qui scit libenter pacem habere et secum sencientes magis diligit. Sed cum duris et perversis aut indisciplinatis aut contrariantibus pacifice vivere magna gracia est et laudabile nimis virileque factum. Sed sunt qui seipsos in pace tenent et cum aliis eciam pacem habent. Et sunt qui nec pacem habent nec alios in pace dimittunt, aliis sunt graves et sibi semper sunt graviores. Et sunt qui seipsos in pace retinent et ad pacem alios reducere student. Est tamen tota pax nostra in hac miseria pocius in humili sufferencia ponenda quam in sentiendo contraria. Qui melius scit pati maiorem tenebit pacem. Iste est victor sui et dominus mundi, amicus Christi et heres celi.

De pura mente et simplici intencione. c.

De pura mente et simplici intencione

Duabus alis homo sublevatur a terrenis, simplicitate et puritate. Simplicitas debet esse in intencione, puritas in affectione. Simplicitas intendit deum, puritas apprehendit et gustat deum.

Nulla bona actio te impediet si liber ab intus ab inordinato affectu fueris. Si nichil aliud quam dei beneplacitum et proximi utilitatem intendis et queris, interna libertate perfrueris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vite et liber sancte doctrine esset. Non est creatura tam parva et vilis que bonitatem dei non representat. Si tu esses intus bonus et purus, tunc omnia sine impedimento videres et bene caperes. Cor purum penetrat celum et infernum. Qualis unusquisque intus est, taliter iudicat exterius. Si est gaudium in mundo, hoc utique possidet puri cordis homo; et si est alicubi tribulacio et angustia, hoc novit melius mala consciencia. Sicut ferrum missum in igne amittit rubiginem et totum candens efficitur, sic homo se integre ad deum convertens a torpore exuitur et in novum hominem transmutatur. Cum homo incipit tepescere, tunc parvum metuit laborem et libenter exteriorem accipit consolacionem. Sed quando perfecte se incipit vincere et viriliter in via dei ambulare, tunc minus ea reputat

quam prius sibi gravia esse sentie-
bat. **De propria conside-
racione 4**

Non possumus nosmet-
ipsos nimis credere
quia sepe gratia deest et sensus.
Modicum lumen est in nobis
et hoc cito per negligenciam amit-
timus. Sepe eciam non advertimus
quod tam ceci sumus. Sepe male
agimus et peius excusamus.
Et passione motum nonnumquam
zelum putamus. Parva
in aliis reprehendimus et nostra
maiora pertransimus. Satis
cito sentimus et ponderamus
quid ab aliis sustinemus; sed
quantum alii de nobis sustinent
non advertimus. Qui bene et
recte sua ponderaret, non
esset quod de aliis graviter
iudicaret. Internus homo
sui ipsius curam omnibus curis
anteponit; et qui sibi ipsi dili-
genter intendit, facile de
aliis tacet. Numquam eris internus
et devotus nisi de alienis silu-
eris et ad te ipsum specialiter
respexeris. Si tibi et deo
totaliter intendis, modicum
te movebit quod foris percipis.
Ubi es quando tibi ipsi presens non
es? Et quando omnia percurristi, quid
te neglecto profecisti? Si debes
habere pacem et unionem
veram, oportet quod totum
postponas et te solum pre oculis
habeas. Multum proficies si te
feriatum ab omni temporali cura con-
servas. Valde deficies si aliquid
temporale reputaveris. Nil magnum,
nil altum, nil gratum, nil acceptum
tibi sit nisi pure deus aut de deo
sit. Totum vanum estima quicquid
consolacionis occurrit de aliqua
creatura. Amans ~~deum~~ deum anima
sub deo despicit universa. Solus
deus eternus et immensus implens
omnia solacium est anime et vera
cordis leticia. **De leticia
bone consciencie 5.** — De leticia bone consciencie

Gloria boni hominis testimonium
bone consciencie. Habe bo-
nam conscienciam et habebis semper
leticiam. Bona consciencia valde
multa potest portare, valde
leta est inter adversa. Consciencia
mala semper timida est et
inquieta. Suaviter requiesces
si te cor tuum non reprehenderit.
Noli letari nisi cum bene feceris.
Mali numquam habent veram leticiam
nec internam senciunt pacem,
quia non est pax impiis, dicit dominus.
Et si dixerint: in pace sumus,
non veniet super nos mala,
et quis nobis nocere audebit,
ne credas eis, quoniam repente
exurget ira dei et in nichilum
redigentur actus eorum et cogitaciones
eorum peribunt. Gloriari in tribulacione
non est grave amanti; sic enim
gloriari est gloriari in cruce domini

nostri Jhesu Christi. Brevis gloria que ab hominibus datur et accipitur; mundi gloriam semper comitatur tristicia. Bonorum gloria in conscienciis eorum et non in ore hominum. Justorum leticia de deo et in deo est, et gaudium eorum de veritate. Qui veram et eternam gloriam desiderat, temporalem non curat; et qui temporalem querit gloriam aut non ex animo contempnit, minus amare convincitur celestem. Magnam habet cordis tranquillitatem qui nec laudes curat nec vituperia. Facile erit contentus et pacatus cuius consciencia munda est. Non es sanctior si laudaberis, nec vilior si vituperaberis. Quod es, hoc es; nec maior dici vales quam deo teste sis. Si attendis quid apud te sis intus, non curabis quid de te loquantur homines foris. Homo videt in facie, deus autem pensat intenciones. Bene semper agere et modicum de se tenere humilis anime indicium est. Nolle consolari ab aliqua creatura magne puritatis et interne fiducie signum est. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium querit, liquet quod totaliter se deo commisit. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est, ait beatus Paulus, sed quem deus commendat. Ambulare cum deo intus nec aliqua affectione teneri foris status est interni hominis.

De amore Jhesu super omnia

Beatus qui intelligit quid sit amare Jhesum et contempnere seipsum propter Jhesum. Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Jhesus vult solus super omnia amari. Dilectio creature fallax et instabilis; dilectio Jhesu fidelis et perseverabilis. Qui adheret creature cadet cum labili; qui amplectitur Jhesum firmabitur in eternum. Illum dilige et amicum tibi retine qui omnibus recedentibus te non relinquet nec patietur in fine perire. Ab omnibus oportet te aliquando separari, sive velis sive nolis. Teneas te apud Jhesum vivens et moriens, et illius fidelitati te committe, qui omnibus deficientibus solus potest iuvare. Dilectus tuus talis est nature ut alienum non vult admittere, sed solus vult cor tuum habere et tamquam rex in proprio solio throno sedere. Si scires te bene ab omni creatura evacuare, Jhesus deberet libenter tecum habitare. Pene totum perditum invenies quicquid extra Jhesum in hominibus posueris. Non confidas nec innitaris super calamum ventosum, quia omnis caro fenum et omnis gloria eius sicut flos feni cadet. Cito decipieris et despicieris si ad exteriorem hominum apparentiam tantum aspexeris. Si enim tuum in aliis queris

solatium et lucrum senties sepe de-
trimentum Si queris in omnibus thesum
invenies utique thesum / si autem
queris teipsum invenies etiam te-
ipsum / sed ad tuam perniciem Plus
enim homo nocivior sibi si thesum
non querit quam totus mundus et
omnes sui adversarii

De familiari thesu amicicia. 8.

Quando thesus adest
totum bonum est / nec
quicquam difficile videtur / quando vero
thesus non adest totum durum
est / Quando thesus intus non lo-
quitur / consolacio vilis est
Si autem thesus unum tantum
verbum loquitur magna consolacio
sentitur Nonne maria magda-
lena statim surrexit de lo-
co in quo flevit quando martha
illi dixit Magister adest et
vocat te Felix hora quando
thesus vocat de lacrimis ad
gaudium spiritus Quam aridus
et durus es sine thesu / quam
insipiens et vanus si cupis
aliquid extra thesum Nonne hoc
est maius dampnum quam si totum
mundum perderes Quid potest
tibi mundus conferre sine thesu
Esse sine thesu gravis est infernus /
et esse cum thesu dulcis est para-
disus Si fuerit tecum thesus
nullus poterit nocere inimicus
Qui invenit thesum invenit
thesaurum bonum immo bonum super omne
bonum et qui perdit thesum perdit ni-
mis multum et plus quam totum mundum
Pauperrimus est qui vivit sine thesu
et ditissimus est qui bene est cum thesu
Magna ars est scire cum thesu con-
versari et scire thesum tenere
magna prudencia Esto humilis
et pacificus / et erit tecum thesus Possis
cito fugare thesum et graciam
eius perdere si volueris ad exteriora
declinare Et si illum effuga-
veris et perdideris ad quem
fugies et quem tunc queres
amicum Sine amico non potes
diu vivere / et si thesus non
fuerit tibi pre omnibus amicus eris
nimis tristis et desolatus.
Fatue igitur agis si in aliquo
altero confidis et letaris Eligen-
dum est magis totum mundum habere
contrarium quam thesum offensum Ex
omnibus ergo caris sit thesus di-
lectus specialis. Diligantur omnes
propter thesum / thesus autem propter
seipsum / Solus thesus christus
singulariter est amandus qui
solus bonus et fidelis invenitur
pre omnibus amicis / propter ipsum et in
ipso tam amici quam inimici tibi
sint cari et pro omnibus hiis exorandus
est ut omnes ipsum cognoscant
et diligant. Numquam cupias sin-
gulariter laudari et amari quia
hoc solius dei est qui similem sibi non
habet / nec velis quod aliquis

in corde suo tecum occupetur / neque
tu cum alicuius occuperis amore
sed sit thesus inter et in omnibus bonis habere
Esto purus et liber ab intus sine
alicuius creature implicatione. Oportet
te esse nudum et purum cor ad the-
sum gerere si vis vacare et videre
quam suavis est dominus. Et revera ad
hoc non pervenies nisi gratia eius fueris
preventus et intractus / ut omnibus evacua-
tis et licentiatis solus cum deo uni-
eris. Quando enim gratia dei venit
ad hominem / tunc potens fit ad
omnia / et quando recedit tunc pauper
et infirmus erit / et quasi tantum ad fla-
gella relictus. In hiis non debes
deici neque desperare / sed ad volun-
tatem dei equanimiter stare et cuncta
superveniencia tibi ad laudem thesu
christi perpeti, quia post hyemem sequitur
estas et post noctem redit dies et
post tempestatem magna sere-
nitas. De carencia omnis
solacii — 9.

Non est grave humanum con-
temnere solacium / cum adest
divinum. Magnum est et valde magnum
tam humano quam divino posse carere
solacio / et pro honore dei libenter
exilium cordis velle sustinere / et
in nullo seipsum querere nec ad proprium
meritum respicere. Quid magni
est si hylaris sis et devotus adveniente
te gratia / Optabilis cunctis hec hora /
satis suaviter equitat quem gratia dei
portat / et quid mirum si onus non sen-
tit qui portatur ab omnipotente et du-
citur a summo ductore / Libenter
habemus aliquid pro solacio et difficulter
exuitur homo a semetipso. Vicit
sanctus laurencius seculum cum suo sacer-
dote / quia omne quod in mundo delectabi-
le videbatur despexit et summum dei
sacerdotem sixtum / quem maxime di-
ligebat pro amore christi etiam
a se tolli clementer ferebat.
Amore igitur creatoris amorem
hominis superavit / et pro humano so-
lacio divinum beneplacitum magis
elegit. Ita et tu aliquem necessarium
et dilectum amicum pro amore dei
disce derelinquere / nec graviter
feras cum ab amico derelictus
fueris / sciens quoniam oportet
nos omnes ab invicem tandem
separari. Multum et diu oportet
hominem in seipso certare ante-
quam discat seipsum plene superare
et totum affectum suum plene in
deum trahere. Quando homo stat
super semetipsum / facile labitur
ad consolationes humanas / sed verus
amator christi et studiosus secta-
tor virtutum non cadit super illas
consolationes / nec querit tales sen-
sibiles dulcedines / sed magis
fortes exercitationes / et pro christo
duriores sustinere labores.
Cum igitur spiritualis consolatio a deo
datur / cum gratiarum actione accipe
eam / sed dei munus intellige esse
non tuum meritum / et noli extolli
noli nimium gaudere nec inaniter
presumere / sed esto magis humilior
ex dono / cautior quoque et timora-
tior in cunctis actibus tuis / quia

nota

subtrahit hora illa et sequitur
temptatio seu ablata fuerit
consolacio non statim desperes, sed
cum humilitate et paciencia expecta
celestem visitationem, quia potens
est deus ampliorem tibi redonare
consolacionem. Istud non est novum nec
alienum viam dei expertis, quia in
magnis sanctis et antiquis prophe-
tis fuit sepe talis alterna-
tionis modus. Unde quidam presente
iam gracia dicebat: Ego dixi
in habundancia mea non move-
bor in eternum. Absente autem gracia
quid in se fuerit expertus adiungit:
Avertisti faciem tuam a me et
factus sum conturbatus. Inter hec tamen
nequaquam desperat, sed instancius do-
minum rogat et dicit: Ad te domine
clamabo et ad deum meum de-
precabor. Denique oracionis sue
fructum reportat et se exaudi-
tum testatur dicens: Audivit
dominus et misertus est mei, dominus factus
est adiutor meus. Sed in quo?
Convertisti inquit planctum
meum in gaudium mihi et circumdedisti
me leticia. Si sic actum est cum
magnis sanctis, non est nobis desperan-
dum infirmis et pauperibus, si interdum
sumus in frigiditate et interdum
in fervore sumus, quia spiritus venit
et recedit secundum sue beneplaci-
tum voluntatis. Unde beatus Iob
ait: Visitas eum diluculo et
subito probas illum. Super quid igitur
sperare possum aut in quo confidere
debeo nisi in sola misericordia
magna dei et in sola spe gracie
celestis. Sive enim assint homines
boni sive devoti fratres et
amici fideles, sive libri sancti
sive tractatus pulchri, sive
dulces cantus et ympni, omnia
hec modicum iuvant, modicum
sapiunt quando desertus sum a
gracia et in propria paupertate
relictus. Tunc non est melius
remedium quam paciencia mei in
voluntate dei. Nunquam inveni
aliquem religiosum qui non habuerit
interdum gracie subtractionem aut
non senserit fervoris diminu-
tionem. Nullus sanctus fuit tam
alte raptus et illuminatus quod prius
vel postea non fuit temptatus.
Non enim dignus est alta dei con-
templacione qui pro deo non est exercitatus
aliqua tribulacione. Solet enim sequentis
consolacionis temptacio precedens
esse signum. Nam temptacionibus
probatis celestis promittitur consolacio.
Qui vicerit inquit dabo ei edere
de ligno vite. Datur etiam consolacio
divina ut homo fortior sit ad sus-
tinendum adversa. Sequitur
etiam temptacio ne se elevet
de bono. Non dormit dyabolus nec
caro adhuc mortua est, ideo non
cesses te preparare ad certamen quia
a dextris et sinistris hostes sunt
qui nunquam quiescunt. De gra-
titudine pro gracia dei — 10.

Quid queris quietem cum natus sis ad laborem / pone te ad paciam magis quam ad consolaciones et ad crucem portandam magis quam ad leticiam. Quis enim secularium non libenter consolacionem vel leticiam spiritualem acciperet / si semper obtinere posset. Excedunt enim spirituales consolaciones omnes mundi delicias et carnis voluptates / nam omnes delicie mundane aut turpes sunt aut vane / Spirituales vero delicie sole iocunde et honeste et virtutibus progenite / et a deo puris mentibus infuse. Sed istis divinis consolacionibus nemo semper pro suo affectu uti valet / multum autem contrariatur superne visitacioni falsa libertas / et magna confidencia sui. Deus bene facit consolacionis graciam dando / sed homo male agit non totum deo cum graciarum actione retribuendo / et ideo non possunt in nobis dona gracie fluere / quia ingrati sumus auctori nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gracia digne gracias referenti / auferetur ab elato quod dari solet humili. Nolo consolacionem que michi auferat compunctionem / nec affecto contemplacionem que ducit in elacionem / non enim omne altum sanctum / nec omne desiderium purum / nec omne dulce bonum nec omne carum deo gratum. Libenter accepto graciam unde humilior et timoratior inveniar atque ad relinquendum me paratior fiam / Doctus dono gracie et eruditus subtractionis verbere / non sibi audebit quicquam boni attribuere sed potius se pauperem et nudum confitebitur. Da deo quod dei est et tibi ascribe quod tuum est. Hoc est deo gracias pro gracia tribue / tibi autem soli culpam et dignam penam pro culpa deberi sentias. Pone te semper ad infimum et dabitur tibi summum / nam summum non stat sine infimo / summi sancti apud deum minimi sunt apud se / et quanto gloriosiores tanto in se humiliores. Pleni veritate et gloria celesti non vane glorie cupidi. In deo fundati et confirmati nullomodo possunt esse elati / et qui totum deo ascribunt quicquid boni acceperunt gloriam ab invicem non querunt sed gloriam que a solo deo est volunt / et deum in se et in omnibus sanctis laudari super omnia cupiunt / et semper ad idipsum tendunt. Esto igitur gratus in minimo et eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimum etiam pro maximo et magis acceptabile pro speciali dono. Si dignitas datoris inspicitur nullum datum parvum aut nimis vile videbitur. Non enim parvum est quod a summo deo donatur

etiam si penitus eis nichil dona-
uerit, gratum esse debet quia semper
pro salute nostra facit quicquid
nobis aduenire permittit. Item
graciam dei feruenter desiderat
sit gratus pro gracia data, pa-
ciens pro sublata. Orat ut re-
deat, cautus et humilis ne
amittat. De paucitate a-
matorum ihesu ii

Habet ihesus nunc
multos amatores regni
sui celestis, sed paucos baiu-
latores sue crucis. Multos
habet desideratores consola-
cionis, sed paucos tribulacionis.
Plures invenit socios mense
sed paucos abstinencie. Omnes
volunt cum christo gaudere, sed pauci
volunt pro christo aliquid sustinere.
Multi ihesum sequuntur ad frac-
tionem panis, sed pauci ad bi-
bendum calicem passionis. Multi
miracula eius venerantur, sed
pauci ignominiam crucis
sectantur vel sequuntur. Multi
ihesum diligunt quamdiu adversa
non contingunt. Multi illum lau-
dant et benedicunt quamdiu consola-
tiones aliquas ab ipso percipiunt.
Si autem ihesus se absconderit et
modicum eos reliquerit, aut in
querimoniam vel in deiectionem
nimiam cadunt. Qui autem ihesum
propter ihesum et non propter suam
propriam consolationem diligunt ipsum
in tribulatione et in angustia
cordis sicut in summa conso-
latione benedicunt. Et si nunquam
eis consolationem dare vellet, ipsum
tamen semper laudarent et semper
ei gratias agere vellent. O quantum
potest amor ihesu purus nullo
proprio commodo vel amore permixtus.
Nonne omnes mercenarii sunt
dicendi qui consolationes semper
querunt. Nonne amatores sui
magis quam christi probantur qui
sua commoda vel lucra semper
meditantur. Ubi invenietur
talis qui velit servire deo gratis.
Raro invenitur tam spiritualis
aliquis qui omnibus sit nudatus. Nam
verum pauperem spiritu et ab omni
creatura nudum quis inveniet.
Procul et de ultimis finibus precium
eius. Si dederit homo omnem
substanciam suam adhuc nichil est.
et si fecerit penitentiam magnam
adhuc exiguum est. et si
apprehenderit omnem scientiam
adhuc longe est. et si habuerit
virtutem magnam et devotionem
nimis ardentem, adhuc
multum sibi deest. Unum scilicet quod
summe sibi necessarium est. Quid
illud? ut omnibus relictis se re-
linquat et a se totaliter exeat.
nichil quod de privato amore
retineat. Cum omnia fecerit
que facienda noverit, nil se
fecisse sentiat. non grande
ponderet quod grande estimari
possit, sed in veritate servum

inutile se pronunciet sicut veritas
ait. Cum feceritis omnia que precepta sunt
vobis, adhuc dicite servi in-
utiles sumus. Tunc vere pauper et
nudus spiritu esse poterit et cum propheta
dicere: Quia unicus et pauper sum
ego. Nemo tamen isto dicior, nemo
liberior, nemo potencior qui scit se
et omnia relinquere et ad infimum se ve-
raciter propter ihesum ponere. De
regia via sancte crucis .12. 12

Durus sermo hic multis videtur:
Abnega temetipsum, tolle crucem
tuam et sequere ihesum. Sed multo du-
rius erit audire illud extremum
verbum: Discedite a me maledicti
in ignem eternum. Qui enim modo libenter
audiunt et sequuntur verbum crucis,
tunc non timebunt ab audicione
eterne dampnacionis. Hoc signum
crucis erit in celo cum dominus ad iu-
dicandum venerit. Tunc omnes servi
crucis, qui se crucifixo conformaverunt
in vita, accedent ad christum iudicem
cum magna fiducia. Quid igitur
times tollere crucem per quam itur
ad regnum? In cruce salus, in cruce
vita, in cruce proteccio ab hostibus,
in cruce infusio superne suavitatis,
in cruce robur mentis, in cruce
gaudium spiritus, in cruce summa
virtutis, in cruce perfeccio sanctitatis. Non
est salus anime nec spes eterne vite
nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam et
sequere ihesum et ibis in vitam
eternam. Precessit ille baiulans
sibi crucem et mortuus est pro te in
cruce, ut et tu eciam portes

crucem et mori affectes in cruce.
Quia si commortuus fueris, eciam cum
illo pariter vives, et si socius fueris
pene, eris et glorie. Ecce in cruce
totum constat et in moriendo totum
iacet, et non est alia via ad vi-
tam et ad veram internam pacem nisi
via sancte crucis et cottidiane
mortificacionis. Ambula ubi vis,
quere quodcumque volueris, et non inve-
nies altiorem viam supra nec
securiorem viam infra nisi viam
sancte crucis. Dispone et ordina
omnia secundum tuum velle et videre, et non
invenies nisi semper aliquid pati
debere, aut sponte aut invite, et ita
crucem semper invenies. Aut enim
in corpore dolorem senties, aut in anima
spiritus tribulacionem sustinebis.
Interdum a deo relinqueris, interdum
a proximo exercitaberis, et quod
amplius est, sepe tibi metipsi
gravis eris, nec tamen aliquo remedio
ut solacio liberari aut allevi-
ari poteris, sed donec deus voluerit
oportet ut sustineas. Vult enim
deus ut tribulacionem sine con-
solacione discas pati et ut illi totaliter
te subicias et humilior ex tri-
bulacione fias. Nemo ita cor-
dialiter sentit passionem christi
sicut is cui contigerit
similia pati. Crux ergo semper
parata est et ubique te expectat.
Non potes effugere ubicumque cu-
curreris, quia ubicumque veneris
teipsum tecum portas et semper
teipsum invenies. Converte te

sursum deorsum extra te intra te / extra
deorsum te intra / et in hiis omnibus
invenies crucem / et necesse est
te ubicumque tenere pacientiam / si in-
ternam vis habere pacem / et perpetuam
promereri coronam / Si libenter
crucem portas / portabit te et
ducet te ad desideratum finem
ubi scilicet finis patiendi erit / quamvis
hic non erit / Si invite portas
onus tibi facis et te ipsum magis
gravas / et tamen oportet ut susti-
neas / Si abicis unam crucem
aliam procul dubio invenies
et forsitan graviorem / Credis
evadere quod nullus mortalium po-
tuit preterire / Quis sanctorum in
mundo sine cruce et tribulatione
fuit / Nec enim ihesus christus
dominus noster una hora sine ~~pas-
sione fuit~~ dolore passionis
fuit quamdiu vixit / Oporte-
bat autem christum pati et resur-
gere a mortuis / et ita intrare
in gloriam suam / Et quomodo tu aliam
viam queris / quam hanc regiam
viam / que est via sancte crucis / Tota
vita christi crux fuit et mar-
tirium / et tu tibi queris requiem
et gaudium / Erras erras si
aliud queris quam pati tribulaciones
quia tota ista vita mortalis
plena miseriis et circumsignata
crucibus / Et quanto altius quis in spiritu
profecerit / tanto graviores sepe
cruces invenit / quia exilii sui
pena magis ex amore crescit

Sed tamen iste sic multipliciter
afflictus non est sine levamine
consolacionis / quia fructum magnum
sibi sentit accrescere ex suffe-
rencia sue crucis / Nam dum sponte se
illi subicit / omne onus tribulacionis in fiduciam divine
atteritur / tanto amplius spiritus consolationis convertitur.
per internam graciam roboratur. Et quanto magis per
Et nonnumquam in tantum confortatur ex tribulationem
affectu tribulacionis et adversitatis
ob amorem conformitatis crucis
christi / ut se sine dolore et tribulacione
esse nollet / quoniam tanto se acceptiorem
deo credit / quanto plura et graviora
pro eo perferre poterit / Non est illud
hominis virtus / sed gracia christi / que tanta
potest et agit in carne fragili
ut quod naturaliter semper abhorret et fugit
hoc fervore spiritus aggrediatur
et diligat / Non est secundum hominem crucem
portare / crucem amare / corpus
castigare / servituti subicere /
honores fugere / contumelias libenter
sustinere / se ipsum despicere / et des-
pici optare / adversa queque cum
dampnis perpeti / et nichil prospe-
ritatis in hoc mundo desiderare / Si
ad te ipsum respicis / nichil huius
ex te poteris / sed si in domino confidis
dabitur tibi fortitudo de celo
et subicientur dicioni tue mundus
et caro / Sed nec inimicum dyabolum
timebis si fueris fide armatus
et cruce ihesu signatus
Pone ergo te sicut bonus et fidelis
servus christi ad portandum viri-
liter crucem domini te ex amore
tui pro

crucifixi. Prepara te ad tollerandam multa adversa et varia incommoda in hac misera vita, quia sic tecum erit ubicumque fueris, et sic revera eum invenies ubicumque latueris. Oportet ita esse, et non est remedium evadendi a tribulatione malorum et dolore, quam ut te patiaris. Calicem domini affectanter bibe, si amicus eius esse et partem cum eo habere desideras. Consolationes deo committe, faciat ipse cum talibus sicut sibi magis placuerit. Tu vero pone te ad sustinendum tribulationes, et reputa eas maximas consolationes. Quia non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam promerendam, si solus omnes posses sustinere. Cum ad hoc veneris quod tribulatio tibi dulcis est et sapit pro Christo, tunc bene tecum esse estima, quia invenisti paradysum in terra. Quamdiu pati tibi grave est et fugere queris, tamdiu male habebis, et sequetur te ubique fuga tribulationis. Si ponis te ad quod esse debes, videlicet ad patiendum et moriendum, fiet cito melius, et invenies pacem. Etiam si raptus fueris in tertium celum cum beato Paulo, non es propterea securus de nullo contrario patiendo. Ego inquit Ihesus ostendam illi quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Pati ergo tibi remanet, si Ihesum diligere et perpetuo tuo illi servire placet. Utinam dignus esses pro nomine Ihesu aliquid pati, quam magna gloria remanet tibi, quanta exultatio omnibus sanctis dei, quanta edificatio proximi. Nam patientiam omnes recommendant, quamvis tamen pauci tamen pati velint. Merito deberes libenter modicum pati pro Christo, cum multi graviora patiuntur pro mundo. Scias pro certo quod morientem te oportet ducere vitam, et quanto quisque plus sibi moritur, tanto magis vivere deo incipit. Nemo aptus est ad comprehendendum celestia, nisi se submiserit ad portandum pro Christo adversa. Nichil deo acceptius, nichil est salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Et si eligendum tibi esset, magis optare debes pro Christo adversa pati, quam multis consolationibus recreari, quia Christo similior esses et omnibus sanctis magis conformior. Non enim stat meritum nostrum et profectus status nostri in multis suavitatibus et consolationibus, sed potius in magnis gravitatibus et tribulationibus perferendis. Siquidem aliquid melius et utilius saluti hominum quam pati fuisset, Christus utique verbo et exemplo ostendisset. Nam et sequentes se discipulos, omnesque cum se sequi cupientes, manifeste ad crucem portandam hortatur et dicit. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me. Omnibus ergo perlectis et scrutatis, sit hec conclusio finalis: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum.

Explicit de eterna consolatione

Et incipit de interna consolatione

De interna locucione Christi ad animam fidelem. I.

Quod veritas intus loquitur sine strepitu verborum capitulum 2
Quod verba dei cum humilitate sunt audienda et quod multi ea non ponderant —— 3.
Quod in humilitate et veritate coram deo conversandum est — 4.
De mirabili affectu divini amoris — 5.
De probatione veri amoris. 6.
De probatione veri amatoris. 7.
De occultanda gratia sub humilitatis custodia. 8.
De vili estimatione sui ipsius in oculis dei — 9.
b. Quod spreto mundo dulce est servire deo — 10.
a. Quod omnia ad deum sicut ad finem ultimum sunt referenda. 11.
Quod desideria cordis examinanda sunt et moderanda. 12.
De informatione patientie et luctamine adversus concupiscentias in homine 13
De obedientia humilis subditi ad exemplum ihesu christi. 14.
De occultis dei iudiciis considerandis ne extollamur in bonis. 15.
Qualiter standum ac dicendum sit in omni re desiderabili. 16.
Quod verum solacium in deo sit querendum —— 17.
Quod omnis sollicitudo in deo statuenda est — 18
Quod temporales miserie exemplo christi equanimiter sunt ferende 19
De tolerantia iniuriarum et quis verus patiens probatur. 20.
De confessione proprie infirmitatis et huius vite miseriis. 21.
Quod in deo super omnia bona et dona requiescendum est. 22.
De recordatione multiplicium beneficiorum dei — 23.
De quatuor magnam pacem importantibus 24.
De evitatione curiose inquisitionis super alterius vita — 25.
In quibus firma pax cordis et verus profectus consistit. 26.
De eminentia libere mentis quam supplex oratio plus meretur quam lectio. 27.
Quod privatus amor a summo bono maxime retardat. 28.
Contra linguas obtrectatorum 29
Qualiter instante tribulatione deus invocandus et benedicendus. 30.
De divino petendo auxilio et confidentia recuperande gratie. 31.
De neglectu omnis creature ut creator possit inveniri —. 32.
De abnegatione sui et abdicatione omnis cupiditatis. 33.
De instabilitate cordis et de intentione finali ad deum habenda 34.
Quod amanti deus sapit deus super omnia et in omnibus. 35.
Quod non est securitas a temptatione in hac vita. 36.
Contra vana iudicia hominum. 37.
De pura et integra resignatione sui ad obtinendam cordis libertatem. 38.
De bono regimine in externis et recursu ad deum in periculis. 39.
Quod homo non sit importunus in negociis. 40.
Quod homo nichil boni ex se habet et de nullo gloriari potest. 41.
De contemptu omnis temporalis honoris 42
Quod pax non est ponenda in hominibus. 43.
Contra vanam et secularem scientiam. 44.
De non attrahendo res sibi res exteriores 45
Quod omnibus non est credendum et de facili lapsu verborum —. 46.

De confidencia in deo habenda quando
insurgunt verborum iacula. 47.
Quod omnia gravia pro eterna vita sunt
tolleranda — 48
De die eternitatis et huius vite
angustiis. 49.
De desiderio eterne vite et
quanta sint bona certantibus promissa. 50.
Qualiter se homo desolatus in manus
dei debet offerre. 51.
Quod humilibus insistendum est operibus
cum deficitur a summis. 52.
Quod homo non reputet se consolacione
digna sed magis verberibus dignum. 53.
Quod gratia dei non miscetur terrena
sapientibus — 54.
De diversis motibus nature et gratie. 55
De corrupcione nature et efficacia
gratie divine. 56.
Quod nosmetipsos abnegare et christum
imitari debemus per crucem. 57.
Quod homo non sit nimis deiectus quando
in aliquos labitur defectus 58.
De altioribus rebus et occultis iudiciis
dei non scrutandis. 59.
Quod omnis spes et fiducia in solo
deo est figenda. 60. Incipit
capitulum primum de interna locucione
christi ad animam fidelem etc.

cum

hec dicit dilectus tuus

Audiam quid loquatur in me
dominus deus. Beata anima que
dominum in se loquentem audit
et de ore eius consolacionis
verbum accipit. Beate aures que
venas divini susurrii suscipiunt
et de mundi huius susurracionibus
nichil advertunt. Beate plane
aures que non vocem foris so-
nantem, sed intus auscultant
veritatem docentem. Beati oculi qui
exterioribus clausi, interioribus autem
sunt intenti. Beati qui interna pe-
netrant et ad capienda archana
celestia magis ac magis per
cotidiana exercitia se student prepa-
rare. Beati qui deo vacare gestiunt
et ab omni impedimento seculi se excu-
tiunt. Animadverte hec anima mea et claude
sensualitatis tue ostia ut
possis audire quid in te loquatur
dominus deus tuus. Salus tua ego
sum, pax tua et vita tua. Ser-
va te apud me et pacem inve-
nies. Dimitte omnia transitoria,
quere eterna. Quid sunt omnia temporalia
nisi seductoria. Et quid iuvant
omnes creature si fueris a creatore
deserta. Omnibus ergo abdicatis
creatori tuo te redde placitam et
fidelem ut veram valeas apprehen-
dere beatitudinem. ~~Quod tibi det ...~~
~~humilitate sit audiendum~~ Quod veritas intus loquitur ...

Loquere domine quia audit
servus tuus. Servus tuus
sum ego, da mihi intellectum ut sciam
testimonia tua. Inclina cor
meum in verba oris tui, fluat ut
ros eloquium tuum. Dicebant
olim filii israel ad moysen
~~loq~~ Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus ne for-
te moriamur. Non sic domine non sic
oro, sed magis cum samuele propheta hu-
militer ac desideranter obsecro:
Loquere domine quia audit servus tuus.
Non loquatur mihi moyses aut aliquis

ex prophetis sed tu potius loquere domine deus inspirator et illuminator omnium prophetarum quia tu solus sine eis potes me perfecte imbuere illi autem sine te nichil proficient. Possunt quidem verba sonare sed spiritum non conferunt. Pulcherrime dicunt sed te tacente cor non accendunt. Litteras tradunt sed tu sensum aperis. Misteria proferunt sed tu reseras intellectum signatorum. Mandata edicunt sed tu iuvas ad perficiendum. Viam ostendunt sed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantum agunt sed tu corda instruis et illuminas. Illi exterius rigant sed tu fecunditatem donas. Illi clamant verbis sed tu auditui intelligentiam tribuis. Non ergo loquatur mihi moyses sed tu domine deus meus eterna veritas ne forte moriar et sine fructu efficiar si fuero tantum foris admonitus et intus non accensus ne sit mihi ad iudicium verbum auditum et non factum cognitum et non amatum creditum et non servatum. Loquere igitur domine quia audit servus tuus. Verba enim vite eterne habes. Loquere mihi ad qualecumque anime mee consolacionem et ad totius vite mee emendacionem tibi autem ad gloriam et perpetuum honorem.

Quod verba dei cum humilitate sunt audienda et quod multi ea non ponderant. 3.

Audi fili mi verba mea verba suavissima omnem philosophorum et sapientum huius mundi scienciam excedentia. Verba mea spiritus et vita sunt nec humano sensu ~~pensa~~ pensanda. Non sunt ad vana complacencia trahenda sed in silencio audienda et cum omni humilitate atque magno affectu suscipienda. Et dixi beatus quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum ut mitiges ei a diebus malis et non desoletur in terra. Ego inquit dominus docui prophetas ab inicio et usque nunc non cesso omnibus loqui sed multi ad vocem meam surdi sunt et duri. Plures libencius mundum audiunt quam deum facilius sequuntur carnis sue appetitum quam dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia et parva et servitur ei aviditate magna. Ego promitto summa et eterna et torpescunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus servit et obedit sicut mundo et dominis eius servitur. ~~Eru~~ Erubesce sydon ait mare. Et si causam queris audi quare. Pro modica prebenda longa via curritur pro eterna vita a multis vix pes semel a terra levatur. Vile precium queritur pro uno numismate interdum turpiter litigatur pro vana re et parva promissione die noctuque fatigari non timetur. Sed proch pudor pro bono incommutabili pro premio inestimabili pro summo honore et gloria interminabili vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubesce ergo serve piger et querulose quia illi paratiores inveniuntur ad dampnacionem seu perdicionem quam tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem quam tu ad veritatem. Equidem a spe sua nonnumquam frustrantur sed promissio mea neminem fallit nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promisi dabo quod dixi

…plebo si tu usque in finem fidelis in dilectione mea perseveraveris. Ego remunerator omnium bonorum, et fortis probator omnium devotorum. Scribe verba mea in corde tuo et pertracta diligenter: erunt enim tempore temptationis valde necessaria. Quod non intelligis cum legis, cognosces in die visitationis. Dupliciter soleo electos meos visitare: temptatione scilicet et consolatione. Et duas lectiones eis cotidie lego: unam increpando eorum vicia, alteram exhortando ad virtutum incrementa. Qui habet verba mea et spernit ea, habet qui iudicet eum in novissimo die.

Oratio ad implorandam devocionis graciam. Oratio

Domine Deus meus, omnia bona mea tu es. Et quis ego sum, ut audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus servulus tuus et abiectus vermiculus, multo pauperior et contemptibilior quam scio et dicere audeo. Memento tamen, Domine, quia nichil sum, nichil habeo, nichilque valeo. Tu solus bonus, iustus et sanctus; tu omnia potes, omnia prestas, omnia imples, solum peccatorem inanem relinquens. Reminiscere miseracionum tuarum et imple cor meum gracia tua, qui non vis esse vacua opera tua. Quomodo possum me tollerare in hac misera vita, nisi tu me confortaveris misericordia et gracia tua? Noli avertere faciem tuam a me, noli visitationem tuam prolongare, noli consolationem tuam abstrahere, ne fiat anima mea sicut terra sine aqua tibi. Domine, doce me facere voluntatem tuam. Doce me coram te digne et humiliter conversari, quia sapientia mea tu es, qui in veritate me cognoscis, et cognovisti antequam fieret mundus et antequam natus essem in mundo.

Quod in humilitate et veritate coram Deo conversandum est. c.

Fili, ambula coram me in veritate, et in simplicitate cordis tui quere me semper. Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incursibus malis, et veritas liberabit eum a seductoribus et detractoribus iniquorum. Si veritas te liberaverit, vere liber eris, et non curabis de vanis hominum verbis. Domine, verum est; sicut dicis, ita queso mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipsa me custodiat, et usque ad salutarem finem conservet. Ipsa me liberet ab omni affectione mala et inordinata dilectione, et ambulabo tecum in magna cordis libertate. Ego te docebo, ait Veritas, que recta sunt et placita coram me. Cogita peccata tua cum displicentia magna et merore, et numquam reputes te aliquid esse propter opera bona. Revera peccator es, et multis passionibus obnoxius et implicatus. Ex te semper ad nichil tendis, cito laberis, cito vinceris, cito turbaris, cito dissolveris. Non habes quicquam unde possis gloriari, sed multa unde te debeas vilificare, quia multo infirmior es quam vales comprehendere. Nichil ergo tibi magnum videatur ex omnibus que agis; nil grande, nil preciosum et admirabile, nil reputatione dignum appareat, nil altum, nil vere laudabile et desiderabile, nisi quod eternum est. Placeat tibi super omnia eterna veritas; displiceat tibi semper tua maxima vilitas.

Nec sic timeas sic vituperes et fugias sicut vicia et peccata tua que magis displicere debent quam quarumlibet rerum dampna. Quidam non sincere coram me ambulant, sed quadam curiositate et arrogancia ducti volunt secreta mea scire et alta dei intelligere, se et suam salutem negligentes. Hii sepe in magnas temptaciones et peccata labuntur propter suam superbiam et suam curiositatem, me eis adversante. Time iudicia dei, expavesce iram omnipotentis. Noli autem discutere opera altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti et quam multa bona neglexisti. Quidam solum portant suam devocionem in libris, et quidam in ymaginibus, quidam autem in signis exterioribus et figuris. Quidam habent me in ore sed modicum in corde. Sunt alii qui intellectu illuminati et affectu purgati ad eterna semper anhelant, de terrenis graviter audiunt, necessitatibus nature dolenter serviunt, et hii senciunt quid spiritus veritatis in eis loquitur, qui docet eos terrena despicere et amare celestia, mundum negligere et celum tota die et nocte desiderare.

De mirabili effectu divini amoris. v.

Benedico te pater celestis, pater domini mei Jhesu Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari. O pater misericordiarum et deus tocius consolacionis, gracias tibi quod me indignum omni consolacione quandoque recreas tua consolacione. Benedico te semper et glorifico cum unigenito filio tuo et spiritu sancto paraclito in secula seculorum. Eya domine deus, amator sancte meus, cum tu veneris in cor meum exultabunt omnia ossa mea et interiora mea. Tu es gloria mea et exultacio cordis mei, tu spes mea et refugium meum in die tribulacionis mee. Sed quia adhuc debilis sum in amore et imperfectus in virtute, ideo necesse habeo a te confortari et consolari. Propterea visita ~~me~~ sepius et instrue me disciplinis sanctis, et libera me a passionibus malis, et sana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis, ut intus sanatus et bene purgatus aptus efficiar ad amandum, fortis ad paciendum, stabilis ad perseverandum. Magna res est amor, magnum omnino bonum, quod solum leve facit omne onerosum, et fert equaliter omne inequale. Nam onus sine onere portat, et omne amarum dulce et sapidum ~~facit et~~ efficit. Amor Jhesu nobilis ad magna operanda impellit, et ad desideranda semper perfectiora excitat. Amor vult esse sursum, et ab omni humana affectione (margin: [illegible] vult esse liber [illegible]) nec ullis infimis rebus retineri. alienus, ne impediatur interius eius aspectus, ne per aliquod commodum temporale implicaciones sustineat, aut per incommodum succumbat. Nichil dulcius est amore, nichil forcius, nichil altius, nichil lecius, nichil iocundius, nichil plenius nec melius in celo et in terra, quia amor ex deo natus est nec potest nisi in deo super omnia creata quiescere. Amans volat

currit et letatur / liber est et non tenetur / Dat
omnia pro omnibus / et habet omnia in omnibus / quia in uno
summo super omnia quiescit / ex quo omne bonum
fluit et procedit / Non respicit ad dona
sed ad donantem se convertit super omnia bona.
Amor modum sepe nescit sed super omnem
+ fervescit modum Amor onus non sentit / labo
res non reputat / plus affectat quam
valet De impossibilitate non
causatur / quia cuncta sibi posse et
licere arbitratur / Valet igitur ad omnia
et multa implet et effectui mancipat.
ubi non amans deficit et iacet.
Amor vigilat / et dormiens non
dormitat / fatigatus non fatigatur
nec lassatur / artatus non artatur / territus
non conturbatur / sed sicut vivax flamma
et ardens / vel ardens facula sursum
erumpit secureque pertransit Si quis amat /
novit quid haec vox clamat Magnus
clamor in auribus dei est ipse ar
dens affectus anime que dicit / Deus
meus amor meus / tu totus meus et
ego tuus Dilata me in amore
ut discam interiori cordis ore
degustare quam suave sit amare
vel in amore liquefieri et natare
Tenear amore / vadens supra me
pre nimio fervore et stupore Cantem
amoris canticum / sequar te dilectum
meum in altum / deficiat in laude
tua anima mea iubilans ex amore
Amem te plus quam me / nec me nisi
propter te / et omnes in te qui vere amant te
sicut iubet lex amoris lucens
ex te Est amor velox / sincerus /
pius / iocundus / fortis / patiens /
et prudens et fidelis longani
mis / virilis / et seipsum nunquam
quaerens / ubi enim seipsum aliquis
quaerit / ibi ab amore cadit.
Est amor circumspectus / humilis
et rectus non mollis / non levis
nec vanis intendens rebus /
sobrius / castus / stabilis / quietus
est / in cunctis sensibus custoditus
Est amor subiectus et obediens
prelatis / sibi vilis et despectus /
deo devotus et gratificus / confidens
et sperans semper in eo / etiam cum
sibi non sapit deus / quia sine
dolore non vivitur in amore Qui
non est paratus omnia pati / et ad
voluntatem stare dilecti non est dignus
amator appellari Oportet
amantem omnia dura et amara
propter dilectum libenter amplecti
nec ob contraria accidencia
ab eo deflecti

De probatione veri amatoris 6.

Fili non es adhuc fortis
et prudens amator.
Quare domine: Quia propter modicam
contrarietatem deficis a ceptis
et nimis avide queris conso
lacionem: Fortis amator stat
in temptationibus nec callidis
credit persuasionibus inimici Sicut
in prosperis ei placeo / ita nec
in adversis ei displiceo / Pru
dens amator non tam donum
amantis considerat quam dantis
amorem. Affectum attendit
potius quam censum et infra
dilectum omnia data ponit / No
bilis amator non quiescit in dono
sed in me super omne donum / Non
est ideo totum perditum / si quandoque

minus bonum de me, ut de sanctis meis sentis quam velles. Affectus ille bonus et dulcis quem interdum percipis, effectus est gracie presentis et quidam pregustus patrie celestis super quo non ~~est~~ nimium est innitendum, quia vadit et venit. Certare autem adversus incidentes malos motus animi suggestionemque spernere dyaboli, insigne est virtutis et magni meriti. Non ergo te perturbet aliene fantasie de quacumque materia ingeste. Forte serva propositum et intencionem rectam ad deum. Nec est illusio quod aliquando in excessum subito raperis et statim ad solitas ineptias cordis reverteris. Illas enim invite magis pateris quam agis, et quamdiu displicent et renititur meritum est et non perditio. Scito quod antiquus inimicus omnino nititur impedire desiderium tuum in bono et ab omni devoto exercitio evacuare: a sanctorum cultu, a pia passionis mee memoria, a peccatorum utili recordacione, a proprii cordis custodia, et a firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malas cogitaciones ingerit ut tedium tibi faciat et horrorem, ut ab oracione te revocet et a sacra lectione. Displicet illi humilis confessio et si posset sibi a communione cessare faceret. Non credas ei neque cures illum, licet sepius tibi deceptionis tetenderit laqueos. Sibi imputa cum mala ingerit et immunda. Dicito illi: Vade immunde spiritus, erubesce miser; valde immundus es tu qui talia infers auribus meis. Discede a me seductor pessime, non habebis ~~partem ullam~~ in me partem ullam, sed ihesus erit mecum tamquam ~~fortis~~ bellator fortis, et tu stabis confusus. Malo mori et omnem penam subire quam tibi consentire. Tace et obmutesce, non audiam te amplius, licet plures mihi molires molestias. Dominus illuminacio mea et salus mea, quem timebo? Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Dominus adiutor meus et redemptor meus. Certa tamquam miles bonus, et si interdum ex fragilitate corruis, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gracia mea, et multum precave a vana complacencia et superbia. Propter hoc multi in errorem ducuntur et in cecitatem pene incurabilem labuntur. Sit tibi in cautelam et perpetuam humilitatem ruina hec superborum de se stulte presumencium.

De occultanda gracia sub humilitatis custodia

Fili, utilius est tibi et securius graciam [devocionis] abscondere, nec in altum te efferre nec multum inde loqui, neque multum ponderare, sed magis te

metipsum despice et tamquam
indigno datam time. Non
est huic affectioni tenacius in-
inherendum que citius potest mutari
in contrarium. Cogita in gratia
quam miser et inops esse soles sine
gratia. Nec est in eo tantum spiritualis vite
profectus cum consolationis habueris
gratiam, sed cum humiliter et abnegate
patienterque tuleris eius subtractionem
ita quod tunc ab orationis studio
non torpeas, nec reliqua opera tua
ex usu facienda omnino delabi
permittas, sed sicut melius potueris
et intellexeris libenter quod in te
est facias, nec propter ariditatem seu
anxietatem mentis quam sentis, te
totaliter negligas. Multi enim
sunt cum non bene eis successerit
statim impatientes fiunt aut
desides. Non enim semper est in
potestate hominis via eius, sed dei est
dare et consolari quando vult et quantum
vult, et cui vult, sicut sibi placuerit
et non amplius. Quidam incauti
propter devotionis gratiam seipsos
destruxerunt, quia plus agere
voluerunt quam potuerunt, non
pensantes sue parvitatis mensuram
sed magis cordis affectum sequentes
quam rationis iudicium. Et quia maiora
presumpserunt quam deo placitum fuit
idcirco cito gratiam perdiderunt.
Facti sunt inopes et viles relicti, qui
in celum posuerunt nidum sibi

sibi ut humiliati et depauperati
discant non in alis suis volare
sed sub pennis meis sperare.
Qui adhuc novi sunt et imperiti
in via domini, nisi consilio discretorum
se regant, faciliter decipi possunt
et elidi. Quod si suum sentire
magis sequi quam aliis exercitatis
credere volunt, erit eis periculosus
exitus, si tamen retrahi a proprio
conceptu non valuerint. Raro
sibi ipsi sapientes ab aliis
regi humiliter patiuntur. Melius
est modicum sapere cum humilitate
et parva intelligencia quam magni
scientiarum thesauri cum
vana complacentia. Melius est
minus habere quam de multis super-
bire. Non satis discrete agit
qui se totum leticie tradit, obli-
viscens pristine inopie sue
et casti timoris domini, qui timet
gratiam oblatam amittere. Nec
etiam satis virtuose sapit qui
tempore adversitatis et cuiuscumque gravitatis
nimis desperate se gerit, et
minus confidenter de me quam oportet
recogitat ac sentit. Qui in tempore
pacis nimis securus esse voluerit
sepe tempore belli nimis deiectus
et formidolosus reperietur. Si scires
semper humilis et modicus in te per-
manere, necnon spiritum tuum bene
moderari et regere, non incideres
tam cito in periculum et offensam.
Consilium bonum est ut fervore
spiritu concepto mediteris quid futurum

sit abcedente lumine. Redi dum
stigerit, et cogita, et denuo lucem
posse reverti, quod ad cautelam
tibi, in autem ad gloriam ad tempus
subtraxi. Utilior est sepe talis
probatio, quam si semper prospera
pro tua habes voluntate. Nam
merita non sunt ex hoc existimanda
si quis plures visiones aut consolationes
habeat, vel si peritus sit in scriptura,
aut in altiori ponatur gradu. Sed si
vera fuerit humilitate fundatus
et divina caritate repletus. Si dei
honorem pure et integre semper
querat, si se ipsum nichil
reputet et in veritate despi
ciat, atque ab aliis eciam des
pici et humiliari magis gau
deat quam honorari.

De vili estimatione sui ipsius in oculis dei. capitulum 8m

Loquar ad dominum meum
cum sim pulvis et cinis. Si
me amplius reputavero
ecce tu stas contra me, et dicunt
testimonium verum et me iniqui
tates mee, nec possum contra
dicere. Si autem me vilificavero
et ad nichilum redegero, et ab omni
propria reputatione defecero, atque
sicut sum pulverizavero, erit
michi propicia gratia tua, et
vicina cordi meo lux tua,
et omnis estimatio quantulacumque
minima in valle nichileitatis
mee submergetur et peribit in
eternum. Ibi ostendis me michi, quid
sum, quid fui, et quo deveni, quia

nichil sum et nesciui. Si mihi ipsi
relinquor, ecce nichil et tota infir
mitas. Si autem subito me respexeris
statim fortis efficior, et novo re
pleor gaudio. Et mirum valde
quod sic repente sublevor, et tam
benigne a te complector, qui proprio
pondere ad yma feror. Facit
hoc amor tuus gratis preveniens
me, et in tam multis subveniens
necessitatibus, a gravibus quoque me
custodiens periculis, et ab in
numeris ut vere dicam eripiens
malis. Me siquidem male aman
do me perdidi, et te solum querendo
et pure amando me et te
pariter inveni, et ex amore profun
dius ad nichilum me redegi.
Quia tu o dulcissime facis
mecum supra meritum omne, et supra
id quod audeo sperare vel rogare.
Benedictus sis deus meus, quia
licet ego omnibus bonis sim in
dignus, tua tamen nobilitas et
infinita bonitas numquam cessat
benefacere eciam ingratis et longe a te
aversis. Converte nos ad te, ut
simus grati humiles et devoti, quia
salus nostra tu es, virtus et for
titudo nostra.

Quod omnia ad deum sicut ad finem ultimum sunt referenda. 9.

Fili ego debeo esse finis tuus
supremus et ultimatus,
si vere desideras esse beatus. Ex
hac intencione purificabitur affectus
tuus, sepius ad se ipsum et ad creaturas
male incurvatus. Nam si te ipsum
in aliquo queris, statim in te deficis

et arescis. Omnia ergo ad me tamquam ad principaliter referas, quia ego sum qui
omnia dedi. Sic singula considera
sicut ex summo bono manantia.
Et ideo ad me tamquam ad suam
originem cuncta sunt reducenda.
Ex me pusillus et magnus, pauper
et dives, tamquam ex fonte vivo
aquam hauriunt vivam, et qui michi
sponte et libere deserviunt, gratiam pro
gratia accipient. Qui autem extra
me voluerit gloriari, vel in aliquo privato bono delectari, non stabilietur
in vero gaudio, neque in corde dilatabitur, sed multipliciter impedietur
et angustiabitur. Tibi ergo nichil
de bono ascribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas, sed totum
da deo, sine quo nichil habet homo.
Ego totum dedi, ego totum rehabere
volo, et cum magna districtione
graciarum actiones requiro. Hec
est veritas qua fugatur glorie vanitas.
Et si intraverit celestis gratia et vera
caritas, non erit aliqua invidia, nec
contractio cordis, neque privatus amor
occupabit. Vincit enim omnia divina
caritas et dilatat omnes anime vires.
Si recte sapis in me solo gaudebis,
in me solo sperabis, quia nemo bonus
nisi solus deus, qui est super omnia laudandus
et in omnibus benedicendus.

Quod spreto mundo dulce est servire deo capitulum 10m

Nunc iterum loquar domine
et non silebo, dicam in auribus
dei mei, domini mei et regis mei
qui est in excelso. O quam magna
multitudo dulcedinis tue domine
quam abscondisti timentibus te.

Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi servientibus? Vere ineffabilis
dulcedo contemplacionis tue
quam largiris amantibus te. In hoc
maxime ostendisti michi dulcedinem
caritatis tue, quia cum non essem
fecisti me, et cum errarem longe a te
reduxisti me ut servirem tibi, et
precepisti ut diligam te. O fons
amoris perpetui, quid dicam
de te? quomodo potero tui oblivisci
qui mei dignatus es recordari?
etiam postquam contabui et perii,
fecisti ultra spem misericordiam cum
servo tuo, et ultra omne meritum graciam
et amiciciam exhibuisti. Quid
retribuam tibi pro gratia ista? Non enim
omnibus data est ut omnibus abdicatis
seculo renuncient et monasticam
vitam assumant. Numquid magnum
est ut tibi serviam, cui omnis creatura
servire tenetur? Non magnum michi
videri debet servire tibi. Sed potius
hoc magnum et mirandum apparet
quod tam pauperem et indignum
dignaris in servum recipere, et
~~dilectis~~ dilectis famulis tuis adunare. Ecce omnia tua sunt que habeo
et unde tibi servio. Verumtamen vice versa
tu magis michi servis quam ego tibi.
Ecce celum et terra que in ministerium
hominis creasti presto sunt et faciunt cotidie quecumque mandasti. Et hoc
parum est; quin etiam angelos in ministerium
hominis ordinasti. Transcendit autem
hec omnia, quia tu ipse homini servire dignatus
es, et te ipsum ei daturum promisisti.
Quid dabo tibi pro omnibus istis milibus
bonis? Utinam possem tibi servire

cunctis diebus vite mee. Utinam
vel uno die dignum famulatum ex-
hibere sufficerem. Vere tu es dignus
omni famulatu, omni honore et laude eterna.
Vere dominus meus es et ego pauper
servus tuus, qui totis viribus
teneor tibi servire, nec umquam laudibus
tuis debeo fastidire. Sic volo
sic desidero, et quicquid mihi deest, tu
digneris supplere. Magnus honor
magna gloria est tibi servire et omnia propter te
contempnere. Habebunt enim graciam
magnam qui sponte se subiece-
rint tue sanctissime servituti. In-
venient suavissimam spiritus sancti
consolacionem, qui pro amore tuo
omnem carnalem abiecerint conso-
lacionem atque delectacionem. Con-
sequentur magnam mentis libertatem,
qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur
viam, et omnem mundanam neglex-
erunt curam. O grata et iocunda
dei servitus, qua homo veraciter efficitur
liber et sanctus. O sacer status
religiosi famulatus, qui hominem
angelis reddit equalem, deo pla-
cabilem, demonibus terribilem
et cunctis fidelibus commendabilem.
O amplectendum et semper optan-
dum servicium, quo summum promeretur
bonum et gaudium acquiritur
sine fine mansurum.

Quod desideria cordis examinanda sunt et moderanda .11.

Fili oportet te adhuc
multa addiscere, que needum
bene didicisti. Que sunt hec domine? Ut
omne desiderium tuum ponas totaliter
secundum beneplacitum meum, et tuipsius
amator non sis sed mee voluntatis
cupidus emulator. Desideria
te sepe accendunt et vehementer
impellunt. Sed considera an propter
honorem meum an propter tuum como-
dum magis movearis. Si ego sum in causa, bene
contentus eris quomodocumque ordinavero.
Si autem de proprio quesitu aliquid lateat,
ecce hoc est quod te impedit et gravat.
Cave ergo ne nimium innitaris
super desiderio preconcepto, me
non consulto, ne forte postea peniteat
aut displiceat quod primo placuit
et quasi pro meliori zelasti. Non enim omnis affectio que videtur
bona statim est sequenda, neque omnis
contraria affectio ad primum fugienda.
Expedit interdum refrenatione uti
eciam in bonis studiis et desideriis
ne per importunitatem mentis distractionem
incurras, ne aliis per indisciplinacionem
scandalum generes, vel eciam per
resistenciam aliorum subito turberis
et corruas. Interdum vero oportet
violencia uti, et viriliter appetitui
sensitivo contraire, nec advertere quid
velit caro et quid non velit. Sed hoc
magis satagere ut subiecta sit
eciam nolens spiritui. Et tam diu
castigari debet et cogi servituti
subesse, donec parata sit ad omnia.
Paucisque contentari discat
et simplicibus delectari, nec contra
~~aliquod~~ aliquod inconveniens
mussitare.

De informacione paciencie et luctamine adversus concupiscencias 12

Domine deus meus ut video
patiencia est mihi valde ne
cessaria. multa enim in hac
vita accidunt contraria
Nam qualitercumque ordinavero
de pace mea non potest esse
sine bello et dolore vita mea
Ita est fili. Sed volo te non
talem querere pacem que temptacionibus careat aut contraria non sen
tiat sed tunc etiam ~~te pace~~ estima
te pacem invenisse cum fueris
variis tribulacionibus exercitatus
et in multis contrarietatibus probatus
Si dixeris te non multa posse pati
quomodo tunc sustinebis ignem purgatorii
De duobus malis inevitabilibus
maius malum magis est vitandum
et minus semper est tolerandum. Ut
ergo eterna futura supplicia possis
evadere mala presencia studeas pro
deo equanimiter tollerare. An
putas quod homines seculi huius nichil
vel parum paciantur. Nec hoc invenies
etiam si delicatissimos quesieris
Sed habent inquis multas delecta
ciones et proprias sequuntur volunta
tes, ideoque parum ponderant suas
tribulaciones. Esto. Ita sit. ut habeant
quicquid voluerint. Sed quamdiu putas
durabit. Ecce quemadmodum fumus
deficient abundantes in seculo
Et nulla erit recordacio preteritorum
gaudiorum. Sed cum adhuc vivunt
non sine amaritudine et tedio ac
timore in eis quiescunt. Ex eadem
namque re unde sibi delectacionem

concipiunt inde doloris penam fre
quenter recipiunt. Iuste illis fit ut
quia inordinate delectaciones querunt et
sequuntur non sine confusione et ama
ritudine eas expleant. O quam
breves quam false quam inordinate et
turpes omnes sunt. Verumptamen
pre ebrietate et cecitate non intelligunt
Sed velut muta animalia propter
modicum corruptibilis vite delecta
mentum mortem anime incurrunt. Tu ergo
fili post concupiscencias tuas non eas
et a voluntate tua avertere. Delectare
in domino et dabit tibi peticiones
cordis tui. Etenim si veraciter
vis delectari et abundancius a me
consolari, ecce in contemptu omnium
mundanorum et in abscisione omnium
infimarum delectacionum erit bene
dictio tua et copiosa reddetur tibi
consolacio. Et quanto plus te ab omni
creaturarum solacio subtraxeris
tanto in me suaviores et pote
ciores consolaciones invenies. Sed
primo non sine quadam tristicia et
labore certaminis ad has pertin
ges. Obsistet inolita consuetu
do sed meliori consuetudine de
vincetur. Remurmurabit caro
sed fervore spiritus frenabitur. Insti
gabit et exacerbabit te serpens
antiquus sed oracione fugabitur
Insuper et labore utili aditus ei magnus
obstruetur. De ~~[illegible]~~ obediencia
humilis subditi ad exemplum
Jhesu xpi. 13.

Fili qui se sub
trahere se nititur ab obediencia
ipse se subtrahit a gracia. Et qui querit

hic privata amittit gratia. Item
non libenter et sponte suo superiori se
subdit signum est quod caro sua necdum
perfecte sibi obedit sed sepe recalcitrat
et murmurat. Disce ergo celeriter su-
periori tuo te submittere si carnem
propriam optas subiugare. Citius
namque exterior vincitur inimicus si
interior homo non fuerit devastatus. Non
est molestior et anime peior hostis
quam tu ipse tibi non bene concordans
spiritui. Oportet omnino verum te as-
sumere tui ipsius contemptum si vis pre-
valere adversus carnem et sanguinem.
Quia adhuc nimis inordinate te
diligis ideo te plene resignare
aliorum voluntati trepidas. Sed quid
magnum si tu qui pulvis es et
nichil propter deum te homini subdas
quando ego omnipotens et altissimus
qui cuncta creavi ex nichilo me
homini propter te humiliter subieci. Factus
sum omnium humillimus et infimus
ut tuam superbiam mea humilitate
vinceres. Disce obtemperare pulvis.
Disce te humiliare terra et limus
et sub omnium pedibus incurvare. Disce
voluntates tuas frangere et ad
omnem subiectionem te dare. Exar-
desce contra te ne patiaris tumorem
in te vivere sed ita subiectum et
parvulum te exhibe ut omnes super
te ambulare possint et sicut lutum
platearum conculcare. Quid habes
homo inanis conqueri quid sordide
peccator potes contradicere expro-
brantibus tibi qui totiens deum
offendisti et infernum totiens me-
ruisti. Sed pepercit tibi oculus
meus quia preciosa fuit anima tua
in conspectu meo ut cognosceres
dilectionem meam et gratus semper be-
neficiis meis existeres et ut
ad veram subiectionem meam
et humilitatem te iugiter dares
patienterque proprium contemptum
ferres.

De occultis dei iudiciis considerandis ne extollamur in bonis Capitulum xiiii

Intonas super me iudicia tua
domine et timore ac tremore con-
cutis omnia ossa mea et expa-
vescit anima mea valde. Sto atto-
nitus et considero quod celi non sunt
mundi in conspectu tuo. Si in ange-
lis repperisti pravitatem nec tamen pe-
percisti quid fiet de me. Ceciderunt
stelle de celo et ego pulvis
quid presumo. Quorum opera videbantur
laudabilia ceciderunt ad infima
et qui comedebant panem angelorum
vidi siliquis delectari porcorum. Nulla
ergo sanctitas si manum tuam sub-
trahas domine. Nulla prodest
sapientia si gubernare desistas. Nulla
iuvat fortitudo si conservare
desinas. Nulla secura casti-
tas si eam non protegas. Nulla
propria prodest custodia si non assit tua
sacra vigilantia. Nam relicti mergi-
mur et perimus visitati vero eri-
gimur et vivimus. Instabiles quippe
sumus sed per te confirmamur.
Tepescimus sed a te accendimur.
O quam humiliter et abiecte michi de
meipso sentiendum est quam nichili
pendendum si quid boni videar habere

O quam profunde me submittere debeo sub abyssalibus iudiciis tuis domine, ubi nichil me aliud esse invenio quam nichil et nichil. O pondus immensum, o pelagus intransnatabile, ubi nichil de me reperio quam in toto nichil. Ubi est ergo latebra glorie, ubi confidencia de virtute concepta? Absorta est omnis gloria vana in profunditate iudiciorum tuorum super me. Quid est omnis caro in conspectu tuo? Numquid gloriabitur lutum contra formantem se? Quomodo potest erigi vaniloquio cuius cor in veritate subiectum est deo? Non eum totus mundus eriget quem veritas sibi subiecit. Nec omnium laudantium ore movebitur qui totam spem suam in deo firmavit. Nam et ipsi qui loquuntur ecce omnes nichil, deficient enim cum sonitu verborum, veritas autem domini manet in eternum.

Qualiter standum ac dicendum sit in omni re desiderabili. 14.

Fili sic dicas in omni re: Domine si tibi placitum fuerit fiat hoc ita. Domine si fuerit honor tuus fiat hoc in nomine tuo. Domine si videris michi expedire et utile esse probaveris, tunc dona michi uti ad honorem tuum; sed si michi nocivum fore cognoveris nec anime mee saluti prodesse, aufer a me tale desiderium. Non enim omne desiderium est a spiritu sancto, etiam si homini videatur rectum et bonum. Difficile est pro vero iudicare utrum spiritus bonus an alienus te impellat ad desiderandum hoc vel illud, an etiam ex proprio movearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primo bono spiritu videbantur inducti. Igitur semper cum timore dei et cordis humilitate desiderandum est et petendum quicquid desiderabile menti occurrit, maximeque cum propria resignatione in totum committere atque dicendum: Domine tu scis qualiter melius est, fiat hoc vel illud sicut volueris. Da quod vis et quantum vis et quando vis. Fac mecum sicut scis et sicut tibi magis placuerit et maior honor tuus fuerit. Pone me ubi vis et libere age mecum in omnibus. In manu tua ego sum, gyra et reversa me per circuitum. En ego servus tuus paratus ad omnia, quia non desidero michi vivere sed tibi, utinam digne et perfecte.

Oratio pro beneplacito dei perficiendo

Concede michi benignissime Ihesu graciam tuam ut mecum sit et mecum laboret et mecum usque in finem perseveret. Da michi semper desiderare et velle quod tibi magis acceptum est et carius placet. Tua voluntas

mea sit et mea voluntas
tua semper sequatur et optime ei
concordet. Sit mihi unum velle
et nolle tecum, nec aliud posse
aut nolle nisi quod tu vis et nolis.
Da mihi omnibus mori que in mundo
sunt, et propter te amare contempni
et nesciri in hoc seculo. Da mihi
super omnia desiderata in te requiescere
et cor meum in te pacificare.
Tu vera pax cordis, tu sola
requies; extra te dura sunt
omnia et inquieta. In hac pace
in idipsum, hoc est in te uno et
summo et eterno bono dormiam
et requiescam. Amen. Quod
verum solacium in deo sit que-
rendum. 16.

Quidquid desi-
derare possim vel cogi-
tare ad solacium meum, non hic
expecto sed in futurum et in posterum.
Nam si omnia solacia huius mundi
solus haberem et omnibus deliciis
frui possem, certum est quod diu
durare non possent. Unde non
poteris anima mea plene consolari
nec perfecte recreari nisi in deo
solo consolatore pauperum et sus-
ceptore humilium. Expecta mo-
dicum anima mea divinum promissum
et habebis habundanciam omnium bonorum
in celo. Si nimis inordinate
appetis presencia, perdes eterna et
celestia. Sint temporalia in usu,
eterna in desiderio. Non potes
aliquo bono temporali saciari, quia
ad hec fruenda non es creata.
Etiam si omnia creata bona haberes,
non posses esse felix et beata,
sed in deo qui cuncta creavit tua beatitudo
tua et felicitas consistit. Non
qualis videtur et laudatur a stultis
mundi amatoribus, sed qualem
expectant boni christi fideles
et pregustant interdum spirituales
et mundi cordes, quorum conversa-
cio est in celis. Vanum est et breve
est humanum solacium. Beatum et
verum solacium quod intus a veritate
percipitur. Devotus homo ubique
secum fert consolatorem suum
ihesum et dicit ad eum: Adesto
mihi domine ihesu in omni loco et tempore.
Hec mihi sit consolacio libenter
velle carere omni humano solacio.
Et si tua defuerit consolacio, sit mi-
chi tua voluntas et iusta probacio
pro summo ~~solacio~~ solacio. Non
enim in perpetuum irasceris neque
in eternum comminaberis.

Quod omnis sollicitudo in deo
statuenda est. 17.

Fili mi, sine me tecum agere
quod volo; ego scio quid expedit tibi.
Tu cogitas sicut homo, tu
sentis in multis sicut humanus
suadet affectus. Domine, verum
est quod dicis. Maior est sollicitudo
tua pro me quam omnis cura quam
ego gerere possum pro me. Nimis
enim casualiter stat qui non proicit
omnem sollicitudinem suam in te.
Domine, dummodo voluntas mea recta
ac firma ad te permaneat,
fac de me quidquid tibi placuerit

Non enim potest esse non bonum
quicquid de me feceris. Si me vis
esse in tenebris, sis benedictus, et si me
vis esse in luce sis iterum benedictus. Si me dignaris consolari sis benedictus, et si me tribulari
si me vis tribulari sis eque benedictus.
Fili sic oportet te stare si mecum
desideras ambulare. Ita promptus
debes esse ad patiendum sicut ad
gaudendum. Ita libenter debes
esse inops et pauper sicut plenus
et dives. Domine libenter patiar
pro te quicquid volueris venire super
me. Indifferenter volo de manu
tua bonum et malum, dulce et
amarum, letum et triste suscipere,
et pro omnibus mihi contingentibus gratias
agere. Custodi me ab omni peccato
et non timebo mortem nec infernum.
Dummodo non in eternum me proicias
nec me deleas de libro vite
non mihi nocebit quicquid venerit
tribulationis super me. Quod temporales miserie exemplo Christi
equanimiter sunt ferende. 18.

Fili ego descendi de celo
pro tua salute, et suscepi
tuas miserias non necessitate
sed caritate trahente, ut
patientiam disceres et temporales
miserias non indignanter
ferres. Nam ab hora ortus
mei usque ad exitum in cruce
non defuit mihi tolerancia
doloris. Defectum rerum temporalium
magnum habui, multas
querimonias de me frequenter
audivi, confusiones et opprobria benigne sustinui,
pro beneficiis ingratitudinem
recepi, pro miraculis blasphemias,
pro doctrina reprehensiones.
Domine quia tu patiens fuisti in
vita tua, in hoc maxime implendo
preceptum patris tui, dignum est
ut ego misellus peccator secundum
voluntatem tuam patienter me sustineam,
et donec ipse volueris
onus corruptibilis vite
pro salute mea portem.
Nam et si onerosa sentitur presens
vita, facta est tamen iam per
gratiam tuam valde
meritoria, atque exemplo
tuo et sanctorum tuorum vestigiis
infirmis tolerabilior et clarior.
Sed et multo magis consolatoria
quam olim in lege veteri erat,
cum porta celi clausa persisteret
et obscurior etiam via ad
celum videbatur, quando tam pauci
regnum celorum querere curabant.
Sed neque qui tunc iusti erant
et salvandi ante passionem
tuam et sacre mortis debitum
celeste regnum poterant introire. O quantas tibi gratias teneor
referre quia viam rectam et bonam
dignatus es mihi et cunctis fidelibus
ad eternum regnum tuum
ostendere. Nam vita tua via nostra,
et per sanctam patientiam ambulamus
ad te qui es corona nostra.
Nisi tu nos precessisses et docuisses
quis sequi curaret. Heu quanti
longe retro manerent
nisi tua preclara exempla
inspicerent. Ecce adhuc

te personuerunt auditis tot sig-
nis tuis et doctrinis, quid fiet
si tantum lumine ad sequendum
te non habemus. **De tolle-
rantia iniuriarum et quis
verus patiens probatur. 19.**

Quid est quod loqueris
fili. Cessa conqueri
considerata mea et aliorum
sanctorum passione. Nondum
usque ad sanguinem restitisti
Parum est quod tu pateris in
comparatione eorum qui tam multa
passi sunt, tam
fortiter temptati, tam graviter
tribulati, tam multi-
pliciter probati et exercitati
Oportet igitur te aliorum
graviora ad mentem reducere
ut levius feras tua mi-
nima. Et si tibi minima non
videntur, vide ne et hoc
tua faciat impacientia.
Sive tamen parva sive magna
sint, stude cuncta patienter
suffre. Quanto melius ad
patiendum te disponis,
tanto sapientius agis
et amplius promereris.
feres quoque levius, animo
et usu ad hoc non
segniter patis. Nec dicas
non valeo hoc ab homine tali
pati, nec huiusmodi mi
patienda sunt, grave enim

intulit in dampnum et
improperat in quod numquam cogita-
veram, sed ab † Insipiens est † | alio libet patiar. et sicut patienda videro. pro
talis cogitatio, que virtutem
pacientie non considerat, nec a quo
coronanda erit, sed magis
personas et offensas sibi
illatas perpendit. Non est verus
patiens, qui pati non vult
nisi quantum sibi visum fuit
et a quo sibi placuerit.
Verus autem patiens non
attendit a quo homine, utrum
a prelato suo, an ab aliquo
equali aut inferiori. Utrum a
bono et sancto viro, vel a perverso
et indigno exerceatur, sed
indifferenter ab omni creatura
quantumcumque et quotienscumque
ei aliquid adversi acciderit
hoc totum de manu dei
gratanter accipit et ingens
lucrum reputat, quia nil apud
deum quantumlibet parvum pro deo tamen
passum poterit perire sine
merito transire. Esto itaque
expeditus ad pugnam si vis
habere victoriam. Sine certamine
non potes venire ad pa-
tientie coronam, si pati non
vis, recusas coronari. Si autem
coronam desideras, certa viriliter,
sustine patienter. Sine labore
non tenditur ad requiem, nec
sine pugna pervenitur ad

victoria. Fac mihi domine possibile
per graciam quod mihi impossibile videtur
per naturam. Tu scis quod modicum
possum pati, et quod cito deicior levi
exurgente adversitate. Efficiatur
mihi quelibet exercitacio tribulacionis
pro nomine tuo amabilis et op-
tabilis. Nam pati et vexari pro te
valde salubre est.

De confessione propriae infirmitatis capitulum .20.

Confitebor adversum me
iniusticiam meam. Confite-
bor tibi domine infirmita-
tem meam. Sepe parva res est
que me deicit et contristat.
Propono me fortiter acturum, sed
cum modica temptacio adve-
nerit, magna mihi angustia fit.
Valde vilis quandoque res est unde
gravis temptacio provenit. Et
dum puto me aliquantulum tutum,
cum non sencio, invenio me non-
nunquam pene devictum ex levi
flatu. Vide ergo domine humilitatem
meam et fragilitatem tibi undique
notam. Miserere mei et eripe me
de luto ut non infigar, nec
permaneam deiectus usquequaque.
Hoc est quod me frequenter re-
verberat et coram te confundit,
quod tam labilis sum et infirmus ad resisten-
dum passionibus. Et si non omnino ad
consensionem, tamen mihi eciam molesta
est et gravis earum infestacio, et
tedet valde sic cotidie vivere
in lite. Ex hinc nota mihi fit in-
firmitas mea, quia multo facilius
irruunt abhominande semper
fantasie quam discedunt. Utinam
fortissime zelator animarum fidelium
respicias servi tui laborem et dolorem,
assistasque ei in omnibus ad quecumque perrex-
erit. Robora me celesti fortitu-
dine, ne vetus homo, misera caro,
spiritui necdum plene subiecta va-
leat dominari, adversus quam certare
oportebit quamdiu spiratur in hac
vita miserrima. Heu qualis est hec
vita, ubi non desunt tribulaciones
et miserie, ubi plena laqueis et
hostibus sunt omnia. Nam una tribu-
lacione seu temptacione recedente
alia accedit. Sed et priore adhuc
durante conflictu alii plures
superveniunt, et insperate. Et
quomodo potest amari vita tantas
habens amaritudines, tot subiecta
calamitatibus et miseriis. Quomodo
eciam dicitur vita tot generans mor-
tes et pestes. Et tamen amatur, et de-
lectari in ea a multis queritur. Repre-
henditur frequenter mundus quod fallax
sit et vanus, nec tamen facile relinquitur,
quia concupiscencie carnis dominantur.
Sed alia trahunt ad amandum, et
alia ad contempnendum. Trahunt
ad amorem mundi desiderium carnis,
desiderium oculorum, et superbia vite.
Sed vincit proh dolor delectacio prava
mentem mundo deditam, et esse sub
sentibus delicias reputat, quia
dei suavitatem et internam virtutis
amenitatem nec vidit nec gustavit.
Qui autem mundum perfecte contempnunt
et deo vivere sub sancta disciplina
student, isti divinam dulcedinem

sed pene ac miserie sequentes
ea, odium mundi pariunt et tedium.

veris abrenunciatoribus promis-
sa non ignorat, et quod gravius
mundus errat et varie fallitur, clari
vident. Quod in deo super omnia
bona et dona requiescendum est.

Super omnia et in · 21 ·
Super omnia et in
omnibus requiesces anima mea
in domino semper, quia ipse est
sanctorum eterna requies. Da mihi
dulcissime et amantissime
ihesu, in te super omnem creaturam
requiescere, super omnem salutem et
pulchritudinem, et super omnem
gloriam et honorem, super omnem po-
tenciam et dignitatem, super omnem
scienciam et subtilitatem, super omnes
divicias et artes, super omnem le-
ticiam et exultacionem, super omnem
famam et laudem, super omnem sua-
vitatem et consolacionem, super omnem
spem et promissionem, super omne meri-
tum et desiderium, super omnia dona
et munera que potes dare
et infundere, super omne gaudium et
iubilacionem quam potest mens
capere et sentire; deinde super
angelos et archangelos et
super omnem exercitum celi, super omnia
visibilia et invisibilia, et super
omnia que tu deus meus non es. Quia
tu deus meus super omnia optimus es,
tu solus altissimus, tu solus poten-
tissimus, tu solus sufficientissimus
et plenissimus es, tu solus suavis-
simus et solaciosissimus, tu solus
pulcherrimus et amantissimus, tu
solus nobilissimus et gloriosissimus
super omnia, in quo omnia cuncta bona
simul et perfecte sunt et semper fuerunt et
erunt, atque ideo minus est et insufficiens
quidquid preter teipsum mihi donas, aut de te
ipso revelas vel promittis, te non
viso nec plene adepto. Quoniam quidem
non potest cor meum veraciter requiescere nec tota-
liter contentari, nisi in te requiescat et omnia
dona omnemque creaturam transcendat.
O mi dulcissime sponse ihesu
christe, amator purissime, dominator
universe creature, quis mihi det pennas
vere libertatis ad volandum et pau-
sandum in te? O quando ad plenum dabitur
mihi vacare et videre quam suavis es domine
deus meus? Quando ad plenum me re-
colligam in te, ut pre amore tuo non
senciam me, sed te solum super omnem
sensum et modum, in modo non omnibus noto?
Nunc autem frequenter gemo et infelici-
tatem meam cum dolore porto, quia multa mala
in hac valle miseriarum occurrunt,
que me sepius conturbant, contristant
et obnubilant, sepius impediunt
et distrahunt, alliciunt et implicant,
ne liberum habeam accessum ad te
et ne iocundis fruar amplexibus
presto semper beatis spiritibus. Moveat
te suspirium meum et desolacio multi-
plex in terra. O ihesu splendor
eterne glorie, solamen peregrinantis
anime, apud te est os meum sine voce,
et silencium meum loquitur tibi.
Usquequo tardat venire dominus meus?
Veniat ad me pauperculum
suum et letum faciat. Mittat
manum suam et miserum eripiat
de omni angustia. Veni, veni, quia
sine te nulla erit leta dies aut
hora, quia tu leticia mea, et sine te

vacua est mensa mea cum miser sim et quodammodo incarceratus et compedibus gravatus, donec luce presencie tue me reficias ac libertati dones, vultum amicabilem demonstres. Querant alii pro te aliud quodcumque libuerit, et mihi aliud interim nil placet nec placebit nisi tu deus meus, spes mea, salus eterna. Non reticebo nec deprecari cessabo, donec gracia tua revertatur, michique interius loquaris. Ecce assum. Ecce ego ad te, quia invocasti me. Lacrime tue et desiderium anime tue, humiliacio tua et contricio cordis inclinaverunt me et adduxerunt ad te. Et dixi: Domine, invocavi te et desideravi frui te, paratus omnia respuere propter te. Tu enim prior excitasti me, ut quererem te. Sis ergo benedictus, domine, qui fecisti hanc bonitatem cum servo tuo, secundum multitudinem misericordie tue. Quid habet ultra dicere servus tuus coram te, nisi ut humiliet se valde ante te, memor semper proprie iniquitatis et vilitatis. Non enim est similis tui in cunctis mirabilibus celi et terre. Sunt opera tua bona valde, iudicia vera et providencia tua regit universa. Laus ergo tibi et gloria, o patris sapiencia, te laudet et benedicat os meum, anima mea, et cuncta creata simul.

De recordacione multiplicium beneficiorum dei. 22.

Aperi domine cor meum in lege tua et in preceptis tuis doce me ambulare. Da michi intelligere voluntatem tuam, et cum magna reverencia ac diligenti consideracione beneficia tua tam in generali quam in speciali memorari, ut digne tibi exhinc valeam gracias referre. Verum scio et confiteor, nec pro minimo puncto me posse debitas graciarum laudes persolvere. Minor ego sum omnibus bonis michi prestitis. Et cum tuam nobilitatem attendo, deficit pre magnitudine illius spiritus meus. Omnia que in anima habemus et in corpore, et quecumque exterius vel interius naturaliter possidemus, tua sunt beneficia, et te beneficum, pium ac bonum commendant, a quo cuncta bona accepimus. Et si alius plura, alius pauciora accepit, omnia tamen tua sunt, et sine te nec minimum potest haberi. Ille qui maiora accepit, non potest merito suo gloriari, neque super alios extolli, nec minori insultare, quia ille maior et melior, qui sibi minus ascribit, et in regraciando humilior atque devocior est. Et qui omnibus viliorem se estimat et indigniorem se iudicat, apcior est ad percipienda maiora. Qui autem pauciora accepit, contristari non debet nec

indignantur fratres neque dicioribus
invidere, sed te potius attendere
et tuam bonitatem maxime
laudare, quod tam affluenter
tam gratis et libenter sine
personarum acceptione tua
munera largiris. Omnia ex te
et ideo in omnibus es laudandus.
Tu scis quid unicuique donari
expediat, et cur iste minus
et ille amplius habeat, non nostrum
sed tuum est discernere, apud
quem singulorum diffinita sunt
merita. Unde domine deus pro magno
etiam reputo beneficio non multa
habere, unde exterius et secundum homines
laus et gloria appareat, ita ut
quis considerata paupertate et
vilitate persone sue non modo
gravitatem aut tristiciam vel de-
iectionem inde concipiat, sed
potius consolationem et hilaritatem
magnam, quia tu deus pauperes
et humiles atque huic mundo
despectos tibi elegisti in
familiares et domesticos.
Testes sunt ipsi apostoli tui quos
principes super omnem terram consti-
tuisti, fuerunt tamen sine querela
conversati in mundo tam humiles
et simplices sine omni malitia
et dolo, ut etiam pati contu-
melias gauderent pro nomine
tuo, et que mundus abhorret ipsi
amplecterentur affectu magno.
Nichil ergo amatorem tuum
et cognitorem beneficiorum tuorum ita
letificare debet sicut voluntas tua
in eo et beneplacitum eterne dispositionis
tue, de qua tantum debet contentari
et consolari, ita ut libenter velit esse
minimus sicut aliquis optaret esse maximus,
et ita pacificus et contentus in novissimo
sicut in loco primo, et ita libenter
despicabilis et abiectus, nullius quoque
nominis et fame sicut ceteris honora-
bilior et maior in mundo. Nam volun-
tas tua et amor honoris tui omnia
excedere debet et plus eum consolari
magisque placere quam omnia beneficia
sibi data vel danda.

De quatuor magnam pacem importantibus. 23.

Fili nunc docebo te viam pacis
et vere libertatis. Fac domine quod
dicis, quia hoc gratum est michi audire.
Stude fili alterius potius facere volunta-
tem quam tuam. Elige semper minus quam
plus habere. Quere semper inferiorem locum
et omnibus subesse. Opta semper et ora
ut voluntas dei in te integre fiat.
Ecce talis homo ingreditur fines pacis
et quietis. Domine sermo tuus iste brevis multum in se continet perfectionis. Parum est dictu
sed plenus sensu et uber in fructu. Nam
si posset a me fideliter custodiri, non
deberet tam facilis in me turbatio oriri.
Nam quotienscumque impacatum me sentio
et gravatum, ab hac doctrina me reces-
sisse invenio. Sed tu qui omnia potes
et anime profectum semper diligis, ad-
auge maiorem gratiam, ut possim
tuum complere sermonem et meam perficere
salutem.

Oratio contra cogitaciones malas non est in tabula signata

Domine deus meus ne elongeris a me, deus meus in auxilium meum respice, quoniam insurrexerunt in me varie cogitaciones et timores magni affligentes animam meam. Quomodo pertransibo illesus? quomodo perfringam eas? Ego inquit ante te ibo et gloriosos terre humiliabo. Aperiam ianuam carceris et archana secretorum revelabo tibi. Fac domine ut loqueris et fugiant a facie tua omnes inique cogitaciones. Hec spes et unica consolacio mea ad te in omni tribulacione confugere, tibi confidere, ex intimo fiducialiter invocare, et pacienter consolacionem tuam expectare.

Oratio pro illustracione mentis

Clarifica me ihesu bone claritate eterni luminis, et educ de habitaculo cordis mei tenebras universas. Cohibe evagaciones multas et elide vim facientes contra temptaciones. Pugna fortiter pro me, et expugna malas bestias, concupiscencias dico illecebrosas, ut fiat pax in virtute tua, et abundancia laudis tue resonet in aula sancta, hoc est in consciencia pura. Impera ventis et tempestatibus, dic mari quiesce et aquiloni ne flaveris, et erit tranquillitas magna. Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ut luceant super terram, quia terra sum inanis et vacua donec illumines me. Effunde desuper graciam, perfunde cor meum rore celesti, ministra devocionis aquas ad irrigandam faciem terre, ad producendum fructum bonum et optimum. Eleva mentem pressam mole peccatorum, et ad celestia totum desiderium meum suspende, ut gustata suavitate superne felicitatis pigeat de terrenis cogitare. Rape me et eripe me ab omni creaturarum indurabili consolacione, quia nulla res creata appetitum meum valet plenarie quietare et consolari. Iunge me tibi inseparabili dileccionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, et absque te frivola sunt universa.

De evitacione curiose inquisicionis super alterius vita. 24.

Fili noli curiosus esse, nec vacuas gerere sollicitudines. Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere. Quid enim ad te utrum ille sit talis vel talis, aut iste sic agit vel loquitur? Tu non indiges respondere pro aliis, sed pro te ipso racionem reddes. Quid ergo te implicas? Ecce ego omnes cognosco, et cuncta que sub sole fiunt video, et scio qualiter cum unoquoque sit, quid cogitet, quid velit, et ad quem finem tendat eius intencio. Michi igitur committenda sunt omnia, tu vero serva te in bona pace, et dimitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet super eum quicquid fecerit vel quicquid dixerit, quia me fall-

no pt Non sit t' cure de
magni nois vmb' no de multo-
ru familiaritate / n' de pvata
hoim dilcoe Ista eni gnant
distrtiones et magnas i corde
obscuritates. Libent' tibi lo
quer ~~tibi~~ ubu meu et absco-
dita reuelare / si aduetu meu
diligent' obseruares et ostiu
cordis m aperires Esto
puidus et vigila in oronibus
et humilia te in oibus. In quibus
firma pax cordis consistit
et ver' pfect'. 24.

Fili ego locut' sum pacem
relinquo vobis / ~~non quo-~~
~~modo~~ pacem mea do vobis
Non quomodo mundus dat ego do
vob. Pace oes desiderant /
sed que ad vera pace ptinet
no oes curant. Pax mea
cu humilibus et mansuetis corde
Pax tua erit i multa pacia
Si me audieris et voce mea
secut' fueris / poteris multa
pace frui. Quid igitur faciam
In oi re attende tibi quid
facias et qd dicas / et oem
intentione tua ad hoc dirige
ut m placeas / et ext' me
nichil cupias aut queras / sed et
de alior dictis ut factis
nichil teme iudices / n' rebus
tibi no comissis te implices
et poterit fieri ut paru
ut raro turberis. Nuqz aut
sentire aliqz turbationem
nec aliqz pati cordis ut corpis

molestia no e psentis tpis sed
status eterne quietis. Ne qz estimes
te vera pacem inuenisse si no
senseris grauitate / nec tunc
totu esse bonu si neminem
pateris adusariu / n' hoc esse
pfectu si cuncta fiant sedm tuu
affectu / neqz tunc aliqd magni
te reputes aut spalit' existimes
dilectu si i magna fueris deuotoe
atqz dulcedine qz in istis non
cognoscit' verus amator virtutis / n'
i istis consistit pfect' et pfectio
hois. In quo ergo dne. In offerendo
te ex toto corde tuo voluntati
dine no querendo que tua sunt nec
i puo nec i magno / nec in tpe
nec eternitate / ita ut vna
equali facie i graru actione pma-
neas int' prospera et aduersa oia
equa lance pensando. Si fueris tam
fortis et longanimis i spe ut sub-
tracta interiori consolacione / etiam
ad ampliora sustinenda cor tuu
pparaueris / nec te iustificaueris qsi hec tanta pati no
laudaueris / tunc in vera et recta via deberes sed si
pacis ambulas et spes indubitata mei oibus dispositoib' iusti
ta erit qz rursus i iubilo faciem ficaueris et cum
meam videbis. Quod si ad plenam laudaueris.
tui ipsius contemptum perueneris / scito
qz tunc abundancia perfrueris pacis
sedm possibilitate tui incolatus

De eminencia libere mentis que supplex
oratio magis meret qz lectio. 26.

Dne hoc opus e pfecti
viri nuqz ab intencione

Prerogativum
excellens pre aliis

celestium animum relaxare et
inter multas curas quasi sine
cura transire non more tor-
pentis sed prerogativa quadam
libere mentis nulli creature
ordinata affectione adheren-
do. O Obsecro te piissime deus
meus conserva me a curis huius
vite ne nimis implicer a multis
necessitatibus corporis ne voluptate
capiar ab universis anime obsta-
culis ne molestiis fractus
deiciar. Non dico ab hiis
rebus que toto affectu ambit
vanitas mundana sed ab hiis mi-
seriis que animam servi tui com-
maledicto mortalitatis penali-
ter gravant et retardant ne in
libertate spiritus quotiens li-
buerit valeat introire. O deus
meus dulcedo ineffabilis verte
+ michi te in amaritudinem omnem conso-
lationem carnalem ab eternorum
amore me abstrahentem et
ad se intuitu cuiusdam boni de-
lectabilis presentis male allicientem.
Non me vincat deus meus
non me vincat caro et sanguis
Non me decipiat mundus et
brevis gloria eius Non me sup-
plantet dyabolus et astucia
eius Da in fortitudinem resis-
tendi pacienciam tollerandi con-
stanciam perseverandi Da pro
omnibus mundi consolacionibus suavissi-
mam tui spiritus unctionem et pro
carnali amore tui nominis effun-
de amorem Ecce cibus potus

et vestis ac cetera utensilia
ad corporis sustentaculum pertinencia
fervent spiritui sunt onerosa Tribue
talibus fomentis temperate uti non
desiderio nimio implicari Ab-
icere omnia non licet quia natura
sustentanda est Requirere
autem superflua et que magis de-
lectant lex sancta prohibet Nam
alias adversus spiritum insolesceret (caro)
Inter hec queso manus tua me
regat et doceat ne ne nimium
nimis quid fiat

Quod privatus amor
a summo bono maxime re-
tardat. 21.

Fili oportet te dare totum pro toto et nichil
tui ipsius esse Scito quod amor
tui ipsius magis nocet tibi
quam aliqua res mundi Secundum amorem
et affectum tuum quem geris que-
libet res plus vel minus adheret
Si fuerit amor tuus purus
simplex et bene ordinatus eris sine
captivitate rerum. Noli concu-
piscere quod non licet habere Noli habere
quod te potest impedire et liber-
tate interiori privare Mirum
quod non ex toto fundo cordis te
ipsum michi committis cum omnibus que
desiderare potes vel habere
Quare vano merore consumeris
Cur superfluis curis fatigaris
Sta ad beneplacitum meum et
nullum pacieris detrimentum Si
queris hoc vel illud et volueris
esse ibi vel ibi propter tuum commodi-
tatem et proprium beneplacitum magis ...

bendum/ nunquam eis in quietudine
nec libera sollicitudine/ quia in omni re re-
perit aliquis defectus et in omni loco erit
qui aduersetur. Juuat igitur non quelibet
res adepta ut multiplicata exterius/
sed potius contempta et desecta ex
corde radicitus. Quod non tantum de
censu eris et diuiciarum intelligas/
sed de honoris etiam ambitu et
vane laudacionis desiderio/ que omnia
transeunt cum mundo. Munit parum
locus si deest spiritus feruoris/ nec
diu stabit pax illa quesita forinsecus
si vacat a vero fundamento status
cordis. Hoc est nisi steteris in me/
permutare te poteris/ sed non me-
liorare. Nam occasione orta et
accepta inuenies quod fugisti
et amplius. Oratio pro
purgacione cordis et celesti
sapiencia

Confirma
me deus per graciam sancti
spiritus. Da virtutem
corroborari in interiori homine
et cor meum ab omni inutili sol-
licitudine et angore euacuare/
nec variis desideriis trahi
cuiuscumque rei vilis aut preciose/ sed
omnia inspicere sicut transeuntia/
et me pariter cum illis transiturum/
quia nichil permanens sub sole/
ubi omnia vanitas et afflictio
spiritus. O quam sapiens qui ita
considerat. Da michi domine celestem
sapientiam/ ut discam te super omnia querere
et inuenire/ super omnia sapere et diligere/ et
cetera secundum ordinem sapiencie tue put
sunt intelligere. Da pru-
denter declinare blandientem

et patienter ferre aduersantem/ quia
hec magna sapiencia non moueri omni vento
verborum/ nec aurem male blandienti
prebere sirene/ sic enim incepta
pergitur via secure. Contra lin-
guas obtrectatorum — 28.

Fili non egre feras si quidam
de te male senserint/ et
dixerint quod non libenter audias.
Tu deteriora de te sentire debes/ et
neminem inferiorem te credere.
Si ambulas ad intra/ non multum
ponderabis volancia verba/
Est non parua prudencia silere
in tempore malo/ et introrsus ad me
conuerti/ nec humano iudicio
disturbari. Non sit pax tua in
ore hominum. Siue enim bene siue male
interpretati fuerint/ non es ideo alter
homo. Ubi est vera pax et
gloria/ nonne in me? Et qui non appetit
hominibus placere nec curat displicere
multa perfruetur pace. Ex inordinato
amore/ et vano timore/ oritur omnis
inquietudo cordis/ et distractio
sensuum. Qualiter instante
tribulatione deus inuocandus
est et benedicendus — 29.

Sit nomen tuum benedictum in secula domine
qui voluisti hanc temptationem
et tribulationem venire super me. Non
possum eam effugere/ sed necesse habeo
ad te confugere/ ut me adiuues
et in bonum michi conuertas. Domine modo
sum in tribulatione/ et non est cordi
meo bene/ sed multum vexor a presenti
passione. Et nunc pater dilecte

quid dicam deprehensus sum inter angustias Salvifica me ex hora hac Sed propterea veni in hanc horam ut tu clarificeris cum fuero valde humiliatus et per te liberatus Complaceat tibi domine ut eruas me nam ego pauper quid agere possum et quo ibo sine te Da paciam domine eciam hac vice Adiuva me deus meus et non timebo quantumcumque gravatus fuero Et nunc inter hec quid dicam Domine fiat voluntas tua ego bene merui tribulari et gravari Oportet utique ut sustineam et utinam paciens donec transeat tempestas et melius fiat Potens est autem omnipotens manus tua etiam hanc temptacionem a me auferre et eius impetum mitigare ne penitus succumbam quemadmodum et prius sepius egisti [+ mecum] deus meus misericordia mea Et quanto [+ michi] difficilius tanto tibi facilior est hec mutacio dextre excelsi

De divino petendo auxilio et confidentia recuperande gracie ·30

ne diligēt

Fili ego dominus confortans in die tribulacionis Venias ad me cum tibi non fuerit bene Hoc est quod maxime consolacionem impedit celestem quia tardius te convertis ad oracionem Nam antequam me intente roges multa interim solacia queris et recreas te in externis Ideo fit ut parum omnia prosint donec advertas quia ego sum qui eruo sperantes in me nec est extra me valens auxilium neque utile [consilium] neque durabile remedium Sed iam resumpto spiritu post tempestatem reconvalesce in luce miseracionum mearum quia prope sum dicit dominus ut restaurem universa non solum integre sed et habundanter et cumulate Numquid michi quicquam est difficile aut ero similis dicenti et non facienti Ubi est fides tua Sta firmiter et perseveranter Esto longanimis et vir fortis Veniet tibi consolacio in tempore suo Expecta me expecta veniam et curabo te Temptacio est que te vexat et formido vana que te exterret Quid importat sollicitudo de futuris contingentibus nisi ut tristiciam super tristiciam habeas Sufficiat diei malicia sua Vanum est et inutile de futuris conturbari vel gratulari que forte numquam evenient Sed humanum est huiusmodi ymaginacionibus illudi et parvi adhuc animi signum tam leviter trahi ad suggestionem inimici Ipse enim non curat utrum veris an falsis illudat et decipiat utrum presencium amore an futurorum formidine prosternat Non ergo turbetur cor tuum neque formidet Credite in me et in misericordiam mea[m]

+ tunc sepe maius merendi instat
lucrum. Non est totum perditum

habeto fiduciam. Cum putas
te elongatum a me, sepe sum
propinquior. Cum tu estimas totum
pene perditum, quando res accidit
in contrarium. Non debes iudicare
secundum presens sentire, nec sic gra-
vitati alicui undecumque venienti
inherere et accipere, tamquam omnis
spes sit ablata emergendi.
Noli putare te relictum ex toto,
quamvis ad tempus tibi miserim aliquam
tribulationem, aut etiam optatam
subtraxerim consolationem.
~~sic enim transitur ad consolationem~~ Sic enim
transitur ad regnum celorum. Et hoc sine
dubio magis expedit tibi et ceteris
servis meis, ut exerceamini adversis,
quam si cuncta ad libitum habeatis.
Ego novi cogitationes abscondi-
tas, quia multum expedit pro salute
tua, ut interdum sine sapore relin-
quaris, ne forte eleveris in
bono successu, et tibi ipsi placere
velis in eo quod non es. Quod
dedi auferre possum, et restituere
cum mihi placuerit. Cum dedero meum
est, cum retraxero tuum non tuli,
quia meum est omne datum bonum et omne
donum perfectum. Si tibi admisero gra-
vitatem aut quamlibet contrarietatem, ne
indigneris, neque concidat cor tuum;
ego cito sublevare possum et
omne onus in gaudium transmutare.
Verumtamen iustus sum et re-
commendabilis multum cum sic facio
tecum. Si recte sapis et in veritate
aspicis, nunquam debes propter adversa
tam deiecte contristari, sed

magis gaudere et gratias agere,
immo hoc unicum reputare gaudium, quod affli-
gens te doloribus non parco tibi.
Sicut dilexit me pater, et ego
vos diligo, dixi dilectis disci-
pulis meis, quos utique non
misi ad gaudia temporalia sed ad
magna certamina, non ad honores
sed ad despectiones, non ad ocium
sed ad labores, non ad requiem sed ad
ad afferendum fructum multum in pa-
ciencia. Horum memento fili
mi verborum.

De neglectu
omnis creature ut creator possit inveniri. 31.

Domine bene
indigeo adhuc maiori
gratia, si debeam illuc pervenir-
re, ubi me nemo poterit nec
ulla creatura impedire. Nam quam-
diu me res aliqua retinet, non
possum libere ad te volare. Cupie-
bat libere volare qui dicebat: Quis
dabit mihi pennas sicut columbe,
et volabo et requiescam? Quid
simplici oculo quietius? Et quid
liberius nil ~~desiderante~~ desiderante
in terris? Oportet igitur omnem supertransire
creaturam, et seipsum perfecte deserere,
ac in excessu mentis stare et videre te
omnium conditorem cum creaturis nil
simile habere. Et nisi quis ab omnibus creaturis
fuerit expeditus, non poterit libere intendere
divinis. Ideo enim pauci inveniuntur
contemplativi, quia pauci sciunt se
a perituris creaturis ad plenum se-
questrare. Ad hoc magna requiritur
gratia, que animam levet et supra semetipsam
rapiat. Et nisi homo in spiritu sit elevatus

et ab omnibus creaturis liberatus
ac deo totus unitus. Quia quicquid
solum deus non est, nichil est, et pro nichilo computari
debet. Dum perversus erit et infra
iacebit qui aliquid magnum
estimat nisi solum unum immensum
eternum bonum. Et quia quicquid deus
non est, nichil est, et pro nichilo
~~computandum est~~ computari debet.
Est in magna differentia sapientia
illuminati et devoti viri et scientia
litterati atque studiosi clerici.
Multo nobilior est illa doctrina
que de sursum ex divina
influentia manat, quam que
laboriose humano acquiritur
ingenio. Plures reperiuntur
contemplationem desiderare, sed
que ad eam requiruntur non
student exercere. Est magnum
impedimentum quia in signis et
in sensibilibus rebus statur et
parum de perfecta mortificatione
habetur. Nescio quid est, quo spiritu
ducimur, et quid pretendimus, qui
spirituales dici videmur, quod tantum
laborem et ampliorem solli-
citudinem pro transitoriis et vilibus
rebus agimus, et de interioribus
nostris vix raro plene collectis
sensibus cogitamus. Proh dolor
statim post modicam recollec-
tionem foras erumpimus, nec
opera nostra districta examinatione
trutinamus. Ubi iacent affectus
nostri non attendimus, et quam impura
sunt omnia ~~opera~~ nostra non deploramus.
Omnis quippe caro corruperat viam suam,
et ideo sequebatur diluvium magnum.
Cum autem interior affectus in-
multum corruptus sit, necesse est ut
actio sequens, index carentie
interioris vigoris, corrumpatur.
Ex puro corde procedit fructus
bone vite. Quantum quis fecerit queritur,
sed ex quanta virtute agit non tam
studiose pensatur. Si fuerit fortis,
dives, pulcher, habilis, vel bonus scriptor,
bonus cantor, bonus laborator investi-
~~gatur~~ gatur. Quam pauper sit spiritu, quam
patiens et mitis, quam devotus et inter-
nus, a multis tacetur. Natura ex-
teriora hominis respicit, gratia ad inte-
riora se convertit. Illa frequenter fallitur,
ista in deo sperat ut non de-
cipiatur.

De abnegatione sui et de abdicatione omnis cupiditatis. Capitulum 32.

Fili, non potes perfectam possi-
dere libertatem, nisi totaliter ab-
neges temetipsum. Compediti
sunt omnes proprietarii et sui ipsius
amatores, cupidi, curiosi, girovagi,
querentes semper mollia, non que
Ihesu Christi, sed hoc sepe fingen-
tes et componentes quod non stabit.
Peribit enim totum quod non est
ex deo ortum. Tene breve et
consummatum verbum: Dimitte omnia
et invenies omnia. Relinque
cupidinem et reperies requiem

scia

et intimi

Hoc mente pertractata et cum
impleveris intelliges omnia
Quia hoc non est opus unius
diei nec ludus parvulorum, ymmo
in hoc brevi includitur omnis perfectio
religiosorum. Fili non debes
averti nec statim deici au-
dita via perfectorum sed magis
ad sublimiora provocari, et
ad minus ad hec ex desiderio
suspirare. Utinam sic tecum
esset et ad hoc pervenisses, ut
tui ipsius amator non esses,
sed ad nutum meum pure stares,
et eius quem tibi preposui patris,
tunc mihi valde placeres, et
tota vita tua cum gaudio
et pace transiret. Adhuc multa
habes ad relinquendum, que
nisi mihi ex integro resigna-
veris, non acquires quod pos-
tulas. Suadeo tibi a me
emere aurum ignitum, ut lo-
cuples fias, idest celestem
sapientiam omnia infima concul-
cantem. Postpone terrenam
sapientiam, omnem complacentiam
humanam et propriam. Dixi tibi
viliora emenda pro preciosis
et altis in rebus humanis. Nam
valde vilis et parva, ac
pene oblivioni tradita
videtur vera sapientia celestis
non sapiens alta de se, nec
magnificari querens in terra,
quam multi ore tenus predicant

sed vita longe dissentiunt,
ipsa tamen est preciosa margarita
a multis abscondita.

De instabilitate cordis et de intencione finali ad deum habenda — 33.

Fili noli credere affectui
tuo, qui nunc est cito muta-
bitur in aliud. Quamdiu vixe-
ris, mutabilitati subiectus
es, etiam nolens, ut modo letus
modo tristis, modo pacatus
modo turbatus, nunc devotus,
nunc indevotus, nunc studiosus
nunc accidiosus, nunc gravis
nunc levis invenaris. Sed stat
super hec mutabilia sapiens et
bene doctus in spiritu, non atten-
dens quid in se sentiat, vel qua
parte flet ventus instabilitatis,
sed ut tota intentio mentis eius ad
debitum et optimum proficiat finem.
Nam sic poterit unus et idem
inconcussus permanere, simplici in-
tentionis oculo per tot varios eventus
ad me irreflexe directo. Quanto
autem purior fit intencionis oculus,
tanto constancius itur inter diversas
procellas. Sed in multis caligat
te oculus pure intentionis,
respicit enim cito ad aliquid delecta-
bile quod occurrit, et raro totus liber
quis invenitur a naevo proprie ex-
quisicionis. Sic iudei olim venerant
in bethaniam ad martham et mariam
non propter ihesum tantum, sed ut
lazarum viderent. Quapropter mundandus

est quo intencionis oculus, ut sit
simplex et rectus, atque ultra
omnia varia media ad me di-
rigendus. Quod amanti deus
sapit super omnia. 34.

Ecce deus meus et omnia.
Quid volo amplius
et quid felicius desiderare pos-
sum. O sapidum et dulce verbum,
scilicet amanti verbum, non mundum nec
ea que in mundo sunt. Deus
meus et omnia. Intelligenti satis dictum
est, et sepe repetere iocundum est
amanti. Te siquidem presente iocun-
da sunt omnia, te autem absente fas-
tidiunt cuncta. Tu facis cor tran-
quillum et pacem magnam leti-
ciamque festivam. Tu facis bene
sentire de omnibus et in omnibus te laudare,
nec potest aliquid sine te diu placere,
sed si debet gratum esse et bene sapere,
oportet graciam tuam adesse et condimen-
to tue sapiencie condiri. Cui tu sapis
quid ei recte non sapiet. Et cui tu non
sapis quid ei ad iocunditatem esse poterit.
Sed deficiunt in sapiencia tua mundi
sapientes et qui carnem sapiunt, quia
ibi plurima vanitas et hic mors
invenitur. Qui autem te per contemp-
tum mundanorum et carnis mortifica-
cionem sequuntur, vere sapientes esse
sequuntur
cognoscuntur, quia de vanitate ad
veritatem, de carne ad spiritum transfe-
runtur. Istis sapit deus, et quicquid
invenitur in creaturis, totum ad
laudem referunt conditoris. Dissi-
milis tamen et multum dissimilis sapor
creatoris et creature, eternitatis et temporis,
lucis increate et lucis illuminate. O
lux perpetua cuncta creata transcen-
dens lumina, fulgura choruscacionem
de sublimi penetrantem omnia in-
tima cordis mei, purifica, leti-
fica, clarifica et vivifica spiritum meum
cum suis potenciis ad inherendum tibi
iubilosis excessibus. O quando veniet
hec beata et desiderabilis hora, ut
tua me saties presencia, et sis mihi
omnia in omnibus. Quamdiu hoc datum
non fuerit, nec plenum gaudium erit.
Adhuc proch dolor vivit in me vetus
homo, non est totus crucifixus, non est
perfecte mortuus, adhuc concupiscit
fortiter contra spiritum, bella movet
intestina, nec regnum anime patitur
esse quietum. Sed tu qui dominaris potestati
maris et motum fluctuum eius
mitigas, exurge, adiuva me.
Dissipa gentes que volunt bella,
contere eas in virtute tua, ostende
queso magnalia tua, et glorificetur
dextera tua, quia non est spes alia
nec refugium mihi nisi in te, domine deus
meus. Quod non est securitas
a temptacione in hac vita. 35.

Fili, numquam securus es in hac
vita, sed quoad vixeris
arma spiritualia semper tibi necessaria sunt. Inter
hostes versaris, et a dextris et
a sinistris impugnaris. Si
igitur non uteris undique scuto paciencie,
non eris diu sine vulnere. Insuper
si non ponis cor tuum fixe
in me cum mera voluntate cuncta

patiendi propter me, non poteris ar-
dorem istum sustinere, nec ad palmam
pervenire et pertingere beatorum. Opor-
tet te ergo viriliter omnia pertransire et
potenti manu uti adversus ob-
iecta. Nam vincenti datur man-
na, et torpenti relinquitur multa
miseria. Si quaeris in hac vita
requiem, quomodo tunc pervenies ad
aeternam requiem? Non ponas te
ad multam requiem, sed ad mag-
nam patientiam. Quaere veram
pacem, non in terris, sed in caelis,
non in hominibus nec in ceteris creaturis,
sed in deo solo. Pro amore dei
debes omnia libenter subire, labores
scilicet, dolores, temptationes,
vexationes, anxietates, necessi-
tates, infirmitates, iniurias,
oblocutiones, reprehensiones, hu-
miliationes, confusiones, correctio-
nes et despectiones. Haec iuvant
ad virtutem, haec probant Christi tyro-
nem, haec fabricant caelestem
coronam. Ego reddam mer-
cedem aeternam pro brevi labore
et infinitam gloriam pro transito-
ria confusione. Putas tu
quod semper habebis pro tua vo-
luntate consolationes spirituales?
Sancti mei non semper habuerunt
tales, sed multas gravitates et
temptationes varias magnasque
desolationes. Sed patienter sustinue-
runt se in omnibus, et magis con-
fisi sunt deo quam sibi, scientes
quod non sunt condignae passiones

huius temporis ad futuram gloriam
promerendam. Vis tu statim habere
quod multi post multas lacrimas et
magnos labores vix obtinue-
runt? Expecta dominum, viriliter age
et confortare, noli diffidere, noli
discedere, sed corpus et animam ex-
pone constanter pro gloria dei. Ego
reddam plenissime, ego tecum ero
in omni tribulatione. Contra
vana iudicia hominum. 36.

Fili, iacta cor tuum ~~in domino~~ firmiter
in domino, et humanum ne metuas
iudicium, ubi te conscientia pium reddit
et insontem. Bonum est et beatum taliter — insons onschuldich
pati, nec hoc erit grave humili cordi
et deo magis quam sibi ipsi confidenti.
Multi multa loquuntur, et ideo parva
fides est adhibenda. Sed et omnibus
satis esse non est possibile. Et si
Paulus omnibus studuit in domino placere
et omnibus omnia factus est, tamen etiam pro minimo
duxit quod ab humano die iudicatus fuit.
Egit satis pro aliorum aedificatione et
salute quantum in se erat et poterat, sed
ne ab aliis aliquando iudicaretur vel non
despiceretur cohibere non potuit. Ideo
deo totum commisit, qui totum noverat,
et patientia ac humilitate contra ora
loquentium iniqua et etiam vana ac mendosa
cogitantium ac pro libitu suo quaeque
iactantium se defendit. Respondit tamen
interdum, ne infirmis ex sua taciturn-
nitate generaretur scandalum. Quis
tu, ut timeas a mortali homine?
Hodie est et cras non comparet.
Deum time et hominum terrores non

expavesces. Quid potest aliquis in te verbis aut iniuriis? Sibi potius nocet quam tibi, nec poterit iudicium dei effugere quicumque est ille. Tu habe deum pre oculis, et noli contendere verbis querulosis. Et si ad presens tu videris succumbere et confusionem pati quam non meruisti, ne indigneris ex hoc neque per impatientiam minuas coronam tuam, sed ad me potius respice in celum, qui potens sum eripere ab omni confusione et iniuria et unicuique reddere secundum opera sua.

De pura et integra resignatione sui ad obtinendum cordis libertatem. 37.

Fili, relinque te et invenies me. Sta sine electione et omni proprietate et lucraberis semper. Nam et adicietur tibi amplior gratia statim ut te resignaveris nec resumpseris. Domine quotiens me resignabo et in quibus me relinquam? Semper et in omni hora, sicut in parvo ita et in magno. Nichil excipio, sed in omnibus te nudatum inveniri volo. Alioquin quomodo poteris esse meus et ego tuus nisi fueris ab omni propria voluntate intus et foris spoliatus? Quanto celerius hoc agis tanto melius habebis, et quanto plenius et sincerius tanto michi plus placebis et amplius lucraberis. Quidam se resignant sed cum aliquali exceptione, non enim plene deo confidunt, ideo sibi providere satagunt. Quidam etiam primo totum offerunt, sed postea temptatione pulsati ad propria redeunt, ideo minime in virtute proficiunt. Hii ad veram puri cordis libertatem et iocunde familiaritatis mee gratiam non pertingent, nisi integra resignatione et cotidiana sui immolatione prius facta, sine qua non stat nec stabit unio fruitiva. Dixi tibi sepissime et nunc iterum dico: Relinque te, resigna te, et frueris magna interna pace. Da totum pro toto, nil exquire, nil repete, sta pure et inhesitanter in me, et habebis me. Eris liber in corde et tenebre non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera, ut ab omni proprietate possis expoliari, et nudus nudum ihesum sequi, tibi mori et eternaliter vivere michi. Tunc deficient omnes vane fantasie, conturbationes inique et cure superflue. Tunc etiam recedet immoderatus timor et inordinatus amor morietur.

De bono regimine in externis et recursu ad deum in periculis. 38.

Fili ad istud libenter ten-
dere debes ut in omni loco et
actione seu occupacione ex-
terna sis minus liber et tui
ipsius potens Et sint omnia sub
te et tu non sub eis / ut sis
dominus actionum tuarum et rector /
non servus nec emptionis /
sed magis exemptus verusque
hebreus in sortem ac liber-
tate transiens filiorum dei / qui
stant super presencia et specu-
lantur eterna / qui transitoria sinistro
intuentur oculo et dextro
celestia / quos temporalia non
trahunt ad inherendum / sed trahunt
ipsi magis ea ad bene serviendum
prout ordinata sunt a deo
et instituta a summo opifice /
qui nil inordinatum in sua reliquit
creatura Si eciam in omni even-
tu stas non in apparencia ex-
terna / nec oculo carnali lustras
visa ut audita / sed mox in qua-
libet causa intras cum moy-
se in tabernaculum ad con-
sulendum dominum / audies nonnumquam divi-
num responsum
et redies instructus de multis nunc et
presentibus et futuris Semper
enim moyses recursum habuit
ad tabernaculum / pro dubiis
et questionibus solvendis
Fugitque ad orationis adiuto-
rium pro periculis et improbi-
tatibus hominum sublevandis
Sic et tu confugere debes
in cordis tui secretarium / divi-
num intencius implorando suffra-
gium Propterea namque iosue et filii
israel a gabaonitis leguntur decepti
quia os domini non prius interroga-
verunt / sed nimium credulo dulcibus
sermonibus falsa pietate delusi
sunt Quod homo non sit importunus in negociis. Capitulum xxxix.

Fili committe mihi semper causam
tuam / ego bene disponam in tempore
suo Expecta ordinacionem meam /
et senties inde profectum Domine
satis libenter tibi omnes res committo /
quia parum potest cogitacio mea pro-
ficere Utinam non multum adhe-
rerem futuris eventibus / sed ad
beneplacitum tuum incunctanter
me offerrem Fili sepe homo rem
aliquam vehementer agitat
quam desiderat / sed cum ad eam perve-
nerit aliter sentire incipit / quia
affectiones circa idem non sunt
durabiles / sed magis de uno ad
aliud impellunt Non est ergo mini-
mum / eciam in minimis seipsum re-
linquere Verus profectus hominis est
abnegatio sui ipsius Et homo
abnegatus valde liber est et
securus Sed antiquus hostis omni-
bus bonis adversans a temptacione
non cessat / et die noctuque graves
molitur insidias / si forte in
laqueum deceptionis possit precipi-
tare incautum Vigilate et
orate dicit dominus / ut non intretis
in temptacionem Quod homo nil boni ex seipso
habet et de nullo gloriari potest. Capitulum xl.

Domine quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quod visitas eum. Quid promeruit homo, ut dares ei graciam tuam. Domine quid possum conqueri si me deseris, aut quid iuste obtendere possum si quod peto non feceris. Certe hoc in veritate cogitare possum et dicere: Domine nichil sum, nichil possum, nichil boni ex me habeo, sed in omnibus deficio, et ad nichil semper tendo. Et nisi fuero a te adiutus et interius informatus, totus efficiar tepidus et dissolutus. Tu autem domine idem ipse es et permanes in eternum, semper bonus iustus et sanctus, bene iuste et sancte agens omnia et disponens in sapiencia, sed ego qui ad defectum sum magis pronus quam ad profectum non sum semper in uno statu perdurans, quia septem tempora mutantur super me. Verumptamen cito melius fit cum tibi placuerit et manum porrexeris adiutricem, quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari et in tantum confirmare, ut vultus meus amplius in diversa non mutetur, sed in te uno cor meum convertatur et quiescat. Unde si bene scirem omnem humanam consolacionem abicere, sive propter devocionem adipiscendam, sive propter

necessitatem qua compellor te querere, quia non est homo qui me consoletur, tunc possem merito de gracia tua sperare, et de dono nove consolacionis exultare. Gracias tibi unde totum venit quocienscumque mihi succedit bene. Ego autem vanitas et nichilum ante te, inconstans homo et infirmus. Unde ergo possum gloriari, aut cur appeto reputari? Numquid de nichilo? Et hoc vanissimum est. Vere inanis gloria mala pestis, vanitas maxima, quia a vera trahit gloria et celesti spoliat gracia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi. Dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus. Est autem vera gloria et exultacio sancta gloriari in te et non in se, gaudere in nomine tuo non in propria virtute, nec in aliqua creatura delectari nisi propter te. Laudetur nomen tuum non meum, + benedicatur nomen sanctum tuum, nichil autem attribuatur mihi de laudibus hominum. Tu gloria mea, tu exultacio cordis mei. In te gloriabor et exultabo tota die, pro me autem nichil nisi in infirmitatibus meis. Querant iudei gloriam que ab invicem est, ego hanc requiram que a solo deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, eterne glorie tue comparata vanitas est et stulticia. O veritas mea et misericordia mea deus meus

+ magnificetur opus tuum non meum

eternitas ~~benedicta~~ sit soli laus
honor virtus et gloria per infinita
secula seculorum. De contemptu
omnis temporalis honoris. ca. xli.

Fili noli tibi attrahere
si videas alios honorari
et elevari te autem despici et
humiliari. Erige cor tuum ad
me in celum et non contristabit
te contemptus hominis in terris.
Domine in cecitate sumus et vani-
tate cito seducimur. Si recte
me aspicio numquam facta est mihi
iniuria ab aliqua creatura.
Unde non iuste habeo conqueri adver-
sum te. Quia autem frequenter
et graviter peccavi tibi
merito armatur contra me omnis
creatura. Michi igitur iuste
debetur confusio et contemptus
tibi autem laus honor et gloria.
Et nisi me ad hoc preparavero
quod velim libenter ab omni creatura
despici et relinqui atque pe-
nitus nichil videri non possum
interius pacificari et sta-
biliri nec spiritualiter illuminari
neque plene tibi uniri.

Quod pax non est ponenda
in hominibus. ca. xlii.

Fili si ponis pacem tuam
cum aliqua persona propter
tuum sentire et ~~convivere~~ insta-
bilis eris et implicatus. Sed
si recursum habes ad semper
viventem et manentem
veritatem non constabit amicus
recedens aut moriens. In me debet
amici dilectio stare et propter me
diligendus est quisquis bonus tibi visus
est et multum carus in hac vita.
Sine me non valet nec durabit
amicicia et non est vera et munda di-
lectio quam ego non copulo. Ita mor-
tuus debes esse talibus affectionibus
hominum dilectorum ut quantum ad te pertinet
sine omni humano optares esse consorcio.
Tanto homo deo magis appropinquat
quanto ab omni solacio terreno longius
recedit. Tanto enim altius ad deum
ascendit quanto profundius in se
descendit et plus sibi ipsi viles-
cit. Qui autem sibi aliquid boni
attribuit graciam dei in se venire
impedit quia spiritus sancti cor humile
semper querit. Si scires te perfecte
annichilare atque ab omni creato
amore evacuare tunc deberem
in te cum magna gracia emanare.
Quando tu respicis ad creaturas sub-
trahitur tibi aspectus creatoris.
Disce te in omnibus propter creatorem
vincere tunc ad divinam valebis
cognicionem pertingere. Quantum-
cumque modicum sit si inordinate
diligitur et respicitur retardat
a summo et viciat. Contra
vanam et secularem scienciam. ca. xliii.

Fili non te moveant pulchra
et subtilia hominum dicta. Non
enim est regnum dei in sermone
sed in virtute. Attende verba
mea que corda accendunt

et mentes illuminant / inducunt
compunctionem / et varia ingerunt
consolationem. Nunquam legas ad hoc
verbum ut doctior aut sapientior
possis videri. Stude mortifica-
tioni viciorum quia hoc amplius [plus]
tibi proderit quam noticia multarum
difficilium questionum. Cum multa
legeris et cognoveris / ad unum
semper oportet redire principium.
Ego sum qui doceo hominem scientiam / et
clariorem intelligenciam parvulis
tribuo / quam ab homine possit doceri.
Cui ego loquor cito sapiens erit /
et multum in spiritu proficiet. Ve illis
qui multa curiosa ab hominibus inquirunt /
et de via mihi serviendi parum curant.
Veniet tempus quando apparebit
magister magistrorum Christus dominus
angelorum / cunctorum auditurus lectiones
hoc est singulorum examinaturus
consciencias. Et tunc scrutabitur
Jerusalem in lucernis / et manifesta
erunt abscondita tenebrarum /
tacebuntque argumenta lingua-
rum. Ego sum qui humilem in puncto
elevo mentem / ut plures eterne
veritatis capiat rationes / quam
si quis decem annis studuisset in
scolis. Ego doceo sine strepitu
verborum / sine confusione opinio-
num / sine fastu honoris / sine
pugnatione argumentorum. Ego
sum qui doceo terrena despicere /
presentia fastidire / eterna querere /
eterna sapere / honores fugere /
scandala sufferre / omnem spem
in me ponere / extra me nil cu-
pere / et super omnia ardenter me
amare. Nam quidam amando
me intime didicit divina / et
loquebatur mirabilia. Plus profecit
in relinquendo omnia quam studendo
subtilia. Sed aliis loquor communia
aliis specialia / aliquibus in
signis et figuris dulciter ap-
pareo / quibusdam vero in multo
lumine revelo misteria. Una
vox librorum / sed non omnes eque
informat / quia intus sum doctor
veritatis / scrutator cordis /
cogitacionum intellector
actionum promotor / distinguens
singulis sicut dignum iudi-
cavero.

De non attrahendo sibi res exteriores. xliiii

Fili in multis oportet
te inscium esse / et te esti-
mare tamquam mortuum super terram /
et cui totus mundus crucifixus
sit. Multa eciam oportet sur-
da aure pertransire / et que
tue pacis sunt magis cogitare.
Utilius est oculos a rebus
displicentibus avertere / et unicuique
suum sentire relinquere / quam ~~contemp~~
contentiosis sermonibus deservire.
Si bene steteris cum deo / et eius
iudicium aspexeris / facilius
te victum portabis. O domine
quousque venimus. Ecce dampnum
deflectur temporale / pro modico

questu laborat et currit et
spirituale detrimentum in oblivione
transit et vix sero redit. Quod
parum aut nichil prodest attenditur
et quod summe necessarium est
negligenter preterit, quia totus homo
ad externa defluit. Et nisi
cito resipiscat libens in exteriori-
bus iacet.

Quod omnibus non est credendum et de facili lapsu verborum capitulum xlv

Da michi auxilium domine de tribula-
tione, quia vana salus hominis. Quam
sepe ibi non inveni fidem ubi
me habere putavi. Quotiens
etiam ibi reperi ubi minus
presumpsi. Vana igitur spes in
hominibus, salus autem iustorum in te deus.
Benedictus sis domine deus meus
in omnibus que accidunt. Infirmi
sumus et instabiles, cito fallimur
et permutamur. Quis est homo
qui ita caute et circumspecte in
omnibus se custodire valet, ut ali-
quando in aliquam deceptionem vel
perplexitatem non veniat. Sed qui
in te domine confidit ac simplici
ex corde querit, non tam faci-
le labitur. Et si inciderit in
aliquam tribulationem, quomodocumque
etiam fuerit implicatus, citius
per te eruetur aut a te consolabitur,
quia non deseris in te sperantem
usque in finem. Rarus fidus amicus
in cunctis amici perseverans
pressuris. Tu domine tu solus
es fidelissimus in omnibus et preter
te non est alter talis. O quam bene
sapuit illa sancta anima que dixit: Mens
mea solidata est et in Christo fun-
data. Si ita mecum foret, non tam
facile timor humanus me sollici-
taret nec verborum iacula moveret.
Quis omnia previdere, quis precavere futura
mala sufficit. Si previsa etiam sepe
ledunt, quid improvisa nisi graviter feriunt.
Sed quare mihi misero non melius providi.
Cur etiam tam facile aliis credidi.
Sed homines sumus nec aliud quam fra-
giles homines sumus, etiam si angeli a
multis estimamur et dicimur. Cui credam
domine, cui nisi tibi. Veritas es que
non fallis nec falli potes. Et rur-
sum omnis homo mendax, infirmus,
instabilis et labilis maxime in verbis,
ita ut statim vix credi debeat
quod rectum in facie sonare videtur. Quam
prudenter premonuisti cavendum
ab hominibus, et quia inimici domestici hominis
eius, nec credendum si quis dixerit
ecce hic aut ecce illic. Doctus sum
dampno meo et utinam ad cautelam
maiorem et non ad insipientiam
mihi. Cautus esto ait quidam, cautus
esto, serva apud te quod dico. Et
dum ego sileo et absconditum credo,
nec ille silere potest quod silendum
petiit, sed statim prodit me et se
et abiit. Ab huiusmodi fabulis
et incautis hominibus protege me
domine, ne in manus eorum incidam,
nec umquam talia committam. Ver-
bum verum et stabile da in os meum
et linguam callidam longe fac a
me. Quod pati nolo omnimode

tunc debeo. Quod bonum et paci-
ficum de aliis silere / nec indifferenter
omnia credere / neque de facili ulterius
effari / paucis seipsum revelare /
te semper inspectorem cordis querere /
nec omni vento verborum circumferri /
sed omnia intima et externa secundum
beneplacitum tue voluntatis
optare perfici. Quam tutum pro conser-
vacione celestis gracie humana fugere
apparencia / nec appetere que
foris admiracionem videntur prebere /
sed ea tota sedulitate sectari
que vite emendacionem dant
et fervorem. Quam multis nocuit
virtus scita ac propere laudata /
Quam sane profuit gracia silencio
servata in hac fragili vita / que
tota temptacio fertur et milicia

De confidencia in deo habenda quando insurgunt verborum iacula 46

46 Fili sta firmiter et spera
in me. Quid enim sunt
verba nisi verba / per aerem vo-
lant / sed lapidem non ledunt.
Si reus es / cogita quod te libenter
emendare velis. Si nichil tibi
conscius es / pensa quod velis libenter
pro deo hoc sustinere. Parum satis est
ut vel verba interdum sustineas
qui necdum fortia verbera tolerare
vales. Et quare tam parva
tibi ad cor transeunt / nisi quia adhuc
carnalis es / et homines magis
quam oportet attendis. Nam quia
despici metuis / reprehendi
pro excessibus non vis / et excu-
sacionum umbracula queris.
Sed inspice te melius et agnos-
ces quia in te vivit adhuc mundus /
et vanus amor placendi hominibus.
Cum enim bassari et confundi
pro defectibus refugis / constat
itaque nec vere humilis sis nec vere
mundo mortuus / nec mundus tibi
crucifixus. Sed audi verbum meum /
et non curabis decem milia verba
hominum. Ecce si cuncta contra te
dicerentur / que fingi maliciosissime
possent / quid tibi nocerent si omnino
transire permitteres / nec plus quam
festucam perpenderes. Nunquid vel
unum capillum tibi extrahere posset.
Sed qui cor intus non habet nec
deum pre oculis facile movetur
verbo vituperacionis. Qui autem
in me confidit nec proprio iudicio
stare appetit / absque humano
terrore erit. Ego enim sum iudex
et cognitor omnium secretorum. ego
scio qualiter res acta est / ego in-
iuriantem novi et sustinentem.
A me exiit verbum istud / me per-
mittente hoc accidit / ut revelentur
ex multis cordibus cogitaciones.
Ego reum et innocentem iudicabo
sed occulto iudicio utrumque ante

pbare volui Testimonium hominum sepe fallit / meum iudicium verum est stabit et non subvertetur. Latet plerumque et paucis ad singula patet, nunquam tamen errat nec errare potest, etiam si oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. Justus enim non conturbabitur quicquid a deo ei acciderit. Etiam si iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit. Sed nec vane exultabit, si per alios racionabiliter excusetur. Pensat namque quia ego sum scrutans corda et renes / qui non iudico secundum faciem et humanam apparentiam. Nam sepe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile. Domine deus iudex iuste fortis et paciens qui hominum nosti fragilitatem et pravitatem, esto robur meum et tota fiducia mea / non enim sufficit mihi consciencia mea. Tu nosti quod ego non novi / et ideo in omni reprehensione humiliare me debui et mansuete sustinere. Ignosce quoque mihi propicius quociens sic non egi et dona iterum graciam amplioris sufferencie. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia ad consecutionem indulgencie

quam mea opinata iusticia pro defensione latentis consciencie. Et si nichil mihi conscius sum / tamen in hoc iustificare me non possum / quia remota misericordia tua non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quod omnia gravia pro eterna vita sunt toleranda. ca. 47. ca.

Fili non te frangant labores quos assumpsisti propter me, nec tribulaciones te deiciant usquequaque / sed mea promissio in omni eventu te roboret et consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum et mensuram. Non diu hic laborabis nec semper gravaberis doloribus. Expecta paulisper et videbis celerem finem malorum. Veniet una hora quando cessabit omnis labor et tumultus. Modicum est et breve omne quod transit cum tempore. Age quod agis fideliter / labora in vinea mea / ego ero merces tua. Scribe lege / canta / geme / tace / ora / sustine viriliter contraria / digna est vita eterna omnibus et maioribus preliis. Veniet pax in die una que nota est domino, et erit non dies neque nox huius scilicet temporis / sed lux perpetua / claritas infinita / pax firma et requies secura. Non dices tunc quis me liberabit de corpore mortis huius. Neque clamabis heu mihi quia incolatus meus prolongatus est / quando precipitabitur mors / et salus

indefectiva erit anxietas nulla
iocunditas beata societas dulcis
et decora O si vidisses sanctorum in
celo coronas quanta quoque nunc ex-
ultant gloria qui huic mundo olim
contemptibiles et quasi vita ipsa in-
digni putabantur Perfecto te
statim humiliares usque ad terram
et affectares potius omnibus subesse
quam uni preesse nec huius vite letos
dies concupisceres sed magis pro deo
tribulari gauderes et pro nichilo inter
homines computari maximum lucrum
duceres O si tibi hec saperent et
profunde ad cor transirent quomodo
auderes vel semel conqueri Nonne pro
vita eterna cuncta laboriosa sunt
toleranda Non est parvum quid
perdere aut lucrari regnum dei Leva
igitur faciem tuam in celo Ecce ego
et omnes sancti mei mecum qui in seculo
magnum habuere certamen Modo
gaudent modo consolantur modo
securi sunt modo requiescunt et
sine fine mecum in regno patris
mei permanebunt De die eter-
nitatis et huius vite angustiis 48

48
Nobile

O superne civitatis
mansio beatissima
O dies eternitatis
clarissima quam nox non obscurat
sed summa veritas semper irradiat
dies semper leta semper secura
et nunquam statum mutans in con-
traria O utinam dies illa
illuxisset et cuncta hec temporalia fi-
nem accepissent Lucet quidem
sanctis perpetua claritate splendida
sed non nisi a longe et per speculum
peregrinantibus in terra Norunt
celi cives quam gaudiosa sit illa gemunt
exules filii eve quam amara et
tediosa sit ista dies huius temporis
parvi et mali pleni doloribus
et angustiis ubi homo multis
peccatis inquinatur multis passionibus
irretitur multis timoribus
stringitur multisque curis distenditur
multis curiositatibus distrahitur
multis vanitatibus implicatur multis
erroribus ~~circumfunditur~~ circumfunditur
multis laboribus atteritur
temptacionibus gravatur deliciis ener-
vatur egestate cruciatur O
quando finis horum malorum quando
liberabor a misera servitute
viciorum Quando memorabor domine
tui solius quando ad plenum leta-
bor in te Quando ero sine omni
impedimento in vera libertate
sine omni gravamine mentis et corporis
Quando erit pax solida pax im-
perturbabilis et secura pax
intus et foris pax ex omni parte
firma O Ihesu bone quando
stabo ad videndum te quando
contemplabor gloriam regni
tui quando eris michi omnia

in omnibus. Quando ero tecum in
regno tuo, quod preparasti di-
lectis tuis ab eterno. Relictus
sum pauper et exul in terra
hostili, ubi bella cotidiana
et infortunia maxima. Con-
solare exilium meum, mitiga
dolorem meum, quia ad te sus-
pirat omne desiderium meum.
Nam onus michi totum est,
quidquid hic mundus offert ad
solacium. Desidero te intime
frui, sed nequeo apprehendere.
Opto inherere celestibus, sed
deprimunt res temporales et
inmortificate passiones.
Mente omnibus rebus super
esse volo, carne autem invite
subesse cogor. Sic ego homo
infelix mecum pugno, et
factus sum michimet ipsi
gravis, dum spiritus sursum
et caro querit esse deorsum.
O quid intus patior, dum et
mente celestia tracto, mox
carnalium turba irruit
oranti. Deus meus ne elongeris
a me, neque declines in ira
a servo tuo. Fulgura cho-
ruscationem tuam et dissipa
eas, emitte sagittas tuas
et conturbentur omnes fan-
tasie inimici. Recollige sensus
meos ad te, fac me oblivisci
omnium mundanorum, da cito
abicere et contemnere
fantasmata viciorum. Succurre
michi eterna veritas, ut nulla me
moveat vanitas. Adveni ce-
lestis suavitas, et fugiat a
facie tua omnis impuritas. Ignosce
quoque michi et misericorditer in-
dulge, quotiens preter te aliud
in oracione revolvo. Confiteor et-
enim vere, quia valde distracte me
habere consuevi. Nam ibi multociens
non sum ubi corporaliter sto aut sedeo,
sed ibi magis sum, quo cogita-
cionibus feror. Ibi sum ubi cogitacio
mea est, ubi est frequenter co-
gitacio mea, ibi est quod amo. Hoc
michi cito occurrit, quod naturaliter
delectat aut ex usu placet. Un-
de tu veritas dixisti aperte: Ubi
enim est thesaurus tuus, ibi est et
cor tuum. Si celum diligo, libenter
de celestibus penso. Si mundum
amo, mundi felicitatibus semper
congaudeo, et de adversitatibus
eius tristor. Si carnem diligo,
que carnis sunt sepe ymaginor.
Si spiritum amo, de spiritualibus cogi-
tare delector. Quecunque enim diligo,
de hiis libenter loquor et audio,
atque talium ymagines mecum
ad domum reporto. Sed beatus
ille homo qui propter te domine omnibus
creaturis licenciam abeundi tribuit,
qui nature vim facit, et concupiscencias
carnis fervore spiritus crucifigit.

insinuasti
manifestum fecisti

ut serenata conscientia puram
tibi ~~offer~~ ardorem offerat
dignus quod sit angelicis interesse
choris omnibus terrenis foris
atque intus exclusis. **De desiderio eterne vite et quanta sunt bona certantibus promissa. 29.**

29 Fili cum tibi desiderium desuper
eterne beatitudinis infundi
sentis, et de tabernaculo corporis
exire concupiscis, ut claritatem
meam sine vicissitudinis umbra (*marg.:* vicissitudinis)
contemplari possis, dilata
cor tuum et omni desiderio hanc
sanctam inspirationem suscipe.
Redde amplissimas superne
bonitati gratias, que tecum sic dig-
nanter agit, clementer visitat,
ardenter excitat, potenter
sublevat ne proprio pondere
ad terrena labaris. Neque enim
hoc cogitatu tuo aut conatu ac-
cipis, sed sola dignatione gratie
superne et divini respectus, quatenus
in virtutibus et maiori humilita-
te proficias, et ad futura certa-
mina te prepares, mihique toto
cordis affectu adherere, ac
ferventi voluntate studeas de-
servire. Fili sepe ignis ardet
sed sine fumo flamma non ascendit.
Sic et aliquorum desideria ad
celestia flagrant et tamen
a temptatione carnalis af-
fectus liberi non sunt. Ideo
nec omnino pure corde pro honore
dei agunt, quod tam desideranter
ab eo petunt. Tale est tuum sepe
desiderium quod insinuasti fore
tam importunum. Non enim est
hoc purum et perfectum quod propria
commoditate est infectum. Pete
non quod tibi est delectabile et commo-
dum, sed quod michi est accepta-
bile atque honorificum, quia si recte
iudicas, meam ordinationem
tuo desiderio et omni desiderato
preferre debes ac sequi. Novi
desiderium tuum atque frequentes
gemitus audivi. Iam te vel-
les esse in libertate glorie fi-
liorum dei. Iam te delectat domus
eterna et celestis patria gau-
dio plena, sed nondum venit
hora ista, sed est adhuc aliud
tempus scilicet tempus belli,
tempus laboris et probationis.
Optas summo repleri bono,
sed non potes assequi modo.
Ego sum. Expecta me dicit
dominus donec veniat regnum
dei. Probandus es adhuc in terris
et in multis exercitandus. Con-
solacio tibi interdum dabitur, sed
copiosa sacietas non conceditur.
Confortare igitur et esto ro-
bustus, tam in agendo quam
in patiendo nature contra-
ria. Oportet te novum

indue hominem novum et in alterum virum
mutari. Oportet te sepe agere
quod non vis, et quod vis oportet te re-
linquere. Quod aliis placet pro-
cessum habebit, quod tibi placet
ultra non proficiet. Quod alii di-
cunt audietur, quod tu dicis pro
nichilo computabitur. Petent
alii et accipient, tu petes
nec impetrabis. Erunt alii
magni in ore hominum, de te autem
tacebitur. Aliis hoc vel illud com-
mittetur, tu autem ad nichil utile
iudicaberis. Propter hoc natura
quandoque contristabitur, et magnum est
si silens portaveris. In hiis
et similibus multis probari solet fidelis
servus domini, qualiter se abne-
gare et in omnibus frangere queat.
Vix est aliquid tale in quo tantum
mori indigeas, sicut videre
et pati que voluntati tue ad-
versa sunt. Maxime autem cum
disconveniencia et que minus
utilia tibi apparent fieri
iubentur. Et quia non audes
resistere altiori potestati sub domi-
nio constitutus, ideo durum tibi videtur
ad nutum alterius ambulare et
omne proprium sentire omittere.
Sed pensa fili horum fructum
laborum, celerem finem atque pre-
mium nimis magnum, et non
habebis inde gravamen sed fortis-
simum paciencie tue solamen. Nam
et pro modica hac voluntate
quam nunc sponte deseris

habebis semper voluntatem tuam
in celis. Ibi quippe invenies omne quod
volueris, omne quod desiderare poteris.
Ibi aderit tibi totius facultas
boni sine timore amittendi. Ibi
voluntas tua una semper mecum nil cu-
piet extraneum vel privatum.
Ibi nullus resistet tibi, nemo
de te conqueretur, nemo impediet,
nichil obviabit, sed cuncta desiderata
simul erunt presencia, totumque affec-
tum reficient et adimplebunt usque
ad summum. Ibi reddam gloriam pro
contumelia perpessa, pallium laudis
pro merore, pro loco novissimo
sedem regni in secula. Ibi apparebit
fructus obediencie, gaudebit
labor penitencie, et humilis subiectio
coronabitur gloriose. Nunc ergo
inclina te humiliter sub omnium
manibus, nec sit tibi cure quis
hoc dixerit vel iusserit, sed hoc
magnopere curato, ut sive
prelatus sive minor aut equalis
aliquid a te exposcerit vel innuerit
pro bono totum accipias, et sincera
voluntate studeas adimplere. Que-
rat alius hoc, alius illud, glorietur
ille in illo et iste in isto, laudetur
milies mille, tu autem nec in isto nec
in illo, sed in tui ipsius gaude contemptu
et in mei solius beneplacito ac honore.
Hoc optandum est tibi, ut sive
per vitam sive per mortem deus
semper in te glorificetur. Qualiter
homo desolatus se debet in manus
dei offerre capitulum .40.

Domine deus sancte
pater sis nunc et
ineternum benedictus
quia sicut vis sic factum est et
quod facis bonum est. Letetur
in te servus tuus non in se nec
in aliquo alio quia tu solus leticia
vera tu spes mea et corona
mea tu gaudium meum et
honor meus domine. Quid habet
servus tuus nisi quod a te accepit
etiam sine merito suo. Tua sunt
omnia que dedisti et que fecisti.
Pauper sum et in laboribus meis
a iuventute mea et contristatur
anima mea nonnumquam usque ad la-
crimas quandoque etiam conturbatur
ad se propter imminentes passiones.
Desidero pacis gaudium pacem
filiorum tuorum flagito qui in
lumine consolationis a te pascuntur. Si
das pacem si gaudium sanctum
infundis erit anima servi tui plena
modulatione et devota in laude
tua. Sed si subtraxeris sicut
sepissime soles non poterit
currere viam mandatorum tuorum
sed magis ad tundendum pectus
genua eius incurvantur quia
non est ei sicut heri et nudius
tertius quando splendebat lucerna
tua super caput eius et sub

flagito i.
peto ut clamo

umbra alarum tuarum protegebatur
a temptationibus irruentibus. Pater
iuste et semper laudande venit
hora ut probetur servus tuus. Pater
amande dignum est ut hac hora
patiatur pro te aliquid servus tuus.
Pater perpetue venerande venit
hora quam ab eterno presciebas affuturam
ut ad modicum tempus succumbat
foris servus tuus vivat vero
vero semper apud te intus. Pau-
lulum vilipendatur et humilietur et
deficiat coram hominibus passionibus
conteratur et languoribus ut iterum
tecum in aurora lucis resurgat
et in celestibus clarificetur.
Pater sancte tu sic ordinasti et sic
voluisti et hoc factum est quod ipse
precepisti. Hec enim est gratia ad
amicum tuum pati et tribulari
in mundo pro amore tuo quotienscumque
id permiseris fieri. Sine consilio
et providentia tua et sine
causa nichil fit in terra. Bonum
mihi domine quod humiliasti me ut discam
iustificationes tuas et omnes ela-
tiones cordis atque presumptiones
abiciam. Utile mihi quod confusio ope-
ruit faciem meam ut te potius
quam homines ad consolandum re-
quiram. Didici etiam ex hoc
inscrutabile iudicium tuum
expavescere qui affligis iustum
cum impio sed non sine equitate
et iusticia. Gratias tibi quia
non pepercisti malis meis

sed attrivisti me verberibus amaris, infligens dolores et immittens angustias foris et intus. Non est qui me consoletur ex omnibus que sub celo sunt, nisi tu domine deus meus, celestis medicus animarum, qui percutis et sanas, deducis ad inferos et reducis. Disciplina tua super me, et virga tua ipsa me docebit. Ecce pater dilecte in manibus tuis sum ego, sub virga correctionis tue me inclino. Percute dorsum meum et collum meum, ut incurvem ad voluntatem tuam tortuositatem meam. Fac me pium et humilem discipulum, sicut bene facere consuevisti, ut ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me et omnia mea ad corrigendum commendo, melius est hic corripi quam in futuro. Tu scis omnia et singula, et nil te latet in humana consciencia. Antequam fiant nosti futura, et non opus est tibi ut quis te doceat aut amoneat de hiis que geruntur in terra. Tu scis quid expedit ad profectum meum, et quantum deservit tribulacio ad rubiginem viciorum purgandam. Fac mecum desideratum beneplacitum tuum, et ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli melius nec clarius quam tibi soli notam. Da michi domine scire quod sciendum est, hoc amare quod amandum est, hoc laudare quod tibi summe placet, hoc reputare quod tibi preciosum apparet, hoc vituperare quod oculis tuis sordescit. Non me sinas secundum visionem oculorum exteriorum iudicare, neque secundum auditum aurium hominum imperitorum sentenciare, sed in iudicio vero de visibilibus et spiritualibus discernere, atque super omnia voluntatem beneplaciti tui semper inquirere. Falluntur sepe hominum sensus in iudicando, falluntur et amatores seculi visibilia tantummodo amando. Quid est homo inde melior quia reputatur ab homine maior? Fallax fallacem, vanus vanum, cecus cecum, infirmus infirmum decipit dum exaltat, et veraciter magis confundit dum inaniter laudat. Nam quantum est unusquisque in oculis tuis, tantum est et non amplius, ait humilis sanctus Franciscus.

De humilibus insistendum est operibus cum deficitur a summis. Capitulum li.

Fili non vales semper in ferventiori desiderio virtutum stare, nec in altiori gradu contemplacionis consistere, sed necesse habes interdum ob originalem corruptelam ad inferiora

descende et omnis corruptibili
vite etiam invite et cum tedio por
tare Quamdiu mortale corpus geris
tedium senties et gravamen cor
dis Oportet ergo sepe in carne
de carnis onere gemere eo quod non vales spi
ritualibus studiis et divine con
templacioni indesinenter inherere
Tunc expedit tibi ad humilia
~~opera~~ exteriora opera confugere et
in bonis actibus te recreare, ad
ventum meum et superna visitatio
ne firma confidencia expectare,
exilium tuum et ariditatem mentis
pacienter sufferre, donec iterum
recolo i. gedenke of offere vere a me visiteris et ab omnibus
anxietatibus libereris Nam faciam
te laborum oblivisci et interna
quiete perfrui Expandam coram
te prata scripturarum ut dilatato
corde currere incipias viam
mandatorum meorum Et dices
Non sunt condigne passiones huius
temporis ad futuram gloriam que revel
labitur in nobis Quod homo non
reputet se consolatione dignum
sed magis verberibus reum Domine non sum ~~dignus~~ 52
dignus consolatione tua
nec aliqua spirituali visitatione
Et ideo iuste mecum agis quando
me inopem et desolatum relinquis
Si enim ad instar maris lacrimas
funderem possem adhuc consolacione
tua dignus non essem Unde nichil
dignus sum quam flagellari et pu

niri quia graviter et sepe te of
fendi et in multis valde te de
liqui Ergo vera pensata ra
tione nec minima sum dignus
consolacione Sed tu clemens
et misericors deus qui non
vis perire opera tua, ad osten
dendum divicias bonitatis tue
in vasa misericordie, etiam preter
omne proprium meritum dignaris
consolari servum tuum supra humanum
modum Tue enim consolaciones
non sunt sicut humane confabu
laciones Quid egi domine ut
mihi conferres aliquam celestem
consolacionem Ego bonum nichil
me egisse recolo, sed semper ad
vicia pronum et ad emendacionem
pigrum fuisse Verum est et
negare non possum Si aliter
dicerem tu stares contra
me et non esset qui defenderet
Quid merui pro peccatis meis
nisi infernum et ignem eternum
In veritate confiteor quoniam
dignus sum omni ludibrio et con
temptu nec decet me inter
tuos devotos commemorari
Et licet hoc egre audiam
tamen adversum me pro veritate
peccata mea arguam, ut fa
cilius misericordiam tuam me
rear impetrare Quid
dicam reus et omni confusio
ne plenus Non habeo os

loquendi / nisi hoc tantum
verbum Peccaui domine peccaui
ui nimis / miserere mei / ignos
ce michi Sine me pau
lulum ut plangam dolorem
meum antequam vadam ad
terram tenebrosam et
opertam mortis caligine
Quid tam maxime a reo
et misero peccatore requiris
nisi ut conteratur et humiliet
se pro delictis suis. In vera
contricione et cordis humi
liacione nascitur spes venie
reconsiliatur perturbata con
sciencia / reparatur gracia perdita
tuetur homo a futura ira et
occurrunt sibi mutuo in
osculo sancto deus et penitens
ad humilis peccatoris contricio
acceptabile est tibi domine
sacrificium / longe suauius
odorans in conspectu tuo
quam thuris incensum. Hec
est eciam unguentum
quod sacris pedibus tuis
infundi voluisti / quia cor
contritum et humiliatum numquam
despexisti. Ibi est locus
refugii a facie ire timoris /
Ibi emendatur et abluitur
quicquid alunde contractum est
et inquinatum. Extra gracia dei
non miscetur terrena sa
pientibus — ca. xx. 13

Fili preciosa est gracia
mea / non patitur se
~~misser~~ misceri exter
neis rebus / nec consolacionibus
terrenis Abicere ergo oportet
omnia impedimenta gracie / si optas
eius infusionem suscipere ..
Pete secretum tibi / ama solus
habitare tecum / nullius require confa
bulacionem / sed magis ad deum de
votam effunde precem / ut con
punctam teneas mentem et puram
consciam. Totum mundum estima | nichil
dei vocacioni omnibus exterioribus
antepone. Non enim poteris in
vacare et in transitoriis pariter
~~delectari~~ delectari. A notis et a
caris oportet te elongari / et
ab omni temporali solacio mentem
tenere privatam. Sic obsecrat beatus
petrus / ut tamquam aduenas et
peregrinos in hoc mundo se contineant
christi fideles. O quanta fiducia erit
morituro / quem nullius rei affectus
detinet in mundo. Sed sic segre
gatum cor habere ab omnibus eger nec
dum capit animus / nec animalis homo
nouit interni hominis libertatem.
Attamen si vere velit esse spiritualis /
oportet eum renunciare tam remotis
quam propinquis / et a nemine magis
cauere quam a seipso
Si temetipsum perfecte viceris /
cetera facilius subiugabis. Per
fecta victoria est / de seipso

triumphat. Qui enim seipsum subiectum tenet ut sensualitas rationi et ratio in cunctis michi obediat hic vere victor est sui et dominus mundi. Ad hunc apicem scandere si gliscis oportet viriliter incipere et securim ad radicem ponere ut evellas et destruas occultam et inordinatam inclinacionem ad teipsum et ad omne privatum et materiale bonum. Ex hoc vicio quod homo semetipsum nimis inordinate diligit pene totum pendet quicquid radicaliter vincendum est. Quo devicto et subacto malo pax magna et tranquillitas erit continuo. Sed quia pauci sibi ipsis perfecte mori laborant nec plene extra se tendunt propterea in se implicati remanent nec supra se in spiritu elevari possunt. Qui autem libere mecum ambulare desiderat necesse est ut omnes pravas et inordinatas affectiones suas mortificet atque nulli creature privato amore concupiscenter inhereat.

De diversis motibus nature et gracie. 54.

Fili diligenter adverte motus nature et gracie quia valde contrarie et subtiliter movent et vix nisi a spirituali et intimo illuminato homine discernuntur. Omnes quidem bonum appetunt et aliquid boni in suis dictis et factis pretendunt ideo sub specie boni multi falluntur. Natura callida est et multos trahit illaqueat et decipit et se semper pro fine habet. Sed gracia simpliciter ambulat ab omni specie mala declinat fallacias non pretendit et omnia propter deum pure agit in quo et finaliter requiescit. Natura invite vult mori nec premi vult nec superari nec subesse neque sponte subiugari. Gracia vero studet mortificacioni proprie resistit sensualitati querit subici nec propria vult libertate fungi sub disciplina amat teneri nec alicui cupit dominari sed sub deo semper vivere stare et esse atque propter deum omni humane creature humiliter parata inclinari. Natura pro suo commodo laborat et quid lucri sibi ab alio proveniat attendit. Gracia autem non quod

sibi utile et commodum sit/
sed quid multis proficiat magis
considerat Natura libenter
honorem et reverentiam accipit
Gratia vero omnem honorem et glo
deo fideliter attribuit
Natura confusionem timet
et contemptum/ Gratia autem
gaudet pro nomine Jhesu
pati contumeliam/ Natura
ocium amat et quietem
corporalem Gratia vero va
cua esse non potest/ sed libenter
amplectitur laborem Natura
querit habere curiosa et pul
chra/ et abhorret vilia et
grossa Gratia vero simplicibus
delectatur et humilibus/ aspera
non aspernatur/ nec vetustis
refugit indui pannis
Natura respicit temporalia
gaudet ad lucra terrena
tristatur de dampno/ irri
tatur levi iniurie verbo
Sed gratia attendit eterna
non inheret temporalibus/
nec in perdicione rerum
turbatur/ nec verbis durio
ribus acerbatur/ quia thesaurum
suum et gaudium in celo
ubi nil perit constituit
Natura cupida est et liben
tius accipit quam donat/
amat propria et privata
Gratia autem pia est et communis/
vitat singularia/ contentatur
paucis/ beatius iudicat dare
quam accipere Natura inclinat
ad creaturas/ ad carnem propriam/
ad vanitates et discursus
Sed gratia trahit ad deum et ad
virtutes/ renunciat creaturis
fugit mundum/ odit carnis de
sideria/ restringit evagaciones/
erubescit in publico apparere/
Natura libenter aliquod solacium
habet externum in quo delectetur
ad sensum Sed gratia in solo
deo querit consolari/ et in summo
bono super omnia bona visibilia
delectari Natura totum agit propter
lucrum et commodum proprium/ nichil
gratis agere potest/ sed aut equale
aut melius/ aut laudem vel favorem
pro beneficiis consequi sperat/ et
multum ponderari sua gesta et
dona concupiscit Gratia vero
nil temporale querit/ nec aliud
premium quam deum solum pro mercede
postulat/ nec amplius de
temporalibus necessariis desiderat
nisi quantum hec ad assecutionem
eternorum valeant deservire
Natura gaudet de amicis
multis et propinquis/ gloriatur de
nobili loco et ortu generis

carisma i. gracia ut donum gracie

arridet potentibus blanditur
diuitibus applaudit sibi similibus
Gracia autem et inimicos dili-
git / nec de amicorum turba
extollitur / nec locum nec
ortum natalium reputat /
nisi virtus maior ibi fuit
fauet magis pauperi quam
diuiti / compatitur plus in-
nocenti quam potenti / con-
gaudet veraci non fallaci
exhortatur semper bonos
meliora carismata emulari
et filio dei per virtutes
assimilari. Natura de
defectu et molestia cito
conqueritur. Gracia constanter
fert inopiam Natura
omnia ad se reflectit / pro se
certat et arguit Gracia
autem cuncta ad deum cuncta
reducit vnde originaliter
emanant / nichil boni sibi
ascribit nec arroganter
presumit / non contendit nec
suam sentenciam aliis prefert / sed
in omni sensu et intellectu eter-
ne sapiencie ac diuino examini
se submittit Natura
appetit scire secreta et
noua audire vult exte-
rius apparere / et multa per

sensus experiri desid-
rat agnosci et agere vnde
laus et admiracio procedit Gracia
gracia non curat noua nec
curiosa percipere quia totum
hoc de vetustate corruptio-
nis est ortum / cum nichil
nouum et durabile sit super
terram. Docet itaque sensus
restringere vanam complacen-
ciam et ostentacionem de-
uitare / laudanda et digne
miranda humiliter abscondere
et de omni re et omni sciencia uti-
litatis fructum atque dei
laudem et honorem querere
Non vult se nec sua pre-
dicari / sed deum in suis
donis optat benedici qui
cuncta ex mera caritate
largitur. Hec gracia
supernaturale lumen et
quoddam speciale dei donum
est et proprie electorum signa-
culum et pignus salutis
eterne / quia hominem de terrenis
ad celestia amanda sus-
tollit / et de carnali spiritualem
efficit. Quanto igitur
natura amplius premitur
tanto maior gracia infun-
ditur / et quotidie nouis
visitacionibus interior
homo secundum ymaginem

dei reformatur **De corrupcione nature et efficacia gracie divine c. lv.**

Domine deus meus qui me creasti ad ymaginem et similitudinem tuam/ Concede michi hanc graciam quam ostendisti tam magnam et necessariam ad salutem ut vincam pessimam naturam meam trahentem ad peccata et in perdicionem Sencio enim in carne mea legem peccati contradicentem legi mentis mee/ et captivam me ducentem ad obediendum sensualitati in multis nec possum resistere passionibus eius nisi assistat tua sanctissima gracia cordi meo ardenter infusa Opus est gracia tua et magna gracia/ ut vincatur natura/ ad malum semper prona ab ~~adolescent~~ adolescencia sua Natura per primum hominem adam lapsa et viciata per peccatum/ in omnes homines pena huius macule descendit ut ipsa natura que bene et recta a te condita fuit pro vicio iam et infirmitate corrupte nature ponatur eo quod motus eius sibi relictus ad malum et inferiora trahit Nam modica vis que remansit est tamquam scintilla quedam latens in cinere Hec est ipsa racio naturalis circumfusa magna caligine adhuc iudicium habens boni et mali/ veri falsique distantia/ licet impotens sit adimplere omne quod approbat/ nec pleno iam lumine veritatis nec sanitate affectionum suarum potitur Hinc est deus meus quod condelector legi tue secundum interiorem hominem sciens mandatum tuum fore bonum et iustum et sanctum arguens eciam omne malum et peccatum fugiendum/ carne autem servio legi peccati Dum magis sensualitati obedio quam racioni Hinc est quod velle michi bonum adiacet perficere autem non invenio Hinc sepe multa bona propono/ sed quia gracia deest ad adiuvandum infirmitatem meam, ex levi resistencia resilio et deficio Hinc accidit quod viam perfectionis cognosco qualiter agere debeam clare satis video/ sed proprie corrupcionis pondere pressus ad perfectiora non ~~consurgo~~ assurgo O quam maxime est michi necessarium

domine tua gratia ad inchoandum bonum, ad proficiendum et perficiendum; nam sine ea nichil possum facere. Omnia autem ~~vere~~ possim in te, confortante me gratia tua. O vere celestis gratia, sine qua nulla sunt propria merita, nullaque bona nature ponderanda; nichil artes, nichil divicie, nichil pulchritudo vel fortitudo, nichil ingenium vel eloquencia valet apud te domine sine gratia.

nota

Nam dona nature bonis et malis sunt communia; electorum autem proprium donum est gratia sive dilectio, qua insigniti digni habentur vita eterna. Tantum enim hec gratia, ut nec donum prophecie, nec signorum operacio, nec quantumlibet alta speculacio aliquid estimetur sine ea. Et neque fides neque spes nec alie virtutes tibi accepte sunt sine caritate et gratia. O beatissima gratia, que pauperem spiritu virtutibus divitem facis, nec divitem multis bonis humilem corde reddis. Veni, descende ad me, reple me mane consolacione tua, ne deficiat pro lassitudine et ariditate anima mea. Obsecro domine ut inveniam graciam in oculis tuis; sufficit enim michi gratia tua, ceteris obtentis que desiderant natura. Si fuero temptatus et vexatus tribulacionibus multis, non timebo mala dum mecum fuerit gratia tua. Ipsa fortitudo mea, ipsa auxilium confert et consilium. Cunctis hostibus potencior est, et sapiencior universis sapientibus; magistra est veritatis et doctrix discipline, lumen cordis, solamen pressure, fugatrix tristicie, ablatrix timoris, nutrix devocionis, productrix lacrimarum. Quid sum sine ea nisi aridum lignum, stipes inutilis ad eiciendum. Tua ergo me domine gratia semper preveniat et sequatur, ac bonis operibus iugiter prestet intentum. Per Ihesum Christum filium tuum.

Quod nosmetipsos abnegare et Christum imitari debemus — ~~36~~ 46

Fili quantum a te vales
exire / tantum in me
poteris transire Si-
cut michil foris concupis-
cere / internam pacem facit
si se interius relinquere
deo iungit Volo te ad
discere perfectam abnegatio-
nem tui in me a volun-
tate sine contradictione et
querela Sequere me Ego
sum via veritas et vita
Sine via non itur / sine
veritate non cognoscitur /
sine vita non vivitur.
Ego sum via quam sequi de-
bes / Veritas cui credere
debes Vita quam sperare
debes Ego sum via in-
mobilis / Veritas in-
fallibilis Vita inter-
minabilis Ego sum via
rectissima / veritas suprema
Vita vera / vita beata / vita
increata Si manseris
in via mea / cognosces
veritatem / et veritas
liberabit te Et appre-
hendes vitam eternam /
Si vis ad vitam ingredi
serva mandata Si
vis veritatem cognoscere
crede michi Si vis per-
fectus esse vende omnia

Si vis esse discipulus
meus abnega te ipsum
Si vis beatam vitam possidere /
presentem vitam contempne
Si vis exaltari in celo / hu-
milia te in mundo / Si vis
regnare mecum / porta crucem
mecum Soli enim servi crucis
inveniunt viam beatitudinis
et vere lucis Domine ihesu
xpiste quia arta erat vita
tua / et toti mundo despecta
dona michi tecum mundi despectu
imitari Non enim maior est
servus domino suo / nec discipulus
super magistrum / Exerceatur
servus tuus in vita tua
quia ibi est salus mea
et sanctitas vera Quicquid
extra eam lego ut audio
non me recreat nec delectat
Fili quia hec scis et legisti omnia /
beatus eris si feceris ea Qui
habet mandata mea et
servat ea / ipse est qui diligit
me ego diligam eum et ma-
nifestabo ei meipsum et fa-
ciam eum consedere mecum in
regno patris mei Domine ihesu
sicut dixisti et promisisti / sic
utique fiat et michi promereri
contingat Suscepi de
manu tua crucem et por-
tabo eam usque ad mortem
sicut imposuisti michi

Vere vita boni monachi crux
est sed dux paradysi. Incep-
tum est, retro abire non licet
nec relinquere oportet.
Eya fratres pergamus simul,
Jhesus erit nobiscum. Propter
Jhesum suscepimus hanc
crucem, propter Jhesum perse-
veremus in cruce. Erit ad-
iutor dux noster qui et precessor.
En rex noster ingreditur cruce
ante nos, qui pugnabit pro
nobis. Sequamur viriliter, nemo
metuat terrores, simus parati
mori fortiter in bello, nec
inferamus crimen glorie nostre
et fugiamus a cruce.

**Quod homo non sit nimis de-
iectus quando in aliquos labitur
defectus.**

Fili, magis michi
placent paciencia
et humilitas in adversis quam
multa consolatio et devotio
in prosperis. Ut quid te con-
tristat parvum factum contra
te dictum? Si amplius fuisset,
commoveri non debuisses.
Sed nunc permitte transire.
Non est primum nec novum
nec ultimum erit, si diu vix-
eris. Satis virilis es quam-
diu nichil obviat adversitatis.
Bene etiam consulis et alios
nosti roborare verbis, sed
cum ad ianuam tuam venit
repentina tribulatio, deficis
consilio et robore. Attende mag-
nam fragilitatem tuam, quam
sepius experiris in modicis
obiectis. Tamen pro salute tua
ista fiunt, cum hec et similia contin-
gunt. Pone ut melius ex-
nosti ex corde, et si te tetigit,
non tamen deiciat nec diu
implicet. Ad minus sustine
patienter, si non potes gaudenter.
Etiam si minus libenter audis
et indignacionem sentis,
reprime te, ne paciaris aliquid
inordinatum ex ore tuo exire,
unde parvuli scandalizentur.
Cito conquiescet commotio ex-
citata, et dolor internus rever-
tente dulcorabitur gratia. Ad-
huc vivo, dicit Dominus, iuvare
paratus sum, et solito amplius
consolari, si confisus fueris
michi et devote invocaveris.
Animequior esto et ad ma-
iorem sustinenciam accingere.
Non est totum frustratum,
si te sepius percipis tribu-
latum aut graviter temptatum.
Homo es et non Deus, caro es
et non angelus. Quomodo
tu posses semper in eodem
statu virtutis permanere,
quando hoc defuit angelo in celo
et primo homini in paradyso?
Ego sum qui merentes

erigo sospitate et sua
cognoscentes infirmitate
ad meam perducho diuini-
tate. Nunc videant si tu ver-
bum tuum dulce super mel et
fauum ori meo. Quid fa-
cere in tantis tribulacionibus
et angustiis meis, nisi
me confortares tuis sanctis
sermonibus, dummodo tandem
ad portum salutis perveniam
quid cure est, que et quanta
passus fuero. Da finem
bonum, da felicem ex hoc
mundo transitum. Memento
mei deus meus et dirige
me in recto itinere in regnum
tuum. Amen. De altioribus
rebus et occultis iudi-
48. ciis dei non scrutandis c. 48.
Fili caveas dispu-
tare de altis ma-
teriis et de occultis
dei iudiciis. Cur iste
sic relinquitur et ille ad
tantam graciam sumitur. Cur
iste affligitur et ille tam
eximie exaltatur. Ista omnem
humanam facultatem exce-
dunt, nec investigandum
iudicium divinum ulla racio
prevalet ut disputacio.
Cum ergo hec suggerit
inimicus vel eciam quidam
curiosi inquirunt homines.
Responde illud prophete: Iustus es domine
et rectum iudicium tuum. Et illud:
Iudicia domini vera iustificata
in semetipsa. Iudicia mea
metuenda sunt, non discucien-
da, quia humano intellectui sunt in-
comprehensibilia. Noli eciam inquirere
nec disputare de meritis sanctorum
quis alio sit sanctior, aut quis
maior fuit in regno celorum.
Talia generant sepe lites et
contenciones inutiles, nutriunt
quoque superbiam et vanam gloriam.
Unde oriuntur invidie et dissen-
tiones, dum ille istum sanctum et alius
alium conatur superbe preferre.
Talia autem velle scire et in-
vestigare, nullum fructum affe-
runt, sed magis sanctis displicent
quia non sum deus dissensionis
sed pacis, que pax magis in
humilitate vera quam in propria
exaltacione consistit. Quidam
zelo dileccionis trahuntur ad hos
vel ad illos, ampliori affectu,
sed humano pocius quam divino.
Ego sum qui cunctos condidi
sanctos, ego donavi graciam, ego
prestiti gloriam. Ego novi sin-
gulorum merita, ego preveni
eos in benediccionibus dulcedinis
mee. Ego prescivi dilectos ante
secula. Ego eos elegi de mundo

non ipsi me preelegerunt Ego
vocaui per graciam, attraxi per
misericordiam Ego perduxi eos per
temptaciones varias Ego
infudi consolaciones magnifi-
cas Ego dedi perseueranciam
Ego coronaui eorum pacienciam
Ego primum et nouissimum agnosco
ego omnes inestimabili dileccione
amplector, ego laudandus sum
in omnibus sanctis meis, ego super omnia
benedicendus sum, et honorandus
in singulis, quos sic gloriose mag-
nificaui et predestinaui sine
ullis precedentibus meritis per-
sonis Qui ergo vnum de minimis
meis contempserit, nec magnum
honorat, quia pusillum et magnum
ego feci Et qui derogat alicui
sanctorum derogat et mihi et ceteris
omnibus. In regno sanctorum omnes vnum
sunt per caritatis vinculum, Idem
senciunt, idem volunt, et omnes
in vnum se diligunt Adhuc
autem quod multum altius est plus
me quam se et sua merita diligunt
Nam supra se rapti et extra
propriam dileccionem tracti toti in
amorem meum pergunt in quo
et fruitiue quiescunt Nichil
est quod eos auertere possit aut
deprimere quippe qui eterna veri-
tate pleni igne ardescunt

Derogo ab ae
oenel spitzen

inextinguibilis caritatis Taceant igitur
carnales et animales homines de
sanctorum statu disserere, qui non
norunt nisi priuata gaudia dili-
gere Demunt et addunt pro
sua inclinacione, non prout placet
eterne veritati In multis est
ignorancia eorum maxime qui parum
illuminati sunt, raro aliquem
perfecta dileccione spirituali diligere
norunt Multum adhuc naturali
affectu et humana amicicia
ad hos vel ad illos trahuntur, et
sicut in inferioribus se habent ita
et de celestibus ymaginantur
Sed est distancia incomparabilis
que inperfecti cogitant, et que
illuminati viri per reuelacionem
supernam speculantur Caue ergo
fili de istis curiose tractare
que tuam scienciam excedunt Sed
hoc magis satage et intende
ut uel minimus in regno dei queas
inueniri Et si quispiam sciret
quis alio sanccior esset uel maior
haberetur in regno celorum quid ei hec
noticia prodesset, nisi se ex hac cog-
nicione coram me humiliaret et in
maiorem nominis mei laudem exur-
geret Multo acceptius deo
facit qui de peccatorum suorum magni-
tudine et virtutum suarum paruitate
cogitat, et quam longe a perfeccione
sanctorum distat quam qui de eorum ma-
ioritate uel pruritate disputat

Melius est sanctos devotis pre-
cibus et lacrimis exorare et eorum glo-
riosa suffragia humili mente im-
plorare quam eorum secreta vana in-
quisitione perscrutari. Illi bene et
optime contentantur si homines
sciret contentari et vaniloquia
sua compescere. Non gloriantur de
propriis meritis. Quippe qui sibi
nichil bonitatis ascribunt sed
totum mihi qui ipsis cuncta ex in-
finita caritate mea donavi.
Tanto amore divinitatis et gaudio
supereffluenti replentur ut nichil
eis desit glorie nichilque possit de-
esse felicitatis. Omnes sancti quanto
altiores in gloria, tanto humiliores
in seipsis et mihi viciniores et dilec-
tiores consistunt. Ideoque habes scriptum
quod mittebant coronas suas ante
deum et ceciderunt in facies suas
coram agno et adoraverunt
viventem in secula seculorum. Multi
querunt quis maior sit in regno
dei, qui ignorant an cum minimis
erunt digni computari. Magnum
est vel minimum esse in celo, ubi
omnes magni sunt quia omnes filii
dei vocabuntur et erunt. Mini-
mus erit in mille et peccator centum
annorum morietur. Cum enim quererent
discipuli quis maior esset in
regno celorum, tale audierunt
responsum: Nisi conversi fueritis
et efficiamini sicut parvuli, non
intrabitis in regnum celorum.
Quicumque ergo humiliaverit se sicut
parvulus iste, maior est in reg-
no celorum. Ve eis qui cum parvulis
humiliare se sponte dedignantur,
quoniam humilis ianua regni celestis
eos non admittet intrare. Ve
etiam divitibus qui habent hic con-
solationes suas, quia pauperibus
intrantibus in regnum dei
ipsi stabunt foris eiulantes.
Gaudete humiles et exultate
pauperes, quia vestrum est regnum
dei si tamen in veritate ambulatis.

Quod omnis spes et fiducia in solo deo est figenda. c. 49.

Domine que est fiducia
mea quam in hac vita habeo
aut quod maius solacium meum ex
omnibus apparentibus sub celo? Non-
ne tu domine deus meus, cuius
misericordie non est numerus? Ubi mihi
bene fuit sine te? Aut quando
male esse potuit presente te?
Malo pauper esse propter te, quam
dives esse sine te. Eligo potius
in terra tecum peregrinari quam
sine te celum possidere. Ubi tu
ibi celum, atque ibi mors et infernus
ubi tu non es. Tu michi in desi-
derio es, et ideo post te gemere
et clamare et exorare necesse est.
In nullo possum denique plene

confide quam in necessitatibus auxi-
liari opportunius nisi in te solo deo
meo. Tu es spes mea, tu fiducia
mea, tu consolator meus et fidelis-
simus in omnibus. Omnes quae sua sunt
querunt, tu salutem meam et pro-
fectum meum solummodo pretendis
et omnia in bonum michi convertis.
Etiam si variis temptacionibus
et adversitatibus exponas, hoc
totum ad utilitatem meam ordi-
nas, qui mille modis dilectos
tuos probare consuevisti. In qua
probacione non minus diligi debes
et laudari, quam si celestibus consola-
cionibus me repleres. In te ergo domine
deus pono totam spem meam
et refugium, in te omnem tribulacionem
meam et angustiam constituo, quia
totum infirmum et instabilem in-
venio, quicquid extra te conspicio. Non
enim proderunt multi amici, neque
fortes auxiliarii adiuvare po-
terunt, nec prudentes consiliarii
responsum utile dare, neque li-
bri doctorum consolari, nec aliqua
substancia liberare, nec locus aliquis
secretus et amenus contutari, si
tu ipse non assistas, iuvas, confor-
tas, consoleris, instruas et custo-
dias. Omnia namque quae ad pacem
videntur esse et felicitatem ha-
bendam te absente nichil sunt
nichilque felicitatis in veritate con-
ferunt. Finis ergo omnium bonorum
et altitudo vite, et profunditas
eloquiorum tu es, et in te super omnia
sperare fortissimum solacium servorum
tuorum. Ad te sunt oculi mei. In
te confido deus meus misericordiarum
pater. Benedic et sanctifica animam
meam benedictione celesti, ut fiat
habitacio tua sancta et sedes eterne
glorie, nichilque in templo tue
dignitatis inveniatur quod ocu-
los tue maiestatis offendat.
Secundum magnitudinem bonitatis
tue et ~~magn…~~ multitudinem
misericordiarum tuarum respice in
me, et exaudi orationem pau-
peris servi tui longe exulantis
in regione umbre mortis. Protege me
et conserva animam servuli tui inter
tot discrimina vite corruptibilis
ac comitante gracia tua, dirige
per viam pacis ad patriam ~~pp~~
perpetue ~~felicitatis~~ claritatis. Amen.

Explicit liber interne consolacionis
Per manus arnoldi de vaeschele
Ge~~[illegible]~~

Incipiunt testamenta xii patriarcharum in quibus sunt
pulcherrime et apertissime prophetie de xpo que transtu-
lit magister Robertus dictus grossum caput lyncolniensis
episcopus de greco in latinum. Testamentum ruben qui
interpretatur visionis filius

Ruben priusquam moreretur in C° xxvii° anno vi-
te sue post duos annos mortis Joseph egrotans
dixit filiis suis. Ecce testificor coram vobis
deum celi hodie ut non ambuletis in ignorantia
iuventutis et fornicatione in qua effusus sum ego et inqui-
navi lectum patris mei iacob. Dico enim vobis quoniam percus-
sit me dominus plaga magna in pluribus meis per men-
ses vii. Et nisi pater meus orasset pro me dominum periisse.
quoniam dominus voluit me occidere. Eram annorum triginta
quando malum hoc feci coram domino. et vii mensibus infirma-
tus sum usque ad mortem. et in electione anime mee vii an-
nis penitui coram domino. vinum et siceram non bibens et
caro non intravit in os meum. et omnem panem desiderii
non gustavi. lugens pro peccato meo. magnum enim erat
Et nunc filii mei veritatem diligite et ipsa custodiet
vos. Non attendatis in visione mulierum. neque singulari-
ter sitis cum femina que est sub viro. Neque enim circumstrue-
tis in operatione mulierum. Nisi vidissem balam balneantem
in cooperto loco. non cecidissem in iniquitatem magnam. Con-
spiciens enim mens mea nuditatem muliebrem. non permisit
me dormire usque quo operatus sum abominationem. Ab-
sente enim patre meo cum ysaac patre suo. bala erat ebria
et dormiebat revelata in cubili. Et ego ingrediens
vidensque nuditatem ipsius. operatus sum iniquitatem. Et
derelinquens eam dormientem egressus sum. Et confestim
revelabat angelus patri meo iacob de impietate mea
Et veniens lugebat super me. non amplius tangens
eam. et usque ad mortem patris mei non habebam fidu-
ciam aspicere in faciem iacob. vel loquendi alicui fra-
trum meorum propter obprobria. Et usque nunc conscientia mea

contristat me de peccato meo. Non. perditio anime mee
est fornicatio dividens a deo et approximare faciens
ad ydola. quoniam ipsa est errare faciens intellectum et
mentem. et deducit viventes ad infernum. quia multos
perdit fornicatio. Nota. perniciose sunt mulieres
filii. habentes potestatem super homines. dolose agunt
in formis quoniam eos ad se attrahunt. et per ornamentum
errare faciunt eorum mentes. et per visum venenum in-
ferunt. et tunc opere captivant. Precipite ergo mulieribus
vestris et filiabus ut non ornent capita sua et visus. quia
omnis mulier dolose agens in hiis. in punitione fu-
turi seculi servata est. Custodite ergo vos a fornica-
tione. quoniam omne scelus habitat in desideriis eius. propter hoc
zelabitis filios levi. et queretis exaltari super eos. sed
non poteritis. deus enim faciet vindictam eorum et morie-
mini morte pernitiosa. Levi enim dedit dominus principatum et
iude. propter hoc mando vobis audire levi quoniam ipse
noscet legem dei. et dividet iudicium et sacrificia pro
omni israel. usque ad consummationem temporum principis
sacerdotum christi quem dominus benedixit. Ergo vos per deum
celi iuro facere veritatem unusquisque ad proximum suum
et ad levi appropinquate in humilitate cordibus. ut recipiatis
ex ore eius benedictionem. quoniam in eo elegit dominus regna-
re super omnes populos. et adorate semen eius. quoniam pro
nobis morietur in bellis visibilibus. et erit in nobis
rex seculorum. et mortuus est ruben mandans hec fi-
liis suis. Tradunt hebrei quod iacob erat lxxxiiij
annorum quando duxit lyam. et quod inde usque ad nativi-
tatem ioseph fuerunt anni vij. secundum genesim. et libellus iste
et veritas aliter ostendunt. Testamentum symeonis
lxxxj° anno iacob natus est symeon. l. audiens lxvj
annis vixit cum patre et liiij post patrem. et obiit anno
C. xx. vite sue. Iacob. lxx anno vite sue venit ad la-
ban lxxvij° anno eius natus est ruben. vixit quoque cum
patre lxxxj annis et post patrem lvj annis. Nam C.

xxvij annorum fuit cum moreretur.

Symeon antequam moreretur. C.xxº anno vite sue
In anno quo mortuus est symeon osculatus est
filios suos et dixit eis Ego genitus ex iacob
filius secundus et ex lya matre mea potens effectus sum
valde. non formidans operatione. neque timui ab omni re.
Cor meum erat durum. et epata mea inmobilia. et vis-
cera mea non compassiua. In tempore illo inuidi ioseph quia
dilexit eum pater meus. et firmaui super eum epata mea
ad occidendum eum. quoniam princeps erroris mittens spi-
ritum zeli excecauit mentem meam ut non attenderem ei si-
cut fratri meo. Sed deus eius liberauit eum. Judas fra-
ter meus vendidit eum ysmahelitis. Ruben vero con-
tristatus est volens eum liberare. ego autem iratus sum contra
iudam quinque menses. quoniam viuum eum dimisit. Et impedi-
uit me dominus per operationem manuum. quoniam manus mea
dextera semisicca erat per dies septem. Et cogno-
ui quoniam propter ioseph hoc accidit michi. Et penitens
fleui et oraui dominum ut restitueret michi manum meam.
Et per duos annos in timore domini punivi in ieiunio
animam meam quia periculosam rem cogitaueram coram
domino et patre meo inuidens fratri meo. Et nunc filii cus-
todimini ab inuidia. quia quando inuidia dominatur menti ho- nota
minis non dimittit eum neque comedere neque bibere ne-
aliquid que facere [aliquid] bonum. Inuidiosus non floret. inuidus mar-
cescit. Et erat interrogans pater meus de me quoniam vi-
dit me tristem et dicebam. epata mea doleo. Trista-
bar ego super omnibus quoniam ego eram causa venditionis io-
seph. Et quando descendimus in egiptum et ligauit me quasi
exploratorem. cognoui quoniam iuste patiebar et non sum con-
tristatus. Joseph erat vir iustus et bonus. habens spiritum
dei in se ipse non est recordatus facere malum in me.
sed dilexit me ut alios fratres. Custodimini ergo filii
mei ab omni zelo et inuidia. rogantes deum et patrem fra- nota
tris mei ioseph ut det vobis gratiam et gloriam et be-
nedictionem sicut vidistis in ipso omnibus diebus vite sue

Non inpperauit nobis de hoc verbo sed dilexit
nos sicut animā suā et super filios suos Poster hec
erat ioseph pulcher spē et decorus aspectu. q̄m nō
habitauit in eo quidq̄ꝫ p̄niciosū. conturbatione em̄
spūs facies manifestat. Nō fornicemini. quia fornica-
tio ē om̄ malorū nutrix. Diuidens a deo et di-
rigens ad belial ¶ Nō q̄n requiescet om̄s caro
a conturbatōne. tūc dn̄s deus israel magnus
apparebit in terra ut hō. et saluabit in ip̄o die a-
dam Tūc dabit om̄s spūs erroris in conculca-
tionē. et homines sup spiritꝫ p̄niciosos regnabūt
Tūc resurgam in leticia et benedicā altissimū in
mirabilibꝫ eius. q̄m deus corpus assumens et co-
medens cū hominibus saluabit homines Et nūc fi-
lij mei obedite leui et in iuda letamini. et nō effe-
ramini sup duas tribꝫ has. q̄m ex ipis orietur vobis
salutare dei Suscitabit em̄ vobis dn̄s ex leui ut
principē sacerdotem. et ex iuda ut regem deū et
hominē Iste saluabit om̄s gentes et genus israel.
Et dormiuit symeon cū patribus suis C xx. annorum
Et reduxerūt ossa eius in bello egiptiorū abscon-
dite Ossa em̄ ioseph custodiebāt egiptij in erarijs
regū. dicebat em̄ incantatores. q̄m in exitu ossiū io-
seph erūt in egipto tenebre et caligo et plaga mag-
na valde egiptijs. et cū lucerna nō cognosceret vnꝯ-
quisq̄ꝫ fratrē suū ¶ Testamētū sancti leui lxxxiiij°
anno vite iacob natus est beatus leui · l · adiunctus.
lxiij ānis vixit cū p̄re et post p̄rem ānis vixit lxxiij
Obijt C xxxvij annorū

Clarauit leui q̄n moriturꝯ erat. sanꝯ em̄ conuocans
filios suos dixit eis Ego leui eram quasi an-
norū viginti q̄n feci cū symone vindictā sororis
mee dyne de emor Vt aut pascimꝯ greges. spūs
intellectꝯ dn̄i venit super me. et videbam om̄s
hoīes exterminantes vias suas. et tristatꝯ sum

de gnē hoim̄. et oraui deū ut saluarer. tuc̄ cecidit super me sompnus et ecce aperti sūt celi. et dixit michi angelus. Ingredere Et ingrediebar ex primo celo in secundū. et vidi ibi aquā suspensā in medio huius et illius. et vidi tercium celū multo splendidius quam duos Etem̄ altitudo erat in ipso infinita. et dicebam. propter quid istud et dixit angelus Nō mireris in hiis. alios quatuor videbis clariores cū ascendes illuc Cum ipse deū stabis et misteria eius anūciabis homībus Et per te et per iudam apparebit deus in hominibus: saluans in ipso omne genus hoim̄ Et ex parte tua erit vita tua. ager tuus. vinea tua. fructus. aurū. et argentū. Audi igitur de vii celis Quod inferius est propter hoc triste est quia illud iuxta omēs iniusticias hoim̄ est Secūdm habet ignē et niuem et glaciē parata in iusto iudicio dei in ipso sūt omnes retribucionū spiritus in vindictam iniquorū In tercio sūt virtutes astrorū ordinate in diem iudicij ad faciendā vindictā in spiritibus erroris et belial. In quarto supius sūt ~~archangeli~~ In quinto sūt angeli faciei dm̄ ministrantes In sexto sūt angeli rnsiones ferentes faciei dm̄ In septimo quod post hoc est sūt throni et potestates in quo ympni domino semper offeruntur Cum igitur dn̄s respexerit super nos omēs. nos commouebimur. et celi terra et abyssi a facie magnitudinis eius commouebuntur. ffilij autem hominū in hiis existentes insensibiles peccabūt et irritabūt altissimū. Scitote igitur cognoscite quando faciet dn̄s iudiciū super filios hoim̄. quando petris scissis. et sole extincto. et aquis siccatis. et igne tremente et omni creatura turbata. et inuisibilibus spiritibus liquefactis. inferno spoliato in passione altissimi Omēs nō credentes permanebūt in iniusticijs suis. propter hec in punitione iudicabuntur Audiuit igitur altissimus oracionem tuā

ipse

sancti

ut efficiaris filius et famulus et ut sol eris omni semi
israhel. Et dabit tibi benedictionem et semini tuo quousque
dominus visitet omnes gentes in visceribus misericordie eius
usque in seculum. Veruntamen filii tui imponent manus in
ipsum ad crucifigendum eum. Et propter hoc datum est tibi
consilium et intellectus ad faciendum intelligere filios
tuos de ipso. qui benedicens eum benedictus erit. et ma
ledicentes eum dispibunt. Tunc angelus duxit me in ter
ra. et dedit michi scutum et gladium. et dixit michi. fac
vindictam in sychem pro dyna. Et ego ero tecum quia dominus
misit me. Et occidi in illo tempore filios emor. Ego consului
patri meo et ruben fratri meo ut dicerent filiis e
mor ut circumciderentur. quia zelavi propter abominatio
nem quam fecerat in israhel. Et ego interfeci sychem in
primis. Et symeon emor. Et post hoc fratres mei percus
serunt civitatem in ore gladii. Et post hoc exiens in be
thel vidi septem homines in veste alba dicentes michi
Exurge. indue stolam sacerdotii et coronam iusticie.
et racionale intellectus. et poderem veritatis et balteo
fidei. et mitram signi et ephod prophetie. Et unusquisque
ipsorum unumquodque portans imposuerunt michi. et dixe
runt. Amodo esto in sacerdotem tu et semen tuum usque
in seculum. Et primus unxit me oleo sancto et dedit
michi virgam iudicii. Secundus lavit me aqua mun
da et cibavit me pane et vino sancta sanctorum. et circumpo
suit michi stolam sanctam et gloriosam. Tercius me
byssinam induit similem ephod. Quartus zonam michi
circumposuit similem purpure. Quintus ramum michi
olive dedit pinguedinis. Sextus coronam capiti cir
cumposuit. Septimus dyadema michi circumposuit sa
cerdotii et implevit manus meas thymiamathe. ut
sacerdotio fungerer domino. Et benedixit me pater
patris mei et docuit me legem sacerdotii et sacri
ficiorum. et dixit. Attende fili a spiritu fornicationis
quia per semen tuum inquinabuntur sancta. Scivit ergo

Filij mei custodite que mando vobis. Innocens sum
ab impietate vestra quam facietis in consumatione seculo-
rum in salvatore mundi. sed scindetur velum templi et
non delebit deformitatem vestram Et xix anno etatis eram
quando interfeci sychem Et xx annorum factus sum sacerdo-
tio Et xxviij annorum accepi uxorem Et xlviij an-
norum ingressus sum egiptum Vos igitur filij sapientiam
possidete in timore dei cum studio. quoniam si fiat captivi-
tas et civitates dispergentur et regiones Aurum quo-
que et argentum et omnis possessio pereat. sapientiam nullus nota
potest auferre. nisi cecitas impietatis et orbitas pecca-
torum. Et nunc filij cognovi a scriptura enoch. quoniam in
fine impie agetis. in dominum manus imponentes in omni ma-
licia. et confundentur in vobis fratres In omnibus gentibus
fiet illusio Etenim pater noster israhel mundus erit ab im-
pietate principum sacerdotum. qui imponent manus suas
in salvatorem mundi. Comedentes cum meretricibus
in avaricia. mandata dei non docebitis viros. eas co-
inquinabitis. virgines violabitis. et meretricibus et ad-
ulteris copulabimini. et efficietur nuptio vestra quasi zo-
doma et gomorra. Quid facient omnes gentes cum vos
tenebrescatis. et inducatis maledictionem super genus
vestrum. pro quibus lumen mundi datum est in vobis ad il-
luminandum omnes gentes Hunc volentes occidere. con-
traria mandata docentes dei iustificationibus Propter
hoc templum domini desolabitur et eritis captivi in omnes
gentes. et accipietis obprobrium. maledictionem et con-
fusionem sempiternam a iusto dei iudicio. Et nisi propter
abraham ysaac. et iacob patres nostros ex semine meo
unus non relinqueretur in terra. Et nunc cognovi in libro
enoch quoniam in fine venient sacerdotes ydolatrantes
bellatores. avari. superbi. iniqui. impudici. puerorum et
pecorum corruptores Etenim per lxx ebdomadas er-
rabitis. et sacerdotium inquinabitis. sacrificia polluetis.
legem exterminabitis. condemnabitis sermones prophetarum
in perversitate. Persequimini viros pios odio habebitis.
iustos

veratiū sermones abominabimī. virū renoua-
tem legem altissimi erroneū appellabitis Et in
fine ut estimabitis occidetis eū. nescientes ipius
resurrectionē. inocentē sanguīē in malicia sup ca-
pita receptur. ꝓpter ipm erut scā vrā deserta et
vsq ad pauimentū prophanata. et nō erit locq
vester mundus. sed in gentibq eritis in maledic-
tionē et desperatōnē. donec ipē rursq visitauerit
vos et miserans recipiet in fide et aqua Et postq
fuit vindicta ipoꝝ a deo in sacerdotio. tūc suscitabit
dns sacerdotē nouū cui omēs sermones dei reue-
labuntur Et ipē faciet iudiciū veritatis in terra.
in m ltitudine dierū. Et orietr astrū eius in celo si-
cut rex illuīans lumē cognitōnis et solē dici Et
magnificabitr in orbe terraꝝ vsq ad assūptionē ip-
sius. Iste resplendebit sicut sol. et tollet omēs tene-
bras de sub celo. et erit pax in oī terra Celi exulta-
būt in diebq ipius. et terra gaudebit. nubes letabū-
tur. et cognito dei fūdetr in terra. ut aquarū mariū.
et angeli glorie dei facie gaudebūt. In eo celi ape-
rientr et ex templo glorie veniet sr ipm sanctificatio
voce paterna. sicut ab abraha prē ysaac. Et glā
altissimi sup ipm ducetr. et spūs sanctificatōnis et in-
tellectq requiescet sup ipm Ipē dabit magnificē-
tiā dei filijs suis in veritate in seculū. Ipē apiet
portas padisi. et stare faciet minatē gladiū adu-
sus adam. et dabit sanctis comedē de ligno vite. et
belial ligabitr ab ipo Et dabit ptātem filijs suis
ad conculcādū pniciosos spūs Tūc exultabit a-
braham ysaac et iacob. et ego gaudebo et omēs scī
induentr leticia. Et extendit pedes suos et mortuq
ē. Vixit aūt C xxxvij ānis Testamētū iude int
xij. patriarchas pcipui. lxxxiiij anno vite iacob na-
tus ē iudas. lxiiij. ānis vixit cū prē. et lvij ānis

post patrem Obijt enī C xxx annorum
Congregatꝭ filijs inde anteqͣ moreret̄ dixit
ad eos Quartꝰ filius effectꝰ sū pri meo. ve-
lox eram et studiosus in iuuētute mea. et obediēs
eram pri secūdū omē verbū Vt aūt factꝰ sū vir
dixit michi pr̄ meꝰ Rex eris et pspe**r**atꝰ in omibꝰ
Apphendens ceruū feci pri meo cibū. et capreas su-
pabā cursu meo. et omē qđ erat in campis capiebā.
leonē interfeci eripiēs hedū ab eo. vrsū capiens per
pedē dilaceraui ut canē. porcū siluestrē currendo
capiebā dilacerās eū. pdulū p caudam de cane ab-
iciebā et diripui. bouem siluestrē tenui cornibꝫ et
in circulo cōmouēs iaciens occidi eū. Et qn̄ venerūt
duo cananeorū reges loricati sup greges cū mlt̄s
popul'. ego solus currens regem prostraui et occidi.
et aliū regem taphar in equo occidi omnē qꝫ po-
pulū dispersi. Achor regem virū giganteum sa-
gittantē ante et retro in equo apprehendēs lapi-
de librarꝫ bona iaciens dedi equo et occidi eū Et
expugnans achor duabꝫ horis occidi eū In scūdo
autē cū thorace viri octo amici eius expugnaue-
runt aduersū me. e quibꝫ iiij intfeci. ceteri vero fugi-
erūt Et pater nr̄ iacob occidit belisa regem oim
regū gygantē altitudīe cubitorū xij. et cecidit
sup eos tremor et quieuerūt bellātes a nob'. ppt
hoc sine sollicitudine erat pat' nr̄ in pliis qn̄ erā
int' fres meos Et cont' austrū factū ē nobis pre-
liū ~~magnū~~ maiꝰ eo qđ sychymis erat plians cū
fribus meis Persecutꝰ sū mille viros et occidi ex
eis cc. ⁊ iiij reges et alios duos reges sup murū
et ita liberauimꝰ ebron Arecham ciuitatē potentē mu-
ratā et inaccessibilē cepimꝰ in ore gladij turrī
incendentes cū oī pplo. ꝫa machir multitudinā po-
tentē cepimꝰ et totā ciuitatē pdidimꝰ Et in septi

die dictū ē ad nos Cum ciuitates ij regū in graui
pplo veniret ad nos Ego aut et dan fingentes nos
amorreos venimꝰ in ciuitates eorū Nocte autē p
fimda venientibꝫ fratribꝫ nr̄is aperuimꝰ portas.
et omīs eos et q̄ eorū erant pdidimꝰ et tres mu
ros eorū pstrauimꝰ. Pr nr̄ xviij. ānis et nos pacē
habuimꝰ cū esau frē eius et filij eius nobiscū post
q̄ venimꝰ nos de mesopotamia a laban. et impletis
xviij. annis in xl° anno vite mee superuenit nobis
esau frater pris nr̄i in populo graui et forti et
cecidit ipē in arcu iacob et latꝰ est mortuꝰ in mō
te seyr. nos autē psecuti sumꝰ filios esau. Erat
autē eis ciuitas et murꝰ ferreus et porte eree et
nō potuimꝰ intrae in eā. et obsidentes cōclusimꝰ
eos. et nō aperuerūt portas eius per dies xx. Vi
dentibꝫ eis adduxi scalā et clypeū sup caput meū.
et recepi lapides ad tria talenta. Et ascendens oc
cidi iiij. potētes ex ipis Et die sequēti intrātes ru
ben et gad occiderūt alios lx. Tūc petierūt
nos que ad pacem sūt Et ducti consilio pris nr̄i
recepimꝰ eos tributarios. et erāt nobis dantes
frumēti choros cc. et olei bathos qngentos. vini
mensuras cc. qngentas vsqꝫ descendimꝰ i egip
tū. Et post hec venimꝰ in egiptum ad ioseph ppt
famē. tūc eram xlvij. ānorū et lxxiij annos vixi
ibi Et nūc filij mei nō inebriamī. qm̄ vinū auer
tit intellcm̄ a veritate. et accendit corpꝰ ad fornica
tionē. opatur peccatū et nō verecūdatur. qm̄ ebri
us nō erubescit Etenī me errae fecit ut nō erubes
cere in l̄titudinē in ciuitate. qm̄ in ocul' oīm declia
ui ad thamar et feci peccatū magnū. bibens nō
verecūdatꝰ sū mādatū dei. et vxorem accepi chana
neam. Et hoc ē intellectꝰ vini potatōnis. vsqꝫ nō ha
bet erubescētiā bibat Si vero transeat tūc inuehit
mutat intellcm̄. et facit ebriū turpia loqui et non

verecūdari Et penitens de peccatis meis vinū et
carnes nō sumpsi vsqȝ ad senectutē meā Et omnē le
ticiā nesciui Et ostendit michi angelus dni. qm̄ et vs
qȝ in seculū regi et paupibus mulieres dnābūt. sed
et misteria hoim̄ reuelat vinū Et turbatōnis cau
sa efficit vinū. Consulo igit vobis filij mei ut non
diligatis argentū neqȝ aspiciatis pulchritudinē
mulierū. qm̄ ppter hec duo erraui in bethsue cha
nanitide. vn̄ noui qȝ ppter hec duo erit genus meū
in malicia Custodimini igit a fornicatōe et auaricia.
qm̄ ista separant a lege dei. et cecant consiliū aīe. et
suꝑbiam edocent. et nō dimittūt virū misereri
pximo suo. Vn̄ filij mei diligite leui. michi em̄ dedit
dn̄s regnū. illi sacerdociū Et subiecit regnū sacerdo
cio. michi dedit que in terra. illi que in celis sūt.
sicut supeminet celū terre. ita supeminet sacerdociū
regno qd̄ est in terra Cum regnātes sic erūt deglu
tientes hoīes velut cete pisces Cognoscite filij qm̄
duo vacant spūs hoī spūs veritatis et spūs erroīs
Et medius ē spiritus intellectus mentis Cuius est quo
vult inclinare. Et que sūt veritatis et que sūt erro
ris sūt scripta sup pectus hoīs. et vnūquodqȝ cognos
cit dn̄s Et nō est tēpus quo latē poterit opa hoim̄. qm̄
in pectore ipm̄ scriptū ē corā dn̄o. et spiritus verita
tis testimoniū phibet de omībus. et qui peccant ex pprio
corde leuare nō possūt faciē ad iudicem. Et post hec
visitabit vos dn̄s in mīa et delectatōne et in captiui
tate Cimmeorū vrōrū Et oriet vobis astrū ex ia
cob in pace. et exurget hō de semiē meo ut sol ius
ticie. ambulās cū filijs hoim̄ in mansuetudīe et
iusticia Et omē peccatū nō inuenietur in eo. Et
aperient sup ipm̄ celi ad effundendā bndictionē
patris. et effundet spm̄ grē sup vos. et eritis ei in
filios in veritate. et ābulabitis in pceptis illius in

primis et ultimis Hec est gratia dei altissimi Hic est fons in
uitam omnibus carnibus. Tunc effulgebit sceptrum regni mei
Et a radice mea nascetur vas plantationis Et in ea ascen
det virga iusticie gentibus iudicare et saluare omnes
inuocantes nomen domini. et post hec resurget abraham, ysaac et
iacob Et ego et fratres mei principes et sceptrum vestrum
erimus in israel. Leui primus. ego secundus Joseph tercius
beniamyn quartus. symeon quintus. ysachar sextus, et ita
deinceps omnes. et est vnus populus Dei et vna lingua
Et non erit amplius spiritus erroris et belial. qui mitte
tur in ignem in seculum. Et qui in tristicia mortui sunt re
surgent in gaudio. Et qui in paupertate propter deum di
tabuntur Et qui propter dominum mortui sunt euigilabunt in
vitam. Impij vero tristabuntur. et peccatores lugebunt. et
omnes populi glorificabunt Deum in secula Et dixit. Centum xix.
annorum ego morior hodie in oculis vestris. nullus me
sepeliet in veste preciosa. uel ventrem meum rescindet. quia
hec facturi sunt regnantes Et hijs dictis obdormiuit
iudas Anno iacob lxxxvi natus est ysachar. i. mensis
quintus a lya filius. sed in ordine nonus. vixitque cum pre
dictis annis fere et post prem lxxiij Obijt enim Cxxij
annorum Testamentum ysachar quinti filij iacob.

Ysachar dixit filijs suis Ego sum quintus filius de lya
iacob. Cum factus sum vir ambulaui in rectitudine
cordis. et factus sum agricola Et benedixit me pater me
us videns quod in simplicitate ambularem. Non fui in
uidens proximo meo. neque oblocutus fui alicui. neque
vituperaui operatione et vitam hominis. Preter hec xxx.
annorum accepi vxorem et non intelligebam voluptatem
mulierum propter laborem. sed quod laborabam omnem fruc
tum et omne primum dominus offerebam per sacerdotem. et dominus
duplicauit bona mea in manibus meis. Omni pauperi
et omni tribulato tribuebam bona terre in simplicitate
cordis Et nunc filij ambulate in simplicitate cordis
quia noui in ipsa omnem beneplacentiam domini Non si non co

cupiscit proximū. nō inuadit cibos varios. nō appetit
diuersam vestem. nō vult longa tpa. nō supbit viue.
sed solū recipit volūtatē dei. et spirit9 aduersitatis
nō potest aduersus eū. Custodite ergo legem dei. et sim
plicitatē possidete. nō circūscrutātes mādata dei et
proximi actiones. Sed diligite deū et proximū. pau
peris et infirmi misereamini. opamini in omibz opibz terre. Cum
in pmis germinibus fructꝫ terre bndixit dns sedm
qd benedixit omis sanctos ab abel vsqꝫ nūc. Noui
filij mei qꝫ in extremis tempibz filij vri adherebūt
auaricie. Et derelinquētes mādata dei adherebūt
belial. et dispergētur in gētibz et seruiēt inimicis
suis. C. xxvij annoꝝ sū hodie et nō cognoui peccatū
sup me in morte. Pter vxorē meā nō cognoui aliā.
vinū tabernatoris nō bibi. Omē desiderabile proxi-
mi nō desideraui. Dolꝫ nō ē inuentꝫ in corde meo
Mendaciū nō ascendit p labia mea. Omni hoī co
tristato ingemui. Et paupi dedi panē meū. pietate
feci in omībz diebz meis et veritatē dnm dilexi in
tota fortitudīe mea. sili. et omis hoīes dilexi ut fili
os meos. Hec et uos faciatis filij mei. Et omīs spūs
belial fugiet a uobis. omne agreste ferā subiciti sbij
ciētis. habentes vobiscū deū celi ambulate cū hoībz
in simplicitate cordis. Et mortuꝰ ē in senectute bona.
omē mēbrū hns sanū. Anno iacob circit xc. natꝰ
ē zabulon. i. habitaculū. sextꝰ filius a lya. sed in or-
dine x. vixit qꝫ cū pre. lvij āinis et post patrē lxx
vij. nā C. xxxiiij annoꝝ obijt.

Zabulon C. xxxiiij annoꝝ vite sue post xxvij.
annos mortis ioseph dixit filijs suis. Cū genitus
essem auctꝰ ē pr meꝰ valde et greges et armenta eiꝰ
Non cognoui qm peccaui filij mei in diebz meis pter
ignorantiā qua feci i ioseph que zelaui fribz meis. nc
dixi pri meo qd fcm fuerat. Et fleui mltū in abscon-
dito. Timui eni multū fratres meos. quia condixerāt

q si quis dicet occidi deberet Cū volebāt occidere eū
multa testificatus sū eis cū lacrimis ut nō faceret iniq̄ta
tē hanc. cadens sup eū et dicens eis cū lacrimis ne fa
ceret Miseremini fratris nrī visceribus pris nrī iacob
Et flevi amarissime ioseph fratrē meū. Et consilio ru
ben proiectus est in unū lacum siccū et ibi latuit tres
dies et tres noctes. et ita venditus ē in cibatus Etenim precio
ioseph nō comedi ego. sed symeon et gad et alii sex fra
tres mei emerūt calciamenta sibi et uxoribus et filiis su
is dicentes Nō comedemus illud quia preciū sanguis
fris mei ē. sed conculcemus pro eo q dixit se regnatu
rū sup nos Et videamus qd erunt somnia sua Et nūc
filii mei dico vobis Custodite mādata dei et miaz
habete ad omēs. nō solū ad hoīes sed etiā ad irrona-
bilia. ppter hoc bndixit me dns Omnibus enim fratribus
meis egrotantibus ego sine egritudie ptransivi. Et
filii fratrū meorū egrotabāt et moriebātur ppter
ioseph. qa nō fecerūt cū eo misericordiā. filii mei si
ne egritudie sūt sicut nostis custodivi. Et qn erā in
chanaan. in litore venatus sū venatore pisciū iacob
pri meo. Prius ego feci scafā in mari navigare qm do
minus dedit michi intellectū et sapiaz in ea. Et ex ve
natone oī hoī pegrino miseratus dabam. si vero
pegrinus ul' egrotans erat ul' senex. coquens pisces
scdm unicuiusq opus offerebā. Propt' hoc multos
pisces me venari fecit dns Qui enim tribuit proximo
accipiet multiplicia a dno Quinq ānis piscatus sū. oī
hoī quē viderem tribuens. et oī domui pris mei suf
ficient'. Videbā tribulatū in hyeme et miseratus sū
sup ipm. furatus vestimentū de domo mea. abscondite
tribui tribulato Et vos filii miaz facite Et si nō
habetis dare indigenti copatiamini ei visceribus mie
Cum qn manus mea nō inveniet ad horā tribuere
indigenti. amplius stadiis vii ambulabā cū ipo flebā
Et vos filii habete miaz adusus omnē hoiez ut deus

ꝯpiciet vobis. qm̄ in extremis diebꝰ mittet dn̄s mi
sericordiā suā in terra. et ubi inueniet viscera mīe
ibi habitabit Cauatū em̄ miserē hō in proximū. tm̄ de
us in ipm̄. Cū vero descendimꝰ ī egiptū ioseph nō est
recordatꝰ mali. nos videns misertꝰ ē. In quē aspici
entes et uos īmemores malorū efficiamī Cū mali
cia diuidit vnitatē et omnē consanguinitatē diffugit.
et aīaz ꝑturbat. Memoria em̄ mali nō habz mīaz
Attendite aquas qm̄ insil' mouent lapides et ligna
et arenā distrahūt. Ubi uero diuidatur fient neglctē
Et ita vos si diuidamī eritis Nec scindamī in duo ca
pita. qm̄ omē qđ fecit deus habet vnū caput. dedit
duos humeros. manꝰ. pedes atqꝫ oīa membra vni
capiti obediūt. Noui in scripturis patrū meorū. qm̄
in vltimis diebꝰ recedetis a deo et diuersi eritis in isrl'
Et duos reges sequimī. et omnē abominationē facietis.
et captiuabūt vos inimici vestri Et post hec penitebimī
et tūc orietur vobis lumē iusticie. et sanitas et mīa
in pēnis eius Ipē redimet omnē captiuitatē filioꝝ
hoīm. et belial et omēs spiritꝰ erroris conculcabit
Et conuertet omēs gentes in emulationē eius Et vi
debitis deū in forma hoīs. quā ia elegit dn̄s. et ihe
sus nomen eius Et rursū in malicia sermonū vrōꝝ
ad iracūdiā ꝓuocabitis eū. et abiecti eritis vsqꝫ ad te
pꝰ consūmatōnis Et hec dicens obdormiuit cū pr̄ibꝰ
suis fine bono ¶ Testamētū sancti dan patriarche septīo
anno circit' xxiiij natꝰ ē dan. i. iudiciū. vixit cū pr̄e iacob
lxvij annis. et post patrē lxxxiiij annis. nā C. l. a
norū erat qn̄ obijt. ꝯfessio

Anno Co xxxv vite. dan vocans tribū suā dixit
Confiteor uobis hodie filij mei. qm̄ i corde meo letatꝰ sū
de morte ioseph viri veracis et boni Spūs em̄ elatio
nis dixit michi Et tu es vnꝰ filiꝰ iacob Et cooꝑabatz
michi dicens Accipe gladiū hūc et occide ioseph Et di
liget te pater tuus eo mortuo. Hic ē spiritꝰ ire sua
dens michi ut sicut pardulꝰ deuorat hedū. ita deuorare

iosephꝫ sed deus pris mei nō pmisit ut inuenirem
eū solū et facere iniquitatem hanc Et nūc filij mei
ergo morior in veritate Dico uobis q̄ si vos nō cus-
todiatis a spū mendacij et ire et diligatꝭ veritate
dispibitꝭ. Ceritas ē ira filij mei et aliquis iracūdꝫ
non videt faciē dei in veritate. qm̄ et si pater et si mr
est. ut hostibꝫ attendat eis. si sit frater nō noscit. Si
ppheta dm̄ ē nō obedit. si iustꝫ nō aspicit. amicū nō
cognoscit. Ponit ei spūs ire retia errorꝭ. et cecat nā-
les oculos Et mendaciū obtenebrat mentē eius Tur-
bat aīaz cōtīc recedit dn̄s ab ea et dnatur ei belial. 9tinue
Recedite ergo ab ira et odite mēdaciū. ut dn̄s habi-
tet in vobis. et fugate a vobis belial legi em̄ in libro
enoch iusti. qm̄ princeps vr̄ est sathanas Et qm̄ oīs
fornicatōnis et supbie spiritui filij leui obedient et
filij iuda. potentes in auaritia. rapiētes bona aliena
ut leones. ppter hoc abducemī in captiuitatē. et illic
recipietis omīs malicias gentiū. Reuertētes aūt ad
dnm̄ mēaz consequimī et reducet vos in sactificatōnē
suā clamās vobis pacem Et oriet² vobis ex tribu leui
et iuda salutare dei Et ipē faciet adūsꝫ belial plm̄
et vltionē victorie dabit t̃minis vr̄is. et captiuitatē
capiet a belial aīas sanctorꝝ. Et cōuertet corda incre-
dula ad dnm̄. Et dabit cuostatibꝫ eū pacē eternā Et
requiescet in eodē scī. Et in noua iherusalē letabuntur
iusti. que erit in glorificatione dei vsqꝫ in seculū. Et nō
amplꝰ ihrlm̄ sustinebit desolationē. neqꝫ captiuabi-
tur isrl'. qm̄ dn̄s erit in medio eiꝰ cū hoībꝫ couersa-
tꝰ. et sanctꝰ israel regnās sup ipos in humilitate et
paupertate Et qui credit in eū regnabit in veritate in
celis Et nūc timete dnm̄ filij mei et attendite vobis
metipis a sathana et spiritibꝫ eius Appinquate aūt
deo et angelo excusanti vos. qꝛ hic ē mediator dei
et hoīm Et in pace israel cont regnū inimici stabit
ppter hᵒ studet inimicꝰ omīs subuertē dnm̄ inuocātes

Noueritis autē q in quacūqz die credet israel. cōsūma
bit² regnū cimici. Et hec dicens osculatus ē eos et dor
miuit sompnum salutare. Anno iacob lxxvi natus est
neptalim. vixit cū pre lxi annis et post eū lxxi. obijt annis
C xxxij annorū. Testamētū sancti neptalim priar

Neptalim C xxxij vite sue anno post ebd vij
cena et potu sanus dixit filijs suis Cum ego
morior audite sermonē pris vri. Ego natus sū a ba
la qm in astucia fecit rachel. Et dedit p seipa balam ia
cob. et sup femora rachel pepit me. Et dilexit me
rachel. qm sup femora sua natus sū et consolata est me
dicens. Videam fratrē tuū ex ventre meo sedm te. vn
et filis eram in oībus ioseph secūdū ordines rachel. Et
quia leuis erā pedibus ut ceruus. ordinauit me iacob
in omnē missionē et anūciationē. ut queadmodū no
uit figulus quātū vas capit et ad ipm fert lutū. ita et
dns ad silitudinē facit corpus. pondere em mensura
et regula creatura altissimi disponit². Et nō ē intel
lectus quē nō nouit dns. Oīa in ordie dns fecit bona
Cuiqz sensus in capite. et collū copulauit capiti. et
capillos ad gloriā. dein cor ad prudētiā. ventrē
ad discretōnē. stomachi thalamū ad sanitatē. epar
ad ira. fel ad amaritudinē. splenē ad risū. renes
ad astutiā. lubos ad virtutē. costas ad positionē.
Spina ad fortitudinē. et sic deinceps. Et vos filij
mei nichil cordiate facite. qm si dicas oculus au
dire nō potest. ita nec in tenebris positus potest fa
cere opa lucis. sol luna et stelle nō mutat ordinē
suū. ita et uos nō mutabitis legem dei in ordinatoe
actuū vrōrū. cognoscetes in firmamēto in mari ter
ra et in omnibus creaturis dnm qui fecit hec omia
Si opami bonū filij mei benedicent vos hoies
et angeli et deus glorificabit² p vos in gentibus.
et dyabolus fugiet a vobis et angeli suscipient
vos. nō faciente bonū maledicent hoies et an

geli ~~et deus glorificabit^2 per vos in gentibus et dyabo~~
~~lus fugiet a vobis et angeli suscipient vos non enim~~
~~tam bonum malediceret homines et angeli~~ et deus in
honorabit^2 per ipsum in gentibus Et dyabolus apparat
ipsum tamquam proprium. et dominus odio habebit eum Ecce fi
lij mei ostendo vobis tempora extrema. quoniam omnia fient
in israel. Et vos ergo mandate filijs vestris ut diri
gant^2 leui et iude. per iudam enim orietur^2 salus in isra
hel. Et in ipso benedicetur^2 iacob. per sceptrum eius
apparebit dominus habitans inter homines. ut saluetur^2 ge
nus israel. Et congregabit iustos ex gentibus Et
neptalim multa filijs suis mandans. comedens et bi
bens in hilaritate animi. mortuus est Anno iacob
circiter xcvij natus est gad. i. felicitas. Vixit cum patre
lx annis et post patrem vij annis. Nam lxvij annorum
erat quando obijt Testamentum beati gad patriarche. de quo
natus est helyas

Gad cxxvij^o. anno vite sue dixit filijs suis. no
nus filius natus sum iacob Custodiui in nocte
gregem et quando venit leo lupus vel perdus vel vrsus vel omnis
bestia super gregem. prosequebar eam Et apprehendens pe
dem eius manu mea et girans obtenebrabam etia
ciebam eam quasi duo stadia. et ita interficiebam. Joseph
igitur^2 pascebat gregem nobiscum per dies xxx. et de
licatus existens infirmatus est ab estu et reuersus est ad pa
trem suum. et reclinatus est iuxta se et dixit ioseph patri
suo. Filij zelphe et bale occidunt bona pecora et de
uorant ea. ignorante iuda et ruben Et molestus e
rat ioseph vsque in diem venditionis sue de verbo hoc.
Et spiritus odij erat in eis. Volui pluries occidere
eum. quia in facie redarguit nos Et propter somnia
apposui odium. propter quod ego et iudas vendidimus eum
pro xxx. argenteis Et x abscondentes xx oste
dimus fratribus nostris Et ita auaricia sum de venditione
saturatus

ipius Et nuc filij nolite errare spu odij qm malu
e in oibq actibq hoim Omne qdcuq fuit factu ab
eo qui odit abominabitur Custodimi filij mei ab o
dio. qm ipm iniquitate facit No vult audire ma
data dei nec de dilcoe pximi et in deu peccat. Si
em delinquat frater. vult denuntiare omnibq ut pu
nitq moriatur Odiu em opat cu inuidia profectu
bonorum videns hoim et audiens. semp infirmatur Si
cut em dilcio mortuos vult viuificare et reos a
morte reuocari. ita odiu viuete vult occidere. et eos
qui paru peccauerunt no vult viue. Malu e odiu
qm manet cu mendacio loquens contra veritate et
pua magna facit. et tenebras luce attendit. Dulce
amaru dicit et calumnia edocet et bellu et omne i
iuria et abundatia maloru. et veneno dyabolico
cor implet. Justicia eijcit odiu. et humilitas occidit illud
Justq em et humilis erubescit facere iniustu. no ab
aliquo rephensus sed a ppo corde. Hoc egi postqua
penitui de ioseph. Que em scdm deu vera e pnia. du
cit consiliu ad salute. Induxit michi deus egritudine
epatis. et ni fuissent orones iacob dissoluisset a me
spiritq meus. Per q em ho peccat et punitur. Quia em
erat disposita mea inpplicabilis aduersq ioseph in e
pate patiens inpplicabile iudiciu ptuli p menses xi.
scdm tempq quo intendeba in ioseph quousq vende
retur. Et nuc filij diligat vnusquisq fratre suu in
corde suo in ope in sermone cogitatoe aie sue Ergo
em cora pre meo loqbar pacifica ad ioseph. recedente
te me spus odij obtenebrauit meu intellectu ad o
diendu eu. Diligite ergo inuice ex corde Et si peccet
in te frater tuus. dic ei in pace. extermina veneniu
odij. et in aia tua no teneas dolu Et si qfitens peni
teat. dimitte ei Et si negat. no contendas cu eo. ne
qn iurate eo duplicitr pecces Igitur auferte odium

ab aiabus vris et diligite adiuice in rectitudine cor-
dis. Dicite aute filijs vris hec. ut honoret iuda et le
ui qm ex ipis oriri faciet dns saluatore isrl. Et hijs
dictis et similibus dormiuit in pace. Testamentu sancti
aser priarche decimi. existes

Aser sang exns C xxv° anno vite sue dixit filijs
suis. duas vias boni. s. et mali dedit deus hoibus
quibus sut duo consilia diiudentia eas. Si ergo aia
velit in bonis. omis eius actus e in iusticia si peccat con
festim peniteat. si vero in malu declinat eius osiliu. ois
dominio eius actus e in malicia. et est sub dnio belial. Alius fu
rat. alius iniuste agit. rapit auarus et no miseret pau
peru. Anima inquinat. corpus splendificat. duplicem
quide faciem habet. et hoc totu pniciosu e. Alius ad
ulterat et fornicat et abstinet a cibis et ieiunans
malefecit tales ut sues et lepores sut. qm ex medie
tate sut mudi. medietate aut sut immudi. Vos g°
filij mei no efficiamini sicut du ipos. duplicem haben
tes facie bonitatis et malicie sed vna facie hntes
veritate sequetes. Qm qui duplices sut faciei dupli
ter punient. No efficiamini sicut zodoma que ignora
uit angelos dei et perijt vsq in seculu. Nam q peca
bitis et trademini in manus inimicoru vroru et terra vra
desolabit. et dispgemini in quatuor angulos terre et
eritis in dispersione despecti velut aqua inutilis vs
q quo altissimus visitabit terra. Et ipe ut ho cu ho
minibus manducans et bibens et silentio conteres caput
draconis per aqua. hic saluabit isrl et omes gentes
deus erit in viru absconditus. Dicite g° filijs vris
ut no discredant ei. Ego em legi in tabulis celoru
qm impie agetis in eu. no attendetes lege dei sed
madata hoim. Propt hoc dispgemini ut dan et gad
fres mei qui regiones eoru ignorabut et tribu et
lingua eoru. Et congregabit vos dns in fide pter
abraha ysaac et iacob. Et hec dicens mortuus est som

no bono. Testamentū beatissimi et deo digni pri-
arche xi Joseph.

Cum moriturus erat Joseph conuocatis filijs et
fratribus dixit. Ego nesciui in vita mea inuidiā
ad mortē. et nō erraui a veritate dni. fres mei vo-
luerūt occidere me / incarceratꝰ fui et verberatꝰ.
in lacū missꝰ. venditꝰ. captiuatꝰ. fame cruciatus.
et de hijs omnibꝰ eripuit me dns. In x temptationi-
bus me pbatū [mōstrauit] mirauit dns / et in omnibꝰ hijs longa-
nimis fui / qm̄ mł'ta bona dat sustinētia. et in omnibꝰ
locis pn̄s ad pbandū. Quoties egiptia minata est
michi mortem nolenti coire cū ea. Dicebat michi. Do-
minaberis michi et omnibꝰ q̄ mea [sūt] si tradas teipm̄ mi-
chi. Ego vero recordatꝰ fui sermonū pris mei iacob.
et oraui ad dnm̄ et ieiunaui in vij annis illis. Et ap-
parui egiptie sicut in delicijs viuens. Cum ppter deū ie-
iunātes gratiā accipiet. Si autē datū erat michi
vinū. tribui illud egentibꝰ et infirmis. Et mane
vigilaui ad dnm̄ et fleui pro egiptia. qm̄ valde mo-
lesta erat michi. Et nocte intrauit ratōe visitatōis
ad me. Et quidē pmo qm̄ filiꝰ nō erat ei fingebat
me habē ut filiū / et oraui dnm̄ et pepit marem / vs-
qꝫ ad tempꝰ illud ut filiū me amplexata ē. et ego
ignorabā vsqꝫ ad extremū. qm̄ ad fornicationē
me attrahebat. Et intelligēs tristatꝰ fui vsqꝫ ad mor-
tem. Glorificauit me ut castū in manifesto corā vi-
ro suo. Et in abscondito dixit michi. Si adulterari
nō vis. occido egiptiū / et ita lege te accipio in virū.
Ego autē ut audiui hoc / dicebam. Mulier vereri
dare dnm̄ et nō facias actū pniciosū huc / ut nō dis-
pereas. qm̄ ego nunciabo iniquitatē omnibꝰ. Timens
ergo illa. rogabat ut nulli nunciarē iniquitatē suā.
et recessit temptans [an] seducere me donis. et mittens
oia q̄ in vsu sūt filiorū hoim / et misit michi cibū
in incantatōne conspsū. Et ut venit eunuchus ferēs
eū. respexi et vidi virū terribilē tradentē michi

tū disto gladiū Et exeunte illo flebam. neq̄ illū
neq̄ aliū ciborū illi⁹ gustaui Igit᷑ post vnū die
veniens ipā ad me cognouit cibū et dixit michi
Quare nō comedisti de cibo. Et dicebā ad illam. qm̄
implesti illū morte Sicut g° cognosce qm̄ deus reue
lauit michi per angelū suū maliciā tuā. et seruaui
cibū redargutōni tue si forte peniteas ut vere dis
cas q̄ in hijs qui castitate deū venerātur nō pua
let malicia impie agentiū. Accipies cibū corā ipā co
medi dicens deus prim̄ meorꝫ et angel⁹ abraham
erit mecū. Illa vero cecidit ad pedes meos et fleuit
Ego erigens illā amonui et pmisit ipā q̄ nō faceret
ampli⁹ iniquitatē hanc Sed adhuc exeūte viro
suo extra terrā dixit michi. suffocor ul' in puteū
ul' in precipitiū piciā memetipsā. nisi michi obtēpera
ueris Et intelligens q̄ spūs belial conturbabat eā
orans deū dixi. ut quid turbaris in peccatis obceca
ta. Recordare qm̄ si ostidas teipām concubina viri
tui collaphisabit filios tuos et pdet᷑ memoria tua
de terra In fine g° apphendit vestimēta mea cū
violentia trahens me ad cubitū Vt igit᷑ vidi qm̄
insaniens violent᷑ tenuit meā vestē. fugi nudus
Et illa calumniata ē me ad virū suū. Et misit me
in carcerē egiptius Et gaudens collaudabā et
glorificabā deū meū solū. qm̄ per occasionē eruebar
ab egiptia Postea mul' toties misit ad me dicens
Comple desideriū meū et liberabo te a vinculis
Et neq̄ vsq̄ ad cogitationē aliqn̄ inclinabar ad eā
Et qm̄ etiam in domo eius nudauit brachia sua et
pect⁹ et tybias ut inciderē in eā. Et dn̄s custodi
uit me ab omnib⁹ opationib⁹ suis Videte g° filij
mei quāta opatur cōtinētia. et orō cū ieiunio. Pro
derabā meipm̄ et honorabā fres meos et ppter
timorē eorū silui venditus ut nō dicerē ysmahelis

tis gen9 meū| qm̄ filius sū iacob viri magni et po-
tentis Et uos igitur habete in actu vrō timorem
dn̄i. et honorate frēs vrōs| Delectat² enī deus in con-
cordia fratrū Et iō post mortem iacob dilexi eos ab-
undantius. nec dimisi eos tribulari ad parua rem
Aiā mea aiā eorū| dolor meus dolor eorum| terra
mea terra eorū. Consiliū meū consiliū eorū. Et erā
in eis sicut vn9 mīm9 eorū Si ergo et vos in man-
datis dei ambuletis filij mei. exaltabit hic vos et
benedicet in secula. Ecce enī videtis ꝓpter longanī-
mitatē meā filiā dnōrū meorꝫ accepi in vxorem Et
centū talenta auri tradita sūt michi ut essem
flos sup pulchros israel. qm̄ in omnibꝫ similis ego
iacob Et uidi qm̄ ex iuda nata ē virgo habens
stolam bissinā. et ex ipā ꝓdijt agn9 immaculatꝫ
et ꝑdidit spiritꝫ erroris in conculcatione Et
gaudebūt in eo angeli et hoīes et omīs terra. hō
autē fiet in tpe suo vltīs diebꝫ. Vos igit² filij mei
custodite mandata. et honorate iudam et leui.
qm̄ ex ipīs orietur nobis agn9 dei saluans omīs gr̄a
gentes et israel. Regnū eius regnū eternū et nū-
q̄ ꝑteribit. Et hijs dictis mortuus ē ioseph Anno
iacob C° natꝫ est benyamyn .i. filiꝰ dextre. xlvij
annis vixit cū pr̄e. et lxxviij post patrē. et xx
iiij ānis post ioseph nā C xx amorū fuit dū obijt
et adhuc restabant C. xx. anni vsqꝫ ad exitū e-
gipti. Testamētū bti beniamyn xij. priarche

Beniamyn viuens ānis C. xxx v. et osculans
filios suos dixit. Sicut ysaac anno C° abra-
ham natꝫ est. ita et ego iacob. Quia rachel mor-
tua est cū pepit me. lac nō habui. balam ergo
ancillā suā suxi. Rachel vero postq̄ pepit ioseph
vij ānis sterilis fuit. Et orauit dnm̄ cū ieiunio xij
diebꝫ Et concipiens pepit me. Valde enī dilexit
rachelem pr̄ meus. generauit duos filios de ipā.

Cū autē intraui egiptū dixit michi ioseph qui ac-
cipiebant me ysmahelite et vnus ex eis exuens
me tunicā dedit michi pizoma et flagellans
me dixit michi ut currerē Cū autē ille abiret
ut absconderet vestimētū meū occurrit ei leo et
occidit eū Et ita timētes vendiderūt socijs suis
Timete ergo filij et diligite pximū ut spiritus
belial nō dnetur vobis sicut nec Joseph frī meo.
Quāti voluerūt occidere eū filij hoim et dns
protexit eū Quj timet dnm et diligit pximū nō
a spū belial nec a bestijs poterit vulnerari pro-
tectus a dilectioē dei quā habet ad pximū Ete-
nī depcatus sū prēm meū iacob ut oraret p frībus
nrīs ut nō imputaret eis dns si q̄ cogitauerīt
de ipo pnicosū Et ita clamauit iacob O fili vicisti
viscera prīs tui et amplexans me p duas horas
osculabatur dicens Adimplebitur ī te pphetia celi de
regno dei et saluatore mūdi qm immaculatus pro
iniquis tradetur Et q̄ est sine pcō pro impijs mo-
rietur Quj habet mentē purā in dilectionē nō
videt mulierē in fornicationē. nō habz inquina-
tionē in corde qm in eo requiescit spūs dei Sicut
eñ sol nō inquinatur in inmūdicijs sed inde magis
edificatur In fine mittet altissimus salutarē suū et
ingredietur templū Et iniuriā patietur et cōtemne-
tur et in ligno suspendetur et exaltabitur Et erit ve-
lū templi scissū et descendet sup gentes ut ignis
effusus et ut ascendēs ex inferno erit ascendēs
in celū Cū aut ioseph erat in egipto desiderabā
videre speciē eius Et per orōnē prīs mei vidi
eū in die vigilans scdm qd erat omīs spēs eius
Custodite ergo vos mādata dei vsq̄quo deus reue-
let salutare suū omnibus gentibus ilm Tūc videbi-
tis enoch sem noe abrahā. ysaac et iacob resurgē-

attingens stercus vel sterquilinium. ita pura mens nō inquinatur.

tes a dextris in exultatione Tūc et nos resurge-
mꝯ vnꝯquisqꝫ in sceptrū ut mirū adorates deum
celi qui in terra apparuit in forma hūilis hōmis
Et quotquot crediderūt ei in terra congaudebūt ei
Tūc et omēs resurgent. hij quidē in gloriā Alij
vero in ignominiā Et iudicabit dn̄s in primis israel
de ea que in ipsū in iusticiā fecerūt quī aduenientē
deū in carne liberatorē nō crediderūt Et tūc iudi-
cabit omēs gentes quotquot nō crediderūt ei in terra
apparēti Et arguet in electis gentiū israel. Et susci-
tabit deus de semine meo in extremis tempibus di-
lectū dn̄i qui libris erit sanctis inscriptus et opꝯ
et smo eius Et erit electꝯ dei vsqꝫ in seculū Et ppt'
hoc instruxit me pr̄ meus iacob dicens. Ipē reple-
bit defectꝯ tribus tue Et mortuus ē beniamyn C.
xxv annorū in senectute bona. Et C° xxv° anno an
exitū filiorū israel ex egipto ipē et fratres eius
reduxerūt ossa patrū suorū in abscondito in locū
dictū Canaan et sepelierūt ea in ebron iuxta pe-
des patrū suorꝫ Supius igitur in ordine testamento-
rū ysachar qnto loco ponit' et zabulon sexto roe
mris ul' sanctitatis. ne videlicꝫ ab vlinis fribus di-
uideretur et pro sacerdotio decore honoretur

Ordo natiuitatis filiorū iacob

lya vxor iacob	Ruben	pmꝯ
	Symeon	scd̄us
	leui	tertius
	Iudas	quartꝯ
	ysachar	quintꝯ
	zabulon	sextus
	Dyna	

Bala ancilla rachelis	Salem	
	Saba	Filie
	Dan	
		Septimus
	Neptalim	Octauus
	Gad	Nonus
Zelpha ancilla lye	Aser	Decimus
Rachel vxor	Joseph	Vndecimus
	Beniamyn	Duodecimus

Explicit testamenta xij patriarcharum filiorum iacob.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit narracio de spiritu quodam in villa meyerick iuxta opidum duyssborch ducatus cliuensis apparentis Anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimo septimo in vigilia beati Martini episcopi sub mense Novembri usque ad diem Ascensionis domini proxime sequentem pluribus vicibus

Qualiter ipse spiritus primo apparuit in forma canis et quanto tempore Capitulum primum

In dicta parochia olim vir quidam dives fuerat mortuus ante annos quadraginta prefati temporis minus ebdomadis duodecim Cuius nomen erat henricus bossman qui et officio colonus sive agricola fuit dum vixit. Porro in vigilia beati Martini episcopi cum quidam adolescens annorum viginti quinque dictus Arnoldus bossman commorans cum quodam agricola dicto Bernardus bossman equos ex pascuis domum reducere vellet sole occumbente dicto arnoldo occurrit quasi figura seu ymago ad instar canis magni et ut apparuit quasi in luto volutati videbantur quod pili eiusdem quasi cinerei et grisei coloris Invasitque dictum arnoldum in suo aggressu quasi mordere vellet eundem. Quo viso arnoldus vehementer territus gradum fixit et crucis signaculo se muniuit. Sed mox ex adverso spiritus ipse subsistens immotus suspiria ac gemitus edidit velut homo anhelitu anxiatus. Quo facto dicta figura evanuit et arnoldus viam iuit Deinceps dictus spiritus in supradicta figura canis frequenter Arnoldo apparuit anxia et sonora trahens suspiria. Unde per decem et novem septimanas sequentes saltem semel vel bis in ebdomada arnoldus hanc figuram vidit cum ingenti horrore sicut attestantur qui una secum audiverunt hec et viderunt prefati scilicet dominus Bernardus bossman eius uxor filia henricus famulus

corde et alii quam plures. Tandem arnoldus accessit pastorem dicte parochie tunc nomine Johannes de Dinslake dictum casum et causam eidem sicuti pluries ante fecerat querulose exponendo. Cui pastor respondit arnoldo. Si spiritus est tunc eum adiurabis. Cui arnoldus respondit. hoc domine facere nequeo pre nimio terrore

Qualiter spiritus adiuratus apparuit in forma humana dicens quis et qualiter fuerat esset Capitulum secundum.

Deinde in vigilia sancti Benedicti accidit ut arnoldus circa bernardi sepedicti sui domestici occupatus tarde domum repeteret et veniens spiritus in figura et modo predictis interposuit se inter domum et arnoldum. ita ut ad domum nullum relinqueret arnoldo ut ante refugium et ita coangustavit eum quod iam eum comprimere tentaret ac devincere. Itaque videns arnoldus nullum superesse consilium sicque fieri oportere. fixit gradum dicens. Ego tibi spiritui precipio per virtutem et potentiam ihesu christi ut tu michi dicas defectus tuos. Spiritus respondit et dixit Per virtutem et potentiam ihesu christi ego creatura factus sum quo verbo completo mutatus est spiritus a figura canis et apparuit vir magnus et antiquus dicens voce raucida quemadmodum infirmus loquitur. Ego inquit sum spiritus unius hominis ppiam ut tu es et fui avus patris tui. Nomenque meum fuit dictum henricus bossman. Et hiis dictis suspirans mox ut hominis umbra evanuit. Et deinde post die tertia idem spiritus rediit in dictaque sui domestici curte apparuit arnoldo tamquam in magnis penis gemens et suspirans miserabiliter et erat eius forma hominis. vestimenta eius erant coloris castanei sive grisei umbrosi terre valde simila prout in nocte potuit discernere et dixit arnoldo impetuose. Inquire consilium et hanc michi abbrevia penam. Et mox illo dicto spiritus evanuit. ita ut non potuit eum per tunc arnoldus plus interrogare quid ei necesse foret. Die sequenti dictus spiritus ad arnoldum venit aliquem circa eum in terra strepitum faciens ac si scobe vel fasciculi virgularum sive ramorum per terram traherentur. Aliquando etiam domum in qua Arnoldus

dormiens iacebat intrans concussit et in terram conquassavit / quod Ber-
nardus sepeditus cum sua uxore surgentes de lecto / ruinam do-
mus timeret / Quod Bernardus dixit Arnoldo Surgas et
vadas ad sapientes et doctos presbyteros ut te iuvent et dent tibi
consilium. Sed arnoldus nullum sacerdotem adducere potuit / qui eum
iuvare in liberandi et spiritum adiurare auderet / quia omnes terrore
replebantur ad minimum sonitum spiritus. quantumcumque etiam antea fuisset
animati. Hoc modo mira faciens sepe venit spiritus. Nec dyabolus
ei assistens permittebat. ut defectus suos enarraret / Sic igitur
arnoldus in magnis erat angustiis. et mater sua aliique amici
erant pro hac re plurimum contristati

Quomodo miraculose docetur arnoldus quibus suffragiis
iuvetur spiritus et de efficacia aque benedicte Cap iij.

Arnoldus demum de consilio nonnullorum sacerdotum coloniam
adiit / ut ibidem super premissis a doctoribus consilium requi-
rat. Sed expectans ibi per tres dies non aliud a doctoribus
deliberatis recepit responsum nisi ex quo spiritus iam adiuratus
esset. et non revelaret suos defectus / nullum videretur eis super-
esse consilium. Sicque arnoldus licentia obtenta ab eisdem / tercia
die a colonia regreditur ad propria / Cum autem venisset ad
campum circa opidum dictum Duysseldorpe / quidam ut videbatur
presbyter se ei in ipsa via adiunxit. per totum albis vestibus indutus
in tam speciosa et decora forma / ut sit indicibile. Arnoldus
autem pre admiratione territus eundem intueri non audebat
Et dixit arnoldo. Esto bone spei et habe fiduciam ego dicam
tibi quod spiritus iuvabitur auxilio dei. Arnoldus respondit. Sunt
ne cause vobis cognite / audivistis ne colonie relationem
negotii mei. Respondit sacerdos. Ita. ipse est spiritus Hen-
rici bossmans. et spiritus malignus non permittit eum exprimere
suos defectus. Et addidit. Tu ibis in parochiam tuam Mere-
rick ita ut crastina die divina missam in ea audias a
principio usque ad finem / et tamen mane intrabis ecclesiam ut
in aque benedicte aspersione prius existas. Finita quoque missa de
aqua benedicta tecum accipias et vade nocte illa sequente
in curia spiritum expectando / Quo comperto adiurabis

4

spm malignu ut ppianu spm ex sua dimittat ptate. et mox sup eisdem verbis effundas aquam bndictam sup spm ppianu Sicq recedet ab eo spus malignus et ppianus ille spus ex tunc tibi suos exponet defectus. Et hijs dictis stetit sipe sacerdos pdictus dicens arnoldo. Vade in domu tua et fac ut dixi. Arnoldus igit etia subsistebat plus introgare. Tunc sacerdos dixit. Vade. no debes plus introgare qr cetera oia in noie ihu xpi pficies. Qz adhuc no pgredies arnoldus. plus videre et introgare volens mox trio rendit sacerdos sepedictus cogitatioi sue dicens Vade et ut tibi dixi fac et cu pfecis id qd tenens facie. ex tunc sim multa loquimur. Pgressus igitur arnoldus parump retrospexit et no cparuit sacerdos alicubi. Tunc intellexit arnoldus fuisse apparitione miraculosa. Na in apto illo campo in tam brevi tpis spacio nullus ho valebat se occultare. Etia introgati villani qui ibide agros sultabant quos ipe arnoldus cu sacerdote pfato pterierat responderunt se non vidisse aliquem itinerante vel ptereunte nisi solu arnoldu

Qualiter liberatus a demone petit suffragia sibi nccia et que sint illa. Capitulum Quartum

Omnibz ut iussus fuerat die dnico expletis arnoldus hora nona de sero domu egressus ad curia tendens mox obviu sibi habuit spm Et muniens se signo crucis dixit Adiuro te maligne spus qui es cu ppiano spm p prem et filiu et spm scm ut ab eo recedas. Et sub eisde vbis arnoldus sup spm effudit aqua bndicta. Mox spus malignus sonitu edidit terribilem vt tonitrui vehementis ictu cu vibratioe ignis ad modu fulguris Tanto qz horrore cussus arnoldus decidit in tram sincopin et extasim passus Nec diu Spus ppianus sic sopitu iacente alloquebat dicens Arnolde surge. ego tibi exponam qd in nete sint Tunc arnoldus ad se aliquantulu recollectus surrexit et cu magno timore et horrore dixit ad spm Cu quibz

Nota de magna efficacia aque bndicte

Tu

te iuuare possum. Spiritus rndit non iam ut primus rancida vo-
ce sed verbis elegantissimis dicens. Tu disPones pro me
celebrari triginta missas, quarum quatuor sint de beata virgine
maria, quinque pro defunctis. Noue de nouem choris angelorum.
Duodecim de duodecim sanctis apostolis. Et primo facies duas pere-
grinationes ad aquisgranum, ad quas obligabar ex voto
dum viuerem. Et tu debes pro gloria dei et meo subsidio, dare
ad stipem tot elemosinas, quot vulnera ihesus xpus habuit
cum in cruce moreretur. Tunc arnoldus rndit. Ego nescio quot
erant vulnera eius. Rndit spiritus. Tu accipies viginti sex
florenos reynoldi et tres albos colonienses, et ibis ad
coloniam, emesque panes pro tota illa pecunia, et cui-
libet pauperi dabis panem valoris vnius mauri coloniensis
et sic elemosine sufficient. Et ibis ad fores ecclesiarum ubi
mendici petunt elemosinas, et ibi distribues panes.
Deinde Triginta missas supradictas etiam in colonia facies
celebrari. Et ibis ad predicatores et cum conuentum intraueris
primum sacerdotem tibi occurrentem ordinabis ad dicendum
quinque missas pro defunctis et dabis ei septem albos colonienses.
Deinde vadas ad fratres minores ad gardianum qui celebra-
bit nouem missas de nouem choris angelorum, cui dabis
nouem albos colonienses. Similiter ibis ad fratres beate marie vir-
ginis et sacerdos qui celebrat in capella ubi ~~ymago~~
magna et pulchra eiusdem virginis ymago stat, celebrabit
xii missas, de duodecim apostolis, cui dabis xii albos colonienses.
Tunc dixit arnoldus. Pastor meus desiderauit aliquas illarum
missarum celebrare propter deum. Rndit spiritus. Faciat ergo illas
quatuor missas de beata virgine maria

Quod in colonia omnia suffragia pro spiritu disponuntur
et amissa restituit pecunia. Capitulum. Ⅹ

Itaque arnoldus ad iter dispositus precepit coloniam. Et acce-
dens predicatores, et loca alia, omnia iuxta commissionem spiritus
exequens, singulis dictorum sacerdotum, enarrauit omnia
facta de spiritu, petens pro dictarum missarum celebratione quid

Nota quod quilibet florenus
Reynoldi pro tunc valebat
xviii albos colonienses. Et vnus
albus xii mauros. Ideo
summa totalis maurorum
est v m. vi c. lii. Et sic
hoc estimatur tot pro
vulnera fuisse quot ipse
expressit spiritus ut dicit

unusquisque expeteret. Sed quilibet respondit eidem ut quod vellet
daret libenter sibi iniunctas missas compleret. Aut cuilibet dedit
statutum a spiritu salarium. Sed cum arnoldus erogare vellet elee-
mosinas/ et emptos panes persolvere deberet/ invenit penes se
nisi pecunie medietatem/ videlicet dumtaxat tredecim florenos
reynoldi. Aut advertens aliam pecuniam sibi ad suum expositam [?]
a meyerick fuisse subtractam/ pro pecunia quam habuit
emptos panes dispersit/ et dedit pauperibus propter deum/ Et
curtem reversus ad propria de sero ad curtem ut solitus erat accessit
Et mox apparens eidem spiritus dixit/ Non contristeris amodo
pro amissa pecunia. Cras mane oriente sole ibis ad
campum ad curiam istam et primus tibi adveniens/ et in manu
securim tenens ille subtraxit mediam partem pecunie et habet
eam in cista sua in bursa rubea. Et quia libenter eam restituet
ideo noli eum infamare/ alias iudicaretur ad mortem/ De
mane sequenti omnia predicta signa invenit arnoldus. Et oc-
currit ei homo referens pecuniam in campo volens eam
reponere in loco unde abstulerat. Arnoldus ab eo quesivit
quomodo tibi acquisivisti pecuniam meam. Ille plane respondit
Ego audivi sonum pecunie cum eam ad cistam reponeres
Cum igitur cistam relinqueres apertam spiritus malignus decepit
me. Cum igitur arnoldus rehabet pecuniam/ iterato accessit
spiritum querendo quid ulterius procedet. Spiritus respondit. Va-
das iterum coloniam et pistori a quo pro duobus flo-
renis panes emisti/ trade totam pecuniam residuam
ut ipse dispenset et distribuat pro ea panes in pias
elemosinas/ et tunc omnia disposita sunt omnia. Ipse enim est homo iustus
et fidelis. Et ibis ad dominum iohannem decanum ad sanctos apostolos
pastorem verum/ et dices ei quod quatuor missas de beata virgine ma-
ria unum [?] complevit. ymo quinque de ea dixit. Arnoldus igitur
coloniam rediit et de panibus erogandis/ ut iussus fuerat
omnia expedivit. Deinde dixit pastori ne sollicitaretur amodo
de missis quia unum [?] et plene dicte forent et quod quinque dixisset.
Pastor stupefactus respondit Deo sit laus et spiritui eterna

requies. Verum enim est quod missas quidem dixi ut eo melius
inimicum proficere suffragium. quod dicens sumus negligentes

¶ Qualiter advocabit alium spiritum docet arnoldus
qui furem et furtum propalabit Capitulum Sextum

Cum arnoldus suam pecuniam predictam perdidisset. tunc ultra
que dicta sunt docuit spiritus arnoldum quod cum aliquid de cetero
perderet / citaret alium quendam spiritum / qui etiam in sepedicta curia
penas purgatorias ibidem sustinet / donec in ultima reysa
in aquisgrano / fiat novissima ostensio reliquiarum / et tunc
demum ad deum salvus perveniet / Quam penam spiritus ille ex eo
demeruit / quia in dicta curia olim dum viveret expoliavit
quosdam peregrinos euntes ad aquisgranum / in illo passagio
quod de septemo in septemum revolvitur / Et districte pre-
cepit arnoldo ne dictum advocaret spiritum pro re ad eum
non pertinente / ne quereret de quibuscumque aliis nisi dumtaxat
de sibi pertinentibus vel de rebus perditis sue custodie commissis
Et tria tamen verba eum docuit per que dictum spiritum citaret
que etiam districte precepit nemini revelari / Sunt tamen ut ar-
noldus ipse dixit verba plana et intelligibilia / nec possunt
alii per ea quemquam spiritum advocare / Ille quidem spiritus ferox
est et crudelis / propter intensissimas suas penas / et citatus
per dicta verba mox advenit / loquens voce humana impetuose
admodum hominis iracundi / Nulla tamen figura apparet in qua
percipiatur adesse / nisi sub sola voce ut dictum est / Istius
experimentum patuit quod in parochia sua meyerick /
Anno domini M.cccc.liii res varie in ecclesia propter guerras
deposite et inde subtracte / nulla industria poterant inve-
niri / Et quia commisse erant custodie prefati arnoldi / qui
et fuit custos dicte ecclesie / ipse arnoldus dicto modo didicit per
ipsum spiritum / quorsum devenerant / Et cum accusati per arnoldum
rerum dictarum ablatores nollent restituere / negantes factum.
fecit arnoldus presentibus aliis fidedignis afferri bona illa
ex cistis / et aliis quatuor locis ubi reposita erant et oc-
cultata per dictos sacrilegos. Vidit cum in peregrinatione

ultima

ad sctm Jacobum in hyspania existeti / ablati fuissent
ex vestimetis suis tredecem florem / citauit arnoldus
demum spm et mox in momento affuit / et talit ipm iformauit / qz pecunia sua recuparauit

¶ Qualit ordinat arnoldo socius ad aquisgranum
et qlit se pegrni in itinere hre debeat. Cap vij.

Cum igit arnoldus a colonia reuusus adhuc debet
duas pegrinatioes pfice ipo sero xoiuit domum
ad curte. ut a spu disceret an solus ipas pegrinatioes
vl adiuncto socio pfice debet. Venit igit spus in figura
magni viri et senis sicut et solitus erat appare / videns
cogitatioibz arnoldi nondum loquetis / Tu habebis sociu
qui tecum ibit ad aquisgranum et qncito paratus fueris
ad iter et ipe paratus exit / Tunc cogitans arnoldus quid
illi socio p mercede itineris daturus esset spus sue cogita
tioni respondit sicuti freqnter postea am consueuerat /
Arnolde penes sociu tuu p oia facies sicuti tibi ab eo
fieri velles / si in tali itinere et labore ei seruiuisses /
Dic etia in peregnatioe facies / No erm in itinere xpo
tuo alit facies qm ab eo fieri velles / Et cu aliqua emere
volueris vnu potis instare p diminutione pcij sine fraude.
Sz tu plenu pciu pro re empta reddas in qtractu pro
missu / et cu hre potis copia audiendi missa / illa audie
nequaqm negligas / Cu aut pueneris ad aquisgranum au
dias inibi missam dando oblatione ibide qsueta ex
candelis et oblationibz ad altare Accidit pterea ut
pastor in meyerick qui et decanus ad scos aplos colonie
residens / fratrem suu henricu noie mittet ad domum ar
noldi / ad explorandu quo res cu spu agetur. Qui he
ricus veniens ad locu destinatu optabat de spu aliqua
miranda aurem audire Quada igit die de sero dum
arnoldus ad curte declinaret / audiuit vtiqz p signa qda
spm adesse. Sz henricus no expauit nec timuit sicut

9

alij quos Arnoldus q̄rdaq3 adduxerat / quorum nonnulli
etiam valde timebant Deinde henrico regrediente domum
ut se ad quietem reponeret / spiritus dixit arnoldo quod dominus
henricus socius suus esse deberet in peregrinatione ad aquis- — Nam
granum. Rndit Arnoldus / frater suus pastor non licentiavit
eum nisi vs̄q3 hunc Rndit spiritus licentiam habz Nam dominus
suus pastor optat profectum et salutem suorum prochianorum
tamen etiam oporteat eum pro hijs deo reddere racionem Arnoldus
ergo regrediens ut hoc henrico indicaret / eodem tempore
invenit henricum a spiritu allocutum in lecto / terroris signa
videlicet sudores et angustias ostendentem Et sic henricus
per spiritum audivit antequam arnoldus domum intrasset / se socium
arnoldi in dicta reysa futurum ~ ~ ~ ~

¶ Quomodo leviter amittunt peregrini sui laboris meritum
et qualia suffragia pro eis possint defunctis / et de
indulgentijs et penitentia Capitulum Octavum

Igitur henricus et arnoldus peregrinationis iter arripiunt
et dicta comissa ut potuerunt modo meliori peregerunt
et in aquisgrano duas parvas candelas obtulerunt ad
altare / etiam pecuniam / atque pauperibus in dicto loco pias
eleosinas erogarunt. Veruntamen egrediendo et regre-
diendo multas patiebantur a dyabolo insidias ut arrep-
tam peregrinationem irritaret / eius efficaciam frustrari Nam cum
arnoldus in cambio florenum albos colonienses recepisset /
invenit se unum album plus debito recepisse Et vix dominum
domus acquievit ut eundem reciperet vel saltem in elemosinam
erogaret [G]utilit' cum alibi quatuor panes in refectione rece-
pissent estimabat hospita eos tamen duos recepisse / nolens
plures quam duos sibi solui Et similia multa eis acciderunt / in
quibus tamen ut poterat iuste egerunt / sibi ab omni fraude
caventes / Nam aliter valorem sue peregrinationis amisisset
prout postmodum ex verbis spiritus arnoldus intellexit Facta
igitur peregrinatione unam arnoldus henrico mercedem
retribuere voluit pro itineris labore Sz henricus renuit

Ego aliud nolo pro isto labore q̄ deum in mercedem habē. Et sic
ad p̄pria regreditur henricus. Arnoldus vō ad curtē reuers⁹
ē et hora ↄsueta spū veniente ↄsuluit an plene solute
essent peregrinatiões. Rñdit spūs. Sunt quidē redēpte
et solute sz vix ut audis poderat. Rñdit arnoldus. Si
iste peg̃natiões debiliter solute sūt tūc pauce bene
soluūtur. Ad qd spūs rñdit. Tu verū dixisti. Tunc
arnoldus a spū ↄsuluit quid possit fieri q defuncto̅ aīas
mĩe quo certitudinalit relevabunt. Rñdit spūs. Mis-
se. elemosine. ieiuniū et orō deuota. si debite fiat. videlz
~~si debite fiant~~ missa cū debita deuotiõe. elemosine
de bonis iuste acq̄sitis et orō facta a puris hoīb3 cū
deuotiõe vel ab hijs qui ī v̄a viuūt pnīa. hoꝝ operū
merita apud deū acceptant. Tūc arnoldus mesor q̄ndā
magnaꝝ indulgentiaꝝ quibusdā ecctīs ↄcessaꝝ ↄsuluit
utrū indulgētie hmōi obtineri possent cū tanto valore
sicuti date sūt et p̄dicant. Rñdit spūs. homo vere
penitēti et in pnīa ↄsistēti oīs indulgētia duplicat.
Et addidit spūs. Si posse ego exīstē in carne ꝫ sanguie
sicut tu p tuū tpis spaciū q ad vnū tūsire cīnitū
et dicere. Deus miserere mei scdm magnā mīam tuā.
tūc eēm liber et absolutus ab oib3 penis meis

Qualiter spūs iste apparuit spāliter arnoldo et q̄re
raro spūs apparet licz dispēsatiē hoc fiat. Ca. ix

Deinde arnoldus subiunxit dicens spūi. Multi hoīes
dicūt te nō esse verū bonū spūm ymo affirmat
hoc q̄r fide ee ut sit bonus spūs appareat. Rñdit spūs
p̄mus articulus fidei dicit. Credo in deū prēm oīpotē-
tē creatorē celi et t̃re. Ex quo igit deus omps ē et mise-
ricors nō est mirū q eius dispēsatione se manifestet et
cuius abbreuiatioz pene sue peruet. Et arnoldus dixit. Quo
tu hanc grām obtinuisti ut tu te manifestares et non
alij spūs. Rñdit spūs. Necce fuit ut me manifestare in

Missae elemosine orōes ieiunia p̄cipue valēt aīab3 si sic fiant

Nota b. s[illegible]

parrochia ista / nec meis meritis hoc permissum est sed propter
causas deo notas / Nec conceditur omnibus spiritibus ut se post
mortem manifestet vivis / quia post mortem iusticia redditur
Etiam si plures anime defunctorum reverterentur multe decep-
tiones fierent per spiritus malignos / quia a deo datum est omni
spiritui non credas. Tunc arnoldus quesivit. Quare permisit deus
ut ad me venires. et non potius ad tibi magis coniunctos.
Spiritus respondit Pater tuus huius rei causa est / valde enim adhuc
viventem eum dilexi / quia in omnibus fidelis michi fuit Et cum
moriturus essem / aurum et argentum sibi tradidi ut eius
partem in pias elemosinas erogaret / et partem residuam pro suo
usu et necessitatibus reservaret Sed mortuus est pater tuus antequam
huiusmodi elemosinas distribuisset / sed si adhuc vixisset
utique michi in missis et elemosinis succurrisset Tunc arnoldus
quesivit Patitur ne pater meus penam eo quod non solvit sibi
commissum in vita ante suam mortem Mirum enim est quod non red-
didit cum quia in bonis temporalibus abundavit. Respondit spiritus.
Primo pro negligentia illa sustinuit magnam penam per
annos viginti quinque et clamavit Ve illis hominibus qui spe-
rant se ditandos per relicta bona divitum hominum Arnoldus
iterum quesivit Potest ne pater meus salvari et ad deum pervenire.
Respondit spiritus. Ita ad deum veniet cum mortuus fuerit vir
ille qui sibi in triginta florenis obligabatur / et voluit
falso iurare quod in nullo sibi tenetur Sed pater tuus dixit.
Nolo pro pecunia mea iuramentum plenum / vadas ego deo
committo infidelitatem quam michi exhibes Et ex tunc vir
ille sustinebit pro patre tuo penam cum ipsa pena propter illos
triginta florenos / et tunc pater tuus plene et bene absolutus
erit Sed cum arnoldus plus interrogare vellet / cepit spiritus
ingemiscere ad modum infirmi agonizantis et in conspectu
arnoldi tanquam fumus disparuit ¶ Ubi fuit spiritus
prima nocte post obitum punitus et quod propter tria peccata tamdiu
fuit punitus C. x.

Vae

12

Arnoldus ad domicilium regreditur admirans secum quod adhuc spiritus post omnia suffragia completa in penis detineretur Et vespere sequentis diei solito more ad curtem egresso occurrit spiritus Quem interrogauit arnoldus si adhuc penas sustineret Respondit spiritus penas magnas ego sustineo quarum etiam partem adhuc per sex dies sustinebo donec perficiantur misse pro me fiende et tunc etiam tota pena mea terminabitur Tunc arnoldus quesiuit. Ubi eras prima nocte cum exiueres de corpore Respondit spiritus In loco in quo erat uxor mea prima nocte cruciabar Nam ibidem sub lecto meo pecunia mea erat reposita quando ipsam meam uxorem sepulture tradidi. Quam pecuniam aliqui filiorum meorum furtiue michi subtraxerunt De quo tantam concepi tristiciam quod sensus meos in parte perdidi et inde infirmabar in tantum quod per ipsam tristiciam de vita mea quinque annos decurtaui quibus adhuc vixisse et penitenciam egisse et tandem fuisse vt mortuus in domino Tunc arnoldus quesiuit. Ubi sunt dicte pecunie tue fures Respondit spiritus In magnis penis sunt et clamant ve ve ve Iterum arnoldus dixit Ego libenter plura quererem Respondit spiritus quicquid volueris interrogare potes de rebus saltem paruis quia magna et profunda non intelligis Tunc quesiuit arnoldus pro quibus peccatis tam diu in ~~patris~~ penis fuisti detentus Respondit spiritus Propter tria peccata Primum quod cum viginti annorum essem commisi vnum peccatum luxurie quod clamauit in celum. vindictam domine domine vindica. quod peccatum ex verecundia numquam plene in confessione expressi ut sacerdos eius quantitatem posset intelligere sicut et genus erat Item in alicam vnum filium habui qui contraxit matrimonium cum filia cuiusdam pauperis quam pro legittima retinuit ut debuit Sed longo tempore impediui solempnisationem dicti matrimonii in facie ecclesie quia libenter vidissem ut eandem repudiasset

Nota tria peccata

et cum divitiis alicuius filia contraxisset Sed tamen me
nolente eidem inhesit et ob id dominus deus eidem filio benedixit
in temporalium rerum abundantia plus quam ceteris filiis meis
Et licet de isto non formabam conscientiam tamen in me modo durare
est punitum Insuper ego receperam duodecim florenos
de quodam viro in testamento eius quos debebam erogare
pauperibus Sed neglexi per quinto decimo ebdomadas nec dedi.
qui de post dictam pecuniam cum aliis meis pecuniis furtive
michi subtracta fuit Propter tria igitur peccata premissa tam
magnam penam sustinui quod non possit effari Unde etiam
propter dictam pecuniam oportuit te dare elemosinas
superdictas Et addidit spiritus Alia peccata non commiseram
propter que in penis detinebar

Quare primo in figura canis apparuit et de virtute sancte penitentie ac remedio contra peccatum. Capitulum xi.

Arnoldus quesivit quare primo te manifestasti in
figura canis Respondit spiritus In principio vite
mee vixi ut canis et non ut homo quia in vicesimo
anno meo efficiebar luxuriosus et vixi iuxta desi-
deria mea in multis peccatis Dominicis diebus comedi ante
missam negligendo ~~missam~~ etiam et frequentando
choreas Sed cum factus esse ante tricesimum duxi uxorem
legittimam. et tunc plus quam ante humanam duxi vitam
et rationalem. Ideo primo tibi apparui ut canis et non ut
homo et adhuc aliquam sustineo penam pro superbia et ludis
quos exercere solitus eram Et postquam mortuus fui primo
magnam penam sustinui ob peccata illa propter que lucifer
de celo eiectus fuit et etiam propter alia peccata Sed statim
illa pena cessavit quia unde illa confessus fueram et vo-
luissem debitam facere penitentiam et satisfactionem si diutius
vixissem Tunc quesivit arnoldus Que fuerunt
peccata luciferi propter que cecidit de celo Respondit spiritus
superbia et invidia. pro quibus etiam ego magnam penam
habui et adhuc habeo Et addidit spiritus Tu esse prius.

Quae superbia in vario et exquisito ornatu

annorum factus fui superbus et sic permansi annis xxx
antequam agere penitentiam. Tunc quesivit Arnoldus. Que
fuit superbia tua? Respondit spiritus Ego induebar vestibus
superbis et preciosis calceis cum longis rostris et induebar
tunicis curiose nodatis / caputiis fractillatis / volens
reputari cum maioribus secundum cursum seculi. Etiam deditus eram
ludo taxillorum et globorum quem et propter pannos septem continua-
neram. Et si de post per unum annum quo quasi egi penitentiam

Quare ludentes causa lucri

ipsos ludos continuasse / permissione divina in ipso ludo fu-
isse occisus et eternaliter dampnatus. Tunc quesivit Arnol-
dus. Qui peccatores plus ceteris dampnantur? Respondit spiritus
Homicide / taxillatores et alii magni peccatores / et presertim
qui ipsos occidunt infantes / usurarii / superbi / luxuriosi
et istis similes iuxta magnitudinem peccatorum. Tunc quesivit
Arnoldus. Quid est usura? Respondit spiritus Quicquid eciam

De usura

servo pro usura tenet illud coram deo usura est / et quem
iniuste ecclesia excommunicat / ille coram deo excommunicatus est / et quem
iniuste ab excommunicatione absolvit / coram deo absolutus est
Iterum quesivit Arnoldus. Sunt ne tam magna peccata que
per penitentiam emendari non possunt? Respondit spiritus Si
homo deum secundo crucifigeret et peteret a deo graciam et
misericordiam / deus eam libenter sibi daret / et si quisquam sacerdos illum
penitentem in confessione nollet expedire et dare ei secundum
suum posse consilium / plus deum offenderet quam qui secundo Christum
crucifigeret. Deinde quesivit Arnoldus. Est ne deus misericors
et propicius animabus post mortem? Respondit spiritus In vita est
misericordia sed post mortem iusticia. Iterum Arnoldus. Quomodo
homo se melius a peccato preservabit? Respondit spiritus Ambulare
in taciturnitate et declinare a peccatis hoc melius est
Unde si videres ludum taxillorum. ab illo declinabis quasi ab ali-
quibus ibi esset qui in tua morte iurasset / quia mors anime in
ludo illo est. Et etiam declinabis alios ludos / omnes quia in
eis ludentes in quibus vel deus negatur vel pecunia lucratur
Quia qui istis ludis utuntur depauperant in anima et corpore
et demum puniuntur tamquam pro peccatis que clamant in celum etc.

De qualitate corporis in quo videbatur spiritus et de
efficacia anime ad loquendum et ad cognoscendum multa
post mortem si tamen beata sit et de virtute sacramentorum in
extremis Capitulum Duodecimum

Cum Arnoldus plus interrogare intenderet adeo debi
litatus fuit spiritus ut amplius loqui non posset et
sic mox evanuit quod etiam novene vicibus in spiritum accidit ab
eo tempore quo secundo per arnoldum adiuratus fuerat et semper
habuit penam donec complete essent misse pro eo dicende
ut supra Semper nichilominus alio sequenti vespere ad curtem
revertebatur sub figura viri senis deambulantis cum
arnoldo super terram et quando arnoldus per reserata porta
ivit tunc circa eum spiritus persepe visus est transire
nullus tamen ex eius transitu auditus est strepitus quamvis corpus
magnum habere videretur sed ad instar solis per vitrum hec
penetravit Tunc Arnoldus quesivit quid esset et quale
corpus illud magnum sub quo videbatur Respondit spiritus
Non est corpus quale putas sed est compositum ex quatuor
elementis Ait arnoldus Si tu non habes corpus quomodo
tam eleganter loqueris Respondit spiritus loquela hominis causatur
ex eius spiritu non ex eius corpore et cum spiritus separatus fuit a cor
pore hominis tunc clarius loqui potest si tamen spiritus in penis
non fuit quia tunc scit omnia ydeomata et intelligit et etiam
tam agilis est et voluter sicut cogitatio si dei fuerit
voluntas et est tam fortis sicut id quod desistere non potest et
quantitudo anima puniatur Finita pena eque
valida est et sana tamquam nichil passa et omnia preterita
verum cognoscit et omnes prophetias prophetarum verum noscit
quamvis dum viveret illiteratus fuisset Deinde quesivit Ar
noldus de anima hominis cuiusdam qui fuerat avus arnol
di ubi esset Respondit spiritus Ipsa est in loco sibi deputato
a deo Non est in concessum de aliis spiritibus loqui sed tamen
indultum est michi loqui de meipso que a me queruntur
Tunc Arnoldus dixit Non quid ex te sed si dei voluntas est
rogo ut dicas mihi propter deum de avo meo et de aliis animabus

Quia quando voluit
recessit quando
satior velut etiam
tamen spiritus corpore
sensu ingessit

Locutio est a spiritu
principaliter et effi
cienter sed a corpore in
strumentaliter Sine
corpore cum virtus spiritus
pellit aere ad
tale vocem formandum
Verissimum est
de spiritu beato

Spiritus fuerat p
avus arnoldi et av
us proprius sui ut
2o

De quarum statu te interrogo an sint in celis vel in inferno
Tunc ait spiritus / Verum scio id quod deus voluit referri sed id quod
noluit loqui non possum Unus tuus de quo queris in purgatorio
est et ad deum perveniet / et verum scit quod diu in penis esse debeat si
ei aliquibus suffragiis non succurrerat / quibus prefinitum tempus
abbrevietur. Ulterius dixit spiritus Qui in fine vite sue
Nota bene — recipiunt venerabile sacramentum et extremam unctionem cum vera
contritione et confessione iuxta corporis posse / non separabuntur
a deo in novissimo die / quamvis vadant quandoque ad pur
gatorium iuxta exigentiam suorum peccatorum

¶ Quantum valet oratio pro defunctis / et contra superbos et
qui non festinant diem dominicum qualiter puniuntur et econ
so / qualiter boni propter terrena temporaliter remunerantur ¶ xxiiij.

Tunc dixit spiritus. hac vice loqui non possum / quia vix
est tamquam infirmus valde debilitari Tunc dixit
Arnoldus Numquid te possum iuvare ut levius habeas
Respondit spiritus. Ita / ora pro me. Et statim flexis in terram
genibus oravit arnoldus dicens O sancte deus da isti spiritui
misericordiam et omnibus fidelibus defunctis / et ultra dixit tribus
vicibus pater noster et totidem Ave maria / Et spiritus etiam
videbatur sedere in genibus / et in fine cuiuslibet pater noster quod
arnoldus dixerat. respondit spiritus Amen. Post finem vero
dicte orationis subiunxit arnoldus Sit requies eterna omnibus
fidelibus animabus Iterum spiritus respondit Amen. Tunc surrexit
arnoldus interrogans spiritum an ne aliqualiter relevatus esset
Hic deum honorat / quo bonus fuit spiritus — Respondit spiritus Deo semper sit honor / et tibi merces eterna
a deo / modo verum sum refocillatus Tunc quesivit arnoldus
Pro quo peccato hac pena punitus fuisti Respondit spiritus propter
superbiam meam / quia in vita mea fortis fui et robustus / et vixi
octogintaocto annis cum abundantia bonorum temporalium nec
tot feci elemosinas propter deum sicut debui et potui et
Nota in ecclesia deletabiles / molicies et superbia — quando intravi ecclesiam ad audiendum divina quesivi locum
firmum et honorabilem et in accomodum et molle. et in ele
vatione venerabilis sacramenti cum verum genu flexi / non utroque
sicut debebam. et ad venerabilia nomina ihesu et maria

in eam recitatam non inclinavi sicut debui. Ego quidem
abundans eram in bonis temporalibus que propter tria michi deus abstulit.
Primo quod fidelis et verax eram in verbis et factis, et meum ver-
bum erat est est non non. Et quicquid facere ecclesie tenebar
reddere sive de decimis sive de aliis rebus debitis que secularibus
reddere debebam, sic semper reddidi et solvi sicut michi fieri voluisse
a debitoribus meis. Postea ad extremum annorum triginta pauper
eram et desudabam in laboribus magnis pro divitiis acquirendis,
sed nichil profeci, quia peccata mea erant in causa. Divitiis enim
et festivis diebus consuevi laborare, et in vendendo et emen-
do et nuntios emittendo celebritatem festorum violavi.
et hiis diebus segetes et blada in horrea carrucavi.
et taxillando corisando et ludos alios etiam minores
quibus unum denarium lucrabar vel perdidi exercendo, festa
ac decem precepta fregi et violavi. Propterea iratus fuit
michi deus eo quod diebus sacris lucrari volebam bona temporalia
et ideo magnis infortuniis illa deperire permisit, et ab
inimicis fui captivatus et exactionatus, et mortalitas
pecora mea invasit, et percussit, ex quo adeo depauperatus
fui, ut cogerer tamquam profugus exire patriam meam ne
ad ruborem mendicarem.

Nota quod propter tria dat deus homini bona temporalia

De discreta festivatione diei dominice et de magno merito boni sacerdotis dantis populo bona exempla et econverso contra dantes mala exempla. Capitulum xviij.

Quum igitur sic depauperatus fuissem accessi pastorem unum
et querulose sibi meum exposui infortunium. Respondit
pastor: Peccata tua in culpa sunt, quia festis diebus non
cessas operari sed illa violas tam ludis quam laboribus. Tunc
ego respondi pastori: Ego consuevi festivare dies apostolorum
et principalium festivitatum. Pastor respondit: Non est maior
celebritas quam sancte diei dominice. Ego respondi: Nunquid solent
sacerdotes in diebus populo festivationem dicentes. Diem beate
marie magdalene celebrandam sicut diem apostolorum et
sancti nicolai sicuti diem dominicum. Respondit pastor: Non est
maior celebritas quam sancte diei dominice. Et ideo si vis

Labor in festis est causa quod bona temporalia minuuntur

Nota quod dominica est maioris celebritatis ex parte immediate precipientis dei et ex substantia precepti scilicet moralis. Sed non quo ad aliquam festivitatem circumspiciendum et sic intellige

saluari in aia et corpe / obserua decem precepta et
sanctum dominicum diem tamquam diem natiuitatis xpi celebrabis /
quiescens ab omnibus operibus et factis quibus aliquid lucrari
potest Audito ergo quod huius rei culpa fuit causa magni
mei dapni / confessus fui de violatione sancte diei dominice /
omittens ludos malos / agens penitenciam / et deinceps
dies festiuos celebrando Nec depost ut prius morta
litas mea pecora absorbuit / sed in temporalibus ditatus fui
et nunc bona eternaliter duratura habebo apud deum
Quesiuit arnoldus Quo nomine vocabatur pastor
ille / qui te sic conuertit. Respondit spiritus Deus adolphus
est nomen eius et post mortem die tercia sui purgatorii
venit ad deum cum magnis gaudiis et gloria comitiua
animarum suarum quas deus vinceret a peccatis conuerterat cum
sua doctrina sancta ad penitenciam / et eum usque tunc exspectaue
rant in pena et in gaudiis vbi deus eos deputauerat
ad ipsum exspectandum Et addidit spiritus Sic etiam contigit
de sacerdotibus malis qui suo malo exemplo homines
corrumpunt et scandalisant contra auaricia luxuria
superbia et ludis prauis / omnes qui eorum mala exem
pla sequuntur / ad penas deducuntur exspectantes illos pra
uos sacerdotes donec moriantur / et tunc cum pena
priori simul ducuntur in pena maiore / Et cum arnoldus
plus interrogare vellet / videbatur spiritus ut prius infir
mari et in loquela debilitari / sicque modo disparuit

Quare potius spiritus de nocte apparuit quam de die
et quod pura elemosina est magni meriti Capitulum xx.

Sequenti vespere reuersus est spiritus ad eundem locum
sicut solitus erat / et quesiuit arnoldus Quare
te potius nocte manifestas quam die. Respondit spiritus Quia
diu non possum peruenire ad deum in nocte sum / et me ideo
in nocte manifesto Iterum quesiuit arnoldus Quamdiu
adhuc in penis eris. Respondit spiritus Per duos dies et
duas noctes cum misse totaliter complete fuerint / tunc ego
perueniam ad deum Arnoldus dixit Quidquid te iuuare

possum ut per istos duos dies nulla pena patiaris.
Et addidit arnoldus Si in vita mea indulgentias
conquisivi ex illis tibi tantum concedo quantum volueris. Ait spiritus
De indulgentiis illis quas in meridie promeruisti impertiaris
in duos dies et tunc non pluribus indigeo Tunc quesi-
vit arnoldus In quo in meridie indulgentias promerui
Respondit spiritus Cum illos duos pauperes propter deum per flumen
rurani traduxisti Accidit sic accidit Cum arnoldus quadam in
meridie de equo flumen dictum rurre qui dictam prope
iam meyerich preterfluit transvadaret supervenerunt
duo pauperes peregrini petentes arnoldum ut quia nauta non
compareret eos propter deum in equo suo transduceret Quod et fecit
arnoldus unum primo et deinde alium transducendo propter
deum De hoc ergo merito sibi spiritus participari petiit Cui
arnoldus hoc tibi concedo in nomine ihesu christi Tunc dixit
spiritus Gloria eterna sit deo et tibi merces perpetua a deo
Nunc amodo non habeo penam sed salvus factus sum ab
omnibus penis purgatoriis Tunc arnoldus consuluit Es tu iam
paratus ad deum transire cum penam ultra non habeas Respondit
spiritus Post hos dies duos cum misse complete fuerint.

Quod confessio celat peccata et quod spiritus ignorat peccata
confessa etiam minima. et quantum valeant indulgentie. Capitulum xvi.

Tunc arnoldus de se quesivit dicens Cum ne aliquibus
talibus peccatis implicatus sum pro quibus si iam decedere me
oporteret diuturnam penam sustinere. Respondit spiritus
Cum peccata confessa fuerit et homo pro eis satisfacere voluerit.
tunc illa peccata tecta sunt et omni creature occulta. nam
velit deus illa manifestare sic neque ego possum de illis
aliquid dicere Sed illa que per confessionem tibi dimissa sunt
non sunt nota sunt in penis et in celis Quesivit arnoldus
Nunquid est peccatum quod confessus non sum Respondit spiritus Ecce proximum
derisisti quod diebus sacris intra missam circuiendo cimite-
rium colloquia exercuisti quod caputium adeo fractillatum deferebas
quasi volare velles diebus etiam sacris pro potu et cervisia tua
ludere consuevisti et insuper plura et multo minora

Nota quod de istis peccatis arnoldus contritionem non habuerat nec reputabat ea esse peccata Et ideo dimissa et tecta non fuerant sicut ea de quibus in speciali contritus fuit quamvis non actualiter recordaretur confiteretur de quibus infra eodem capitulo ...

pctā arnoldo expssit / cū tn̄ estimasset se de oībȝ bene
et plene ꝯfessū. Oȝ de ꝯfessis p arnoldū nullū pcm̄
expssit. Iterū ꝗsiuit arnoldꝰ. Teneor ne iterū ꝯfiteri
pctā semel ꝯfessa. Rn̄dit spūs. Ita. si pnīa p eis facta
nō eēt. Cū enī hō penitēs ad ꝯfessionē venit mltorū
mortaliū pctōrū obnoxiꝰ quorū aliq ꝯfitet̄ cū sit aliorū
oblitꝰ cū pposito tn̄ ꝯfitendi si memorie occurreret / tali
hoī pa̅ imponit pnīa / et reseruat̄ diutinū pgato
riū a deo. Et tn̄ pt ad deū sine purgatorio puenire
post mortē / si tn̄ diu viuat / et mlta bona opa faciat /
in eleosinarū largitiōe / eccīarū frequētatiōe / qr totū
tale tēpus sibi ad pnīam ꝯputat̄. Et cū visitauit
loca scā ibi sibi ꝯpat et ꝯquirit indulgētias / et dimis
sione pctōrū put a scā eccā pnūciant̄

De mirabili v̄tute ꝯfessiōis / et ꝗntū valȝ cadētibȝ
decedentibȝ in extremis fcā / et ꝗntū obsit negligēti
eā / et quō pmūit odiū ferū Caplm̄ xvij

Tunc quesiuit arnoldꝰ. Fuisti ne tu vē ꝯfessus
cū tu moriturꝰ esses. Rn̄dit spūs. No. Si vera
fecisse ꝯfessionē / tam diu sine ꝯsolatiōe in penis nō fu
isse / tūc spūs malignꝰ nō potuisset me afficē penis.
et angelꝰ meꝰ se in adiūxisset et deduxissꝫ statī post
mortē in pgatoriū vel in locū ad quē me deꝰ depu
tasset / et michi ctūd tps pene ītimasset / et quocȝ opa
bona et suffragia in ipensa angelꝰ meꝰ deo ptulissꝫ.
eleuasset qȝ me cū releuamīe pene mee a capite ad
collū et sic paulatī altiꝰ ꝛ altiꝰ vsqȝ ad pedes / et de
inde in celū. Cū enī moriturꝰ eēm filij mei a me
ꝗrebant si corpꝰ dn̄i et venlē sacrm̄ recipe vellem
Rn̄di qꝫ sic. Cū gᵒ pastor me cū ipo sacro visitaēt
instruxit in deus vindictam pctōrū meorū pcedētū
ita qꝫ oīo in loqla defeci / qr diū sanꝰ fuerā / ipis
offensoribȝ meis placari nō volui / et loqui ꝛ inde
dedignabar. Et sic oīo dmīca pcē in eāt aduīsa
qr offensoribȝ meis dimittē recusabā. Tūc adūtes

Thōs sc ꝙ. distī. xxi. articulo pᵒ ad qītas qoȝ In pōe / Existētes ī pgato rio sciūt se p ipam penā purgari et sciūt se ab ipis liberandos / quia alis suffragiūs peterent

pastor q loqui no valere dixit m. henrice si tu tibi
ministrari desiderat sacrosancti eucharistie sacrm et vnc
tione extrema tunc te signes signo sce crucis Et feci
sic. Tunc pastor gnalem confessionem in posuit ut in ea cu
debita contritione pcta mea ppenderet. Noverat enim pastor
cor meum durum q loqui dedignabar cu loqui debueram
Nuarce d ipa gnali confessione ipe pastor adiecit Etiam
accuso me q sepe locutus sum cu tace debueram et tacui
cu me loqui oportuisset In quo vbo notavi q tetigit
cor meum durum et extunc cepi contritione magna pro
omibz pctis meis Et pastor dedit m venerabile sacrm
et unctione extrema et consolatus e me dicens. ne consenti
rem temptamentis dyaboli et ne inciderem in desperatione
ppt impotentia confitendi q eis debet vita etna apud
deum qui cu pctoru suorum contritione in finis extremis
sacramenta recipiunt Et adiecit spus. hoc verum est ex
ptus sum q si tunc illam gratiam no obtinuisse. nequaquam
nec umq salvatus fuisse ¶ De pena malorum sacer
dotum qui prava exempla dant subditis Capitulum xviii

Arnoldus quesivit Quod fuit nomen illius sacerdo
tis et pastoris. Spus rndit. Giselbertus est
nome eius. deus eu consolet. ¶ Et arnoldus Detinet
adhuc ipe in penis. Rndit spus Ita Sed vix sciat
q liberabit pq multos annos Als sua pena equalis e pene
damnatorum in inferno. Rursus querit arnoldus Per que
pcta demeruit pena illam magnam Spus rndit. q
plq mundo qm deo servivit obedientiam sce ecce i multis
violavit et prochianis suis mala exempla dedit i
avaricia luxuria et i laborando festis diebz Ipe
quide festa celebranda induxit sz ipemet blada sua
in horrea congregavit festis diebz Quo viso. dixe
runt prochiani Ecce pastor segetes suas recolligit
faciamus nos similit Ipe avarus e et luxuriosus Nos
meliores ipso esse no possumus cu et ipe libenter
salvari vellet Et sic nonnulli prochiani ipm imi

¶ Audite verbum dulcissimum

¶ Nota q pena aliquorum avarorum in purgatorio e equalis pene damnatorum in acerbitate licet non in duratione

Quo

tantes in culpa / comitati sunt eum in pena Aut arnoldus
quesiuit Ut ne pastor ille aliquibus suffragiis iuuari ut
de pena illa eripiatur Spiritus respondit Non potest pena illa
abbreuiari nisi ea que tibi predixi cum elemosinis missis et
aliis bonis piis suffragiis ¶ Qualiter dyabolus in persona
mortuorum apparet phitonissis et falsa petit suffragia
ut frustret aliis veris suffragiis Capitulum xix

Ulterius quesiuit Arnoldus spiritum Nonne filii tui disposue-
runt tibi impendi aliqua suffragia Respondit spiritus Ach
hoc valde paruum fuit sed bona opera que premiseram quem.
Unde grauatus fui primitus propter filios meos eo quod illis multa
bona temporalia reliqui / que cum ipsis inequaliter dimisi cum magna
dissensione et controuersia et sic mei obliuiscebantur Sed
permissione dei concessum est mihi ut statum meum post mortem indi-
care ut scirent filii mei quod in magnis penis detinerer
Habui quandam neptem que diuinationibus et sortilegiis inten-
debat / quam aduocauerunt filii mei petentes quatinus ipsa
per arte sue diuinationis exploraret qualiter mecum esset Que
respondit se hoc libenter facere velle / tam propter deum quam propter
retroacta merita mea apud eam Et sic ipsa estimans
cum deo hoc fieri posse / aduocauit me ut reuerterer.
quia putabat se hoc modo quam plures animas saluasse / Sed
ad verba sua citatoria venit dyabolus in forma mea
quam viuens habui / et quasi in meis consuetis vestibus se ob-
tulit dicens / Carissima neptis ego in magnis penis sum
Que respondit ei Amice care quomodo poteris iuuari Respondit
dyabolus Tu dices filiis meis quod quilibet eorum vnam pere-
grinationem pro me expediat in aquisgranum et disponat
dici nouem missas defunctorum / et vno anno quatuor tempora
anni ieiunabunt in pane et aqua / et qualibet vice quatuor
temporum erogabunt in pias elemosinas nouem triticeos siue
albos panes Et cum omnia hec per neptem meam ordinata
impleta fuissent non me tamen in pena releuabant quia
erat preceptis sancte matris ecclesie contraria Completo anno dyabolus
in mei effigie reuertebatur ad neptem meam dicens Jam omnia

Thomas 2a 2e q. 95 ar. 4 quarto Demon intendit perditionem hominum ex hominum responsis / etsi aliquando vera dicit intendit homines assuefacere ad hoc quod ei credatur et sic intendit perducere ad aliquid quod sit saluti humane nociuum Unde Athanasius / exponens illud quod habetur luce quarto Increpauit illum dicens obmutesce / Dicit Quamuis vera fateretur demon compescebat tamen dominus eius sermonem ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget et nos etiam assuefaciat / ne curemus de talibus etsi vera loqui videantur / Nephas enim est ut cum assit nobis scriptura diuina a dyabolo instrui

bu͂ sūt facta neptis cara / nc̄ vadā ad deū qd᷑ ꝛ ipa
filiis meis significavit ita ꝙ ipi de liberatione mea
q̄i certificati vlteriora suffragia m̄ impende͂ neq̄
leperūt. Oē tamē suffragiū michi subuenit. ſꝫ non
mtm̄ q̄tū subueit aiabꝫ an̄ exitū a corpe ꝗfessis /
Nam quoties missa vna celebrabatᷣ / porcione͂ mea
ſp ex illa habui ¶ Quō valet missa boni ꝛ ma
li sacerdotis / et de oblatione ad altare et q̄t aīa
ros pbros nō orantes ꝑ recomendatis. Cam̄ xx.

Deinde q̄sivit arnold⁹. Ut ne oīs misse
quorūlibet sacerdotū eque bone etiā audienti
Rndit spūs. Deus in q̄libet missa eque verus et
potēs est. ſꝫ nō est singulis eā audientibꝫ eque bona.
Dū sciunt scilicet sacdotē viue͂ cont̄ statuta et prep
ta eccē. Nec tn̄ etiā pdest aiabꝫ missa mali sacdotis
sicut puri et ꝯtinentis / eo ꝙ deus mistros mundos
libent᷑ exaudit. Et cū sacerdos ꝯfessus fuit et ꝓpo
nit veram age͂ pn̄iam / hui⁹ missa etiā ē deo accep.
Deinde q̄sivit arnoldus. Valet ne oblatio ad altare
facta aiabꝫ. Rndit spūs. Oblatio ad altare eleosina
est et valde ꝯfert aiabꝫ adiuncta missa / si tn̄ ex iuste
adq̄sitis bonis fiat. Et scdꝫ ꝙ oblatio ē magni valo
ris. scdꝫ hoc etiā ē deo accepta / ut si ē vn⁹ denari⁹
vl duo / vn⁹ panis vel duo. Etiā ex eo melior est
ꝙ in altari ponitᷣ vbi missa pn̄cialiter celebratur.
Et horrendū ē pbris ꝙ oblatioēs et eleosinas nō
deseruīt / et regpensant missis et vigiliis ut tenetᷣ
Et cū ipi eis ꝑ suis necitatibꝫ nō indigerēt / deberet
ꝯtiguis oblationes et eleosinas erogare ꝓpt᷑ deū / et
sic ipū sacerdotes redderētur in ꝯscientia securi

¶ Cont̄ sortilegos et quō dyabol⁹ decipit eos ī spe
albarū scrarū dn̄arū et cont̄ ꝯrentes et sustinentes
tales et quanta eoꝝ pena. Capitulū. xx primū

Quesivit Arnold⁹ vbi ē neptis tua sortilega

Nō q̄tū ꝓsit ꝯfessio in fine vite

Nō ꝙ nō tm̄ deuo
tio offerentis ſꝫ etiā
valor oblati ꝓficitᷣ
a deo q̄m̄ ad effi
caciam suffragii
Nec loquitur hic
de eucharistia
ſꝫ de pecunia / cā de
liōr ꝯmuni

albarum

que sic diuinabat Redit spus Adhuc detinet in penis
et certificata e ad deu perueniet Putabat eni q sua
practica no esset supsticiosa et pura (q)sueuit fac(er)e
(con)fessione et pastor ea ad talia licenciauit Qz h° gra-
uissime in ipo pastore puniet et dure Et spus ma-
ligni q dicuntur penates vulgo hilige holden. El witte
vrouwen venerunt ad ea dicentes se esse dnas albas
que sub t(er)ra morant(ur) sub frondosis et pulchris busstis
et arboribz crispis exprimendo et designando multa
loca silua in curtibz hoim sita in quibz se habitare
dicebant. Dicebant etia nepti mee ut auisaret ho-
mines q loca habitationis dictaz dnaz munda (con)ser-
uarent. qr sic in actibz et negocijs suis p(ro)sperari
merebuntur Hec oia visa et audita ipa neptis hoibz
indicauit Et qui huis fide accomodabat ipis malig-
nis spiritibz honore impendentes et eos in dcis locis
commanere putantes sup hos data e demonibz ptas
Et qui negligerent eis honore impendere. ex potestate
accepta eos afflixerunt in possessoibz. pecoribz ac
filijs ipos dampnificando Ex quo cogebant sic
afflicti sepedictam sortilega visitare inuestigando
que hec pateret Tunc ipa dixit Ego explorabo qd
circa eos fcnd sit Sic qz eidem apparentes demones dixe-
runt ei Nobis honor et cultus debitus no exhibetur
qr tales pueri loca nra defedant. Ipi deberent quietis
ferijs tempestiue se ad lectum reponere. domu purgare.
mensa (pre)parare cu delicatis ferculis et splendidis
cibis ut comedamus sic eni in oibz eis (pro)spere succedet
Hec igit(ur) (pre)dicta ipa neptis oibz indicauit Cu igit(ur)
hec dci hoies facerent iuxta ipius mulieris (con)siliu mox
demones ab eoz vexatione cessabat Talibz fallacijs
demones sibi hoies bonos subiugauerunt. quos in
alijs sibi subijcere no poterant Et oms sequentes huiusmoi
sortilegia vel facientes a ptate et tuitione dei excludunt(ur)
et ptati demonis traduntur Pastor etia qui huiusmoi

supsticiones dissimulat et scient pmittit i statu de
mona e Cur quesiuit arnoldus Quales sut dicti
spus Rndit spus Omes sut detrusi spus et nonulli
sut ex choro luciferi et ideo subtiliores sut ad mira
facienda Arnoldus Quod e remediu ut hoi no noce
ant Spus rndit Firma fides q deus sup omes e
qr ad hoc omes spus maligni compellut Cu aut homo
fide debile habuerit aut festiuare neglexerit per
mittit interdu deus ut sibi tale aliquid accidat quo
ab ope cessare oportebit et festiuare qr oia pcepta
sce ecce necem est obseruare ante vel post cu penis

Contra oppressores paupu qui vi vel dolo aliena
vsurpat quid aie talium purgant in vita quo sps
occidit filios filij sui ppt pctm patris pmissum C. xxij

Quesiuit iterum arnoldus Cum des aie que hic
in terris pro purgatorio pticulari ~~[illegible]~~
puniuntur ad deu tande puenire debeat Rndit
spus No. Ego enim noui quenda qui paupes csueuit
opprimere et vsurpauit sibi iniuste du vixit in campo quoda
quanda pte comitati ptinente in qua comitate pecora pau
pum pascebant Du vo mortuus eet ille diues iniqus
in dco campo per tres anos punitus e tam grauiter q tanq
flama magna et facula ardens ibide sepe apparens
declararet magnitudine pene eius. et pq dcos tres
anos sepultus est in inferno Aliud quedam viru iniustu
ab inimicis suis occisu noui qui de statuta sibi vita
adhuc octo annis vixisset qui p dictos octo anos quibz
in tra vixisset pq morte puniebat et illis copletis ad
grauiora deductus e tormenta Deinde petiuit arnoldus
certificari de aliqs quibusda locis in quibz quedam
mira terribilia dicebant videri et quid ibi eet Tunc
spus dixit de qm pluribz mortuis et de nonullis etia
ante sexagita annos defunctis qui vt in pluribz coloni
et agricole fuerat et alter alteri fraudulenter suos
agros desultauerat et alia mala fecerat quare aliqui
puniebantur sup tra locis ubi hec pcta comiserat

Deinde quesiuit arnoldus de viro quodam defuncto
qui spalis ei9 amicus fuerat / et multas diuitias et
filios reliquerat ubi esset aia ei9 Spus rndit Adhuc
in penis magnis ē / et p9 mltos annos ad deum pueniet
Hic interdum est cum filio suo henrico et eiusdem filios
occidit p9qm baptismum receperunt Arnoldus dixit
Cure deus illi spui concedit ptatem filios ei9 occidendi
Rndit spus Cum deus affligit hoiem et plagat / hoc
facit vel ppt pcca ei9 vel pter pcca parentum suorum / eo q
in bonis eorum succedit. vel ut eum quē sic flagellat
ad se trahat / ppt hec tria freqnter deus hoiem pcutit
Sic et cum dicto henrico agitur Occidit enim spiritus
ples suas ppt pcca ei9 et parentum suorum Ipē enim nō
timet deum / conducit tales famulos / qui diebus festis
mane comedunt et qui carrusant ad siluam / et magis
illos diligit q̄ qui ieiunare volunt et freqntare eccas
Insup nō facit suffragia aiē sue ut tenetur / fuit enim
pr ei9 / multum q3 sibi reliquit substam Ideo a deo pmis
sum ē spui ut pueros ei9 interficiat / sicut et plures septem
pueros ei9 iam baptisatos interfecit Et si nō egerit
pniam interficiet oms de sua vxore nascituros Insup
eidē spui tradita ē ptas tangendi corpus eiusdem henrici
et sic eum collidere q̄ intantum infirmabitur ut moriturus
credatur / nō tamen p tunc morietur. s3 signum illius infirmitatis
quamdiu vixerit retinebit. ¶ De virtute pnie et
qnta sit celebritas diei dnice et contra violatores eiusdē
Capitulum xxiiij

In breui post spus pdixerat oia
euenerunt Nam a spu sui patris henricus tactus est
et adeo infirmatus q̄ de vita sua medici desperabant
Tunc arnoldus rememorans ea que a spu audiuerat
videlicet q̄ nisi pniam ageret hec mala sibi euenirent.
accessit henricum dicens illi q̄ ex illa egritudine mo
ri non deberet Cetera quoq3 oia ~~exposita~~ sibi expo
suit. videlicet vnde et quare hec pateretur. et quare sui
pueri mox baptisati morerentur Et cum hec vera p
recupatam sanitatem inueniret / extunc dies sanctos

Ppt tria deus hoiem flagellat

Iste dicebatur henricus bossman

festinavit. et pro patris salute optima suffragia
disposuit. Unde et postea ei deus pluries conspexit vinos (?) perma-
nentes. Unde et ex spiritu signum tremoris continui retinuit
ac si vehementer frigeret. Arnoldus quesivit. Utrum cres-
tur ne deus violatione sue diei dominice in parentibus et filiis
ipsam violantium. Respondit spiritus. Non solum in parentibus et
filiis sed etiam in eorum pecoribus et iumentis. Nec valet ex-
cusatio eorum qui dicunt. hodie volumus accumulare in
unum timentes segetes nostras si usque in secundam feriam
perastinaverimus. totum bladum redigetur in nichilum per
tempestates supervenientes. Nam pro tota mundi substantia
non debet quis transgredi unum preceptum domini. Dicendum
homo pro uno opere transgrederetur unum preceptum et per hoc omnia
bona huius mundi lucraretur. Daret quod illa omnia propter deum
non posset tamen illis ad deum pervenire nisi fuit de ipsa trans-
gressione contritus et confessus. Ergo si homo nollet violare
unum de preceptis dei pro lucro totius mundi dando propter
deum illum hominem deus plus diligit quam illum qui transgredien-
do unum preceptum omnia bona mundi lucraretur et ea propter
deum erogaret. Illius quod fidelitatis remunerationem deus
non diu differet. Tunc quesivit arnoldus utrum dominice diei ce-
lebritas maior sit quam dies apostoli. Spiritus respondit. Qui
laborat in festis apostolorum tamen peccat contra preceptum ecclesie quantum
si dominicis diebus laboraret. Quia dies dominica supergreditur
dies apostolorum sicuti deus super apostolos est. quia deus illa incepit
celebrandam et omnia opera sua mirabilia complevit in ista
die dominica. Itaque celebritas diei dominice incipit quo ad
cessationem ab opere. ipsa nocte dominica a noctis medio
usque ad medium noctis ferie secunde sequentis. licet in
lege iudeorum inducta fuerat celebritas a vespera in vesperam
Arnoldus. Quare ne omnes iudei et gentiles dampnati.
Spiritus. In sacris euangeliis legendum est quod per se deus
dixit et secundum hoc credendum est. Contra tardos
ad credendum et de necessitate confessionis et quod non sit
semper spiritibus credendum Capitulum xxviii

Itud (?) oppone sicut in
textu cum pro deo (?) hoc si
universum mundum lucraret.
animam vero sue detrimen-
tum patiatur. Tamen videlicet
lucrando contra caritatem
faceret et plus operanari
fruges colligendo faceret
pro eo non causa. Et ad
hoc vadunt verba in ec-
tamen castris permittit
eorum per caritate opera et
ex caritate etc.

Prosequendo vba arnoldus dixit Opto ut in signū
dare velis / ut si de te aliq̄ dixero in credat. Resp
ondit Michi necessarium fuit me manifestare. nō aūt in necc
ē vobis dare signū Nō enī dico tibi aliqua que sūt fidei
xpiane adūsa Quī credere nō pt / exoptabit donec fidē
inueniat sicut ego feci Ego enī nolui dū viuere dei
mandatis fidē adhibere / nūc vō fidē inueni Tota fides
xpiana stat in illo ut credat q̄ deus ē i manibz sa
cerdotis sub figura panis et vini Sic pfecto me
ritorium est ut credant mirabilia dei opa qui ē ops
bonū necc est ut verbis dei credat / sz nō est preceptū
dei ut spiritibz credat. vn̄ deus ē qui oibz spiritibz credit
decipit Et ē dcm̄. si vivis pphetis credere recusant /
nunq̄ mortuis crederet / Ea ppt nō possū dare signū
Datis quidē tibi ē et hiis qui tecū audierunt / i penis
reuelatū ē / q̄tinus tu et ipi bn̄ attendatis / ut tu et
ipi in maiorē nō deducamini penā Arnoldus. homo
quidā petiuit a me ut gram̄ Si hō cōmisisset
aliqd peccatū qd̄ cōfitēri nō audet / nonne p illo ex ppio
arbitrio tuo facē posset q̄ sibi tale peccm̄ absq̄ cōfessiōe
remittat Rndit spūs hoc totū ludificatio dyaboli
ē et spūm malignorum / sic etiā facē solebā Sed corā dō
mortuū ē et iuuare nō pt / si suppetat copia cōfesso
ris / Si hō p totā vitā suā bn̄ fecisset / et in fine vnū
peccm̄ mortāle cōmitteret / et sic sine cōtritiōe et cōfessiōe
decederet / oportebit utiq̄ illū descendē in infernū Et
qui centū peccā mortalia cōmisit / etiā centū sustine
bit penas i infernō Sic deus oīa punit et remu
nerat scdm̄ iusticiā / nec remanet aliqd bonū irre
muneratū Cap. Angelus custos deduxit aīam / et
liberatus a pena reuersus ē ad tantā claritatē q̄
oculus eā sustinē et ferre nō potuit Cam xxv.
Spūs deinde dixit Me oportet pficisci pegrina
tione meā. tu reuerteris tercia die de vespe
ad locū istū / et tūc oculū claudes et ligamēto

Nolim credere sz nō peccare
venia oīs peccans ignorancie
est
Qui dicit nunc inueni fidē
id ē tunc credebā sic et nō
inueni fidē id ē expior fidē
sicut dicit chrisostomus credēs
nunc hō fuisse calidū

Mat. xviii Angelus custodit
preceptū nō expiet quiescit
mali

coopies ut cum eo non videas per tempus quo tecum loquturus
sum Arnoldus Quando migrabis post duos dies istos, habebis
ne aliquem tecum Spiritus, ymo Angelum meum mecum ha-
bebo, ille me precedet, et videbo demum penam dampnatarum
animarum et varietatem penarum purgatorii, Deinde videbo gau-
dia magna beatarum animarum. Cum igitur Arnoldus plus querere
vellet, irruit splendor ad instar radii solaris, qui et
mox cum spiritu disparuit. Arnoldus revertitur ad suum do-
micilium, et de vespere tercio die regreditur ad locum predictum
faciens omnia sicut iussit spiritus. Et spaciabatur arnoldus in cu-
ria ipsa prestolando reditum spiritus usque ad noctis medium
ita ut ex nimia mora dubitare inciperet de reditu spiritus.
Et cum se verteret ad intrandum domum, mox affuit spiritus
dicens Nunc gratias a me quicquid volueris. At arnoldus gressum
figens. valdeque perterritus loqui non audebat, quia non vidit
spiritum in forma et figura puerorum, sed cum lumine claro
et splendido ad instar solis. Et quicquid arnoldus vide-
bat, adeo clarum apparebat ut sol, Sic quod oculus eius non
velatus nec obligatus, adeo ex nimia claritate caliga-
bat, ut a die illa usque ad decimam diem sequentem cum eo
vidisse non posset. Quomodo spiritus vidit faciem ihesu christi
et penas miserorum et gradus et gaudia beatorum. Capitulum xxxvi.
Tande iterum dixit spiritus arnoldo. Interroga me
Tunc arnoldus cum magno timore concussus dixit
Cur et ubi tamdiu tardasti et que est ista magna claritas?
Spiritus respondit, Quicquid vides gratia ihesu christi est. Amodo
me manifestare non possum ut solebam, ego iam vestitus
sum vestimento eterne iocunditatis, et sum refectus cibo qui
esuriem perpetuam, sedeque potatus contra sitim eternam. Cum tu
te verteres ad domum regressurus adhuc a te tantum distabam
quantum vir fortis potuerit ambulare a tempore primi hominis
Ade usque in presens, quia eram in loco ubi videbam benedictam
faciem ihesu christi. et omnia perspexi que in celo et in terra fiebat
Attamen tantum distabam a benedicta facie ihesu christi quantum vir fortis
potuerit ambulare in multis annis Nec hoc tibi mirum

Nota quod tunc erat beatus visione beatifica, quia notat facialem dei visionem in qua sola visione
videret omnia que dicit se vidisse Nec localis distantia impedit visionem, vide de hoc xxxiii capitulo.

videat᷑ Nā dives ille qui sepultꝰ ē in inferno / vidit ex inferno sursū in supmū celū / et divite lazarꝝ vidit in sinu abrahe qui in terris paupꝫ fuerat / que tn̄ via longior erat Insup ego vidi in dc̄o loco omēz tristicia et dolorē aīaꝝ / et ad deū sursū ɔtuebar de gaudiū Et tristicia et gaudiū scḋm sursū et deorsū opposita / tn̄ magna fuerūt ꝙ si tota sapīa mūdi q̄ fuit ab adā usqꝫ adā prūs eā videret nō posset intelligē eā Ego vidi ꝙ ihūs xpūs filiꝰ erat pūdo iudici iuste iudicati / qꝛ pꝰ morte hoīm oīa scḋm iusticiā disposuit / Vidi etiā ꝙ homīes religiosos a pncipio vite usqꝫ in fine collocavit ad chorꝝ supmū in quo ipē est Deīn hoīes disposuit p singla loca scḋm status put fuerat distribuēdo eosdem p novē choros angeloꝝ Et hoīes pvi meriti et q̄ supbi fuerat / et cū pnīa decesserūt / ad chorū infimū statuit Sic etiā fit de pueris qui baptisati decedūt / qui ad infimū delegant᷑ chorū Et quos deꝰ in glā altiꝰ sublimare voluerit / hos pmittit magnis tribulatioībꝫ ante morte affligi / et qui pnīā nō fecit nulla penā post morte sustinebit / videbit tn̄ penas oīm aīaꝝ anq̄ ad deū pveniat Sic et dampnati oīa gaudia pnīe celestis videt anq̄ ad tormēta vadat

De cognitiōe btoꝝ et pfectu ī merito ī vita mōꝛli

Quesivit deīn arnoldꝰ Nūquid Ca^m xxvii^ nouisti aliquē in gaudijs vł tormētis Spūs rn̄dit. Sticqꝫ Nā spūs qui venit ad deū nō indiget ɔtrogare Cognoscit enī oīa et ē agilis et velox ut cogitatioēs Ego vidi ꝙ q̄nto hoīes humiliores fuerāt in vita tāto in glā erāt sublimiores / et q̄nto fuerāt supbiores et peiores in mūdo / tāto pfūdiores erāt ī penis Supbi quoqꝫ qui p pnīaꝫ et tribulatioēs ad gaudia pvenerūt / ī infimo erant gaudio Et erat nichilominꝰ illud gaudiū tā magnū / ꝙ nō pūt credē ꝙ deꝰ habeat maiꝰ gaudiū Qꝫ aūt supiores in gaudijs vīd sciūt maiꝰ esse suū gaudiū. Arnoldꝰ quesivit Potes

Nō ꝙ xpūs dr̄ ēē in supmo choro exte(s)o noīe sicut dr̄ ascendisse ad celos cū tamē vē sup oēs ascendit / et sic qꝛ tōi noīe nichil altiꝰ chorꝰ noīamꝰ Qꝛ xpꝰ in eo ēē cū tamē ipē et btā virgo longe supra sūt

Qꝫ mōꝛles credē nā qꝛ d cor hoīs nō ascendit Vide in declaratoē ii argu^ti^ articulo quarto

ne michi diceret quo ego veniam post morte et qd diu adhuc
vivam. Rndit spus Illum statum quem opibz meritorijs tpe
veris obtinebis et scdm qd deo servieris sic pmiaberis
Ultius dixit spus Beatus franciscus tam adhuc solaris eet
no erat dignus minore gaudio postea factus e dignus maiore
gaudio ihu xpo Nam vidi eundem in pntia ihu xpi in
manibz suis crucem tam speciosam habentem qd de eo no pt
loqui p hoiem Dic etiam pt homo mereri tpe quo vivit
qd altiorem gloriam in celis obtinebit qm si invenimus defunctus
esset ¶ Quomodo multum meat impendens defunctis suffragia
et contra divinationes qd no sit dyaboli dcis credendum ¶ probu
Arnoldus quesivit. habebo ne inde mercedem. qd
penam tuam abbreviam qr tam magnum passus sum
terrore et timore Spus rndit Tu et quicumqz alij
spuum penas p suffragia acceptantes ex hac mercedem
in hora mortis cosequimini Arnoldus dixit Decrevenerā
de aio meo stude lrais sz nunc tota sbstantia mea in tuum
suffragium exposita e. ita qd frustratus sum execucione
ppositi mei. Spus rndit Propositum bonum qd habes i
cipias qr tu tamen adhuc pficies qntum si totam pecuniam
tuam retinuisses. Arnoldus Possum ne verbis illius crede
que michi dicebas tamen adhuc apud te esset spus malignus.
Rndit spus. Illius verbis crede no debes licet haberet
verba p bona pmixta qr cum spus malus dat bona vba
tunc intendit hoiem decipe et sic multi decipiuntur eo qd
credunt ipm verum dicere qd pficiunt hoies demones
p osilia sortilegij Unde etiam literati et docti hoies libros
habent in qbz divinationes otinentur et sortilegia et dat osilia
benedicendo aquam et osilia alia faciendo ut se hoies mu
tuo diligant vel odiant Aliquociens fit et fieri pt hmoi
supsticio oes talia practicantes deleti sunt de libro vite
et asscripti sunt libro dampnatorum et nisi resipiscat p pniam
omnis dampnabitur Et hmoi libros oservans ipos qr post
pone no volens no pt p pniam iuvari qr illi libri
adhuc plures aias corrumpe et pdere possunt etc.

Contra religiosos non regulariter viventes et de maiori pena raptorum et homicidarum Capitulum xxix

Alterius quesivit Arnoldus Utrum statum acceptare
a potero in quo deo sim acceptus Spiritus respondit In omni
statu non prohibito in scriptura sacra potest quilibet fieri deo
acceptus Et addidit Esset enim grave religionem assumere
quam observare non posset usque in finem. Donec deus eum
hinc tollat Quicumque ingreditur religionem que sit
non observari ab hiis qui in ea sunt sibi et illi qui alios
contempnendo se precipitantes sequuntur ut sibi ad illius conformegat
Melius esset illi in seculo manere et in legittimo matrimonio de
laboribus manuum suarum vivere quam sic melius ad deum et ad
chorum virginatorum perveniret quam in religione ubi altissimum
chorum promereri debet. si illud non observaret. Iterum Ar-
noldus quesivit. Vadunt ne multi agricole ad penas atten-
to quod tam magnos labores faciunt Spiritus respondit Sic
iudicabitur de omnibus post mortem sicut quod dece precepta domini
observaverunt Multos agricolas vidi in penis sed
paucos in penis maioribus Raptores qui depopulari
consueverunt eosdem multa prata ab eis auferunt et ideo
maiorem habent penam Etiam vidi homicidas qui multos
iniuste occiderant qui omnino illorum penas habebant quos
iniuste occiderant Et maiores penas illi habebant qui
magnas inceperunt guerras unde civitates et ville combuste
fuerunt et inde homines iniuste occisi fuerunt Tales ut
pluribus erat in penis luciferi Consequenter dixit spiritus
Ego ipse penam magnam perpessus sum propter incendium quod
feci Nam cum eram annorum viginti quinque feci expeditionem
cum aliis armatis contra inimicos In qua reysa multas
domus exussimus Inter quos ego de primis eram cum eis ig-
nem supponens Erat autem tunc domus quedam ecclesie pertinens
que ex vicinitate sua ab alia domo per me incensa
similiter combusta Propter quod per tam longo tempore penam maiorem
perpessus sum quia pro eo non peregeram condignam penitentiam

De accidentibus eius in morte et quomodo tunc angelus et sancti quibus homo devotus fuit anime succurrent Capitulum xxx

Arnoldus quesivit Cur voluisti in terra et non in purgatorio
voluisti puniri? Spiritus respondit Cum anima mea separari
deberet a corpore occurrerunt mihi spiritus maligni dicentes quod
peccato eciam in peccato mortali nec eciam confessus sum, ideo quod post illa
vant diligenter animam meam illam in infernum trahere volentes
Sed venit angelus dei et a me abegit spiritus malignos
donec anima a corpore meo separetur. Et mox data fuit contra
me sententia quod deberem in purgatorio esse per tempus sine fine
et me ibi torquere debebant dyaboli donec condigne punitus
esse. Sed tam beata virgo maria et sanctus iacobus maior pro
me intercesserunt ut in terra punirer ubi peccata commiseram
et ab uno dumtaxat spiritu maligno. Qui in sua peticione
exauditi fuerunt a deo scilicet quod manerem in penis super
terram et tunc corpus et anima separabantur. Suscepit quod me
tunc angelus meus sed statim me dimisit quando ad invite
me dimisisset spiritus me iuvare non posset. Unde me
tradidit demoni purgandum qui in mala consilia
dare consueverat. Arnoldus quesivit Qualem servi
tium exhibuisti beate marie virgini et sancto Jacobo ut pro te
orarent. Spiritus respondit Vigilias festorum beate marie
ieiunare solebam in pane et cervisia et eius festivita
tes plus ceteris solemnitatibus celebravi. Pro exiguo illo
servitio tam magnam [illegible] recepi mercedem. Etiam sanctum
iacobum mihi adoptavi in patronum et advocatum meum ut mihi
dignaretur assistere et opem ferre in hora mortis mee. et
ideo plus ipsum quam ceteros venerabar apostolos. Dicit etiam
quod quilibet apostolus homini in hora sue mortis patrocinari.

Cur spiritus nequaquam vellet redire ad vitam et contra
malos religiosos et de fine mundi et aliis. Ca. xxxi

Insuper quesivit arnoldus Optares ne adhuc vive
re super terram. Spiritus respondit Ego potius ardere vellem
in purgatorio usque ad diem novissimum quo deus iu
dicaturus est vivos et mortuos quam sustinere adhuc
semel mortem et terrorem illum quem tunc sustinui si tamen
scirem me ad deum perventurum in illo iudicio sine formi
dine et timore. Arnoldus quesivit Videtur ne tibi

Capitulum quod sequitur legitur in capitulo post iudicium animarum quod de decipitur et temptibilis agitur

nota quod propter pericula separacionis sue perpetue a deo et timore dampnacionis que in morte habuit non optabat redire ad vitam sed potius eligebat penam usque ad iudicium venire sibi sit certa cognitione quod salvandus esset.

religiosi ad penas Sponsus respondit Religiosi presbiteri et moniales et ceteri qui rite ordinem suum observaverunt post mortem nullam habent penam. sed nichilominus oportet eos videre demonum penam antequam ad deum pervenerint et sine pena eos perducit angelus per penas Sed religiosi qui violaverunt ordinem suum per superbiam avariciam et luxuriam cruciantur sine misericordia nisi in vita penitenciam egerit Arnoldus Quamdiu stabit mundus Respondit sponsus Illud scire non potest aliquis spiritus sed solus deus Nec est in celo qui hoc scire desiderat Quando enim deus in cruce pro nostris culpis moreretur quod fuit in medio mundi tot tunc fuerunt homines super terram quot ante vel post uno tempore erunt super terram Ex quo cogitari potest quamdiu stabit mundus Arnoldus Quando nascetur antichristus Sponsus respondit Quando deo placuerit tunc nascetur et fiet per omnia secundum prophetias de eo predictas

Nota secundum [illegible] duratione quod fuit in medio mundi passus et sic intellexit arnoldus Sicut etiam aliqui opponunt illud cantica In medio annorum notum facies

¶ Contra inquisitantes alta occulta et non nota et quod anima sana sanum efficiet corpus et non econverso. Capitulum xxxij

Cum sponsus arnoldo dixit Tu interrogare deberes et sollicitari pro medicina tibi nota et dimittere deum intentatum de iudiciis et fatis suis occultis Quia spiritus ad deum euntes sciunt omnem medicinam et sunt silentes antiquis expertis medicis Arnoldus dixit Ego ex quadam passione in corpore meo infirmor Da michi consilium medicinale Sponsus. Hoc plane scio quod tu rupturam pateris in latere dextro sed ego non noto corporalem medicinam sed anime que melius vivit Quando enim corpus ad medicinam appetit frequenter est letale vulnus anime Si igitur contra animam consilium dare malus medicus essem Quando enim salva facta fuit anima erit sanum et corpus quod fiet in novissimo die quo ihesus christus ex nichilo resurgere faciet corpora mortua et reuniet corpus ex anima Cumque tunc sanam habuit animam ille corpus adeo pulchrum habebit ad animam quod nullum cor hoc cogitare poterit Nec obstabit tunc quod corpus fuit inveteratum infirmum et putridum

Quod ex nichilo opponendum primatum id est quod non corpore

¶ Quando homo salvus fiat in anima et quibus et quando

in morte invenitur et quod homo est consuetudo habituata et eque
quando obest mala. Capitulum xxxiii

Arnoldus quesivit deinceps Quomodo ergo salvus fiam
secundum animam. Spiritus respondit Observa decem precepta
et sis humilis. iustus ac misericors. esto quod paciens in omni
tribulatione et deum diligas super omnia et facias proximo tuo sicut
velles ab eo tibi fieri et sic salvus eris in corpore et anima
Arnoldus quesivit possum ne deferre vestes tinctas et
simplices sine peccato. Spiritus Utique si non adest superbia
nec ordo qui huiusmodi vestes prohibeat Arnoldus. possum ne
licite ludum fistularum vel cordarum exercere sine peccato. Spiritus re
spondit Ita cum fit ad honorem dei / sed cum fit hominibus sic quod per
ipsum ludum dei obliviscantur tunc peccatum est Tu igitur ludum
talem exercens recogitandum est gaudium ihesu christi quod sic bonum
est Arnoldus que est certior via et vita veniendi ad deum
Respondit spiritus Cum homo vivit in bona consuetudine sic
quod deum portat in corde suo omni tempore et in adversis invocat
benedictum nomen ihesu christi / tali morituro cum rumpetur cor
eius occurrunt bone sue consuetudines et contritio habitua
ta et clamat vel saltem cogitat in corde suo / Deus adiu
va / vel succurre in tunc statim occurrunt sancti angeli suscipien
tes eum sub protectione et defensione dei Sed homini malo
morituro occurrunt consuetudines ut malum loquatur vel
cogitet Tunc spiritus maligni adveniunt recipientes eum
in suam potestatem / quare sic eum malum tunc invenit Ergo oportet
assuescendum esse in bonis operibus ut mors in bono homine
inveniat // Quomodo vadit spiritus et quod oculus arnoldi
eo visa nimia claritate caligatus fuit per decem dies / et

De viro et femina agricolis salvatis propter pia opera Capitulum xxxiiii

Preterea addidit spiritus Quicquid interrogare volueris
breve facito / quia introibo in gaudium sempiternum
dixit domino domino Arnoldus Quomodo ibis / in paradisum vel in celum:
Spiritus respondit Ego vadam ad eundem locum ad quem ihesus christus
adam et evam cum sua societate perduxit / cum eos tulisset
de suburbio sive de limbo inferni / ubi eum expectabant

Donec eos secum in celum perduceret / ibique usque ad diem de-
cimam sequentem expectabo / et ex tunc premia ad tercium
chorum angelorum sanctorum et tunc ibi videbo benedictam faciem
ihesu christi eternaliter. Postquam igitur illuc peruenero / tunc ite-
rato videbis cum oculis quo modo vides / quia oportet quod oculus
ille tenebrescat ex ista maxima qua nunc vides claritu-
te usque ad ipsum diem decimum post partem. Tunc iterum
quesiuit de anima cuiusdam sui amici vbi esset. Dominus respondit.
Ego illam vidi in choro illo ad quem ego perueniam et septem
horis tamen fuit in purgatorio post quas ad celum peruenit.
Arnoldus quesiuit. Quomodo tantum promeruit gaudium cum
tamen esset agricola et occuparetur cotidie in prouisione
necessariorum pro se. uxore et filiis. Dominus ad hec. Ipse erat
humilis. iustus et misericors. et paciens in aduersis / et cum magno
desiderio ad deum et deuocione multa moriebatur / quapropter
beatus factus est. Deinde arnoldus quesiuit de vna feria
que diu vidua fuerat vbi eius anima esset. Respondit spiritus. Ipsa
est in octauo choro sanctorum angelorum in proprio vestibus vbi cum
magno gaudio honoratur / quia in terra consueuit deum vestit
honorare sanctos elemosinis et clenodiis / sicque meruit
honorari equaliter presbiteris qui deo cum deuocione ministrauerunt.
frequenter ex caritate et deuocione celebrando et non
ex precepto tantum vel obligacione. Tales enim sacerdotes
locantur ad presenciam ihesu christi. De magno merito
missam celebrantis. ministrantis et audientis et de voto
soluendo. Capitulum Quinquagesimumquartum

Alterius prosequebatur spiritus dicens. De multis graciis quas
contritus de peccatis suis in missa promereri posset
et de magno merito illorum sacerdotum qui ex deuocione
dicit vel cantat missam / et eorum qui ex deuocione ad
missam ministrant. Et dixit spiritus. Homo vere penitens in
missa inuenit vitam anime sue et felicitatem eternam. Cum enim
homo vere contritus infra missam dixerit. Domine ihesu christe
propicius et misericors esto michi peccatori propter magnam
misericordiam tuam / illa verba deus libenter audit et omnium angelorum
in celo concentum. Et post adiecit spiritus de tam multo

Illo quod hic octauum chorum
et supra tercium accipit / in
ordine ab inferiori sursum
computando scilicet ab angelis
Archangelis. et sic etiam
intellexit arnoldus

merito qd in missa obtineri pt / qr ptium e incophensibile
Et qr de valore misse sc̄ptu e a varijs doctoribz / ideo ar-
noldus hmoi scribe omisit / et sile multa alia que i alijs
libris a scis tradita sut / scribe noluit / ne forte diceret
hoc ex alijs libris mendicatu vl extractu Qu at sic diu
colloquerent arnoldus arnoldus et spus in ultima nocte ptie
spus dixit tande arnoldus spui Ego denom pegrinatione
ad sctm iacobu in copostella ppt euadendu terrore que
pmo a te sustinui qtinus p intercessione sci Jacobi apud
deu p me intcedetis mererer a dco terrore liberari
Spiritus De voto et pmisso facit debitu vnd optet
q reddat Arnoldus Nunquid potest hoc votu in aliud
pium opus comutari Spus Non e indultu a papa ut qs
absoluatur a tribz pegrinatoibz videlicet ad iherosolima.
roma et sctm Jacobu / si tu potes fuit abulare / alias
qsilio sci viris ecce e utendu. hijs auditis arnoldus
dictam pegrinatione i ppria psona exsoluit Q
plus a pctō abstinendu est qm a cibo et qm in mane
diei de lecto surgendu e. Capitulum xxxvj.

Consequenter qsiuit arnoldus exultu ieiunare no
valeo i itine et labore Spus Tunc comedas p
corporis necitate et oio a pctō abstineas Arnoldus Qua-
liter sexta feria e ieiunadu Spus rndit Quilibet
scdm posse suu / qui melius ieiunat melius eveniet Qui
posset et sufficeret in sba rez debet ieiunare sexta
feria sicut dies qdragesime ieiunat nisi preceptu ecce
Etiā quilibz ieiunet scdm bonā qsuetudine sue prie
in q degit / ne malo exeplo pximu corrupat Etiam
comedendo e scdm prie qsuetudine. dumo fide
xpi habeat et pape obedietia Et addidit spus Rogo
deo aut scis eius vouisti / qutocitius poteris redde / ut deus
p solutione voti sui te no moneat / Et attēde ut sit
tibi cordi / qtinus deo mane diei servias / nec dormias
donec sol te in lecto i pctis inveniat Qua p nobis ihus
xps mane vigilauit / et qete sua mane intrupit

qtinus nos mane ad regnum eternum perducet. Siquidem
ipse mane natus est in noctis medio et noluit tarda-
re donec sol calidus illucesceret. Ipse mane id est
in noctis medio duram assumpsit passionem, ut nobis in me-
ridie a morte eterna redemptos inveniret, et mane sur-
rexit a mortuis, quatinus nos mane eius mortis
recogitemus. Ideo diu demane dormientes cum missa
esset audienda similes sunt quinque fatuis virginibus, que
diu dormientes et lampades suas ornare negligentes
veniente sponso cum quinque prudentibus virginibus que mane
surrexerant et lampades suas ornaverant simul cum
sponso introibant audierunt: Nescio vos. Clausa est ia-
nua. Cum tandem parate essent et sic permanserunt in tene-
bris. Ex hoc quod missa debet celebrari primo mane et non
in meridie, quia maior pena Christi sine accepat hora
decima. Ideo omnes misse finite erunt hora decima nisi
necessitas immineret propter quod tardaret. Nec debet missa
retardari propter diu dormientes, quia hora mortis non tardat.

eleosinarum

De merito elemosinarum et mayrie que fiunt pro defunctis, quo homo se benedicat et quod propter penam divinis multi puniunt. Capitulum xxxvi

Notabiliter etiam sponsus dixit de illis
istis hominibus qui libenter dant eleosinas, quo illos deus
reficit bitenusa in hora mortis sue, de quibus longum est
dicere et scribere quia eorum meritum est indicibile. Sic econtra
est de illorum demerito et penis qui pauperes opprimunt
et qui faciunt contra dei veritatem iuramenta quos ista non
formidat quanta talium sit pena mirum est dicto. Ar-
noldus consuevit cum alii se muniat benedictione contra hostes
suos. Sponsus vendit: De mane surgens ter te signes
signo crucis dicendo Jhesus nazarenus rex iudeorum. Homo
enim taliter munitus potest sine periculo pertransire hostes
suos visibiles et invisibiles. Cum quadam vice sponsus lo-
queretur cum arnoldo tanta irruit tempestas ventorum et
pluvie quod multos exterruit et pluribus dampnosa fuit

que etiã duobꝫ diebꝫ ꝑduravit Quesiuit ergo
arnoldꝰ vm̃ et q̃re hec horribilis tẽpestas exorta
eet Spũs rn̄dit In hac hora vir quidã laq̃o se suspēdit
et mulier q̃dã ꝓpriũ occidit infantē ꝓpt̃ q̃ enormia
c̃mina deꝰ multas plagauit creaturas q̃ tm̃ odit deꝰ
morte ~~morte~~ parētis seipm̃ int̃ficietis Cũ in villa
meyerick vetula q̃ iã vidua fuerat ꝑ annos decē et no
uē ad mortē infirmaret Quesiuit arnoldꝰ a spũ An ipa
vidua adhuc qualescē debet Spũs rn̄dit Ita. deus
eni eiꝰ vitã ꝓlongabit ꝑ aliq̃d annoꝝ spaciũ et cũ ad
ditiõe annoꝝ concedet etiã ei reformatiõꝫ viriũ ut deo
seruiat sicuti ꝑ plures annos fecit Arnoldus Quare
progat deꝰ eiꝰ vitã Spũs rn̄dit Ipa iã nonē anarũ
penas abbreuiauit quaꝝ nonnulle adhuc ꝑ annos septē
in penis fuissent detēte q̃s ipa oroĩbꝫ et eleo̊sinis
suis liberauit ac etiã sacris missis in suis penis refo
cillari procurauit Ideo deo aĩe oroĩbꝫ suis obtinuerũt
apud deũ ꝑ ea vt viuat adhuc tã diu ut tanta faciat
pniam q̃ pꝰ mortē secura et imunis ab oĩ pena transibit
Arnoldꝰ Qualē faciet pniaz Spũs rn̄dit Ipa libēt
et deuotē orare. ieiunare elas dare et missas audire eleo̊sinas
ꝯsueuit Totũ illud tpũs ad pniam a deo ꝯputat Et
dixit arnoldo. hec vba dcē vidue nõ indicabis ne se
digna existimet venire ad deũ sine pena Quia oms
supbe cogitatiões humiliant et deprimũt seipas coram
deo in celis Qꝛ spũs ꝑdixit arnoldo q̃ adhuc
ꝯualescē debet et lr̃as studē et gesta int̃ se et ipsũ
ꝑ se ꝯscribē. Caplm̃ xxxviij
In dc̃a ultiã nocte tandē subiunxit spũs dicēs arnol
do verba q̃ dixi tibi ex magna xp̃i mĩa ad tuã doc
trinã dixi q̃ etiã manifestabis diligētibꝫ deũ et qui
ea ex deuotiõe audire desiderat. Arnoldus dixit
Ego ꝯuit infirmatꝰ et debilitatꝰ sũ ex terroribꝫ passis
ex te et tecũ et nõ adest in sensibꝫ et vigor meorũ
hec aliis enarrandi Spũs dixit Quecũqꝫ dixi tibi

Quo quos aĩe suffragiis viuorũ liberate orãt ꝑ suis benefactoribus

eoꝝ nō obliuisceris q̄diu viues Insup vnū qualescūq̄
de terroribꝫ quos sustinuisti dempto modico qd pro
intsigno ad dei miraculū in corde tuo memorandū
gestabis Arnoldus Si illa m̄i deus daret gratiā qp adhuc
discere legē et scribē valebo ne tūc oms articulos et
causas cōscribē quos ex te vidi et audiui Rndit spus
Ita poteris Magnū quidē opus pietatis ē ꝓximū auisare
vt nō puēiat ad infernī penas qꝛ p hoc etiā auisat
seipm Vltiꝰ dixit spus Per gratiā ihū xpi vn viues
tā diu qp plene poteris cōscribē causas nras et acta
si voluntas dei fuit Sed spus malign̄ tibi multa
īpedimēta ī scribendo pstabūt et mirabilit te scribētē
turbabūt Ita ergo p oīa accidit vti pdixerat spus
Nā postq̄ arnoldꝰ incepit scbē in tm̄ vexatꝰ ⁊ turbatꝰ
fuit p temptatiōes dyabolicas qp mirū ē dictu Cū eīm
ordinate scribē vellet dicta et audita sic suas illusio
nes ingessit dyabolꝰ qp fregit optebat eū ab incepto
ope scribendi desistere Sic qꝫ arnoldꝰ ꝑpeditꝰ scribēdo
pncta ordinare nō valuit put dcā et facta fuerāt
Qm spus in valedicēdo arnoldo eū exhortat ut
sp deū videat et de gestis pꝰ recessū eiꝰ circa arnol
dū. Ca^m. xxxvi

Demū cū spc et arnoldus
noctē vltiā diu multa verba cōtulisset dixit spc
Nūc peto abeundi licētiā ne quis me videat cui foret
notū vel cui gressū nō ē Arnoldꝰ rndit Qm
deo et tibi placuit tūc vadas in noie dnī Tūc spc
dixit Semp deo sit glā et honor et vndiqē mri eiꝰ
marie et omnibꝫ electis spiritibꝫ Tibi aūt sit mer
ces ꝑpetua a deo Quicqꝫ optie tibi succedit tūc deo
plurimū regratieris et cū tibi deꝰ tribulatōes et afflic
tiōes immittit tūc age deo grās de passione sua Tene
qꝫ in iugi mēoria que tibi deꝰ dignatꝰ ē manifestare
Addiditqꝫ spus Deo sit glā in excelsis celoꝝ et in
finibus terre Et mox in ictu oculi spus ad deū

recessit Arnoldi ergo oculus caligatus et obtenebratus fuit cum quo claritate spiritus in ultima nocte viderat Itaque cum recessisset spiritus et ad deum cucurrisset arnoldus sol- uit operculum et vinculum quo alium oculum ad iussum spiritus operuerat quo vidit iam claram diem fuisse exortam et homines iam surrexisse volentes explorare quod cum arnoldo ageretur Et venerunt ad locum unde spiritus iam recesserat et arnoldum secum assumentes introducebant domum Erat quidem dies illa dies ascensionis xpi in celum a quo die oculus ille caligatus cecus mansit usque in die penthecostes Cum enim illo die in ecclesia elevaretur dominum venerabile corpus primo vidit arnoldus ipsum saluatorem cum deo oculo et deinceps vidit cum eodem

Epilogus omnium dictorum et gestorum et quod media pars ex eis vix conscripta sit Capitulum sol. iii.

Omnes hunc librum audituri aut lecturi scire debet quod plus quam media pars per et circa spiritum gestorum omissa est quia ex nimiis terroribus memoria arnoldi lesa fuit unde tamen restaret scribendum de hiis que spiritus vidit cum post trium dierum reversus fuerat cum magna claritate et omnem penam et gaudia videat que dictu mira sunt quantum iam tenet totus precedens tractatus Nec arnoldus poterat hec omnia conscribere propter debilitatem sui capitis Est quidem liber quidam conscriptus de quodam milite nomine Tundalus qui post tres dies quibus mortuus credebatur reversus ad vitam multa de penis inferni et gaudiis paradisi conscripsit Cuius scripta cum hiis que tunc narravit spiritus de penis et gaudiis valde concordat Qui voluit illum libellum de Tundalo legat Huius scriptum aut miraculum et apparitio spiritus in vigilia beati Martini incepit et finitum in die ascensionis domini fuit unde durabat talis apparitio spiritus per ebdomadas viginti sex ebdomedas Si quis dictis et supranarratis fidem adhibere recusaverit ingrat de hiis Bernardum bossman presbiterum uxorem suam legittimam et suam familiam quibus omnibus vix constant huiusmodi Multi constant huiusmodi iohannes bossman filio euerardi et

Arnoldo laken filio burchardi / henrico fratri
pastoris qui presentiam spiritus sibi loquentis expertus est
henricus bossman / cuius filios spiritus occidebat / cui
etiam multa futura Arnoldus ipse per spiritum edoctus
predixit Omnes hij adhuc in carne viventes huius
rei testes sunt Factum autem est istud Anno Domini
Millesimo Quadringentesimo Tricesimoseptimo
Et deinde post Anno Mccccxliiij Arnoldus hec conscripsit
et in notam redegit / quia ante hoc tempus Arnoldus
scribere nesciuit Etiam post hec ad spiritum gesta sensus
ymaginationem et memoriam lesos habuit. quominus
ea singula ad memoriam renouare nequibat / In
latinum autem translata est hec de spiritu narratio
per fratrem Johannem de Essendia sacre theologie
professorem Conuentus Wezaliensis ordinis predicatorum
Anno Domini Millesimo Quadringentesimo
Quadragesimoquarto ipso die beati Martini episcopi

Incipit Determinatio quorundam dubitabilium circa
acta seu dicta per quendam in Meyerick quam decidit frater Johannes
de Essendia ordinis predicatorum Conventus Wezaliensis
sacre theologie professor

Rectum est verbum domini et omnia opera eius in fide psalmo
xxxiij. Nondum in xpo radicata et fundata
mens humana fluctui maris similis est qui a vento
movetur et circumfertur secundum apostolum Jacobum primo capitulo
Numerum a domino. Math. vij assimilatur viro insipienti sapienti dissimilis
qui edificavit domum suam super firmam petram adherens
fide formata xpo. iam unus spiritus effectus cum eo secundum apostolum prima
ad Cor. vj. facilius impetu absque fundamento insipientis domum
obruet. hoc plane sapiens dicit Eccl. xxxiij. Cor fatui quasi
rota carri et quasi axis versatilis cogitatus eius illius, quia secundum
glosam instabili motu a summis ad yma et ab ymis ad superiora
vertitur. Porro nova potius quam digna magis rara quam profutura
querunt qui istiusmodi sunt. Namque secundum desideria cordis eorum
abeunt in adinventionibus suis presentia fastidientes ad longe
posita etiam viliora extendunt animum tamen. Tales inquam super
filiorum pane nauseant nonnumquam pepones et porros et cepas
ad interitum suum petunt de quibus habetur Num. xj. Hic revera
dure cervicis et incircumcisi cordibus iudei dominum ihesum xpm
salvatorem suum adventum testimonio ysaie prophete efficacissime
probante contempnunt et curiose querunt miracula dicentes
Quanta audivimus facta in capharnaum fac et hic in patria
tua luce iiij°. Hic patrem a restituente in utero [illegible] mutum
et surdum blasphemant sed de celo signum querunt incredentes
sic se credituros luce xj. Demum crucifixo acclamant
descendat nunc de cruce et credimus ei Math. xxvij. Sed cum
maiori victoria a mortuis resurrexit, petunt [illegible] faciebat
testimonio custodum nolebant acquiescere immo potius copiosa pe-
cunia mendacium quam agnitam veritatem sunt deponere conabantur ut
sicut aliud usque in presens hereditaret filios Math. xxviij. Fallitur
ergo [illegible] non [illegible] ut [illegible] querentes dum [illegible]
ex miraculis ad fidem efficaciter [illegible] reputat [illegible]

primo

No attendentes q̄ verbum verum et verbum dn̄i et oi̅a opa
eius in fide / Glo / In fide poptis appet q̄ vera sit / non
aliqd Nam pueris ex ipse de9 videt̄ sup̄ius et dicit glo sup̄
illo Nam bonus de9 / ep̄l Ubi quod p̄ fide vera oia dn̄i mi
racula intelligitur s3 no p̄ miracula fides / Unde in ca
pharnaum bethsaida corozaim / quanto plura miracula opatus
fuerat dn̄s ih̄s xp̄s / De tanto pauciores ex eis credentes
effecit / put ipe tribuit q̄ dictam locorum habitatores qz exula
mat Mt xi Ubi tirannos exactores mirum / plurima vidisse
miracula / no venit in dubium / paucissimos tn̄ firmis
assentisse fide / quidquid ex tipis ... consuerunt ...
tont̄ fide ptinacis / Unde miracula no sunt sufficientia
ad assentiendum ... et principalis actus fidei / Deo de quibus
tamen ... interius movens p̄ gratiam intellectum ut elevet ad ea
que sup̄ eius naturam sunt ut dicit sanctus Tho 2a 2e q. vi ar° p°
Ea propter sicuti no habentes lumen rationis naturalis / de naturalibus
modo q̄ ... indicat / Ita p̄fecto / fidei carens lumine / opa dei
vere no intelligat / Hoc nimirum dicit ysaias sm̄ aliam translationem
vii ca° Nisi credideritis no intelligetis / sz fm dei mirabilia
Et apte hoc dicit dn̄s marthe Joh xi Si credideris videbis
gloriam dei / sz p̄ mirabilia / qz sz alias no / Nam credentibus dei
vobis datum est nosse misterium regni dei / ceteris aut̄ in pa
bolis / ut videntes no videant ... luce viii / Propterea illos
excecavit malitia qz nescierunt sacra dei sz in fide
ut dicit sap ii / No q° appz verum verbum dei / vera eius fore
opa nisi in fide ... / Denique eorum p̄fida temeritas
ex dictis evidenter confunditur / qz ubi tm̄ pueris grauit
regressus ab inferis / ut credat sapie ii · vel in potius
ut agat p̄mam mortuum remitti laborat luce xvi
Absit a catholicis ut damnatorum sequantur opiniones veruissima
a dubijs primo nomine a mendacibus ... spiritibus
Cont̄ quos catholici ... inspira capla iiii et ...
Et abraham illam opinionem p̄ locum a maiore destruit luce
xvi dicens / Si p̄phetas dn̄o no audiunt neqz si quis ex mor
tuis ierit ad eos credent / Sed in fide p̄batam et p̄ resus
citationem lazari q̄ p̄sidis iudicis no ut crederent s3 ut ...

occideret octavo fuit Joh. xj primo apud lazarum misere
cogitabat propter veritatem quam redimimus confirmabat Johis xij
Audiat igitur illud Crisostomi et sciat se a fide alienos qui
hominem pet. sicut ipse dixit inquit ipse math et nichil sanc
signum est non posse confiteri Ita ipse testimonium velle perire
signum est nichil velle credere Hec ille. Nec ab re tales form
cantur in adinvencionibus suis abducti a fide doctrinis varijs et
peregrinis prout de quibusdam evidenter ipse exemplificat infra
capitulis xix et xx. Ante omnia igitur sibi revelari petat unus
quisque oculos sue fidei quatenus considerare valeat mirabilia
de lege dei exemplo david ps cxviij. Nec sicut Anselmus te
mere se dimergat in condensa diversarum questionum nisi prius in
se soliditate fidei conquisita morum et sapientie gravitate nec per
multiplicia sophismatum diverticula incauta levitate dis
currens aliqua tenaci illaqueetur falsitate Hec ille in tractatu
de incarnacione ad urbanum. Fundatus itaque et radicatus in
fide miracula alia quam scripta et sancta que sunt corroborativa
fidei adminicula devote suscipiat ac legat quia sicut Augustinus
sic fides gignat scienciam et nutriat miraculis pro dispe
peracerunt credentes domine adauge nobis fidem luce xvij Et
ille qui xpo dixit Credo domine adiuva incredulitatem
meam marci ix. Ex preceptis talibus plerumque fides excitatur
et excrescit ad operandum per dilectionem Non itaque nisi taliter
stabilitus in deo hanc subiectam de ipso in Meyerick le
gat maxime cum multa scrupulosa circa fidem suam facile persona
contineat multaque nodosa et perplexa licet sane valeat intelligi
Econtra prima affert fidelibus secunda et utilia. Ne igitur
propter tardorum nonnullorum pusillitatem aliquid fidelibus utilitati
deperatur hunc ipsum tractatum ab arnoldo in teutonico
scriptum in latinum transtuli humilitati et simplicitati rusticane
ut in teutonico iacebat stilum latinum adaptans prout potui
integritatem verborum et maxime sententiarum observavi ne ex
translacione ipsum vel afferre vel auferre dubium aliquod Deinde
ex translacione nullam vendicat auctoritatem Et dico cum Crisostomo
dicente in sibi quodammodo narracione tercia omelie super math
in opere: Hec legi in scriptura quadam inquit et si non

certa, non tamen fide diffiniendo sed potius declarando. Hec ille.
Itaque pro nonnullarum resolucione nodosarum difficultatum in trac
tatu sequenti, premitto questionem talem dicendo:

probatur — Utrum ex gestis in inquirendis spiritibus possit sciri quod fuerit bonus vel malus. Questio

Probatur primo quod fuerit malus spiritus et hoc ex duobus primo — Quod fuerit malus probatur. Nam ille spiritus vere iudicatur malus qui ad
malum promovet vel retrahit a bono; sed utrumque iste facit spiritus.
Igitur malus iudicandus est. Maior probatur. Videtur quod promovet
malum. Primo quia omnes clericos et pauperes terre cunctos reddit
de malicia suspectos, dum iubet missas Colonie dumtaxat
celebrari atque ibidem elemosinas dumtaxat erogari, que in precio
quiori sed fructu fiet. capitulo iiij et vi. Quod plenius videtur de missis
etiam si quod absit mali essent sacerdotes, cum valeat ex opere operato.
2o — Item 2o quia valde Arnoldum conterruit tempore in vltima nocte sue
apparicionis et quociens apparuit, in tantum terruit eum ut se diceret
sensum suum pene fuisse orbatum, videlicet capitulo xxxvj et etiam
in fine. Et hec sunt signa spiritus mali. Bonus vero spiritus etiam
conterritos confortat, secundum quod notantur ista dicendo. Et sic bonus
2o probatur malus quia a bono trahit — spiritus redintegrat sensus turbatos. Minor: etiam retrahit a bono apparet.
Primo quia revocat Arnoldum ab ingressu religionis capitulo xxxvj.
Item 2o quia retrahit eum a ieiuniis, nec dicit dispensacionem necessariam
violanti ieiunium capitulo xxxvj. Tercio probatur quod non sit et fortius.
Nam ille spiritus malus censetur qui vel mentitur vel contra doctrinam
sanctorum loquitur; sed sic iste videtur fecisse. Igitur censetur malus. Maior
probatur quia spiritus bonus et si sit in purgatorio, nichilominus in gracia
confirmatus est et in beatitudine, a qua sciencia non fit ex opinando,
secundum Thomam, questio ... gen. capitulo xxiii. Minor probatur. Primo quia dicit quod spiritus pur
gandus filii sui filios instruxit, cum non dicatur de se pro
heredes defunctos purgandos iudicia sua concupisse actie, cum non
dicatur ad conversionem spiritus hominis homines per dyabolus ut dicit doctor sanctus
primo sententiarum di. xlv. articulo primo in solutione articuli pellisse. Item quia
omnibus festis prefert celebritatem dominice quod videtur esse contra omnem
ecclesiam. Item quia dicit pro toto auro mundi etiam res picturas dominica
die non colligendas. Nec in aliquo casu comparari licere. Unde
contrarium ab omnibus doctoribus sentitur. Item etiam quia dicit quod plus distabat

lazarus in sinu abrahe ab epulone diuite quod locus ille ab
arnoldo in quo fuerat / que tamen distancia ut dicit tanta
erat quod vir fortis non pertransisset eam si a tempore ade vsque nunc primus
eam pergredi laborasset c° xxxij. Item etiam quod spiritus dicit
quod vnum in diuino gaudio non potest credere quod deus habeat maius
gaudium quam quod ipse possidet ca° xxxviij. Demum asserit
quod aie purgande puniantur a demonibus capitulo xxxx Cuius contrarium
tenet sanctus thomas quarto sentenciarum di xxi articulo primo in fine Item dicit quod in vno
loco purgantur / Nec aliquis vadit ad locum purgatorij generale
c° xxxx Item dicit quod suffragia pro eo facta per ordinacionem spiritus
maligni in nullo ei profuerunt c° xix quod vbi plenum / ad cetera
tamen suffragium ei profuerit / ibidem c° xix in fine Et illa opera
bona secundum intencionem facientium et etiam ex opere operato non eo
proderant / ergo tamen quantum grande suffragium valebant ad minus
Item dicit quod passio xpi decima hora fuit pro maiori parte completa
c° xxxvij quod vbi plenum quod xpe tunc non fuit in cruce Sed tamen hora
sexta et meridies ut tenent doctores communiter Tercio princi-
paliter hoc idem probatur fortissime scilicet quod fuit malignus spiritus quia vbi hereses
tacite fouere quia sortilegium docet vj ca° quia docet verbis spiritum
citandum qui furtum propalabit / Nec potest verba illa publicari
quod vbi illicitum est / eo non debeamus eciam verbis xpi demonem
adiurare ad aliquid ab eo discendum / vel precium obtinendum vt
docet doctor sanctus Thomas 2a 2e q. xc. articulo ij Cum igitur spiritus
iste citandus cum demonibus sit / non potest docere verum aut bonum
sicut dicit iste spiritus in exercicio de se c° iiij et vj° et xxxviij°
quod scilicet nichil reuelare potuit nec verum dixit donec fuga
retur ab eo dyabolus Item 2° quia vbi quod ponat medium inter purga
torium et celum sine claram dei visionem in quo detineatur anima
purgata plene / non tamen plene beata c° xvj in fine quod planius
habes c° xxxiiij in principio Et illa videtur esse opinio dam
pnabilis secundum ea que narrantur que etiam allegat auctor iste dicens
hunc spiritum secundum concordare in dictis de penis et gaudijs pa
radisi capitulo xl° Et eam dicunt opinionem dampnatam et per benedictum xij.
ut vbi et dicit Thomas quarto hereses iiij sentenciarum di. xlv q. prima articulo
primo q. ij Item tercio quia illorum videtur confirmare errorem quod ...

Iij° probatur malignus quia ... fouere hereses

Spiritus iste dixit arnoldo ne ipsam ... da citatoria propalaret

transferat in penam / occasio propter peccata sua affligenda c° xxix
Item dicit de pueris quod eius tolerabit penam que defraudavit
puericia / capitulo xx / que tamen falsa sunt / cum anima que peccaverit
ipsa morietur / Ezechielis xviii quod utique verum est de pena post
hanc vitam infligenda pro demeritis

probacio quod fuit bonus spiritus

¶ In oppositum tamen et quod fuit spiritus bonus videtur per totum librum quia
bona docet et virtutes / et detestatur mala / continuans sermone
semper ad bona Et quod sit bonus / docet satis catholice c° xx / et c°
xxxiii ¶ Specialiter autem probatur bonus esse eo quod docet vitare dyabolum
et fugare ipsum / et recedere a deceptionibus eius / quas eciam detegit
c° ii° et c° xix xxxi et xxxviii / que non conveniunt spiritui malo
revelare ut patet Unde detestatur peccata c° x. xi. xxxii. et xxix
2° fortius ostenditur fuisse bonus eo quod dirigit ad auctoritatem canonis
et illam allegat tamquam regulam certissimam xi. ca° et xxxi in
fine Item confirmat auctoritatem evangelii xxxii c° in fine Et
similiter confirmat auctoritatem ipse c° xxxvi. Sacramentorum docet dig
nitatem et utilitatem videlicet confessionis et penitencie xvi° capitulo et
xviii xxxii et xxxiii Misse et eucharistie viii° ca° xvii ad fine
xx. et xxv. Utilitatem suffragiorum ca° iii xviii et xxxiii
Ancora nichil vel dyabolus fecisse continue. licet enim verbum unum
aliquid dixit tamen mox ad sua redijt scilicet vanitates et menda
cia inserendo ut deciperet ¶ Tercio ostenditur fortius quod
frequenter et devote nominat ihesum christum / virginem mariam. in xiiii
xxvi. xxxviii. Preterea docet docet deum timere / deum videlicet
ac docet et hortatur videlicet ca° xxxiii et xxxix que numquam
legitur dyabolus vel spiritus malus fecisse ¶ Dicendum igitur
ad ista Dona gratis data convenit discrecio spirituum prima cor
xii / certitudinaliter super dei dono diiudicari non potest an spiritus
bonus sit aut malus quia eciam ipse sathanas per mendacium trans
figurat se in angelum lucis ut dicit apostolus. ii cor. xi Ergo ad
huius generis comparacionem non nisi per coniecturas de qualitate spiritus
poterimus dyalectica dicendum et sufficiente. Dicit quippe iohannes
prima sua epistola c° iiii° Nolite inquit omni spiritui credere sed
probate spiritus si ex deo sint / in hoc cognoscitur spiritus dei / omnis
qui confitetur ihesum christum in carne venisse ex deo est / hec ille
Et non quod dolose dyabolus nominat deum aut ocius [illegible]

grey iiij° Unde et primo nominat ihesum filium dei mathei 6° et luce viij°
Nec autem invenimus nominatum fuisse sed non facit hoc nisi dei coactus
virtute Unde ihesum sponte non nominat significantie et frequenter
cum sit nomen sanctum et terribile in quo omne genu flectitur etiam
infernorum ad philippenses ij Et ideo efficax videtur michi tercium
argumentum ad probandum quod fuit spiritus bonus quia contra facit ad
hoc idem auctoritas iohannis inducta. Preterea dominus docens secer-
nere lupos ab ovibus bonos a malis dicit mathei viij A fructibus
eorum cognoscetis eos non autem a foliis aut floribus Ubi ad
propositum dicit dominus albertus magnus Qui in quantum fines suos sub
ordine ecclesiastico collocat sunt prophete si immundam sunt
propositione si procurat scissuram ab ordine ecclesiastico sunt heretici
et usque ad illos fructus non cognoscent hec albertus hic autem spiritus
non docet recedere ab ordine ecclesiastico immo sub eo collocat
finem doctrine sue ut patet per totum fere tractatum et supra in
2° articulo probante quod fuit spiritus bonus Igitur quod bonus fuit credo
Pro solutione tamen eorum que in contrarium adducta sunt notandum
quod arnoldus qui hunc edidit tractatum de gestis et dictis
in fine et sponsus est homo simplex et illiteratus ut patet infra primo
capitulo Non videatur igitur mirum si velut inoppinus alteras simul
verbis inordinatis respondeat et dixerit quod nescius est virtutis eorum
Ita quod nec ab re sit paralogizat alicubi cum etiam frater augustinus
ex verbis inordinate idest errante prelatis incurrat heresim
Ex huiusmodi ergo dictis non arguitur viciosus spiritus qui ea verbis
aptissimis creditur protulisse ut videtur arnoldus dicit capitulo iiij
Unde secundum recipientis modum et capacitatem recepta sunt et
comparata Et hec planius in resolutione argumentorum patebunt
Ad primum igitur principale in contrarium Ad primum articulum illius dicendum
est quod non spiritus apte eum ad coloniam direxit ut ibi simul
posset elemosinas distribuere quia non faciliter potuisset alibi
tot invenisse pauperes Etiam ut arnoldus ab eo didicerat
sibi fuit devotione speciali affectus sancte Colonie dum vixit
prout michi retulit arnoldus. Etiam sanctitas loci virtute prono-
promovet suffragia Ad 2m dicendum quod ad presentiam spiritus etiam
boni vehementer conterretur homo vivens ut patet de daniele. Ad 2m

ꝯ caplo eodē / Primo discipuli ad p̄ntiaz dn̄i a mortuis re-
suscitatis conturbati sūt et conterriti Iob xx / Sed ut dᵗ daniel ubi sup̄
Lucet q̄ loqueret' mecum inbalui sic et arnoldꝰ secūdū loquēs
inualuit ab eo confortatꝰ et exhortatꝰ ut surgeret ca° quīto
Et q2 eū signare noluit nocumēto ca° xxiij p̄dicendo ei
recuperandā sanitatē sensuū et et q̄ visa et audita ī pos-
Ad 3ᵐ — terū conscribe debet c° xxxviij / Ad 3ᵐ dᵐ q̄ neq̄quam eum
retrahit a religione s3 dirigit eum ad statum sibi congruētē
quē continuare valeat c° xxix et c° xxx / vel religionis
statu altissime commēdat ca° xxxi et xxxij / licet oībz non
ad 4ᵐ — expediat / sicut de virginitate docet aplꝰ j cor vij / Ad 4ᵐ
dᵐ q̄ in novitate posset solui ieiuniū auctē ppa ubi
et dispensatoris nō adest copia / et sic loqᵗ fortass eciā
condescendēs infirmitati arnoldi / vel loquit de feria sexta
ut infra apparz cuiꝰ ieiuniū nō ē preceptū oibz obseruari
ꝯ adultas sm̄ iohēz in sūᵃ sm̄ willhm̄ et hostiens lᵒ
Ad 2ᵐ principale — primo titulo xij q. xvj / Ad 2ᵐ prīˡᵉ argu^tm^ ad ar-
sm̄ dᵐ q̄ hoc qđ dicit spūs p̄gandū mīstrisse filios
filij sui intellig̃ dz causalit' sicut ibid exponit quia
ppt' eū deꝰ pmittit ut eos ul dyabolꝰ ul vicio dīna
inficiat / s3 tū ipē spūs nō nō exequit' sinaz dīnam q̄
hoīes / eū nō dēt' spūs hoīs hoc aū excercēs sicut spūs
alij sm̄ Thō l° sinaz de xlv q. j ar^lo^ p° in solucione
pcū arᵗⁱ Sic actor mortis dicit' reus sed nō ē tū
effector mortis / Ad 2ᵐ dᵐ q̄ dnica maior ē omībz
festis q̄tū ad instituere dnicatē / et sm̄ hoc ipē loquit
exposite c° xxxiij / Nec tū sic maior ē festū pasche et
penthecostes q̄ ꝯ a deo dnicᵉ constituta sūt in veteri
testū' exodi xx / licet nō sm̄ ceremonialia nra sicut nec
ꝯ dnica / Sz verz ē q2 dnice celebracio ē preceptū
morale id ē vnū de decē sed hᵒ oīa festa vicit / 2ᵉ accipiat
dnū spūs Sz quo ad rōnē celebritatis plā festa exce-
dūt dnicam sicut ꝯ mistia recreacionis digniora sūt q̄
oraciōis que in dnica recolit' / 2ᵉ plus peccat violādo
aliqđ festoꝝ q̄tioꝝ vel festoꝝ bte vgīnis q̄ si dnicā violaret

et sic de aliis. Quod autem dicit non licet pro toto auro mundi
laborare etc. si res picturae essent. Dicendum quod verum est si ly
pro est nota causalis quia tunc laboraret propter avaritiam
vel principaliter propter aurum. Sed ut subveniat quis avarae imbe-
cillitati et necessitati laborare licet, et sic labor militat
pro caritate non contra caritatem. Secundum primum igitur modum ipse
loquitur. Vel posset dici quod loquitur contra quosdam rusticos
non venerantes dominicam sed tunc aliqua principalia festa. Et sic non
est extendendum sed exponendum huiusmodi locutiones. Sic etiam
illud perdes omnes qui loquuntur mendacium et similia. Ad 3m ad 3m
dicendum quod distantia illa accipienda est secundum statum. Secundum quem inter
abraham et epulonem erat chaos magnum intransibile, ut
ad literam dicitur Luce xvi. Intransibilis autem erat illa dis-
tantia quia hoc de fide probavit sponsus. Ideo prima erat maior
et sic accipitur distantia Luce xvi et non localiter utrobique
sicut dicimus quod infimus angelus distat plus ab homine quam a
supremo angelo quod verum secundum genus comparatum. Ad 2m de ad 1m
illo puero interrogantis arnoldum, quod non audivit eum credere
nec intellexit unum eiusdem in veritate competere, quia credere
quod appetere posuit. Unde sensus est Non potest appetere maius gau-
dium quam deus habet quia appetitus eius infiniti satiatur et plene
nec potest plus velle etc. licet quia sic vult deus cuius voluntati ple-
nissime conformatur quilibet beatus et sic exposuit etc. Deus
arnoldus. Vel faciliter accipiatur non de se, et plana est
sententia quia vincentes non possunt credere quod deus habeat maius gau-
dium si illud infimum sciret. Vel aliter accipiatur impersonaliter
ut sit sensus Numquam potest credi quod deus habeat maius gau-
dium etc. et est modus communis loquendi, sicut cum dicimus de equo
Non potest credi verum illum esse adeo fortem vel divitem, vel
adeo bonus est quod non potes credere et tunc simile est Non enim vult
sponsus dicere quod minimi sed non sciat super se et maius gaudium
tunc eorum capite statum praemissum dicens. Sponsus qui videt ad
deum non indiget interrogare cognoscit enim omnia. Hic ille verum
gloria maior non solum in intellectu sed et sensu resumpto corpore
cognoscitur ex maiori gloria corporis quae oculo glorioso

52

videbitur cum differet sicut stella a stella in claritate
sicut dicit apostolus .1. cor. 15. et daniel 12 Et quod bene omnia
cognosceret expresse valde dicit speculum capitulo 12 ubi dicitur est omnia cognoscit
Ad 4m que perficiunt eius beatitudinem Ad quartum dicendum quod sicut
dicit sanctus thomas 4 sententiarum distinctione 21 questione 1 articulo primo in fine tercia
anime que sunt in purgatorio vicerunt demones eo quod in gracia
sunt mortui decesserunt ergo victores a victis torqueri non debent
nec eis in penis subiugari | Possibile tamen est quod demones qui
de penis hominum letantur animas purgandas contendunt / et
assistant purgandis hec thomas Dic ergo effectiue non puni
untur per demones anime sancte in purgatorio sed fortassis obiectiue
a demonibus in quantum eos vident. Et exemplificat albertus eandem
distinctione Sicut inquit disciplina patris tamen est super filium sed
super latrones et fures constituit tortor emissarius specu
lator Dic itaque divina iusticia tamen eos punit in purgatorio
effectiue licet obiectiue etiam puniantur a demonibus qui gravi
tant animam et impediunt eam a consecucione suffragiorum et sic
Ad 6m accipi habet hoc quod dicitur Ad sextum dicendum sicut quod ad purgatorium
pertinet anime purgande siue hic vel alibi puniantur sicut
Nota demones ad infernum vbicunque sunt penam suam circumferunt
Unde tamen ignis et cetera agant / modo spirituali sed divina iusticia
non requirit determinata distancia vel propinquitas ad hoc quod
puniat ut dicit sanctus thomas 2 sententiarum distinctione 6 articulo 3o ad 3m
argumentum Et etiam 4 sententiarum distinctione 45 q. 1 articulo primo in fine ad
3m argumentum Credi tamen potest probabiliter quod redeat aliqua anima ad
locum purgatorii iuxta infernum quod etiam de spiritu ipso non
Ad 7m negatur Ad septimum dicendum quod beatus loquitur quia spiritualiter sibi
nichil profuit illud bonum quod pro eo ordinavit et dispo
suit dyabolus vnde erat principalis operans quia fieri iussit
huiusmodi sicut architectus / et ideo nichil valebat ex opere
operante et propter quod non applicabatur spiritui propter dyabolum quod
etiam non potuisset Et ideo in nullo spirituali iuvabatur per illa
opera / non omnino proficiebant / ideo per illa sicut per alia suffragia
iuvabatur et relevabatur Ad octavum dicendum quod dupliciter
Ad octavum loqui possumus de hora mortis christi vel sed ...

et sic hora sexta in celo fuit et est meridies ut expo-
suit Origenes super cantica / Indica mihi ubi pascas ubi
cubes in meridie. Et super illo verbo Quarto Erat hora quasi
sexta dicit Augustinus et allegat eum sanctus Thomas in continua glosa
hora sexta id est in media die. Et hoc tenent doctores
communiter. Et sic hora nona id est tercia post meridiem expi-
ravit et sic hora decima tota Christi passio erat completa
de plano est quod dicitur. Secundo accipit horas secundum computacionem quendam
modum certum reputat horas passionis Christi. Dicit enim
passio Christi hora decima fuit completa id est hora decima reputat
completa fuisse passio Christi / que tamen ad literam non fuit
completa pro maiori parte / illa hora quam nos nunc dicimus
decimam. Dicit enim in quadragesima est hora vesperarum ante
meridiem solum secundum computacionem quia tunc finiuntur ad literam
horam sed tamen eam reputamus tunc. Dic vel sic sanctum intellexisse
et sic illud quod tunc misse communiter decima hora sunt finite
Si autem quis dicere velit quod ly maior pars passionis
intelligi debeat quantitate duracionis / non intencione
pene / quia Christi passio a media nocte secundum sanctum incepit
et sic duraverat per horas decem. Non autem restabant
nisi quinque hore passionis residue / Primum verum est ad
literam. Ad secundum argumentum principale. Ad primum argumentum articuli nonum
concedit ut in eodem argumento dicitur secundum Thomam Nullo modo licet invo-
care demonem vel admirare ad aliquid ab eo discendum vel
percipiendum / quia hoc vergit in detrimentum salutis. Pro
nulla gratia rei temporalis hoc fieri licet / ad nullam utilitas rei temporalis
possit comparari salutis detrimento. Ita dicit 2a 2e q. 90 articulo
quarto ad iii articulum. Sed si occurrit sponte demon / puta in obsesso
vel aliter posset propter utilitatem aliorum interdum interrogare / quando
videlicet virtute divina potest compelli ad dicendum verba ut dicit
Beda et allegat eum sanctus Thomas ibidem ad 2m articulum. Et adiurare
colloquendo de utilitate salutis non cuiuscunque rei temporalis videlicet
furto vel alio occulto. Dicit sanctus Martinus compulit demonem

Hora passionis Christi pro morte secundum veritatem et secundum computacionem

q 3o finale

ad dicendum veritatem pro salute fidelium et eius sicut Jacobus
ut patet in eorum legendis. Requiescunt ergo secundum eorum cursum licuit
arnoldo sic advocare spiritum eum in ministerium hominis non mittitur
sicut angeli nec in exercitium sicut dyaboli ut supra in 2a parte
articuli solucione primi articuli dictum est. Unde pessimum fuit divinatores
qui per mortuos divinabat ut patet de phitonissis leuitici xx
et primi regum penultimo quod ideo Saul eos occidi iusserat ut patet
ibidem. Et ideo arnoldo dixi ne huiusmodi amodo attemptare pre-
sumat et quod peniteat de preteritis. Est tamen verum quod salvari
posset ea via qua de phitonissa que suscitavit samuelem
dicit Augustinus et allegat eum sanctus Thomas 2a 2e ubi supra ad primum
articulum. Non inquit est absurdum credere aliqua dispensacione fuisse per-
missum non dominante arte magica vel potencia sed dispensatione
occulta que phitonissam et Saulem latebat ut spiritus iusti se
aspectui regis offerret hic ibi. Hic fortissimus pie credi posset
quod illud dispensative sine divinacione gerendum erat ab arnoldo
Patet primum cerciusque et in questione cumque. Ad 2m dicitur quod ipse
Ad 2m penam habuit donec ingrederetur in tabernaculum domini et videret
faciem dei viventis verum non est medium ponendum ut convincit auc-
toritas articuli. Quod autem dicit se non habere penam accipiendum
est secundum intellectum vestrum qui non dicimus penam nisi alterativam
et afflictivam. Nota ergo quod cum arnoldo libere loquebatur penam
habuit licet non tantum quale post cum loqui non posset sensit
quod eius ipsa retardacio a visione divina est pena maxima
ipsa siquidem pena dampni excedit omnem penam sensus ut
dicit sanctus Thomas super iiij di. xxi articulo 1 q. iij articuli [illegible] tamen iste
spiritus sensibilem penam habuit licet minimam et comparacione [illegible]
nulla enim est. Aliquorum legitur in balneis purgari aliqui
in umbra secundum Gregorium iiij dyal. et sic successive credit remitti
pena sicut et in purgandis remittitur debitum donec sit
compensatum et tandem ut nulla sit prout ibi videtur notare spiritus
racione [illegible] Ad 3m et ultimum dicitur quod illa [illegible]
Ad 3m et ultimum pene est per actus non quod debitum pene cuiusque et in secundum nimium
[illegible] fuit in occiso et post in occidente. Nec sit eius [illegible]
ita quod occisor fiat debitor pene adulterii ad quod tenebatur

occisus / si accidit translacio illa Immo certe quippe mors
occisi computatur sibi nondum pro toto purgatorio dum alius
mortuus sit in pena Sicut de uno clerico recitat auctor
libri apum capitulo xviij Hec et isti occisori erunt magna
pena accrescit racione patrati homicidij Talis est de primo
ris ille enim qui dampnum patitur propter deum et nomen dei
valde meretur et eciam remissiorem pene in parte quapropter
purgacionis alius nichil graviorem sustinebit Unus ergo libera
bitur a pena per alterius malicia et buna intrante pena alius
punicionem passus liberatur Et hoc eciam de fide dinia dispe
sacione fieri posset sicut ibidem dicitur ad literam in commen
dacione pacie qua mala committit propter deum tolerantur
Et in hoc finitur solucio obiectionum Alia argumenta
concedimus licet non nostro concludant Sed aut intermadt
aliqui alia ex dictis facile potest intelligi Etiam in margine
aliqua notabo que faciet ad aliquorum aperciorem
intelligenciam Et sic est finis sit laus et gloria trino

Orate pro Johanne et Petro Theoderico Amelonck

liber mariepratis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUESSELDORF

verat Dyt boke hoert toe ~~[illegible]~~ amelonte
dyn Reintmeester Jnde Syster elyn dat
vint die geve om gode ende om gods
willen her weder gave ende bidden
Dit screef ende geschreven toe [illegible] in
de [illegible] anno xcvij na
[illegible] [illegible] [illegible]

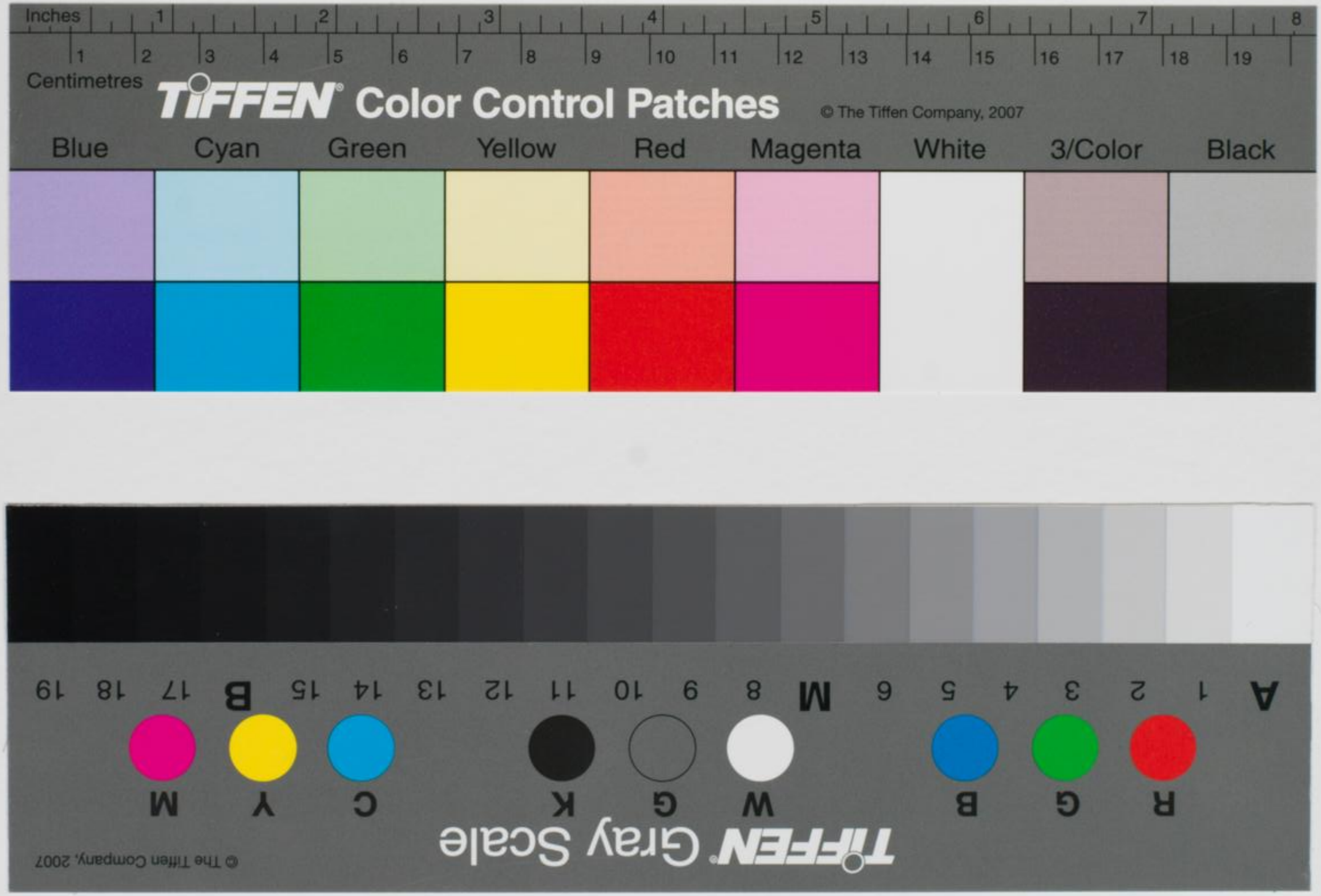
Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
TIFFEN Gray Scale
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
© The Tiffen Company, 2007